

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ ΜΘ' | ΤΕΥΧ. Α' | ΑΘΗΝΑΙ, Ι. ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 14, Τ. 140-ΤΗΛ. 718-308 | 1/15 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1972 | ΑΡΙΘ. 7-8

ΜΗΝΥΜΑ

ΤΟΥ ΜΑΚΑΡΙΩΤΑΤΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΑΘΗΝΩΝ ΕΠΙ ΤΗ, ΕΟΡΤΗ, ΤΟΥ ΠΑΣΧΑ

Ο

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΑΘΗΝΩΝ

ΚΑΙ ΠΑΣΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

κ. κ. ΙΕΡΩΝΥΜΟΣ

Π ρ ό ς,

Τὸ Εὐσεβὲς Πλήρωμα

τῆς Ἀγιωτάτης Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν

Ἀγαπητοί μου ἀδελφοί,

Ἡ Μεγάλη Ἑβδομάς, ἡ ἑβδομάς τῶν Παθῶν τοῦ Κυρίου μας, ἐκλείσει. Κατὰ τὴν διάρκειάν της, ὁ καθένας μας, ἀναλόγως πρὸς τὴν ἔκτασιν καὶ τὴν ἔντασιν τῆς συμμετοχῆς του εἰς αὐτήν, ἐξεκούρασε ὀλίγον ἢ πολὺ τὴν ψυχὴν του ἀπὸ τὸ συνεχές, τὸ καθημερινὸν ἀνηλεές μαστίγωμα τῆς λογικοκρατίας, τοῦ ψυχικοῦ ἀγχους, τῆς καταδιώξεώς μας ἀπὸ τὴν ἀμείλικτον πεζότητα τῆς ζωῆς, τοῦ κυνηγητοῦ τοῦ ἐπιγείου ἐκείνου παραδείσου, τὸν ὁποῖον μᾶς ἔχει ὑποσχεθῆ ἡ ὕλοκρατία καὶ ὁ ὁποῖος ὅσον μεγαλυτέρα γίνεται ἡ ὕλική εὐημερία, τόσον καὶ περισσότερον ἀπομακρύνεται ἀπὸ ἡμᾶς, καὶ τόσον περισσότερον τετράγωνον ἀποδεικνύεται, ὅτι εἶναι μία καθαρὰ οὐτοπία.

Διότι, παρὰ τὰς κατακτήσεις τῆς λογικῆς μας, παρὰ τὰς ἄλλας ὄντως θαυμαστάς ἐπιτυχίας μας, ἓνα κενὸν παραμένει εἰς τὴν ψυχὴν μας. Ἡ, τὸ ἀκόμη πιεστικώτερον, ἀνακαλύπτομεν, ὅτι κάποιος «ἄδης» ἐξακολουθεῖ νὰ παραμονεύῃ εἰς τὸ στενότερον ἢ εὐρύτερον περιβάλλον μας, καὶ τὸ ἀκόμη χειρότερον, νὰ φωλιάζῃ μέσα εἰς τὴν ψυχὴν μας. Κάποιος «ἄδης», ὁ ὁποῖος ἐμφανίζεται εἴτε ὡς θάνατος, εἴτε ὡς ἀσθένεια, εἴτε ὡς ἀδικία, εἴτε γενικῶς ὡς κακία, ἔρχεται μὲ τὴν ἀπρόσκλητον ἐμφάνισίν του νὰ μᾶς δηλητηριάσῃ τὴν ἀπόλαυσιν τῶν ὀλίγων ἢ τῶν πολλῶν ἀγαθῶν, τὰ ὁποῖα ἐξασφαλίσασμεν μὲ τόσας προσπαθείας, τόσους κόπους ἢ ἀκόμη καὶ μὲ τόσας καὶ παντὸς εἶδους θυσίας.

Ἄλλ' ὁ ψυχικὸς ἀναβαπτισμὸς, τὸν ὁποῖον μᾶς ἐχάρισεν ἡ Μεγάλη Ἑβδομάς, δὲν πρέπει νὰ μείνῃ ἓνα σύντομον φωτεινὸν διάλειμμα. Σήμερα, «θανάτου ἐορτάζομεν νέκρωσιν, ἄδου τὴν καθαίρεσιν». Οἱ ὀρίζοντες, εἰς τοὺς ὁποῖους μᾶς ἀνεβίβασεν ἡ Μεγάλη Ἑβδομάς, ἄς μὴ σκοτεινιάσουν καὶ πάλιν. Καὶ δι' ἡμᾶς ἄς μείνῃ «ἀνέσπερος ἡ ἡμέρα τῆς Ἐγέρσεως». Αἱ νύκται τῆς ζωῆς μας ἄς εἶναι πάντοτε «φωταυγεῖς» καὶ ἄς προσπαθήσωμεν καὶ ἡμεῖς νὰ εἴμεθα εἰς θέσιν νὰ λέγωμεν: «νῦν πάντα πεπληρωται φωτός».

ΕΟΡΤΙΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ*

Παναγιώτατε καὶ Θειώτατε Ἀρχιεπίσκοπε Κωνσταντινουπόλεως, Νέας Ρώμης καὶ Οἰκουμενικῆ Πατριάρχα, τῆς ἡμῶν μετριότητος ἀγαπητὲ ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ ἀδελφὲ καὶ συλλειτουργέ, κύριε Ἀθηνάγορα, τὴν Ὑμετέραν Παναγιότητα ἐν Κυρίῳ κατασπαζόμενοι ὑπερήδιστα προσαγορούμεν.

Νῦν πάντα πεπλήρωται φωτὸς! Τὴν οὐράνιον καὶ πνευματικὴν λατρείαν τῆς ἀνομιήτου Ὁρθοδόξου ἡμῶν πίστεως ἀπολαμβάνοντες, συμμετέχουμεν μεθ' Ὑμῶν μυστικῶς εἰς τὴν ζωὴν τοῦ ἐνανθρωπήσαντος, σταυρωθέντος καὶ ἀναστάντος Θεανθρώπου Αντρωτοῦ ἡμῶν, τοῦ ὑπερφυῶς τὸ «σήμερον» μέχρι συντελείας τῶν αἰώνων διηγεκὲς παρὸν καθιστῶντος καὶ ἡμῖν τοῖς ἐλαχίστοις εὐδοκία Αὐτοῦ τῷ μυστικῷ Αὐτοῦ «ὡς ἐκ παστοῦ» ἐκλάμπαντι σώματι ἀνήκειν ἐπιτρέποντος καὶ ἀνεκλαλήτω χαρᾷ χαίρειν ἡμᾶς διδόντος.

Τῆς ἐπὶ τῇ ἐνδόξῳ Ἀναστάσει Χριστοτερποῦς ταύτης χαρᾶς συγκοινωνὸν ἔχοντες καὶ τὴν Ὑμετέραν Γερασμίαν Παναγιότητα ἀδελφοποθήτως Αὐτὴν χαιρετίζουμεν τῷ ἡδυμόλπῳ Ἀγγελικῷ χαιρετισμῷ

«ΧΡΙΣΤΟΣ ΑΝΕΣΤΗ!»

* Ὁμοία Γράμματα ἀπεστάλησαν καὶ πρὸς πάντας τοὺς λοιποὺς Προκαθημένους τῶν Ὁρθοδόξων Ἀυτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν.

Βεβαίως, καὶ ὡς ἄτομα, καὶ ὡς κοινωvία, καὶ ὡς ἔθνη, ἀλλὰ καὶ ὡς ἀνθρωπότης ἐν τῷ συνόλῳ, ἔχομεν διαπράξει ὄχι ἀπλῶς σφάλματα, ἀλλ' ἀνήκουστα καὶ ἀποτρόπαια ἐγκλήματα. Ἄς μὴ ὀδυρώμεθα ὁμως δι' αὐτά. «Μηδεὶς ὀδυρέσθω πταίσματα συγγνώμη γὰρ ἐκ τοῦ Τάφου ἀνέτειλε». Ὅ,τι δὲ τυχὸν οἱ ἄλλοι ἔπαισαν εἰς ἡμᾶς, «συγχωρήσωμεν πάντα τῇ Ἀναστάσει!» Τοιοῦτοτρόπως δέ, γεμᾶτοι φῶς, μετὴν ψυχὴν μας πλημμυρισμένην ἀπὸ χαρᾶν, λυτρωμένοι ἀπὸ ὅλα τὰ δεινὰ πὸ καταταραννοῦν τὴν ψυχὴν μας, ἄς γίνωμεν μαζί μετὰ τὰς Μυροφόρους οἱ διαπρῶσοι κήρυκες

καὶ ἱκετηρίους δεήσεις προσάγομεν τῷ Ἀναστάντι Κυρίῳ καὶ τῆς Ἐκκλησίας Θεῷ Δομήτορι, ὅπως Ὁὸτος παρέχῃ ἀδιακόπως τῇ Ἀγία Αὐτοῦ Ἐκκλησίᾳ πλούσια τὰ ἀγαθὰ τῆς ἐν εὐσταθία εἰρήνης καὶ ἀδελφικῆς μεταξὺ τῶν κατὰ τόπους Ἀγιωτάτων Ἐκκλησιῶν ὁμονοίας καὶ ἐνότητος, ἣν οἱ ἀοίδιμοι προκατοχοὶ πάντων ἡμῶν, παρὰ τὰς πολλαπλᾶς ἐν τῷ παρελθόντι θυέλλας καὶ τρικυμίας, ὡς κόρην ὀφθαλμοῦ διετήρησαν, ἀγωνιζόμενοι παντὶ σθένει ὅπως μηδὲν ὀλιγωρῶν, μηδὲ κατατηθῆ ἢ ἐν ὁμοίωματι τοῦ ἀρραφου Χιτῶνος τοῦ Ζωοδότου Χριστοῦ ἀρραγῆς ἐνότητος τῶν Αὐτοκεφάλων Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, ἧς ἔκφανσις, ἀλλὰ καὶ συνεκτικὴ διὰ τὴν διάρθρωσιν τῆς Στρατενομένης Ἐκκλησίας ὡς ὀργανικοῦ σώματος δύναμις ὑπῆρξε, κατὰ τὴν Πάνσοφον τοῦ Θεοῦ Πρόνοιαν, ἢ ὑπὸ τὸ ἡγετικὸν προβάδισμα τοῦ Σεπτοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου διατήρησις τῆς ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τάξεως τῆς οἰκοδομοσύνης τὴν ἐπὶ τῶν ἀκαταλύτων πνευματικῶν καὶ ἱστορικῶν ἀξιῶν καὶ τῶν ἀσαλεύτων δογμάτων καὶ ἱερῶν Αὐτῆς Κανόνων ἐν Αὐτῇ ἱεράρχησιν.

Ταῖς δεήσεσι ταύταις ἐγκαρδίως συνάπτομεν εὐχὰς καὶ ὑπὲρ τῆς Ὑμετέρας Πεπνυμένης Μακαριότητος, Ἡν ὁ Ἐγερεθὶς «διὰ τὴν δικαίωσιν ἡμῶν» Ἰησοῦς διαφυλάττοι ἐπὶ μήκιστον ἐν ὑγιείᾳ, χορηγῶν Αὐτῇ πᾶσαν τὴν ἀνωθεν ἰσχὺν ἐν τῷ ὑψίστῳ Αὐτῆς

τῆς ἐλευθερίας, τῆς εἰρήνης, τῆς χαρᾶς, πὸν χαρίζει ἢ ἐμπιστοσύνη, ἢ πίστις εἰς Ἐκεῖνον, πὸν μετὰ τὴν Ἀνάστασιν Του, μετὰ τὴν νίκην Του κατὰ τοῦ θανάτου καὶ τοῦ ἄδου μᾶς διεπέρασε «ἐκ θανάτου πρὸς ζωὴν καὶ ἐκ γῆς πρὸς οὐρανόν». Ἄς ἀναφωνήσωμεν ὅλοι ἐκ τοῦ βάθους τῆς ψυχῆς μας ἄλλην μίαν φορᾶν «Χριστὸς Ἀνέστη!»

Διάπυρος ὑμῶν πρὸς Κύριον εὐχέτης

Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος

† Ὁ Ἀθηνῶν ΙΕΡΩΝΥΜΟΣ

ΔΙΟΡΘΟΔΟΞΑ ΚΑΙ ΔΙΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ

Δ'.

ΤΟ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ

1. Τὰ ὅσα περιεγράψαμεν εἰς τὰ προηγούμενα ἄρθρα μας εἶναι τοῖς πᾶσι γνωστά. Δὲν εἶναι πρόθεσις ἡμῶν ν' ἀναρριπίζωμεν ἀνημμένους ἢ νὰ ὑποδαυλίζωμεν τετεφρωμένους ἄνθρωπας, τὸ γε νῦν ἔχον. Ἐκθέτομεν τὰ γεγονότα, ὡς ἀκριβῶς συνέβησαν εἰς τὸ πρόσφατον παρελθόν, διὰ νὰ ἐπισημάνωμεν εἰς ἡμᾶς αὐτούς καὶ τοὺς περὶ ἡμᾶς Ἑλληνας τοὺς φοβεροὺς κινδύνους, οὓς διατρέχει τὸ πανένδοξον Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον. Περὶ τὸ 1953 ἐπεσκέφθημεν τὴν Κων/πολιν. Ὁ Ἑλληνικὸς πληθυσμὸς ἀνεβιβάζετο τότε εἰς ἐνενήκοντα χιλιάδας. Ἀλλὰ σήμερον ποῖος ὁ ἀριθμὸς τοῦ Ἑλληνικοῦ στοιχείου τῆς Κων/πόλεως; Εἶναι πολὺ ἴσως νὰ εἴπωμεν, ὅτι ἡ Ἑλληνικὴ μειονότης τῆς Κων/πόλεως ἀποτελεῖται ἐκ δεκάδων τινῶν χιλιάδων ψυχῶν! Ὁ ἀμιγῆς σχεδὸν Ἑλληνικὸς πληθυσμὸς τῶν νήσων Ἰμβρου καὶ Τενέδου, ὁ τότε ἐκ 12.000 περίπου συγκείμενος, εἶναι σήμερον ἀσήμενος! Μὲ τὴν συνεχιζομένην κατ'

ἔτος φυγὴν τῶν Ἑλλήνων, τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον διατρέχει τὸν κίνδυνον ν' ἀπορφανισθῇ τοῦ Ἑλληνορθόδοξου ποιμνίου του. Τί δὲ τότε εἶναι δυνατόν νὰ ἐπακολουθήσῃ, ἀντιλαμβάνεται πᾶς τις.

2. Ἄλλ' ἡμεῖς τί πράττομεν; Πῶς σκεπτόμεθα ν' ἀντιμετωπίσωμεν τοὺς ἐπερχομένους κινδύνους; Πῶς σκεπτόμεθα ν' ἀντεπεξέλθωμεν εἰς τὰ τεράστια προβλήματα, τὰ ὅποια ἀναζητοῦν λύσεις, καὶ δὴ καὶ λύσεις οὐχὶ παρακεκινδυνευμένας ἢ ἐπιπολαίας, ἀλλὰ λύσεις σοβαρὰς καὶ σταθερὰς; Εἰς τὸν Σεπτὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην Ἀθηναγόραν τὸν Α' εὐχόμεθα πολλὰ τὰ ἔτη καὶ εἰς μῆκιστον τὴν ἐνδοξὸν Αὐτοῦ ποιμαντορίαν. Ἄλλ' ὁ κραταῖος Ἡγέτης τοῦ σιάφους τῆς Ὁρθοδοξίας ἤγγισε τὰ ὅρια τοῦ φυσικοῦ τέρατος τοῦ ἀνθρωπίνου βίου. Τὸ γεγονὸς τοῦτο ἔπρεπε νὰ ἐμβάλῃ πάντας ἡμᾶς εἰς σοβαρὰς σκέψεις περὶ τοῦ μέλλοντος τοῦ Πατριαρχείου. Ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος ἐκ παραδόσεως καὶ λόγῳ τῶν θυγατρικῶν Αὐτῆς δεσμῶν πρὸς τὸν Πρῶτον τῆς Ὁρθοδοξίας Θρόνον εἶναι πρόθυμος νὰ συμβάλῃ εἰς τὴν ἀναζήτησιν τῶν μέσων διατηρήσεως τοῦ κύρους τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καὶ τῆς ὑπ' Αὐτοῦ συνεχίσεως τοῦ μεγάλου ἔργου τοῦ ὄραματιστοῦ καὶ μεγαλεπήβολου Πατριάρχου Ἀθηναγόρου τοῦ Α'.

Λειτουργήματι, ὅπερ χάριτι θεία ἢ Ὑμετέρα Μακαριότης φέροι ἐπὶ τῶν ὤμων Αὐτῆς, εἰς τὸ Θεοφιλῶς διαποιμαίνειν τὴν ἐμπειροστενυμένην Αὐτῇ Ἐκκλησίαν καὶ ὀδηγεῖν τὸν Φιλόχριστον Λαὸν Αὐτῆς, διατηροῦσα διηρηκῆ τὴν χαρὰν τῆς Ἀναστάσεως, εἰς εὐδίων λιμένα σωτηρίας.

Ἐφ' οἷς καὶ Πασχαλίως περιπτυσσόμενοι τὴν Ὑμετέραν φίλην Παναγιότητα διατελοῦμεν μετ' ἀκραιφνοῦ ἐν Κυρίῳ ἀγάπης,

Τῆς Ὑμετέρας Θειοτάτης Παναγιότητος ἐλάχιστος ἐν Χριστῷ ἀδελφὸς καὶ ὄλωσ προθύμος,

† Ὁ Ἀθηῶν ΙΕΡΩΝΥΜΟΣ, Πρόεδρος

3. Βεβαίως πεποίθαμεν, ὅτι ἡ Θεία Πρόνοια δὲν θὰ ἐγκαταλείψῃ τὴν Μεγάλην τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίαν, δι' ἧς κατὰ τὸν Βυζαντινὸν Μεσαίωνα τὸ χριστιανικὸν κήρυγμα διεδόθη εἰς ὅλα τὰ πλάτη καὶ μῆκη τῆς Οἰκουμένης. Ἀσφαλῶς καὶ οἱ ἀστάθμητοι λεγόμενοι παράγοντες ἴσως ἀνακόψουν τὴν πρὸς τὰ χεῖρω φορὰν, καθὰ ἀνωτέρω περιεγράψαμεν.

Ἡ ρευστότης ἐπίσης τῆς διεθνούς πολιτικῆς καὶ ἡ ἔξωθεν ἐπιβαλλομένη συσπείρωσις δυνάμεων πολλῶν Κρατῶν, καὶ ἰδίᾳ τῶν γειτονικῶν, πρὸς ἀποτελεσματικὴν ἀποτροπὴν τοῦ πρωτοφανοῦς κινδύνου ζωῆς ἢ θανάτου ἔθνῶν καὶ λαῶν, δὲν εἶναι δυνατὸν ν' ἀφήσῃ τὴν τε Ἑλλάδα καὶ τὴν Τουρκίαν κυλινδουμένας εἰς τὴν ἐθνικιστικὴν των συναισθηματικότητα, ἀλλὰ θ' ἀναγκάσῃ ἀμφοτέρας, πρὸ τοῦ κοινοῦ κινδύνου, νὰ ἐνωθοῦν, διότι νῦν ὑπὲρ πάντων ὁ ἀγὼν, καὶ οὐχὶ ἡ κατάκτησις ἐπὶ μέρους ὠφελημάτων, περιορισμένης ἐντελῶς καὶ διὰ τὴν σήμερον μόνον ἡμέραν σημασίας.

4. Πάντα τάνωτέρω δὲν ἀποκλείονται. Ἄλλ' ὁ ἐχέφρων καὶ προορατικὸς νοῦς δὲν πρέπει νὰ στηρίζεται εἰς ἐλπιδοφόρους μελλοντικούς ἀσταθμήτους ὑπολογισμούς. Ὁφείλομεν πάντες ν' ἀντικρύσωμεν ἀσκαρδαμυκτὶ τὰ γεγονότα, ὡς ἐμφανίζονται, χωρὶς ψευδαισθήσεις ἢ ἀβασίμους ὀραματισμούς, οἵτινες δυνατὸν ν' ἀποδειχθοῦν μάταιοι καὶ ψευδεῖς. Ἐὰν ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος, ὡς καὶ πᾶσαι αἱ Ὁρθόδοξοι Ἐκκλησίαι, δὲν μείνουν ἀρραγεῖς παρὰ τὸ πλευρὸν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, καὶ ἐὰν αἱ Ἑλληνοτουρκικαὶ σχέσεις δὲν προαχθοῦν πρὸς ἄρσιν συναισθηματικῶν προκαταλήψεων καὶ πολιτικῶν, ἐθνικιστικῶν καὶ ἄλλων ἰδεολογικῶν ἀντιθέσεων, τότε τὸ μέλλον τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ἐμφανίζεται πολὺ ζοφερὸν καὶ ἡ ἀπειλὴ περὶ ἀναμίξεως πολλῶν Δυνάμεων καὶ εἰς αὐτὰ τὰ καθαρῶς ἐσωτερικὰ θέματα αὐτοῦ πολὺ

πιθανή. Ἐνδείξεις περὶ αὐτοῦ ἔχομεν ἤδη ἱκανάς· μία δ' ἐξ αὐτῶν εἶναι καὶ ἡ κατὰ τὴν ἀνοιξιν τοῦ 1970 γενομένη ἀπόπειρα τῶν Τουρκικῶν Ἀρχῶν πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦ νὰ ὑπεισέλθουν εἰς τὰ δικαιώματα τῆς Πατριαρχικῆς Συνόδου ἐπὶ τοῦ θέματος τῆς ἐκλογῆς τοῦ Πατριάρχου. Δι' ἐπισήμου τότε ἐγγράφου τοῦ Νομάρχου Κων/πόλεως πρὸς τὸ Πατριαρχεῖον προσβλήθη ἡ οὐδαμοῦ στηριζομένη ἀπαίτησις, ὅπως ἡ Τουρκικὴ Ἐξουσία ἔχῃ τὸ δικαίωμα τῆς ἐγκρίσεως ἢ μὴ καὶ τῆς ἐπικυρώσεως ἢ μὴ τοῦ Καταλόγου τῶν ἐκλογίμων καὶ συγχρόνως τῆς διαγραφῆς προσώπων, μὴ ἀρεστῶν εἰς τὴν Τουρκικὴν Κυβέρνησιν! Ἀντιλαμβάνεται πᾶς τις, ποία ἡ σημασία τῆς μηδαμοῦ στηριζομένης ταύτης ἀπαιτήσεως τῆς Τουρκικῆς Ἐξουσίας. Ποῖα θὰ ἦσαν τὰ ἐπακόλουθα μιᾶς τοιαύτης ἀπαιτήσεως ἐν τῇ πράξει, περιττὸν καὶ νὰ εἴπωμεν.

5. Ἡ ἐμφάνισις πάντως τῆς τοιαύτης ἀπαιτήσεως πρέπει νὰ καταστήσῃ ἡμᾶς λιαν σκεπτικούς καὶ εἰς τὸ ἔπακρον προσεκτικούς, προκειμένου περὶ τοῦ μέλλοντος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου. Σημειωτέον δ' ὅτι δὲν ἀποκλείεται νὰ ἔχωμεν καὶ ἐτέρας, ἄλλοθεν προερχομένας ἐπεμβάσεις, πρὸς ἀνατροπὴν τοῦ ἱστορικοῦ καὶ κανονικοῦ καθεστῶτος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου!

Ἄλλὰ θὰ συνεχίσωμεν!

ΚΩΝ. Γ. ΜΠΟΝΗΣ

Καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

ΦΑΙΝΟΜΕΝΟΛΟΓΙΑ ΤΟΥ ΓΝΗΣΙΟΥ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΠΝΕΥΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΕΞ ΑΥΤΟΥ ΑΠΟΚΛΙΣΕΩΝ *

Β'

«Τὸ μυστήριον τοῦ θελήματος» τοῦ Θεοῦ «κατὰ τὴν εὐδοκίαν αὐτοῦ, ἣν προέθετο... ἀνακεφαλαίωσασθαι τὰ πάντα ἐν τῷ Χριστῷ, τὰ ἐπὶ τοῖς οὐρανοῖς καὶ τὰ ἐπὶ τῆς γῆς» (Ἐφ. α', 10), καθίσταται ἐνεργὸν καὶ ὁρατὸν ἐν τῇ Ὁρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ, πρὸς τοῖς ἄλλοις, καὶ διὰ τῆς ὑπ' αὐτῆς δαψιλοῦς χρήσεως τῶν ὑλικῶν στοιχείων καὶ συμβόλων ἐν τῇ λατρείᾳ ἢ τῶν κατ' ἐξοχὴν προβαλλομένων ἁγίων εἰκόνων, αἱ ὁποῖαι οὐδὲν ἄλλο εἶναι ἢ ἡ διὰ τῆς ὕλης αἰσθητοποίησης καὶ ἀεμφάνισης τῶν οὐρανίων προτύπων¹⁷. Οὕτω, κατὰ τὴν εὐστοχὸν διατύπωσιν τοῦ ρωμαιοκαθολικοῦ Casper, «ἡ Ἀνατολικὴ Ἐκκλησία δὲν ἔχει ἀνάγκη νὰ δημιουργήσῃ γεφύρας μεταξὺ οὐρανοῦ καὶ γῆς. Γνωρίζει ἤδη, ὅτι — ἀφ' ἧς ὁ Λόγος σὰρξ ἐγένετο καὶ ἔζησεν ἐν τῷ μέσῳ ἡμῶν καὶ ἔπαθεν ἐν τῇ σαρκὶ καὶ ἀφ' ἧς... διὰ τῆς νίκης τῆς Ἀναστάσεως ἐλάμπρυνε καὶ αὐτὴν τὴν ἀνθρωπίνην σάρκα καὶ σύμπασαν τὴν Κτίσιν—, ἐδημιουργήθη ἡ γέφυρα, ἥτις συνδέει τὸν οὐρανὸν μετὰ τῆς γῆς»¹⁸. Ἡ Ὁρθοδοξία δὲν εἶναι ἀπλῶς τὸ παράθυρον, διὰ τοῦ ὁποῦ ἡ γῆ κατοπτρεῖται ἐν τμημα γαλανοῦ οὐρανοῦ, ἀλλ' εἶναι ἡ μυστικὴ κλιμαξ τῶν ἐκ τοῦ ἀνεωγῆτος οὐρανοῦ καταβαινόντων καὶ εἰς αὐτὸν ἀναβαινόντων ἀγγέλων, περὶ τῶν ὁποῦ ὁμιλεῖ τὸ εὐαγγελικὸν ἀνάγνωσμα τῆς Κυριακῆς τῆς Ὁρθοδοξίας (Ἰωάν. α', 50· εἶναι, κατὰ τὴν διατύπωσιν τοῦ Μεγάλου Φωτίου, τὸ θαυμάσιον ἐκεῖνο ὄχημα καὶ πορθμεῖον, ὅπερ, ἐκ τῶν οὐρανίων ἀκτῶν ἐρχόμενον, «διαπορθμεύει ἡμῖν τὴν ἐκεῖθεν ἀγαθοειδῆ καὶ θεῖαν εὐμένειαν»¹⁹ καὶ Χάριν. Ὅθεν, ὡς καὶ κατὰ τὸ παρελθὸν ἔχομεν τονίσει, Ὁρθοδοξία δὲν εἶναι αὐτὰ καθ' ἑαυτὰ τὰ γήινα καὶ ὑλικά στοιχεία, ἐκ τῶν

ὁποῦν εἶναι κατεσκευασμένη ἡ γέφυρα αὕτη καὶ τὸ πορθμεῖον τοῦτο καὶ τὰ ὁποῖα ὑλικά, μετὰ τὰς εὐλογίας ἢ τὴν ἀνοχὴν τῆς ἐκκλησιαστικῆς Ἡγεσίας εἶναι δυνατὸν νὰ μεταβάλλωνται καὶ νὰ προσαρμύζωνται εἰς τὰς ἀνάγκας τῆς ἐποχῆς, βεβαίως οὐχὶ πρὸς ἱκανοποίησιν ἀπλῶς ὑποκειμενικῆς ἀτομικῆς πρωτοβουλίας ἢ καὶ αὐθαιρεσίας, ἀλλ' ἐσωτερικῆς παρορμήσεως, ὑπαγορευμένης ὑπὸ τοῦ ἐκκλησιολογικοῦ κριτηρίου καὶ αἰτήματος τῆς οἰκοδομῆς τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ²⁰. Ὁρθοδοξία δὲν εἶναι ἡ «κονφορμιστικὴ» προσήλωσις εἰς τὴν α' ἢ β' μορφήν τῆς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς ἢ εἰκονογραφίας ἢ ἀρχιτεκτονικῆς, διότι ἐν ἐναντίᾳ περιπτώσει θὰ ἔπρεπε νὰ ἀποκηρυχθοῦν ὡς ἐκκοσμικευθέντες καὶ νεωτερισαντες ἀρνηταί τῆς Ὁρθοδοξίας τῶν Πατέρων τῶν πλεῖστοι θεωρούμενοι ὡς πρόμαχοι τοῦ ὀρθοδόξου πνεύματος, ὡς καὶ πᾶσαι αἱ χριστιανικαὶ γενεαί, αἵτινες κατὰ κανόνα μετέβαλλον παραδεδομένας μορφὰς ἢ ἀντικαθίστων ταύτας δι' ἄλλων νεωτέρων²¹.

Δειγματοληπτικῶς ὑπομινῆσκα τὰ ἐξῆς παραδείγματα: Ὁ Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος συνεβάλετο εἰς τὸ νὰ ἐκτοπισθοῦν πολὺ ἐκτενέστεραι σεβάσματα λειτουργία καὶ νὰ διαδοθῇ ἢ ἐπ' ὀνόματι αὐτοῦ φερομένη πλέον εὐσύνοπτος συριακὴ λειτουργία τῶν δώδεκα ἀποστόλων²². Ὁλόκληρος ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἀνατολῆς ἐνεκολπώθη τὴν λειτουργίαν ταύτην παρὰ τὸ

20. Εὐαγγέλου Θεοδώρου, Τί εἶναι ἡ Ὁρθοδοξία, περ. «Ἐφημέριος», ἔτος 1969, σελ. 169.

21. Evangelos D. Theodorou, What is Orthodoxy? ἐν «Eastern Churches News Letter», No 55, March 1970, σελ. 15.

22. Ὡς ἔχομεν τονίσει κατὰ τὸ παρελθόν, «ἀσφαλῶς ὁ Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος ἔχει σχέσιν πρὸς τὴν ἐπ' ὀνόματι αὐτοῦ φερομένην λειτουργίαν, οὐ μόνον συνδεθεὶς πρὸς τὰς ῥητὰς ἀποδιδόμενας εἰς αὐτὸν εὐχὰς αὐτῆς, ἀλλὰ καὶ περιβαλὼν διὰ τοῦ κύρους του τὴν πιθανώτατα χρησιμοποιηθεῖσαν ὑπ' αὐτοῦ συριακὴν ἀναφορὰν «τῶν δώδεκα ἀποστόλων», ἥτις καὶ διὰ τῆς ἰδικῆς του ὁθήσεως, συμβολῆς καὶ ἐπιδράσεως ἐβάδισε διὰ σταθερῶν βημάτων τὴν ἐξ Ἀντιοχείας πρὸς τὴν Κωνσταντινούπολιν ἄγουσαν ὁδὸν τῆς τελικῆς ὁλοκληρώσεως καὶ διαμορφώσεως, δοθέντος ὅτι καὶ κατὰ τοὺς βυζαντινοὺς χρόνους προσετέθησαν εἰς αὐτὴν στοιχεῖα τινα»: Εὐαγγέλου Θεοδώρου, Ἡ ποικιλία τῶν λειτουργικῶν τύπων, περ. «Ἐφημέριος», ἔτος 1967, σελ. 1081. Περὶ τοῦ καθ' ἑλίου ζητήματος τῆς γνησιότητος τῆς ἐπ' ὀνόματι τοῦ Χρυσοστόμου φερομένης λειτουργίας ἰδὲ ἐν Παναγ. Τρεμπέλα, Οἱ λειτουργικοὶ τύποι τῆς Αἰγύπτου καὶ τῆς Ἀνατολῆς, Ἀθήναι 1961, σελ. 332 ἐξ. A. R a e s, L' authenticité de la Liturgie byzantine de S. Jean Chrysostome ἐν Orientalia Christiana Periodica, τόμ. XXIV, Rome 1958, σελ. 14-45.

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 142 τοῦ προηγούμενου τεύχους.

17. Ernst Benz, Geist und Leben der Ostkirche, σελ. 10. Πρβλ. Uspenskij-Losskij, Der Sinn der Ikonen, Bern und Olten 1952. J. Tyciak, Die Liturgie als Quelle östlicher Frömmigkeit, Freiburg im Br. 1937, σελ. 126 ἐξ. K. Friz, Die Stimme der Ostkirche, Stuttgart 1950, σελ. 74 ἐξ. Wilhelm Nyssen, Zur Theologie des Bildes ἐν Endre von Ivanka, Julius Tyciak, Paul Wierz, Handbuch der Ostkirchenkunde σελ. 473 ἐξ.

18. Josef Casper, Weltverklärung im liturgischen Geiste der Ostkirche, σελ. 45.

19. Μ. Φωτίου, Τὰ Ἀμφιλόχεια, ἐρωτ. ρα', Migne Ἐ.Π. 101, 656. Εὐαγγέλου Θεοδώρου, Ὁ μέγας Φώτιος ὡς φορεὺς τοῦ γνησίου ὀρθοδόξου πνεύματος, ἐν Ἀθήναις 1951, σελ. 13.

γεγονός, ὅτι ἡ ἐν Τρούλλῳ Πενθέκτη Οἰκουμενικῇ Σύνοδος διὰ τοῦ 32ου κανόνος αὐτῆς ἐπισημαίνει μόνον τὸν Ἰάκωβον τὸν ἀδελφόθεον καὶ τὸν Μ. Βασίλειον ὡς «ἐγγράφως τὴν μυστικὴν ἡμῶν ἱερουργίαν παραδεδοκότας»²³, οὐδ' ὑπαινιγμὸν τινα ποιῶσα περὶ λειτουργίας ἀποδιδόμενης εἰς τὸν Χρυσόστομον²⁴.

Ἐπειτα, μὲ τὴν λογικὴν τῶν ἡμιμαθῶν «οὐ κατ' ἐπίγνωσιν» ζηλωτῶν, οἱ δικαίως ὡς πρόμαχοι τῆς Ὁρθοδοξίας θεωρούμενοι Μητροπολίτης Κρήτης Ἀνδρέας ὁ Ἱεροσολυμίτης, Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός, οἱ Στουδίται Θεόδωρος καὶ Ἰωσήφ, ὁ ἐκ Σικελίας διάσημος ὑμνογράφος Ἰωσήφ καὶ πλείστοι ἄλλοι θὰ ἔπρεπε νὰ στιγματισθοῦν ὡς νεωτερισταί, διότι συνήρρησαν εἰς τὸ νὰ ἐπικρατήσῃ ἡ νεωτερίζουσα τάσις τῆς ἀντικαταστάσεως τῶν παλαιότερων ὕμνων καὶ περιφῆμων κοντακίων, τῶν ὁποίων μόνον σπαράγματα σφύζονται ἐν τῇ ἰσχυρῇ λατρείᾳ, ὑπὸ τῶν κανόνων, οἵτινες ἔχουν ποικίλον ἀριθμὸν ᾠδῶν²⁵. Μάλιστα ὁ ὡς γνήσιος ὀρθόδοξος ὑπὸ πάντων ἀναγνωριζόμενος Θεόδωρος Στουδίτης ὑπῆρξεν εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς ὀρθοδόξου λατρείας μέγας νεωτεριστής, συμβαλλόμενος ἀπ' ἐνός εἰς τὴν προώθησιν τῆς συνδέσεως τοῦ μοναχισμοῦ μετὰ τῆς ἐν τῷ κόσμῳ ἐκκλησιαστικῆς ζωῆς καὶ εἰς τὴν ἐπικράτησιν νέου Τυπικοῦ συνεννοῦντος τὴν «Ἱεροσολυμιτικὴν» μετὰ τῆς «Κωνσταντινουπολιτικῆς» παραδόσεως καὶ ἀπ' ἑτέρου εἰς τὸ νὰ εἰσδύσων εἰς τὸν ἐξ Ἱεροσολύμων καὶ δὴ ἐκ τῆς μονῆς τοῦ ἁγίου Σάββα ὁρμώμενον καὶ κατὰ μέγα μέρος ἐπιζήσαντα μοναχικὸν τύπον τῶν ἀκολουθιῶν πλεῖστα στοιχεῖα ἐκ τοῦ ἐκτοπισθέντος ἁσματικοῦ ἢ βυζαντινοῦ κοσμικοῦ τύπου, ὅστις, ἂν καὶ παρεμερίσθη, κατ' οὐσίαν κατέκτησε καὶ αὐτὰς τὰς ἀκολουθίας τοῦ μοναχικοῦ τύπου, ἐμψυχώσας ταύτας διὰ τοῦ πνεύματος του καὶ καταστήσας αὐτὰς πολὺ ἁσματικωτέρας ἐκείνου. Ἡ εἰς τὴν διαμόρφωσιν τοῦ Τυπικοῦ συμβολὴ τοῦ Θεοδώρου Στουδίτου καὶ τῶν περὶ αὐτὸν ὑπῆρξε τὸ κορύφωμα τῆς τάσεως, καθ' ἣν οἱ μοναχοί, οἱ τῶς πολέμοι, κατὰ τὸ πλεῖστον, «τῆς μελωδίας καὶ τῶν μετ' αὐτῆς συνδεδεμένων τροπαρίων, ἐγένοντο οἱ θερμότεροι καλλιεργηταί καὶ φύλακες τούτων... Τὰ μοναστήρια ἀπέβησαν ἕκτοτε τὰ κατ' ἐξοχὴν φυτώρια τῶν μουσῶν, αἱ δὲ ἀκολουθία ἁσματικώταται»²⁶.

23. Ἀμίκα Ἀλιβιζάτου, Οἱ Ἱεροὶ κανόνες καὶ οἱ ἐκκλησιαστικοὶ νόμοι, ἐν Ἀθήναις 1949, σελ. 90-91.

24. Βεβαίως ἐν τῷ 32ῳ κανόνι τῆς ἐν Τρούλλῳ Πενθέκτης Οἰκουμενικῆς Συνόδου γίνεται ἐπίκλησις τῆς αὐθεντίας τοῦ Χρυσόστομου (ὡπὲρ τῆς ἀναμίξεως ὕδατος εἰς τὸν οἶνον τῆς Εὐχαριστίας), ἀλλ' ἡ ἐπίκλησις αὕτη ἀδὲν ἀναφέρεται εἰς ἀναφορὰν τοῦ Χρυσόστομου, ἀλλ' εἰς περικοπὴν τῆς 82 ὀμιλίας τούτου εἰς τὸ κατὰ Ματθαῖον εὐαγγέλιον» (Παναγ. Τρεμπέλα, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 334).

25. Πλείονα σχετικῶς ἰδὲ ἐν Ἀνδρ. Φυτράκη, Ἡ ἐκκλησιαστικὴ ἡμῶν ποίησις κατὰ τὰς κυριώτερας αὐτῆς φάσεις, Ἀθήναι 1957. Νικολάου Τωμαδάκη, Εἰσαγωγή εἰς τὴν βυζαντινὴν φιλολογίαν, ἐν Ἀθήναις 1952, σελ. 158 ἐξ. Εὐαγγέλου Θεοδώρου, Ἡ μορφωτικὴ ἀξία τοῦ ἰσχύοντος Τριωδίου, σελ. 36-37.

26. Εὐαγγέλου Ἀνωτιάδου, Περὶ τοῦ ἁσματικοῦ ἢ βυζαντινοῦ κοσμικοῦ τύπου τῶν ἀκολουθιῶν τῆς ἡμερο-

Ἵως γνωστόν, ὁ Συμεὼν Θεσσαλονίκης ἦτο θιασώτης καὶ ἐνθερμος κήρυξ τῶν ὑπὸ τῆς μοναχικῆς νεωτεριστικῆς κινήσεως ἐκτοπισθέντων παλαιότερων ἀκολουθιῶν τοῦ ἁσματικοῦ τυπικοῦ τῆς μεγάλης ἢ καθολικῆς Ἐκκλησίας τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ὅπερ παλαιότερον («καὶ πᾶσαι εἶχον ἐκκλησίαι») ²⁷.

Δὲν πρέπει ἐπίσης νὰ λησμονῶμεν, ὅτι καὶ αὐτὸ τὸ ἑορτολογικὸν περιεχόμενον τῆς Κυριακῆς τῆς Ὁρθοδοξίας ὀφείλεται εἰς τὸ πνεῦμα ὑγιῶς προσαρμογῆς εἰς τὴν ἀνάγκας τῆς Ἐκκλησίας²⁸. Μάλιστα αὕτη αὕτη ἡ διάδοσις χρήσεως ἱερῶν εἰκόνων μετὰ προσωπογραφῶν τοῦ Κυρίου, αἵτινες ἀντικατέστησαν παλαιότερα ἱερά συμβολικά μονογράμματα καὶ πρωτοχριστιανικά σύμβολα, ἐγένετο βραδέως πῶς εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, δοθέντος, ὅτι προηγουμένως αἱ εἰκόνες αὐταὶ ἐχρησιμοποιῶντο περισσότερο εἰς αἵρετικούς γνωστικούς κύκλους καὶ ἰδίως ὑπὸ τῶν Καρποκρατιανῶν²⁹.

Γενικῶς, ἡ συγκριτικὴ ἔρευνα τῶν ἀναριθμητῶν λειτουργικῶν τύπων καὶ χειρογράφων τῆς Ὁρθοδόξου Ἀνατολῆς ἀποδεικνύει, ὅτι ἡ λατρεία μας οὐδέποτε ὑπῆρξε στατικὴ καὶ ἀπολεθωμένη, ἀλλὰ κατὰ καιροὺς προσηρμόζετο εἰς τὰς ἐκάστοτε ζωτικὰς πνευματικὰς ἀνάγκας τῶν πιστῶν. Δι' αὐτὸ ἐπιτρέπει τὴν χρῆσιν οὐ μόνον τῆς ἐλληνικῆς ἢ λατινικῆς, ἀλλ' οἰασθήποτε γλώσσης. Παρὰ τὸν πλοῦτον ὅμως καὶ τὴν ποικιλίαν τῶν ἐναλλασσόμενων καὶ ἐξελισσομένων μορφῶν τῆς ὀρθοδόξου λατρείας, τὰς ὁποίας ἐδημιούργησεν ἡ ἐξ ἀγάπης πρὸς τὸν ἄνθρωπον ἐξέλιξις αὐτῆς, αἱ μορφαὶ αὐταὶ δὲν ἀποτελοῦν τρόπον τινὰ διάφορα φυτὰ κεχωρισμένα ἀπ' ἀλλήλων, ἀλλὰ συναποτελοῦν τοὺς κλάδους ἐνός καὶ τοῦ αὐτοῦ πνευματικοῦ δένδρου, τὸ ὅποιον ζωοποιεῖται πάντοτε ὑπὸ τῆς αὐτῆς πνευματικῆς «ἐντελεχείας» καὶ τοῦ αὐτοῦ ζωτικοῦ χυμοῦ. Ἐὰν αἱ μορφαὶ

κτιοῦ προσευχῆς, «Θεολογία», τόμ. 20 (1949), σελ. 721. Πρβλ. Alexander Schmemmann, Introduction to liturgical Theology, σελ. 152-154.

27. Migne Ἐ.Π., τόμ. 155, στ. 908. Πλείονα περὶ τῆς στάσεως Συμεὼν τοῦ Θεσσαλονίκης ἐναντι τοῦ ἁσματικοῦ ἢ βυζαντινοῦ κοσμικοῦ τύπου τῶν ἀκολουθιῶν ἰδὲ ἐν Εὐαγγ. Ἀνωτιάδου, ἐνθ' ἄνωτ., «Θεολογία» τόμ. 20-22, ἔτος 1949 ἕως 1951. Πρβλ. Ἰωάννου Μ. Φουντούλη, Τὸ λειτουργικὸν ἔργον Συμεὼν τοῦ Θεσσαλονίκης, Θεσσαλονίκη, 1965, σελ. 141 ἐξ.

28. Ἡ μνήμη τῆς Κυριακῆς τῆς Ὁρθοδοξίας καθιερώθη εἰς ἀνάμνησιν τῆς κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην (ἐν ἔτει 843) ἀναστηλώσεως τῶν ἁγίων εἰκόνων. Ἡ καθιέρωσις αὕτη συνετέλεσεν εἰς τὸν ἐξοβελισμόν τῆς κατὰ τὴν Κυριακὴν ταύτην ἐορταζομένης παλαιότερον ἀμνήμης τῶν ἁγίων προφητῶν Μωϋσέως, Ἀαρὼν καὶ τῶν λοιπῶν (προφητῶν), τοῦθ' ὅπερ ἐξηγεῖ διατὶ ἡ μέχρι σήμερον κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην ἀναγιγνωσκόμενη ἀποστολικὴ περικοπὴ καὶ τὸ Ἀλληλουάριον αὐτῆς μνημονεύουν τὸν Μωϋσέα καὶ τὸν Ἀαρὼν (Εὐαγγέλου Θεοδώρου, Ἡ μορφωτικὴ ἀξία τοῦ ἰσχύοντος Τριωδίου, σελ. 29).

29. Ἰωάννου Δαμασκηνοῦ, Περὶ αἱρέσεων, Migne Ἐ.Π. τόμ. 94, στ. 693β. Ἐπιφανίου, Κατὰ αἱρέσεων ὀδοῦντα τὸ ἐπικληθὲν Πανάριος εἶτ' οὖν κιβωτός, Migne Ἐ.Π. 41, 373. Περισσότερα περὶ τῶν Καρποκρατιανῶν ἰδὲ ἐν Παν. Κ. Χρήστου, Καρποκρατιανοὶ ἐν «Θρησκευτικῇ καὶ Ἠθικῇ Ἐγκυκλοπαιδείᾳ», Ἀθήναι, 1965, στ. 369-370.

τῆς λατρείας ὑπέστησαν ἐξέλιξιν διὰ τῶν αἰώνων, τὸ πνεῦμα αὐτῆς παραμένει ἀναλλοίωτον. Ἡ ποικιλία τῶν ἐν τῇ λατρείᾳ δημιουργηθέντων διὰ τῶν αἰώνων ἀναγινωσκομένων, ἀπαγγελλομένων, ψαλλομένων, τελομένων, ἀκουομένων καὶ ὁρωμένων ὁμοιάζει πρὸς τὴν ποικιλίαν τῶν ἤχων καὶ ὀργάνων, ἥτις καθιστᾷ πλουσιωτέραν καὶ πλέον ἐλκυστικὴν τὴν ἐνιαίαν συμφωνίαν, εἰς τὴν ὅποιαν ὁ θεμελιώδης τόνος ἀπὸ τῶν ἀποστολικῶν χρόνων μέχρι σήμερον εἶναι ἡ πεῖρα, ὅτι ἐν τῇ ὀρθοδόξῳ λατρείᾳ οἱ πιστοὶ μετέχουν τῆς μυστικῶς συνεχιζομένης ζωῆς τοῦ ἐνανθρωπήσαντος, σταυρωθέντος καὶ ἀναστάντος Σωτῆρος³⁰.

Ἐφ' ὅσον ἡ Ὀρθοδοξία ἀπέκρουσε οἰονδήποτε «ἐκκλησιολογικὸν μονοφυσιτισμόν»³¹ ἢ μονισμόν καὶ ἐφ' ὅσον ἔχει θεανθρώπινον χαρακτήρα καὶ εἶναι—κατὰ τὴν διατύπωσιν τοῦ ἐπαναλαμβάνοντος τὴν μνημονευθεῖσαν ἀνωτέρω παύλειον διδασκαλίαν Εἰρηναίου—ἡ «ἀνακεφαλαίωσις»³² τῶν πάντων, ἐγκλιματίζουσα εἰς τὸ οἰκολογικὸν περιβάλλον τῆς καὶ αὐτὴν τὴν χοϊκὴν φύσιν, ἐξηγεῖται διατὶ ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὰ ἀνθρώπινα, κοσμικὰ, ἐθνικὰ καὶ καθ' ὅλου ἱστορικὰ αὐτῆς στοιχεῖα εἶναι ἐνόητος ἐν τῇ ποικιλίᾳ καὶ κατὰ τρόπον ἀρμονικὸν ἐνοφθαλμίζει εἰς τὴν πολυέδρον καὶ πολυπτυχον ἐμπειρίαν καὶ τὴν πνευματικὴν τῆς βίβουραν τὰς πλέον διαφόρους τοπικὰς παραδόσεις, νέας μορφὰς ἐκφράσεως, νέα—ἀλλὰ πάντοτε ἀπηλλαγμένα νατουραλιστικοῦ ἢ ἐγκοσμιοκρατικοῦ χαρακτήρος—ὁμολογία, ὁμογενῆ ἢ ὁμοιογενῆ στοιχεῖα, ἅτινα κατὰ τόπου, χρόνου καὶ λαοῦ ἀποτελοῦν ἰσοδύναμα ὀστράκινα σκεῦη τοῦ οὐρανοῦ θησαυροῦ τῆς, διότι ἀκριβῶς ἀναχωνεύονται εἰς τὴν πεπυρακτωμένην κάμινον αὐτῆς καὶ δέχονται ἐπ' αὐτῶν πάσας τὰς ἀνταυγείας τῆς ἀκρίστου ἐνεργείας τοῦ θαβωροῦ φωτός. Τὸ φῶς αὐτὸ εἰς τὸ πρῶμα τῆς Ὀρθοδοξίας ὑφίσταται τρόπον τινὰ φασματοσκοπικὴν ἀνάλυσιν, παρουσιάζει πάντα τὰ ἐξαισία χρώματα τῆς ἱριδος καὶ, χωρὶς νὰ ἐκτρέπῃ τὴν ὀρθόδοξον πνευματικότητα εἰς ἓνα ἄκρατον Αἰσθητικισμόν, ὀδηγεῖ εἰς τὴν πραγματώσιν καὶ βίωσιν τοῦ ἰδεώδους τῆς καθολικῆς ὠραιότητος, τοῦθ' ὅπερ ὠδήγησε τὸν προτεστάντην Καθηγητὴν τοῦ ἐν Marburg Πανεπιστημίου Ernst Benz νὰ γράψῃ, ὅτι «εἰς τὸ μεγαλεῖον τῆς Ὀρθοδοξίας ἀνήκει καὶ τὸ γεγονός, ὅτι μόνη αὐτὴ διεφύλαξε τὴν ἰδέαν τῆς ὠραιότητος τοῦ Θεοῦ καὶ οὐδὲν παύει νὰ ἐξυμνῇ ταύτην εἰς τὰς προσευχὰς καὶ τοὺς ὕμνους τῆς»³³. Ἡ Ὀρθοδοξία εἶναι τὸ «ἀλλόμενον εἰς ζῶν αἰώνιον» ὕδωρ (Ἰωάν. δ', 14), τὸ ὅποιον εἰσέρχεται εἰς τὰ διάφορα φυτὰ τῶν προσω-

πικῶν ψυχοσυνθέσεων καὶ ἰδιαιτέρων ἱστορικῶν, ἐθνικῶν καὶ πολιτιστικῶν συνθηκῶν καὶ «γίνεται,—ὡς θὰ ἔλεγεν ὁ ἅγιος Κύριλλος Ἱεροσολύμων,—λευκὸ στὸ κρίνο, κόκκινον στὸ τριαντάφυλλο, πορφυρὸ στοὺς μενεξέδες καὶ στοὺς ὑακίνθους καὶ διαφορετικὸ καὶ ποικιλόχρωμο στὶς παντοειδεῖς μορφές (τῶν φυτῶν)· καὶ στὸν φοῖνικα μὲν γίνεται ἄλλο, στὴν κληματαριά δὲ διαφορετικὸ καὶ σ' ὅλα προσλαμβάνει ὅλες τὶς μορφές... Τὸ ἅγιο Πνεῦμα, ἂν καὶ εἶναι ἓνα καὶ μὲ μὴ μορφὴ καὶ ἀδιαίρετο, στὸν καθένα μοιράζει τὴν Χάριν, ὅπως θέλει»³⁴.

Ἀληθῶς, τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, «ὅπου θέλει, πνεῖ» (Ἰωάν. γ', 7) καὶ, διὰ νὰ μᾶς διδάξῃ ὅτι ἡ Ὀρθοδοξία δὲν εἶναι δουλικὸς καὶ στατικὸς «κονφορμισμός», ἐμπνέει καὶ αὐτοὺς τοὺς ἐξωτερικῶς ὑπομνησκοντας τὸ παράδειγμα τῶν ἀρχαίων κυνικῶν καὶ προσκρούοντας εἰς τὰς καθιερωμένας μορφὰς τῆς ὀρθοδόξου πνευματικότητος («κατὰ Χριστὸν σαλοῦς»), τοὺς ὁποίους ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία θεωρεῖ ὡς ἁγίους³⁵.

Τὸ αὐτὸ Ἅγιον Πνεῦμα δὲν ἀπξίωσε νὰ ἀναδείξῃ ὡς τὸ προσφιλέστερον προσκύνημα τοῦ εὐσεβοῦς ὀρθόδοξου ἑλληνικοῦ λαοῦ αὐτὸν τὸν πλεῖστα ἀποκλίσεις ἐκ τῆς καθιερωμένης ὀρθοδόξου καλλιτεχνικῆς παραδόσεως παρουσιάζοντα ἱερὸν ναὸν τῆς Εὐαγγελιστρίας ἐν Τήνῳ. Τὸ αὐτὸ Ἅγιον Πνεῦμα εἶναι δυνατόν νὰ πνεύσῃ μακρὰν τῆς μετ' ἐπιδεικτικῶν κινήσεων αὐτοθαυμασμοῦ καὶ ναρκισσισμοῦ ἐκτελουμένης θαυμασίας πατροπαραδότου βυζαντινῆς ψαλμωδίας καὶ νὰ κατασκηνώσῃ εἰς τὸν οὐχὶ «ἀτάκταις φωναῖς», ἀλλὰ μετὰ μεταρσιούσης κατανύξεως, ψαλλόμενον Χερουβικὸν ὕμνον τοῦ Σακελλαρίδου ἢ εἰς τὴν ρωσικὴν ἐκκλησιαστικὴν τετραφωνίαν, ἥτις ἐστήριξε τοὺς ὑπὸ τὸν ἄμμεσον ἢ ἔμμεσον κομμουνιστικὸν διωγμὸν ζῶντας ῥώσους μάρτυρας καὶ ὁμολογητὰς τοῦ αἰῶνός μας. Δι' αὐτὴν ἀκριβῶς τὴν ρωσικὴν ἐκκλησιαστικὴν τετραφωνίαν ὁ μὲν ἐκπρόσωπος τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν Φράντς εἶπεν, «ἐὰν εὐρεθῶ εἰς τὸν παράδεισον καὶ δὲν ἀκούω ἐκεῖ ρωσικὴν μουσικὴν, δὲν θὰ

34. «Πίνωμεν ἀπὸ ὕδατος ζῶντος, ἀλλομένου εἰς ζῶν αἰώνιον... ἐπειδὴ γλοσποῖον καὶ ζωποῖον ἐστὶ τὸ ὕδωρ· ἐπειδὴ ἐξ οὐρανῶν κατέρχεται, πολυειδῶς δὲ ἐνεργεῖ... Εἷς δὲ καὶ ὁ αὐτὸς ὕδατος κατέρχεται ἐν παντὶ τῷ κόσμῳ· καὶ γίνεται λευκὸς μὲν ἐν κρίνῳ, ἐρυθρὸς δὲ ἐν ῥόδῳ, πορφυραῖος δὲ ἐν ἰοῖς καὶ ὑακίνθοις καὶ διάφορος καὶ ποικίλος ἐν παντοίοις εἶδεσι· καὶ ἐν φοῖνικι μὲν ἄλλος, ἐν ἀμπέλω δὲ ἄλλος καὶ ἐν πᾶσι τὰ πάντα... Οὕτω καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, ἐν ᾧ καὶ μονοειδὲς καὶ ἀδιαίρετον, ἐκάστῳ διαίρει τὴν Χάριν καθὼς βούλεται»: 16ῃ Κατήχησις Κυρίλλου τοῦ Ἱεροσολύμων, Migne Ἐ.Π. τόμ. 33, στ. 932-933. Εὐαγγέλιον Δ. Θεοδώρου, Ἀνθολόγιον πατερικῶν κειμένων, ἐν Ἀθήναις 1969, σελ. 118-121.

35. Βασιλείου Κ. Στεφανίδου, Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία ἀπ' ἀρχῆς μέχρι σήμερον, Ἀθήναι, 1948, σελ. 139. Χρ. Γιανναρά, Ἡ ἐλευθερία τοῦ ἥθους, Ἀθήνα, 1970, σελ. 57 ἐξ. Ernst Benz, Heilige Narrheit, περ. «Kyrios», ἔτος 1938, σελ. 1-55. Thomas Spidlik, Spiritualität des östlichen Christentums ἐν Endre von Ivánka..., μν. ἔ., σελ. 50-501.

30. Εὐαγγέλιον Δ. Θεοδώρου, Ἡ ὀρθόδοξος λατρεία ὡς φορεὺς τοῦ ἀνθρωπιστικοῦ ἰδεώδους, Ἀνάπτυον ἐκ τοῦ πανηγυρικοῦ τόμου ἐπὶ τῇ 1400ῃ ἀμφοιτηρίδι τῆς Ἱ. Μονῆς τοῦ Σινᾶ, ἐν Ἀθήναις 1972, σελ. 376.

31. Ἰακώβου Μάτινα, Τὸ ὀρθόδοξο ἐκκλησιαστικὸ φρόνημα, ἐν τῇ συλλογῇ δοκιμῶν «Μαρτυρία Ὀρθοδοξίας», ἐκδ. Βιβλιοπωλείου τῆς «Ἐστίας», Ἀθήναι, σελ. 72.

32. Julius Tyciak, Theologische Denkstile im Morgenland und Abendland, ἐν Endre von Ivánka..., ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 247, 250, 253.

33. Ernst Benz, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 172.

εἶμαι βέβαιος, ὅτι εὐρίσκομαι εἰς τὸν παράδεισον»³⁶, ὁ δὲ τότε προσφιλὴς καὶ σεβαστὸς εἰς ἐμὲ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Πειραιῶς κ. Χρυσόστομος, ὅταν ἦτο Μητροπολίτης Ἀργολίδος, εἶχεν ἐκφρασθῆ ὡς ἐξῆς, γράφων τὰς ἐντυπώσεις του ἐκ μιᾶς Θείας Λειτουργίας εἰς τὴν ἐν Ζαγκόρσκ ἱερὰν μονήν, τὴν ὁποῖαν μάλιστα Λειτουργίαν εἶχε τῷ 1963 συμπαρακολουθήσει μετ' ἐκπροσώπων ἑτεροδόξων Ἐκκλησιῶν: «Πλήθη λαοῦ...—γράφει—, ἐν κατανύξει δυσπεριγράπτω καὶ ἐν δακρῦοις ἀκατασχέτοις, εἰς ἃ συνανεμιγνύοντο καὶ τὰ ἡμέτερα δλόθερα δάκρυα, παρηκολούθησαν τὴν θείαν Λειτουργίαν, ἣτις εἶχε βυζαντινὴν μεγαλοπρέπειαν ἄφατον, τῶν χορῶν, ἐξ ἑκατὸν καὶ πλέον προσώπων ἀποτελουμένων, ψαλλόντων αὐτόχρομα ἀγγελικά... Οἱ ἐκπρόσωποι τῶν ἑτεροδόξων Ἐκκλησιῶν καὶ ἰδιαιτέρως ὁ ἀντιπρόσωπος τοῦ Βατικανοῦ ἐνεφάνιζον εἰκόνα καταπλήκτων καὶ ἐξεστηκότων, ἐκ τῶν ἐν ἀπιστεύτῳ μεγαλοπρεπείᾳ, εὐκοσμίᾳ, τάξει καὶ Ἀγγελικαῖς ὑμνοδίασι τελουμένων ἐν τῷ Ναῶ· ἐνόμιζέ τις, ὅτι ἔλεγον καὶ ἀσφαλῶς ἔλεγον, αὐδδέποτε οὕτως εἶδομεν ἢ ἠκούσαμεν»³⁷. Ἐπρόκειτο, κατὰ τὸν χαρακτηρισμὸν τοῦ Σεβασμιωτάτου, περὶ «οὐρανιας θείας Λειτουργίας»³⁸. Παρόμοιαι ὑπῆρξαν καὶ αἱ ἡμέτεραι ἐντυπώσεις εἰς τὴν αὐτὴν ἰ. μονήν, ἐν Ζαγκόρσκ, ὅταν ὁ τότε Ἀρχιεπίσκοπος καὶ Κοσμητὸς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης καὶ νῦν Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Ἰερώνυμος, ὁ νῦν Κοσμητὸς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν κ. Ἀθανάσιος Χαστούπης, ἕτεροι συνάδελφοι καὶ ὁ ὀμιλῶν, ὡς Καθηγηταὶ τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, εἴχομεν μεταβῆ τῷ 1964 εἰς Σοβιετικὴν Ἐνωσιν, κατόπιν προσκλήσεως τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρωσίας³⁹.

Ὡς ἐτόνισεν ὁ μέγας πρόμαχος τῆς Ὁρθοδοξίας Μέγας Φώτιος, τὸ γνήσιον ὀρθόδοξον πνεῦμα δὲν ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς κατὰ τόπους ἀπολύτου ὁμοιομορφίας «ἐν ταῖς εὐχαῖς, ἐν ταῖς ἐπικλήσεσι...», ἐν τάξει καὶ ἀκολουθίᾳ... ἐν τῷ τοῦ χρόνου μήκει καὶ τῇ βραχύτητι, ἐν πλήθει καὶ ὀλιγότητι»⁴⁰, διότι «ἢ τῶν εἰρημένων ἐτερότητες καὶ παραλλαγὴ τὴν ἐνοσιδῆ καὶ θεοποιὸν χάριν τοῦ Πνεύματος... ὑποδέξασθαι... οὐ διεκώλυσεν»⁴¹. «Ὅθεν «ἄλλων παρ' ἄλλοις ἔθων τε καὶ νομίμων φυλαττομένων, οὔτε τοὺς φύλακας ἀδικεῖν,

οὔτε τοὺς μὴ παραδεξαμένους παρανομεῖν, ὀρθῶς ἂν τις κρίνειν εἰδὼς διορίσαιτο»⁴².

Ἐκ τούτων γίνεται ἐκδηλον, ὅτι ὁ ἀναγωγικὸς καὶ μυσταγωγικὸς χαρακτήρ τῆς Ὁρθοδοξίας δὲν διέπεται ὑπὸ στατικῷ, ἀλλ' ὑπὸ δυναμικοῦ πνεύματος. Αὕτη εἶναι ἡ διὰ συνεχῶς ἐναλλασσομένων καὶ ἀλληλοδιαδόχως ἀντικαθιστῶντων ἄλλα ἐπὶ μέρους φώτων σταθερὰ ἐν τῷ συνόλω θαυμαστὴ καὶ μεγαλειώδης φωτεινὴ σύνθεσις, ἣτις φωταγωγεῖ τὴν μεταμόρφωσιν τοῦ κόσμου καὶ τὴν πορείαν του πρὸς τὸν οὐρανόν· εἶναι ἡ ἀείκως ῥοή, ἣτις ὁμοιάζει πρὸς τὸ ρεῦμα τοῦ καταρράκτου, ὅπερ παραμένει τὸ αὐτό, ἐνῶ τὰ ὕδατα αὐτοῦ διαρκῶς ἀλλάσσουν καὶ ἀνανεοῦνται⁴³.

* * *

Ἡ ἐκτενῶς πως γενομένη ἀντικειμενικὴ κατὰ τὸ δυνατόν παρουσίασις τοῦ φαινομένου τῆς Ὁρθοδοξίας ἐπιτρέπει νὰ ἀντιληφθῶμεν εὐκόλως καὶ εὐσυνόπτως τὸν χαρακτήρα καὶ τὴν ὕφην τῶν ἐξ αὐτῆς συνεχῶς καὶ ἀδιακόπως γινομένων ἀποκλίσεων. Πᾶσαι αἱ ἀποκλίσεις αὗται ἔχουν ὡς γενεσιουργὸν αἰτίαν τὴν ἐκ τοῦ ὀπτικοῦ πεδίου μας ἀπώλειαν τοῦ βαθυτέρου νοήματος τῆς Ὁρθοδοξίας ἕνεκα νοσηρότητος τοῦ πνευματικοῦ αἰσθητηρίου τῆς ψυχῆς. Ἡ προσεκτικὴ μελέτη τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας ἀποδεικνύει, ὅτι ἡ σοβαρώτερα μορφή ἀποκλίσεως ἐκ τῆς Ὁρθοδοξίας εἶναι ἡ διὰ τῶν μεγάλων γνωστῶν αἰρέσεων ἀνατίναξις τῆς συνδεύσης οὐρανὸν καὶ γῆν γεφύρας καὶ ὁ τορπιλλισμὸς τοῦ ὀχλήματος, ὅπερ ὀδηγεῖ εἰς τὸν λιμένα τῆς σωτηρίας. Ἡ βαθυτέρα ὕψη τῶν αἰρέσεων τούτων, ἐναντίον τῶν ὁποίων ἠγωνίσθη καὶ ἐθριάμβευσεν ἡ Ὁρθοδοξία, ὑπῆρξεν ἀκριβῶς ἡ ἐπισήμανσις ἀνυπάρκτου ἀντιθέσεως καὶ πολώσεως ἐκεῖ, ἐνθα εἰς τὴν πραγματικότητα ὑπάρχει διαλεκτικὴ σύνθεσις καὶ ἁρμονία, καὶ ὁ υπερτονισμὸς τοῦ ἀνθρωπίνου στοιχείου εἰς βάρος ἐνός ἢ ὄλων τῶν προσώπων τῆς Τριαδικῆς θεότητος ἢ καὶ ἀντιθέτως ἢ παραθεώρησις τοῦ ἀνθρωπίνου παράγοντος ἐπὶ ὑπερεξάρσει τοῦ θείου. Χαρακτηριστικῶς ὁ Μέγας Φώτιος ἐπισημαίνει τὴν ἀλήθειαν ταύτην, ὅταν, ὀμιλῶν περὶ τῆς καταπολεμήσεως τῶν αἰρέσεων ὑπὸ τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων, ἀναφωνῆ καὶ διακηρύττη: «Χαῖρε σφόδρα, θύγατερ Σιών... Ἄρον κύκλω τοὺς ὀφθαλμούς σου καὶ ἴδε συνηγμένα τὰ τέκνα σου, οὓς αἰρέσεων πάλαι καὶ σχισμάτων βάρχει καὶ ἄρπυιαι συναρπάσασαι καὶ πολλῆς κορυβαντίας ἐμπλήσασαι εἰς ὄρη καὶ κρημνοὺς ἀπωλείας διέσπειραν ἀνοιστρήσασαι. Εὐφραίνου καὶ κατατέρπου ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου. Ἰῖδος Πατρὶ κηρύσσεται ὁμοούσιος (κατὰ τὴν Α' Οἰκουμενικὴν σύνοδον)· τὸ Πνεῦμα τούτοις εἰς μίαν συναριθμεῖται θεότητα (κατὰ τὴν Β' Οἰκουμενικὴν

36. Εὐαγγέλου Δ. Θεοδώρου, Ἐντυπώσεις ἐκ τῆς Σοβιετικῆς Ἐνώσεως, ἐν Ἀθήναις 1965, σελ. 97.

37. Μητροπολίτου Ἀργολίδος Χρυσόστομου, Τὸ εἰς Ρωσίαν ταξίδιον τῆς ἐξ Ἱεραρχῶν ἀντιπροσωπείας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, περ. «Ἐκκλησία», ἔτος 1963, σελ. 461.

38. Αὐτόθι.

39. Πλείονα σχετικῶς ἰδὲ ἐν Εὐαγγ. Θεοδώρου, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 18 ἐξ., 69 ἐξ., 70 ἐξ., 90 ἐξ.

40. Μ. Φωτίου, Ἐπιστ. β', ἀπολογητικὴ..., Migne Ἐ.Π. τόμ. 102, στ. 608, ἐνθα προστίθεται χαρακτηριστικῶς, ὅτι παρὰ τὰς κατὰ τόπους λειτουργικὰς διαφορὰς «ὁ κοινὸς ἄρτος εἰς σῶμα Χριστοῦ μεταβάλλεται καὶ ὁ κοινὸς ἄρτος αἷμα χρηματίζει τοῦ λύτρου ἡμῶν».

41. Ἐνθ' ἄνωτ.

42. Αὐτόθι, στ. 605. Εὐαγγέλου Θεοδώρου, Ὁ Μέγας Φώτιος ὡς φορεὺς τοῦ γνήσιου ὀρθόδοξου πνεύματος, σελ. 11-12.

43. Παύλου Μπάλλεστερ — Κουβαλιέρ, Πῶς ἔγινα ὀρθόδοξος, μτφρ. Βασ. Πέντζα, περ. «Κιβωτός», τόμ. Β' (1953), σελ. 485.

σύνοδον)· ὁ Λόγος ἐκ παρθένου σάρκα λαβὼν εἰς κοινὴν τοῦ γένους σωτηρίαν καὶ ἀνάπλασιν οὐ μερίζεται τῆς θεότητος (κατὰ τὴν Γ' καὶ Ε' Οἰκουμενικὴν σύνοδον)· αἱ φύσεις ἐπ' αὐτοῦ φυλάττουσι τὸ ἀσύγχυτον καὶ τῶν θελημάτων ἐκάτερον τῆ οἰκεία φύσει συναναφαίνεται ἐνεργούμενον (κατὰ τὴν Δ' καὶ ΣΤ' Οἰκουμ. σύνοδον)· πᾶσα πλάνη καὶ λῆρος μακρὸς ἀπελήλαται... Οὕμενον, οὐδὲ Χριστὸς αὐτὸς ἐν εὐφημίας προσχήματι πικρῶς ὑβρίζεται χλευαζόμενος· ἄλλο τοῦτο κενολόγημα καὶ ξένος τρόπος τῶ πονηρῶ μεμηχανημένος ἐξουδενώσεως, μαίνεσθαι μὲν κατὰ τῆς εἰκόνας, ἐπὶ τιμῇ δὲ τοῦ εἰκονιζομένου τερατολογεῖν, ταύτην σπαράττειν καὶ διπλῆν κινήσιν ἐπιμαίνεσθαι» (Διὰ τῶν τελευταίων τούτων ἐκφράσεων γίνεται ὑπόμνησις τῆς εἰκονομαχίας, ἡ ὁποία κατεδικάσθη ὑπὸ τῆς Ζ' Οἰκουμενικῆς συνόδου)^{43α}.

'Ἄλλ' ἀποκλίσεις ἐκ τῆς Ὁρθοδοξίας δὲν εἶναι μόνον αἱ ὑπὸ τῶν Οἰκουμενικῶν συνόδων καταδικασθεῖσαι μεγάλαι γνωσταὶ αἱρέσεις. Ὑπάρχουν μέχρι σήμερον καὶ πολλαὶ ἄλλαι αἱρέσεις, αἵτινες, ἐὰν δὲν πλήττουν πάντοτε τὴν καρδίαν τοῦ μυστικοῦ θεανθρωπίνου σώματος τῆς Ἐκκλησίας⁴⁴, ὅμως εἴτε ἀκρωτηριάζουν μέλη αὐτοῦ ποικιλοτρόπως, ὡς λ.χ. ὁ ἡμιπελαγισμὸς, εἴτε ἐπιχειροῦν μεταμοσχεύσεις εἰς αὐτὸ ἑτερογενῶν στοιχείων, ἅτινα τάχιστα ὡς ξένα σώματα ἀποβάλλονται, ὡς λ.χ. συμβαίνει μὲ τὰς ἀκρότητας τῆς ἀξιολόγου κατὰ τᾶλλα νεωτέρας ρωσικῆς Σοφιολογίας, ἥτις ἀνανεώνει γνωστικίζουσιν κατεύθυνσιν, νοοῦσα τὴν θείαν Σοφίαν οἰοῦντι ὡς τετάρτην θείαν ὑπόστασιν⁴⁵.

'Ἐπειτα, ὡς ἀπόκλισις ἐκ τῆς Ὁρθοδοξίας δύναται νὰ θεωρηθῇ τὸ ὅτι μερικὰ χρώματα τῆς οὐρανίας καὶ ἀχειροποιήτου θεανθρωπίνης εἰκόνας τῆς Ὁρθοδοξίας ἢ μερικαὶ ψηφίδες τοῦ θεοτεύκτου καὶ πολυποικίλου ψηφιδωτοῦ αὐτῆς περιφρονοῦνται, διότι ὡς Ὁρθοδοξία θεωροῦνται μόνον μερικὰ ἄλλα χρώματα τῆς αὐτῆς εἰκόνας ἢ μερικαὶ ἄλλαι ψηφίδες τοῦ αὐτοῦ ψηφιδωτοῦ. Τοιοῦτοτρόπως συγγέεται ἡ οὐσία τῆς Ὁρθοδοξίας πρὸς πτυχὰς τινὰς τῆς μορφῆς της, ἐξάφηνίζεται ἐκ τοῦ ὀπτικοῦ πεδίου ἢ μόνη ἐξασφαλιζουσα τὸν «καθολικόν» καὶ «οἰκουμενικόν» της χαρακτήρα θεὰ τοῦ ὀργανικοῦ αὐτῆς ὅλου, ἀπόλλυται ἢ βιωματικῆ αἴσθησις τοῦ ἐμψυχοῦντος τὸ ὅλον τοῦτο μυστηρίου καὶ παρατηρεῖται τὸ λυπηρὸν φαινόμενον, καθ' ὃ μέλη τῆς Ἐκκλησίας, καυχώμενα διὰ τὸν ὑπὲρ τῆς Ὁρθοδοξίας ζῆλόν των, σχίζουσιν τὸν ἄνωθεν ὕφαντόν δι' ὅλου ἄρραφον χιτῶνά της, κατολισθαίνουν εἰς παρα-

43α. Μ. Φωτίου, 'Ὀμιλία ιη', λεγθεῖσα ἀπὸ τοῦ ἄμβωνος τῆς ἁγίας Σοφίας, «ἠνίκα τοῖς ὀρθοδόξοις καὶ μεγάλοις ἡμῶν βασιλεῦσι Μιχαὴλ καὶ Βασίλειῳ ὁ κατὰ πάσης αἱρέσεως ἐστηλογραφηθῆ θρίαμβος» (Β. Λαοῦρδα, Φωτίου ὀμιλίαι, Θεσσαλονίκη 1959, σελ. 175-177). Εὐαγγέλου Θεοδώρου, 'Αυθολόγιον πατερικῶν κειμένων, σελ. 50-53.

44. Πρβλ. τὴν αἴρεσιν τοῦ Χιλιασμοῦ, περὶ τῆς ὁποίας ἰδὲ καὶ Εὐαγγ. Θεοδώρου, 'Ὀλοκληρωμένοι προσωπικότητες, Ἀθήναι, 1961, σελ. 290-299.

45. Bernhard Schultze, Probleme der orthodoxen Theologie ἐν Endre von Ivánka..., ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 142 ἐξ.

χάραξιν τοῦ γνησίου ὀρθοδόξου πνεύματος καὶ μὲ τὰ παρώπια τῆς μονομερείας ἢ τὴν χρῆσιν τῆς μεθόδου τῆς προκρουστείου κλίνης χαρακτηρίζουσιν ἀδίκως ὀρθοδόξοτάτους θεολόγους ἢ ἐκκλησιαστικοὺς ἡγέτας ὡς ἀρνητὰς ἢ ὑπονομευτὰς τῆς Ὁρθοδοξίας, τοῦθ' ὅπερ συσκοτίζει τοὺς ἀπλοϊκωτέρους τῶν Χριστιανῶν καὶ διχάζει τὸ Χριστεπώνυμον ποίμνιον.

Διὰ τὸ τελευταῖον εἶδος τῆς ἀποκλίσεως ἐκ τοῦ γνησίου ὀρθοδόξου πνεύματος θὰ μνημονεύσω πάλιν δειγματοληπτικῶς καὶ ἀπροσώπως⁴⁶ γενικὰ τινὰ παραδείγματα:

'Ασφαλῶς, ἡ Ὁρθοδοξία δὲν ἔχει τὸ δικανικὸν πνεῦμα τῆς Δυτικῆς σχολαστικῆς θεολογίας. Ἀλλὰ καὶ τὸ νὰ χαρακτηρίζεται ὡς ὀπαδὸς τῆς θεωρίας τοῦ Ἀνσέλμου πᾶς ὀρθόδοξος, ὅστις ὀμιλεῖ περὶ «τῆς διὰ τοῦ αἵματος τοῦ Χριστοῦ ἱκανοποιήσεως τῆς θείας δικαιοσύνης»⁴⁷ καὶ τῆς ἐντεῦθεν ἐπακολουθησάσης λυτρώσεως, σημαίνει ἄγνωσιν πλείστων σχετικῶν ἐκφράσεων τῆς Ἁγίας Γραφῆς καὶ τῆς διδασκαλίας τῶν Πατέρων.

'Ἐπειτα, ἐφ' ὅσον ἡ Ὁρθόδοξος Θεολογία ἐναρμονίζει καταφατικὸν καὶ ἀποφατικὸν χαρακτήρα⁴⁸, εἶναι ἀδίκον νὰ κατηγορῶνται ὡς σχολαστικίζοντες ἀρνηταὶ τοῦ ὀρθοδόξου πνεύματος ὅσοι, στηριζόμενοι εἰς τὸ παράδειγμα τῶν μεγάλων Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας⁴⁹, ἐπικαλοῦνται καὶ τὴν μαρτυρίαν ἀστρονόμων ἢ φυσικῶν ἢ βιολόγων ἢ ἱατρῶν ἢ ἔθνολόγων οὐχὶ διὰ νὰ δεισδύσουν λογικῶς εἰς τὸ μυστήριον τῆς ἁγίας Τριάδος, ἀλλὰ διὰ νὰ ἐπαναλάβουν μὲ ἐκφράσεις τῆς Ἁγίας Γραφῆς, ὅτι «οἱ οὐρανοὶ διηγοῦνται δόξαν Θεοῦ» (Ψαλμ. ιη', 1) ἢ ὅτι «τὰ ἀόρατα Αὐτοῦ ἀπὸ κτίσεως κόσμου τοῖς ποιήμασι νοούμενα καθορᾶται, ἢ τε ἀίδιος αὐτοῦ δύναμις καὶ θεϊότης» (Ρωμ. α', 20) ἢ ὅτι «ἔθνη τὰ μὴ νόμον ἔχοντα... φύσει τὰ τοῦ νόμου ποιεῖ» καὶ «ἐνδείκνυνται τὸ ἔργον τοῦ νόμου γραπτὸν ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν» (Ρωμ. β', 14-15). Δι' αὐτὸν τὸν λόγον εἶναι ἀπαράδεκτοι καὶ αἱ εἰρωνεῖαι ἐναντίον τῆς Ὁρθοδόξου Ἀπολογητικῆς, ἥτις δὲν ἀποπειρᾶται νὰ εἰσχωρήσῃ εἰς τὸ Ὑπερβατικὸν ἢ νὰ ἀποδείξῃ ὑπερβατικὰς ἀληθείας, ἀλλὰ, κινουμένη ἐντὸς τῶν ἐνδο-

46. Ἡ ἀπρόσωπος καὶ ἄνευ παραπομπῆς εἰς συγκεκριμένους περιπτώσεις μνεῖα γενικῶν τινῶν παραδειγμάτων τοῦ εἶδους τούτου τῆς ἀποκλίσεως ἐκ τοῦ γνησίου ὀρθοδόξου πνεύματος δικαιολογεῖται ἐκ τοῦ σκοποῦ τῆς παρούσης διαλέξεως, ὅστις οὐδόπως εἶναι ἐριστικός, ἀλλ' ἀποβλέπει, πρὸς τοὺς ἄλλοις, εἰς τὴν συνειδητοποίησιν τῆς ἀνάγκης τῆς πάσης θυσία ἀποφυγῆς ἐκδηλώσεων, αἵτινες γίνονται ἐν ὀνόματι τῆς Ὁρθοδοξίας κατὰ τρόπον ἡμιστὰ ὀρθόδοξον.

47. Παναγιώτου Ν. Τροπέλα, Δογματικὴ τῆς Ὁρθοδόξου Καθολικῆς Ἐκκλησίας, τόμ. Β', Ἀθήναι 1959, σελ. 179-180.

48. Πρβλ. Νικ. Α. Νησιώτου, Ἡ ὑπηρεσία τῆς Ὁρθοδόξου Θεολογίας εἰς τὰς διωρθόδοξους ἐκκλησιαστικὰς σχέσεις σήμερον, περ. «Ἐκκλησία», ἔτος 1971, σελ. 592-593.

49. Περὶ τοῦ παρὰ τοῖς Πατράσι συνδυασμοῦ τῆς καταφατικῆς καὶ ἀποφατικῆς Γνωσιολογίας ἰδὲ: Εὐαγγέλου Θεοδώρου, Κριτικὴ εἰσαγωγή εἰς τὸ ζήτημα τῶν σχέσεων Ὁρθοσκείας καὶ Γνώσεως, Ἀθήναι, 1955, σελ. 55 ἐξ.

κοσμικῶν ὀρίων τῆς ἀνθρωπίνης γνώσεως, ἀντικρούει ὀρθῶς τὰς ἐν ὀνόματι τῆς ἐνδοκοσμικῆς ἐπιστήμης ἢ λογικῆς παραλόγους αἰτιάσεις καὶ ἐπιθέσεις ἐναντίον τῆς χριστιανικῆς πίστεως.

Ὡσαύτως, εἶναι ὅλως ἀπαράδεκτος καὶ ὁ ἰσχυρισμός, ὅτι ἡ Ὁρθοδοξία οὐδεμίαν ἔχει σχέσιν πρὸς τὴν Φιλοσοφίαν. Ἐφ' ὅσον ἡ Ὁρθοδοξία εἶναι ἡ ἀνακεφαλαίωσις τῶν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ πλασθεισῶν ὀντολογικῶν πραγματικότητων, ἅρα εἶναι ἐξευγενισμὸς καὶ τῆς ἐμφύτου ῥοπῆς πρὸς τὸ «φιλοσοφεῖν»⁵⁰, εἶναι ἡ ἀκρείτων σοφία καὶ «ἀμεινὼν φιλοσοφία»⁵¹, ἥτις περιλαμβάνει τόσον ὀντολογικὰς κρίσεις ὑπάρξεως ἢ ὀντολογικὰς κρίσεις οὐσίας, ὅσον καὶ ἀξιολογικὰς κρίσεις⁵². Ἐπειτα ἡ Ὁρθοδοξία περιλαμβάνει θαυμασίαν Γνωσιολογίαν, ὑπερακοντίζουσαν τὴν ἀριστοτελικὴν ἢ πλατωνικὴν θεωρίαν τῆς γνώσεως καὶ τονίζουσαν τὴν προσωπικὴν βιωματικὴν ἐπικοινωνίαν μεταξὺ τοῦ Θεοῦ (καὶ ἡμῶν ὡς προσώπων, ἀποδεχομένων τὴν γνώσιν Αὐτοῦ μέσῳ τῆς ἰδικῆς μας προσωπικῆς κοινωνίας εἰς τὴν ἐνέργειαν τῆς χάριτος Αὐτοῦ), ὡς ἔχει τονίσει ὁ ἐκλεκτὸς συνάδελφος κ. Ν. Νησιώτης⁵³. Οἱ ἀπορρίπτοντες τὴν δυνατότητα ὑπάρξεως ἰδιότυπου χριστιανικῆς φιλοσοφίας παραθεωροῦν τὴν διάκρισιν μεταξὺ ὕλης καὶ εἴδους, περιεχομένου καὶ μορφῆς καὶ συγχέουν οἰανδήποτε μορφήν τοῦ φιλοσοφεῖν πρὸς τὸ ὑπὸ τοῦ Παύλου καὶ τῶν Πατέρων ἀπορριπτόμενον περιεχόμενον τῆς εἰδωλολατρικῆς φιλοσοφίας, τὴν ὁποίαν οὗτοι ἔχουν ὑπ' ὄψιν, ὅταν ὁμιλοῦν περὶ «τῆς φιλοσοφίας καὶ κενῆς ἀπάτης» (Κολ. β', 8). Ὅτι ὁ Παῦλος δὲν ἀπορρίπτει τὸ φιλοσοφεῖν αὐτὸ καθ' ἑαυτό, ἀποδεικνύεται ἐκ τοῦ ὅτι καὶ ὁ ἴδιος φιλοσοφεῖ. Ὅταν οὗτος γράφῃ «βλέπομεν γὰρ ἄρτι δι' ἐσόπτρου ἐν αἰνίγματι, τότε δὲ πρόσωπον πρὸς πρόσωπον ἄρτι γινώσκω ἐκ μέρους, τότε δὲ ἐπιγνώσομαι» (Α' Κορ. ιγ', 12)—ὅταν λοιπὸν ἐμφράζεται κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον, εἶναι φανερόν, ὅτι φιλοσοφεῖ

50. Περὶ τῆς ἐμφύτου ῥοπῆς πρὸς τὸ «φιλοσοφεῖν» ἰδὲ Εὐαγγ. Θεοδώρα, Ἐγχειρίδιον φιλοσοφίας, Τεύχος Α' (Εἰσαγωγικά-Γνωσιολογία-Γενικὴ Ἀξιολογία), ἐν Θεσσαλονίκῃ 1967, σελ. 17 ἔξ.

51. Πρβλ. Εὐαγγέλου Δ. Θεοδώρα, Ἡ μορφωτικὴ ἀξία τοῦ ἰσχύοντος Τριφθίου, σελ. 105-107.

52. Πρβλ. Εὐαγγέλου Δ. Θεοδώρα, Κριτικὴ εἰσαγωγή εἰς τὸ ζήτημα τῶν σχέσεων Θεολογίας καὶ Γνώσεως, σελ. 104-105, ἐνθα τονίζονται τὰ ἑξῆς: «Ἡ διὰ τοῦ «ἐγὼ» δημιουργουμένη ἐνότης τῆς συνειδήσεως καὶ προσωπικότητος τοῦ ἀνθρώπου συντελεῖ, ὥστε καὶ ἡ διάνοια νὰ μετέχη παντὸς βιώματος... Ἡ θερησκευτικὴ πεποίθησις καὶ πίστις ἐκφράζεται καὶ σχηματοποιεῖται εἴτε δι' ὀντολογικῶν «ἀκρίσεων ὑπάρξεως», (Daseinsurteile, Existenzialurteile), τονίζουσῶν τὴν ὑπαρξίν τῆς θείας πραγματικότητος (λ.χ. «ὁ Θεὸς ὑπάρχει», «εἶναι Ens realissimum»), εἴτε δι' ὀντολογικῶν «ἀκρίσεων οὐσίας» (Soseinsurteile, Essentialurteile), καθορίζουσῶν ἀτελῶς ἰδιότητας ἐχούσας σχέσιν πρὸς «τὴν οὐσίαν τοῦ Θεοῦ (λ.χ. «ὁ Θεὸς εἶναι παντοδύναμος, παντογνώστης, πανταχοῦ παρών»), εἴτε δι' ἀξιολογικῶν κρίσεων» (Werturteile), ἀποδιδουσῶν τῷ Θεῷ ἀξιολογικὰ κατηγορήματα καὶ ἠθικὰς ιδιότητας (λ.χ. «ὁ Θεὸς εἶναι δίκαιος, ἀγαθός» «εἶναι τὸ Summum bonum»).

53. Νικ. Α. Νησιώτου, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 593.

ἀναφερόμενος εἰς ἐν τῶν κεντρικωτέρων προβλημάτων τῆς Γνωσιολογίας, δηλαδὴ εἰς τὸ πρόβλημα τῶν ὀρίων τῆς γνώσεως. Ὅταν ὁ θεόπνευστος συγγραφεὺς τῆς πρὸς Ἑβραίους ἐπιστολῆς τονίζῃ, ὅτι «πᾶς οἶκος κατασκευάζεται ὑπὸ τινος, ὁ δὲ τὰ πάντα κατασκευάσας Θεὸς» (Ἑβρ. γ', 4), εἶναι προφανές, ὅτι φιλοσοφεῖ, ἀναφερόμενος εἰς τὴν γενεσιουργὸν αἰτίαν τῶν ὄντων. Ὡσαύτως, οὐχὶ ἀσχετος πρὸς οὐσιωδέστατα τμήματα τῆς καθ' ὅλου φιλοσοφίας εἶναι ἡ καθ' ὅλου Χριστιανικὴ Ἀξιολογία καὶ δὴ ἡ Χριστιανικὴ Ἠθικὴ.

Ἐτερον δεῖγμα παρανοήσεως τοῦ ὀρθοδόξου πνεύματος εἶναι τὸ ὅτι ἡ ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας ὀργάνωσις τῶν ἔργων τῆς χριστιανικῆς ἀλληλεγγύης ἢ ἡ προβολὴ τῶν χριστιανικῶν ἀρετῶν καὶ καλῶν ἔργων κατακρίνεται ὑπὸ τινων ὡς αἰρετικὴ «παιετιστικὴ» κατεύθυνσις, ὡς ἐὰν δὲν ὑπῆρξαν ποτὲ τὸ ἠθικοκοινωνικὸν περιεχόμενον τῆς ἐπὶ τοῦ ὅρους ὁμιλίας ἢ ἡ ἠθικὴ διδασκαλία τῶν Εὐαγγελίων καὶ τῶν Ἀποστόλων ἢ αἱ «λογία» τῆς Καινῆς Διαθήκης ἢ ἡ «Βασιλεία» ἢ ἡ δρᾶσις τοῦ Ἰωάννου τοῦ ἐλεήμονος κ.ο.κ.

Χαρακτηριστικὴ εἶναι καὶ ἡ μανιχαῖζουσα ἢ παυλικιανίζουσα περιφρόνησις ὑπὸ τινων τῆς ὕλικῆς σφαίρας ἢ ὁ περιορισμὸς τῆς ὅλης ἠθικῆς προσπάθειας εἰς τὸν βιολογικὸν τομέα ἐπὶ ἐξοβελισμῷ τοῦ πρωτείου τῆς ἀγάπης καὶ τῆς διακονίας.

Τέλος, μετ' ὀδύνης ψυχῆς διὰ μίαν ἀκόμη φοράν πρέπει νὰ ἐπισημάνωμεν τὸν κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη, ὡς μὴ ὄφελε, προκληθέντα καὶ συνεχιζόμενον σάλον καὶ διχασμὸν τοῦ Χριστεπωνύμου ποιμνίου ἐξ ἀφορμῆς τῆς κατὰ τὰς τελευταίας δεκαετίας λελογισμένης καὶ συνετῶς ἐσταθμισμένης συμμετοχῆς ἐκπροσώπων τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καὶ τῶν Θεολογικῶν μας Σχολῶν εἰς τὴν οἰκουμενικὴν κίνησιν. Ἡ συμμετοχὴ αὕτη γίνεται ἐνθεν μὲν συμφώνως πρὸς τὸ ἔκπαλαι ἰσχύον ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ αἷτημα τοῦ συνδυασμοῦ τοῦ πνεύματος τῆς ἀκριβείας καὶ τοῦ πνεύματος τῆς οἰκονομίας, ἥτις εἶναι δυνατόν νὰ χρησιμοποιῆται, ὅταν δὲν πρόκειται νὰ θιγοῦν δόγματα ἢ ἠθικαὶ ἀρχαὶ τῆς Ἐκκλησίας, ἐτέρωθεν δὲ πρὸς ἐφαρμογὴν ἀποφάσεων Πανορθοδόξων Διασκέψεων. Τὸ ζήτημα τῆς οἰκουμενικῆς κινήσεως δέον νὰ ἀντιμετωπισθῇ ἀπροκαταλήπτως καὶ εὐσυνειδήτως οὐχὶ διὰ τοῦ λογικοῦ σφάλματος τῆς λήψεως τοῦ ζητουμένου ἢ διὰ τῆς μεθόδου τῆς σκιαμαχίας ἢ τοῦ ταυτισμοῦ τῆς ἐννοίας τῆς χρήσεως καὶ τῆς ἐννοίας τῆς καταχρήσεως⁵⁴, ἀλλὰ διὰ τῆς ἐν εἰλικρινείᾳ καὶ ταπεινώσει μελέτης τῆς ὅλης γνησίας ὀρθοδόξου παραδόσεως καὶ τῶν ἀποκαλυπτικῶν μηνυμάτων, ἅτινα τὸ «Ἅγιον Πνεῦμα στέλλει εἰς τὴν ἐποχὴν μας. Τοῦτο εἶναι ἀναγκαῖον νὰ γίνῃ τοσοῦτω μᾶλλον, ὅσῳ

54. Τοιοῦτος ταυτισμὸς τῆς ἐννοίας τῆς χρήσεως καὶ τῆς ἐννοίας τῆς καταχρήσεως γίνεται λ.χ., ὅταν χρησιμοποιῆται ἐναντίον τῆς οἰκουμενικῆς κινήσεως αὐτῆς καθ' ἑαυτὴν τὸ γεγονός, ὅτι τινὲς ἐκ τῶν μετεχόντων αὐτῆς ἐχρησιμοποίησαν ἴσως ἀστόχους τινὰς ἐκφράσεις. Πρβλ. Εὐαγγέλου Δ. Θεοδώρα, Ἡ στάσις ἐναντι τῶν ἑτεροδόξων κατὰ Ἰωάννην τὸν Χρυσόστομον, ἐν Ἀθήναις 1971, σελ. 29-31.

ΤΟ ΜΗΝΥΜΑ ΤΗΣ ΑΝΑΣΤΑΣΕΩΣ

Τὸ σημαντικώτερον καὶ εὐφροσυνότερον γεγονός τῆς πνευματικῆς ἱστορίας τοῦ ἀνθρώπινου γένους ὑπήρξεν ἡ ἐκ νεκρῶν Ἀνάστασις τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ὁ δι' ἄκραν συγκατάβασιν λαβῶν σάρκα ἀνθρωπίνην Υἱὸς καὶ Λόγος τοῦ Θεοῦ, ἀφοῦ ἐδί-
δαξε τὸ Εὐαγγέλιον τῆς σωτηρίας καὶ εὐηργέτησε πολυτρόπως τὸν Ἰσραὴλ, καθηλώθη ὑπὸ τῶν εὐεργετηθέντων ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ καὶ ὑποστάς σειρὰν φρικτῶν μαρτυριῶν ἀπέθανε. *«Κατελλθὼν δὲ εἰς τὸν Ἄδην καὶ λύσας τὰς δόνας τοῦ θανάτου»* ἀνέστη ἀπὸ τῶν νεκρῶν *«τοῖς ἐν τοῖς μνήμασι ζωὴν χαρισάμενος»*.

Οὕτω διὰ τοῦ σωτηρίου τούτου θαύματος, ἀνετράπη ἡ παλαιὰ καθεστηκυῖα τάξις καὶ ἀνῆλθε βασιλεύων εἰς τοὺς Οὐρανούς ὁ Νικητὴς Χριστὸς. Αἰώνιος θριαμβευτὴς πλέον, ἀφοῦ ἐνηγκαλίσθη ὀλίγον πρὶν, μὲ τὰς αἱματίνας ἀγκάλας του, τὸ ἀνθρώπινον γένος, ἤνοιξε τώρα διάπλατα τὰς πύλας τῆς βασιλείας Του, διὰ νὰ εἰσελθῶν καὶ νὰ εἰσέρχωνται ἐκεῖ *«οἱ εὐλογημένοι τοῦ Πατρὸς Του»*. Πύρινος διεγράφη ὁ τοξευμὸς τοῦ θανάτου, καὶ ἰαχὴ ἐξέσπασεν ἀπὸ τὰς ψυχὰς εἰς τὸν Ἄδην, ὅταν οὗτος κλίνων θνησιγενῶς τὴν κεφαλὴν του, παρέλυσαν αἱ δυσωπήριοι χεῖρες του καὶ αἱ φυλασσόμεναι πύλαι ἐθραύσθησαν μετὰ

πατάγου. Ἀνέκραξαν οἱ νεκροὶ δέσμοί του καὶ αἱ φωναὶ τῶν ἔγιναν διθυραμβικὸς ὕμνος ὑπὲρ τοῦ Ἀναστάντος Χριστοῦ.

Καὶ ὅταν τὰ δώματα τοῦ Ἄδου ἤστραψαν ἐκ τοῦ ἐκπάγλου φωτὸς τοῦ νέου εὐεργετικοῦ Ἐπισκέπτου, καὶ ἡ φωνὴ του κηρύσσουσα ἐπλήρωσε τοὺς θόλους τοῦ ἀνακτόρου τῆς ἀρᾶς καὶ τῆς φρίκης, τότε ὁ Χριστὸς ἔσυρε διὰ τῶν χειρῶν Του τοὺς κορυφαίους τῆς τραγικῆς κατὰ τοῦ Θεοῦ ἀνταρσίας εἰς τὸν Παράδεισον τῆς Ἐδέμ καὶ ἔφερεν αὐτοὺς εἰς τὸν χῶρον τοῦ ἀδύτου φωτὸς καὶ τῆς αἰωνίου μακαριότητος. Καὶ ὅπισθεν τοῦ Ἄδὰμ καὶ τῆς Εὕας ἠκολούθησαν στραταῖαι ψυχῶν, ποὺ εὐηρέστησαν ἄλλοτε εἰς τὸν Θεὸν καὶ ἐδέχθησαν τὸ κήρυγμα τοῦ Χριστοῦ εἰς τὸν Ἄδην. Ὡ μυστήριον τῆς θείας Οἰκονομίας! Ἡμεθα καταδικασμένοι καὶ τώρα ἠθωώθημεν. Ἡμεθα κλαίοντες καὶ τώρα ἐχάρημεν. Ἡμεθα δούλοι καὶ τώρα ἐγίναμεν ἐλεύθεροι. Ἡμεθα νεκροὶ καὶ τώρα ἀνέστημεν. Ὁ Χριστὸς ἀνέστη ἀπὸ τῶν νεκρῶν καὶ συνανέστησεν ἡμᾶς εἰς νέαν ζωὴν καὶ νέαν κληρονομίαν.

Ἐκτοτε τοῦ ἐπιγεῖου κόσμου ἡ πρόσκαιρος χαρὰ, τὰ πλούσια παλάτια καὶ οἱ πολῦτιμοι θησαυροί, οἱ

οἱ ἔχοντες ὧτα ἀκούειν ἀντιλαμβάνονται τὸν σατανικὸν γέλωτα τοῦ Μεφιστοφελῆ, ὅστις κρυπτόμενος εἰς τὸν αὐλόγυρον τῆς Ὁρθοδοξίας βλέπει ἱκανοποιημένος τὴν ἀρξάμενην διάσπασιν τῶν τάξεων τῶν τέκνων τῆς⁵⁵.

Μακαριώτατε,

Διὰ μίαν ἀκόμη φοράν πρέπει νὰ τονισθῆ, ὅτι ἡ καλυτέρα συμμετοχὴ ἡμῶν εἰς τὸν ἑορταζόμενον κατ' ἔτος θρίαμβον τῆς Ὁρθοδοξίας κατὰ τῶν παντὸς εἰδους ἐχθρῶν τῆς εἶναι ἡ δι' αὐτοκριτικῆς ἀνανέωσις τῆς ἀποφάσεως νὰ ἀγωνιζώμεθα, διὰ νὰ διατηρῶμεν ἀπαραχάρακτον καὶ ἀνόθευτον τὸ αἰώνιον περιεχόμενον τῆς Ὁρθοδοξίας, νὰ μὴ ἐπιβραδύνωμεν τὴν ἀνακαινιστικὴν αὐτῆς πορείαν ἐν τῷ κόσμῳ καὶ νὰ μὴ γινώμεθα ἐν τῇ πράξει οἰονεὶ νεκροθάπται τῆς ζωτικότητος τοῦ ὀρθοδόξου πνεύματος, ἀποκλίνοντες ἐξ αὐτοῦ καὶ ἐγχεύοντες αὐτὸ εἰς μίαν προθήκην μουσείου ἢ εἰς τὸ φέρετρον τῆς στατικῆς ἀκινήσιας καὶ ἀδιαφορίας διὰ τὰς σημερινὰς ζωτικὰς πνευματικὰς ἀνάγκας

55. Πρὸβλ. Κ. Μπασιτῆ, Ἡ Ὁρθοδοξία κινδυνεύει, περ. «Κιβωτός», τόμ. Α', ἔτος 1952, σελ. 348, ἔνθα, πρὸς τοὺς ἄλλους, σημειοῦνται τὰ ἑξῆς: «Ὁ ἄρχοντας τοῦ σκοταδιοῦ... κάνει ὅ,τι μπορεῖ, ὥστε νὰ μὴ ὑποφιστοῦμε καὶ τὴν παρουσίαν του, παίρνει καὶ τίς πιδ καθαγιασμένες μορφές, γὰρ νὰ μᾶς ξεμακρύνῃ μὲ ἀσύλληπτη μαστοριά ἀπὸ τὸ Πνεῦμα καὶ τὸ Λόγον τοῦ Χριστοῦ, ὥστε νὰ φαρμακώσῃ τὴν ἀγάπην μας μὲ ἕμορφους καρπούς καὶ γλυκύτατους στὴ γούση».

καὶ τὰ φλέγοντα προβλήματα τῆς ἀνθρωπότητος⁵⁶. Πρὸ πάντων μὲ τὴν καταλαμπομένην ὑπὸ τοῦ θαβωρείου φωτὸς Ὁρθοπραξίαν, ἃς διατηρῶμεν εἰς κρυσταλλίνην καθαρότητα καὶ διαύγειαν τὸ πνευματικὸν αἰσθητήριον τῆς ψυχῆς, διὰ νὰ βλέπωμεν καὶ ζῶμεν τὴν Ὁρθοδοξίαν μας εἰς ὅλην τὴν ἀπαστράπτουσαν αἴγλην καὶ λαμπρότητα, διὰ νὰ μὴ τὴν παραμορφώσωμεν εἰς τὰ παραμορφωτικὰ κάτοπτρα τῶν προσωπικῶν μας ἀδυναμιῶν ἢ ἐνὸς οὐ κατ' ἐπίγνωσιν ζήλου καὶ διὰ νὰ μὴ τὴν προβάλλωμεν εἰς τοὺς ἄλλους ἐν διαστρεβλώσει, χωρὶς εἶδος καὶ χωρὶς κάλλος⁵⁷. Οἰοσδήποτε σύγχρονος Ναθαναὴλ πρέπει ἐκ τῆς ἀκτινοβολούσης τῆς γνήσιας ὀρθοδόξου φρόνημα ζωῆς μας νὰ δέχεται τὴν πρόσκλησιν: «Ἐρχου καὶ ἴδε» (Ἰωάν. α', 47)⁵⁸.

(Τέλος)

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

Καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

56. Εὐαγγέλιου Δ. Θεοδώρου, Αἱ ὑπηρεσίαι τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας πρὸς τὸ ἐλληνικὸν ἔθνος, ἐν Ἀθήναις 1971, σελ. 17.

57. Εὐαγγέλιου Δ. Θεοδώρου, Ὁ Μέγας Φώτιος ὡς φορεὺς τοῦ γνήσιου ὀρθοδόξου πνεύματος, ἐν Ἀθήναις 1971, σελ. 20.

58. Εὐαγγέλιου Δ. Θεοδώρου, «Ἐρχου καὶ ἴδε» εἰς «Δελτίον Πανελληνίου Ἐνώσεως Θεολόγων», ἔτος 1968, σελ. 19.

φαντάζοντες τίτλοι και τὰ ὑψηλά ἀξιώματα, αἱ κατακτήσεις τῆς διανοίας και αἱ ἐπιτυχίαι τῆς τεχνικῆς, αἱ φιλόδοξοι ἐπιδιώξεις και οἱ χαρταετοὶ τῶν ἀπατηλῶν ὀνείρων, αἱ συναισθηματικαὶ συγκινήσεις και αἱ καλλιτεχνικαὶ συλλήψεις τῶν ἀνθρωπίνων καρδιῶν, ὅλα, μὰ ὅλα τὰ ἀγαθὰ τοῦ κόσμου σμικρύνονται εἰς τὸ ἐλάχιστον, ὡς ἀφορμαὶ χαρᾶς, ἐμπρὸς εἰς τὴν χαρὰν τοῦ Οὐρανοῦ και τῆς γῆς, ἐπὶ τῆ Λαμπροφύφῃ Ἀναστάσει τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Ἡ δύναμις τῆς ζωῆς, ποὺ ἀνῆλθεν ἐκ τοῦ κενοῦ τάφου, συνελωποποίησε τοὺς Χριστιανοὺς, οἱ ὅποιοι ἔζησαν ἄλλοτε ἢ ζοῦν τώρα τὸν ἐπίγειον βίον των, και ἐχάραξεν ἀνεξιτήτως διὰ τῆς Ἐκκλησίας τὴν πορείαν, τὴν ὀδηγοῦσαν εἰς τὰ Οὐράνια Βασίλεια. Ἡ Ἀνάστασις εἶναι ἡ ἀπαρχὴ τῆς νέας ζωῆς: «*Ζωὴν αἰώνιον ἔδωκεν ἡμῖν ὁ Θεός, και αὕτη ἡ ζωὴ ἐν τῷ νῶ ἀποτοῦ ἐστιν. Ὁ ἔχων τὸν υἱὸν ἔχει τὴν ζωὴν*» (Ἰωάν. ε', 11). Οἱ ἠνωμένοι μετὰ τοῦ Κυρίου Χριστιανοί, αὐτοὶ ποὺ ἐξαγιαζόνται μετὰ τὴν χάριν τῆς Ἐκκλησίας, αὐτοὶ ζοῦν τὴν Ἀνάστασιν, και ἔχουν γνωρίσει τὸ νόημα τῆς ἀληθινῆς ζωῆς. Μᾶς τὸ εἶπεν ὁ ἴδιος ὁ Χριστός: «*Ἐγὼ εἰμι ἡ ἀνάστασις και ἡ ζωὴ*» (Ἰωάν. ια' 25). Ἡ Ἀνάστασις εἶναι ἡ ἀφετηρία και τὸ τέρμα, ἡ ἀρχὴ και ὁ σκοπός, ἡ οὐσία και τὸ περιεχόμενον τῆς πνευματικῆς μας ζωῆς.

Οὕτω τὸ διάγραμμα τοῦ μηνύματος τῆς Ἀναστάσεως πρὸς τὸν κόσμον ποὺ ἔζησε, και πρὸς τὸν κόσμον ποὺ ζῆ σήμερον, εἶναι ἡ προσφορὰ τῆς χαρᾶς, ἡ ἀνανέωσις τῆς ἐλπίδος και ἡ ἐπαγγελία τῆς ζωῆς τῆς αἰωνιότητος. Εἶναι ὅ,τι ἀκριβῶς ἀπουσιάζει ἀπὸ τὰς ψυχὰς τῶν ἀνθρώπων τῆς ἐποχῆς μας. Αὕτη ἡ ἀπουσία τῶν πνευματικῶν ἐπαγγελιῶν τοῦ Χριστοῦ κάμνει τὸν σύγχρονον κόσμον νὰ παρουσιάσῃ τὴν εἰκόνα, περὶ τῆς ὁποίας ὀμιλεῖ ὁ εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης εἰς τὴν Ἀποκάλυψιν: «*οἰδᾶ σου τὰ ἔργα, ὅτι ὄνομα ἔχεις, ὅτι ζῆς και νεκρὸς εἶ*» (Ἀποκ. γ', 1). Αἱ κακίαι, αἱ ἐριθειαι, οἱ φθόνοι, τὰ ψεύδη, τὰ μίσση, αἱ ὑποκρισίαι, αἱ ἀπαγωγαί, τὰ ἐγκλήματα, οἱ τοπικοὶ πόλεμοι δολοφονοῦν τὴν χαρὰν, σκιάζουν τὴν ἐλπίδα και νεκρώνουν τὴν ζωὴν εἰς τὰς ψυχὰς τῶν ἀνθρώπων.

Παρὰ ταῦτα, ἐν μέσῳ αὐτοῦ τοῦ κατατροχομένου κόσμου, ζοῦν και κινοῦνται οἱ Χριστιανοί, τὰ παιδιὰ τοῦ Θεοῦ, οἱ ἀγωνισταὶ τοῦ καλοῦ, αὐτοὶ ποὺ λατρεύουν και ὑμνοῦν τὸν Σωτῆρα. Ἀπὸ αὐτοὺς, οἱ ὅποιοι συγκροτοῦν τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ, κληρὸν και λαόν, μεταδίδεται και σήμερον τὸ μήνυμα τῆς Ἀναστάσεως, διὰ νὰ κερδηθοῦν ἐν Χριστῷ νέαι ψυχαὶ και νέοι τοῦ Οὐρανοῦ πολῖται νὰ ἀναφανοῦν. Δι' αὐτὸ ἀκριβῶς, ἐορτάζοντες κατ' ἔτος, ὄχι ὡς ἔθιμον, ἀλλ' ὡς ζῶσαν και πάντοτε νέαν πραγματικότητα, τὸ «*Πάσχα Χριστοῦ τὸ Σωτήριο*», ἀνανεώμενον ἐντὸς τῶν ψυχῶν μας τὴν χαρὰν τοῦ Ἀναστάντος Χριστοῦ, ἀξιάνομεν τὴν ἐλπίδα και παίρνομεν νέαν πνοὴν ζωῆς.

* * *

Τὸ τρίπτυχον τοῦτο ὑμῶν ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος, εἰς τὸν εἰς τὸ ἅγιον και σωτήριο Πάσχα Δ' λόγον του γράφει: «*Ὁ δὲ παννύχιος ταῖς ἀκοαῖς προσηχῶν λόγος (περὶ τῆς ἀναστάσεως) ἐν ψαλμοῖς και ὕμνοις και ᾠδαῖς πνευματικαῖς, ὡς ῥεῦμα χαρᾶς δι' ἀκοῆς εἰς τὴν ψυχὴν εἰσρέων, πλήρεις ἡμᾶς τῶν ἀγαθῶν ἐλπίδων ἐποίησεν. Ἡ δὲ καρδία τοῖς λεγομένοις τε και βλεπομένοις εὐφρανομένη, τὴν ἀφραστον ἐτυποῦτο μακαριότητα, διὰ τῶν φαινομένων χειραγυρομένη πρὸς τὸ ἀόρατον*».

Ἡ ἀναστάσιμος χαρὰ δὲν ἀποτελεῖ πρόσκαιρον ἐξωτερικὴν ἐκδήλωσιν τῆς ψυχῆς τοῦ Χριστιανοῦ, ἀλλὰ σταθερὰν και ἀμετακίνητον ἐσωτερικὴν βάσιν, ἡ ὁποία καθίσταται ἀφορμὴ δημιουργίας εὐκράτου κλίματος, διὰ νὰ ἀνθίσουν και καρποφορήσουν αἱ ἀρεταὶ τῆς ψυχῆς. Τὴν ἐννοίαν αὐτὴν ἀποδίδει ἡ ἀναφερομένη εἰς τὴν Ἀνάστασιν ψαλμικὴ ἔκφρασις τῆς Ἐκκλησίας. «*Αὕτη ἐστὶν ἡ ἡμέρα, ἣν ἐποίησεν ὁ Κύριος, ἀγαλλιασώμεθα και εὐφρανθώμεν ἐν αὐτῇ*». Καὶ ὁ ἱερός Χρυσόστομος συμπληρώνει: «*τοῦτο ἐστὶ τὸ τῆς σοφίας ἀπόφθεγμα, ὅτι ἐν ἡμέρᾳ εὐφροσύνης, ἀμνηστία κακῶν. Λήθην ἐποίησε τῆς πρώτης καθ' ἡμῶν ἀποφάσεως ἡ ἡμέρα αὕτη· μάλλον δὲ ἀφανισμόν, ὀχλὶ λήθην. Ἐξήλειψε γὰρ καθόλου πᾶν μνημόσονον τῆς καθ' ἡμῶν κατακρίσεως. Τότε ἐκ σαρκὸς ἐγεννήθημεν σάρκες· νῦν τὸ γεννηθὲν πνεῦμά ἐστιν ἐκ πνεύματος. Τότε υἱοὶ ἀνθρώπων· νῦν τέκνα Θεοῦ ἐγεννήθημεν*».

Αὕτη τὴν χαρὰν, ὡς εὐδοκίαν και ἀνάπαυσιν χαριζομένην εἰς τοὺς ἀνθρώπους, τὴν διακριβώμενον τὸ πρῶτον εἰς τὴν ἐμφάνισιν τοῦ Ἀναστάντος Χριστοῦ ἐνώπιον τῶν μαθητῶν Του, περὶ τῶν ὁποίων σημειώνει ὁ εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης: «*ἐχάρησαν οὖν οἱ μαθηταὶ ἰδόντες τὸν Κύριον*». Οἱ Χριστιανοὶ διὰ τῆς πίστεώς των, διὰ τῆς ἐν ἐκκλησίαις θείας λατρείας, διὰ τῆς συμμετοχῆς των εἰς τὸ μυστήριον τῆς Θείας Εὐχαριστίας, βλέπουν διαρκῶς τὸν Χριστόν, ζοῦν τὴν Ἀνάστασιν Του, τὴν ὁποίαν καθιστοῦν ἰδικὴν των ἀνάστασιν και ὁμολογοῦν ἐκ τῆς προσωπικῆς ἐμπειρίας των τὴν ἀλήθειαν τοῦ Ἀποστόλου: «*και τὴν χαρὰν ἡμῶν οὐδεὶς αἶρει ἀφ' ἡμῶν*». Καὶ ἡ Ἐκκλησία, ψάλλουσα, ἀνανεώνει ἐκάστοτε τὴν ἀναστάσιμον χαρὰν διὰ τῶν λατρευτικῶν ὕμνων τοῦ Πεντηκοσταρίου: ἰδοὺ ἕνας ὕμνος χαρᾶς, και διὰ τοῦτο τόσο γνωστός και, ἐκκλησιαστικῶς δημῶδες, ὡς ὁ ἀκόλουθος.

Χαίρετε, λαοὶ και ἀγαλλιᾶσθε

Ἄγγελος ἐκάθισεν εἰς τὸν λίθον τοῦ μηνύματος·

αὐτὸς ἡμᾶς εὐηγγελίσαστο εἰπὼν·

Χριστὸς ἀνέστη ἐκ νεκρῶν,

ὁ Σωτὴρ τοῦ κόσμου

και ἐπλήρωσε τὰ σύμπαντα εὐωδίας·

Χαίρετε λαοὶ και ἀγαλλιᾶσθε.

Ἐξ ἴσου γέννημα καὶ συνέπεια τῆς θείας Ἀναστάσεως εἶναι ἡ ἐλπίς τῶν Χριστιανῶν εἰς ἓνα καλύτερον μέλλον, εἰς ἓνα ἐπίγειον καὶ οὐράνιον μέλλον· «εὐλογητὸς ὁ Θεός... ὁ ἀναγεννήσας ἡμᾶς εἰς ἐλπίδα ζῶσαν δι' ἀναστάσεως Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐκ νεκρῶν...», τονίζει ὁ Ἀπόστολος Πέτρος (Α' Πέτρ. α' 3). Ἐρημος καὶ νεκρὰ θά ἦτο ἡ γῆ χωρὶς τὴν ἐλπίδα, κλειστὸν θά ἦτο καὶ σκοτεινὸν τὸ μέλλον, διστάζων καὶ ἀδρανῆς ὁ ἄνθρωπος εἰς πᾶσαν προσπάθειάν του καὶ ἐπτοημένος πρὸ καταβολῆς ἐνώπιον παντὸς ἀγῶνος. Πρὸς τί ὁμως ἡ χωρὶς ἐλπίδα ζωὴ; «Ἴδου γὰρ ἡμεῖς ὅποτε ξένοι τῆς τοῦ Θεοῦ ἐπιγνώσεως, τὸν Θεὸν ἐπέγνωμεν». Καὶ ἐλπίζομεν ὅτι «μνησθήσονται καὶ ἐπιστραφήσονται πρὸς Κύριον πάντα τὰ πέρατα τῆς γῆς καὶ προσκυνήσουσιν ἐνώπιον αὐτοῦ πᾶσαι αἱ πατριαὶ τῶν ἐθνῶν».

Ὅσαι καὶ ἂν εἶναι αἱ ἀντικειμενικαὶ δυσκολίαι, διὰ νὰ κατισχύσουν οἱ Χριστιανοὶ τοῦ σαρκικοῦ καὶ ὕλικου φρονήματος τοῦ κόσμου τούτου, ὅσον καὶ ἂν φωνασκῶν οἱ ἀρνηταὶ τῆς ζωῆς τοῦ πνεύματος, ὅτι δῆθεν εἶναι οὐτοπία ἡ κατὰ Χριστὸν ζωὴ, οἱ Χριστιανοὶ γνωρίζουν ὅτι θὰ νικήσουν, ἐφ' ὅσον μένουν «τεθεμελιωμένοι καὶ ἐδραῖοι» εἰς τὴν πίστιν «μὴ μετακινούμενοι ἀπὸ τῆς ἐλπίδος τοῦ Εὐαγγελίου οὐ ἤκουσαν» (Κολασ. α' 23), διότι ἡ ἐλπίς τοῦ Εὐαγγελίου ἐνισχύεται ἀπὸ τὴν ζειδωρον αὔραν τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ, τοῦ νικήσαντος τὸν θάνατον καὶ παρασχόντος εἰς ἡμᾶς τὴν δύναμιν νὰ λέγωμεν, ὅτι «προσδοκῶμεν ἀνάστασιν νεκρῶν καὶ ζωὴν τοῦ μέλλοντος αἰῶνος». Ἴδου ὁ σχετικὸς, πλήρης ἐλπίδος, ἀναστάσιμος ὕμνος τῆς Ἐκκλησίας.

Ὡ θείας, ὦ φίλης, ὦ γλυκντάτης σου φωνῆς·
μεθ' ἡμῶν ἀπευδῶς γὰρ, ἐπηγγείλω ἔσεσθαι,
μέχρι τερμάτων αἰῶνος Χριστέ·
ἦν οἱ πιστοί, ἀγκυραν ἐλπίδος,
κατέχοντες ἀγαλλόμεθα.

Ἡ ἀνανέωσις τῆς τοιαύτης ἐλπίδος ὀδηγεῖ εἰς τὴν ὀρθότεραν θεώρησιν τῆς ζωῆς. Τὸ νόημα τῆς ἀληθινῆς, ἐν Χριστῷ, ζωῆς τοῦ ἀνθρώπου, ἐφ' ὅσον χρόνον οὗτος ἀνήκει εἰς τὴν στρατευομένην Ἐκκλησίαν, θεωρεῖται ὡς πρόγευσις καὶ συμμετοχὴ εἰς τὴν ἐν τῷ Παραδείσῳ ζωὴν τῆς ἀθανασίας, τὴν χαριζομένην ὑπὸ τοῦ Βασιλέως Χριστοῦ. Ἡ πραγματικότης τῆς κατὰ Χριστὸν ἐπιγείου ζωῆς καὶ ἡ αἰώνιος, πέραν τοῦ τάφου, ζωὴ, ὡς ἐνιαῖον θαυμαστὸν γεγονός καὶ ὡς ἀποκλειστικόν, προνομακόν στοιχεῖον τῆς ἀνθρωπίνης υπάρξεως, εἶναι τὸ ἀποτέλεσμα τῆς νίκης τοῦ Ἀναστάντος Χριστοῦ κατὰ τοῦ θανάτου.

Ἡ πρὸς τὴν ἐπίγειον ζωὴν τοῦ ἀνθρώπου πνευματικὴ χορηγία τοῦ Χριστοῦ, τελεσιουργεῖται ἐντὸς τῆς Ἐκκλησίας Του, δι' ὅλου τοῦ πλοῦτου τῆς

μυστηριακῆς ζωῆς, τῆς λατρείας, τῆς διδασκαλίας τοῦ λόγου Του, τῆς θείας ἐμπνεύσεως δι' ἔργα εὐάρεστα ἐνώπιόν Του, ἐπιβεβαιούται δὲ πάντοτε διὰ τῆς διαρκoῦς ἐν μέσῳ ἡμῶν παρουσίας Του, ὡς Ἀναστάντος Κυρίου, κατὰ τὴν ἰδίαν αὐτοῦ ὑπόσχεσιν· «Καὶ ἰδοὺ ἐγὼ μεθ' ὑμῶν εἰμι πάσας τὰς ἡμέρας ἕως τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος» (Ματθ. κη' 20).

Ὑπὸ αὐτὰς τὰς πνευματικὰς προϋποθέσεις καὶ ἐν ἐκτιμῆσει τοῦ μεγέθους τῆς δωρεᾶς τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸν ἄνθρωπον, εἶναι ἐπίκαιρος ὁ ἐόρτιος λόγος τοῦ ἁγίου Γρηγορίου Νύσσης· «Διατήρησον τὸ μέγεθος τῆς δωρεᾶς ταύτης, ὦ ἄνθρωπε. Οὐκ ἔξεστί σοι ἀδιαφορίας ζῆν». Οἱ Χριστιανοὶ ἀπορρίπτουν τὴν ἀδιαφορίαν εἰς ὅ,τι ἀφορᾷ τὴν ζωὴν τοῦ πνεύματος καὶ ἀπορροφῶν ὅλους τοὺς χυμοὺς τῆς προσφορᾶς τοῦ Ἀναστάντος Χριστοῦ. Μόνον ὅσοι ζοῦν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, δύνανται νὰ ὁμολογήσουν τὴν πληρότητα καὶ τὴν ὠραιότητα τῆς ζωῆς αὐτῆς. Εἶναι μία ζωὴ πνευματέμφορος, διότι εἰς αὐτὴν διοχετεύεται ἡ ζωὴ τῆς Ἀναστάσεως. Εἶναι μία διαρκῆς ἀνάστασις. Ἐμπειρος τῆς τοιαύτης ζωῆς ὁ ἱερός Χρυσόστομος προτρέπει· «ἐορτάσωμεν τριήμερον ἀνάστασιν, ζωῆς αἰωνίου πρόξενον... ἡ γῆ, ἐκ τῶν οἰκείων λαγόνων τὰς ὁδίας τοῦ θανάτου λύσασα, ἀπέπτυσσε κελουθεῖσα τὸν τῶν Ἰουδαίων δεσπότην· οὐ γὰρ ἠδύνατο κατέχειν σῶμα, φορεῖον ἀθανασίας γενόμενον». Εἶναι χαρακτηριστικοὶ οἱ ὕμνοι τῆς Ἐκκλησίας, οἱ ὁποῖοι συναρτοῦν τὴν Ἀνάστασιν μὲ τὴν ζωὴν καὶ τὴν ἀφθαρσίαν.

Δεῦτε ἀνυμνήσωμεν λαοί,
τὴν τοῦ Σωτῆρος τριήμερον ἔγερσιν,
δι' ἧς ἐλυτρώθημεν
τῶν τοῦ Ἄδου ἀλύτων δεσμῶν,
καὶ ἀφθαρσίαν καὶ ζωὴν,
πάντες ἐλάβομεν κοράζοντες·
ὁ σταυρωθεὶς καὶ ταφείς καὶ ἀναστάς,
σῶσον ἡμᾶς τῇ Ἀναστάσει σου,
μόνε Φιλάνθρωπε.

Οἱ ἄνθρωποι τοῦ καιροῦ μας, πού, ἢ ἀναζητοῦν νέα σχήματα ζωῆς εἰς ἐκκεντρικὰς ἐπινοήσεις ἢ ταλαιπωρημένοι ἐκ τοῦ φόρτου τῶν στοιχείων τῆς τεχνοκρατουμένης ζωῆς, ἀτενίζουν μὲ ἀπαισιοδοξίαν τὸ μέλλον, ὡς ἀναζητήσουν εἰς τὸν Ἀναστάντα Χριστὸν καὶ τὴν χαρὰν, καὶ τὴν ἐλπίδα, καὶ τὸ περιεχόμενον τῆς ἀληθινῆς ζωῆς. Τὸ χρέος τῶν Χριστιανῶν εἶναι νὰ βοηθήσουν, ὥστε ἡ ἀναζητήσις αὐτῆ νὰ ὀδηγήσῃ τοὺς ἀνθρώπους εἰς τὴν ἀνεύρεσιν καὶ τὴν γνῶσιν τοῦ Χριστοῦ.

Ἄρχιμ. ΑΝΘΙΜΟΣ ΡΟΥΣΣΑΣ

ΕΘΝΟΜΑΡΤΥΡΕΣ ΑΡΧΙΕΡΕΙΣ ΤΩΝ ΚΑΘ' ΗΜΑΣ ΧΡΟΝΩΝ*

Δ'.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΑΣΗΜΙΑΔΗΣ

Μητροπολίτης Μελενίκου (Σιδηροκάστρου)

(1911-1913)

Ὁ Κωνσταντῖνος Ἀσημιάδης ἐγεννήθη ἐν Καλλιπόλει Θράκης, κατ' ἄλλους μὲν τῷ 1870¹⁰, κατ' ἄλλους δὲ τῷ 1872¹¹, ἐν ἣ διήκουσε τὰ πρῶτα αὐτοῦ γράμματα, μετὰ τὴν ἀποπεράτωσιν τῶν ὁποίων εἰσηλθεν εἰς τὴν κατὰ Χάλκην Θεολογικὴν Σχολήν, ἐξ ἧς ἀποφοίτησε τῷ 1902, ὑποβαλὼν ἐναίσιμον διατριβὴν ὑπὸ τὸν τίτλον «Περὶ τοῦ Χριστιανικοῦ Μοναχικοῦ βίου».

Τῷ αὐτῷ ἔτει προσελήφθη εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ Μητροπολίτου Νικομηδείας Φιλοθέου Βρυενίου ὑπὸ τὴν ιδιότητα τοῦ Πρωτοσυγκέλλου· μετ' εὐδόκιμον δ' ἐν αὐτῇ ὑπηρεσίᾳ ἐξελέγη τῷ 1908 Ἐπίσκοπος Χαριουπόλεως, πολλὰς παρασχὼν ἐκκλησιαστικὰς, ἐκπαιδευτικὰς καὶ ἐθνικὰς ὑπηρεσίας, διὰ τῆς ἰδρύσεως Σχολείων, εὐκτηρίων οἰκῶν εἰς τὰς Κοινότητος τῆς ὡς εἰρηται ἐπαρχίας, αἰτινες ἐκτιμηθεῖσαι ὑπὸ τῆς Μ. τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας ἤγαγον αὐτὴν εἰς τὴν ἀπόφασιν, ὅπως ἀνυψώσῃ τοῦτον εἰς Μητροπολίτην Μελενίκου (Σιδηροκάστρου) κατὰ τὸ ἔτος 1911, εἰς διαδοχὴν τοῦ Αἰμιλιανοῦ Δάγγολα (1906-1911), μετατεθέντος εἰς τὴν Ἱ. Μητρόπολιν Γρεβενῶν.

Τὸ ὄνομα τοῦ Ἀρχιερέως τούτου, ὡς ὑπευθύνου πλέον ἐκκλησιαστικοῦ καὶ ἐθνικοῦ ἡγέτου τῆς Μητροπόλεως ταύτης, συνδέεται μὲ τὴν κατ' ἐξοχὴν ἐθνικὴν τούτου δρᾶσιν, ἐπιστέγασμα τῆς ὁποίας ὑπῆρξεν ὁ τραγικός, πλὴν ἔνδοξος, αὐτοῦ θάνατος, τοσοῦτῳ μᾶλλον καθ' ὅσον ὁ ὑπέροχος οὗτος ἀνὴρ ἐγένετο θῦμα ἀγρίου σφαγιασμοῦ ὑπὸ τῶν Βουλγάρων, κατὰ τὸν Ἑλληνοβουλγαρικόν, τοῦ 1913, πόλεμον, κατὰ τὴν περίοδον τῆς προσωρινῆς ὑπὸ τούτων καταλήψεως τῆς Ἀνατολικῆς Μακεδονίας.

Λήγοντος δηλ. τοῦ Ἰουνίου τοῦ ἔτους τούτου, οὗτοι κατέλαβον τὸ Δεμίρ-Ἰσάρ (Σιδηροκάστρον), θερινὴν ἔδραν τοῦ Μητροπολίτου Μελενίκου· κατὰ τὴν περίοδον ταύτην προέβησαν εἰς σφαγὰς Ἑλλή-

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 71 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 3-4 τεύχους.

10. Γ. Γριτσοπούλου: Κων/νος ὁ Ἀσημιάδης, Μητροπολίτης Μελενίκου. Ἐθνομάρτυς «Θρησκευτικὴ καὶ Ἠθικὴ Ἐγκυκλοπαίδεια» Τ. Η', σ. 5.

11. Εὐγενίου Κωσταρίδου (Ἀρχιμ.) ἐνθ' ἀν. σ. 173. Κ. Βοβολίνη, ἐνθ' ἀνωτ. σ. 207.

νων, λεηλασίας, ἀτιμώσεις καὶ καταστροφὰς οὐ μόνον τῆς πόλεως ταύτης, ἀλλὰ καὶ ἄλλων περιχώρων τῆς.

Ὁ Κωνσταντῖνος πιστὸς τηρητὴς τῶν ἐκκλησιαστικῶν καὶ ἐθνικῶν παραδόσεων τῆς φυλῆς ἡμῶν, παρέμενε πλησίον τοῦ ποιμνίου αὐτοῦ ὑφισταμένος καὶ οὗτος τὰ βάσανα καὶ φρικτὰς περιπετειὰς τούτου· εὐρισκόμενος δ' ἐν τῷ Μητροπολιτικῷ αὐτοῦ οἴκῳ τὴν πρωΐαν τῆς 25ης Ἰουνίου 1913, οἱ Βούλγαροι προβαλόντες δικαιολογίαν δῆθεν ἐρεῦνης ἐν αὐτῷ εἰσηλθον βιαίως εἰς τοῦτον, συμπεριφερθέντες βαναύσως πρὸς τὸν ἐν λόγῳ Ἀρχιερέα, τὸν ὁποῖον ἐν συνεχείᾳ, ἀφοῦ τὸν ἀπήγαγον καὶ τὸν ἐβασάνισαν, τὸν κατεκρεούργησαν εἰς τὴν καλουμένην πλατεῖαν «Κυρὰ -Ἀγάνην» μετὰ τοῦ λογοθέτου τῆς Μητροπόλεως ταύτης Θ. Παπαχαριζάνου· καὶ οὐ μόνον τοῦτο, ἀλλ' ἐχλεύαζον καὶ διέσυρον τὸ σκῆνος τοῦ Ἐθνομάρτυρος τούτου, τὸ ὁποῖον γυμνώσαντες τὸ ἐγκατέλειψαν μὲ φρικτὴν τὴν ὄψιν καὶ θέαν, ἡ μήτηρ τοῦ ὁποίου πληροφορηθεῖσα τὸ τραγικὸν τέλος τοῦ υἱοῦ τῆς εἰς βαθὴν γῆρας ἀπέθανεν ἐκ συγκοπῆς τῆς καρδίας¹². τοιοῦτον ὑπῆρξε τὸ ἐπιστέγασμα τῆς ἐθνικῆς αὐτοῦ δράσεως, ἥτις ἐπέδωκεν εἰς αὐτὸν τὰ εἶσημα τῆς εὐγνωμοσύνης τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Ἐθνους, τὸν ὁποῖον, καὶ δικαίως, ἡ συνειδήσις αὐτῶν τὸν κατέταξεν εἰς τὴν χορείαν τῶν Ἐθνομαρτύρων τῶν συγχρόνων ἡμῶν καιρῶν.

Ε'.

ΑΜΒΡΟΣΙΟΣ ΠΛΕΙΑΝΘΙΤΗΣ

Μητροπολίτης Μοσχονησίων

(1922)

Οὗτος ἐγεννήθη ἐν Σμύρνῃ τῷ 1872, ἐν ἣ παρηκολούθησε τὰς πρώτας αὐτοῦ σπουδὰς, τὰς ὁποίας συνεπλήρωσεν εἰς τὴν ἐν Ἱεροσολύμοις Θεολογικὴν, τοῦ Σταυροῦ, Ἀκαδημίαν, εἰς ἣν ἀπεστάλη ὑπὸ τοῦ ἐν Σμύρνῃ ἀντιπροσώπου τοῦ Πατριαρχείου Ἱεροσολύμων Ἀρχιμ. Κυρίλλου, εἰς ἡλικίαν 16 μόλις ἐτῶν, τὰς ὁποίας δὲν ἐπεράτωσε λόγῳ τῆς ἀναστολῆς τῶν ἐργασιῶν ταύτης· τούτου ἕνεκεν ἠναγκάσθη, ἵνα καὶ αὐθις ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν πατρίδα του· αὐτόθι δ' εὐρισκόμενος ἐχειροτονήθη εἰς διάκονον ὑπὸ τοῦ Ἀρχιερέως αὐτῆς Βασιλείου Ἀστε-

12. Γ. Γριτσοπούλου, ἐνθ' ἀνωτ. σ. 5-6. Εὐγεν. Κωσταρίδου, ἐνθ' ἀνωτ. σ. 173-175.

Α' ΔΙΑΣΚΕΨΙΣ ΤΗΣ ΠΡΟΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΗΣ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΗΣ ΣΥΝΟΔΟΥ ΤΗΣ ΚΑΤ' ΑΝΑΤΟΛΑΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΔΙΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ*

β) Ἐκτασις τῆς Ἱ. Παραδόσεως.

1. Ὁ θεῖος παράγων ἐν τῇ Ἱερᾷ Παραδόσει. Τὸ θέμα τῆς «ἐπαρκείας». Ἡ Γραφή ἐν τῇ Παραδόσει.

Οὐδεμία ὑπάρχει ἀμφιβολία, ὅτι ἡ Ἱερὰ Παράδοσις, ὡς πραγματικότης ἀεὶ βιουμένη ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, εἶναι ὁ ἕκτακτος ἐκεῖνος χώρος, ἐν ᾧ, ὡς καὶ ἐν τῇ Ἀγίᾳ Γραφῇ, συναντῶνται οἱ τρεῖς βασικοὶ καὶ κεφαλαιώδεις παράγοντες, οἱ συναπτόμενοι ἀμέσως καὶ συνυπάρχοντες ἐν τῷ ὑπερφυσικῷ φαινομένῳ τῆς θείας Ἀποκαλύψεως, ἥτοι ὁ θεῖος καὶ ὑπερφυσικός, ὅστις καὶ εἶναι ὁ κυρίως λογιζόμενος ἐν τῷ θέματι, ὁ ἐκκλησιαστικός, ὅστις καὶ καθιστᾷ τὴν Ἱερὰν Παράδοσιν, ὡς τε μορφήν τῆς θείας Ἀποκαλύψεως καὶ ὡς συγκεκριμένην διδασκαλίαν τῆς Ἐκκλησίας, πραγματικότητα οὐχὶ ἄλλως, εἰμὴ μόνον ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ διὰ τῆς Ἐκκλησίας καθισταμένην κτῆμα τῶν εἰς

σωτηρίαν κεκλημένων πιστῶν, καὶ τέλος ὁ ἐξωτερικὸς ἢ ἀνθρώπινος, ὅστις ὄχι μόνον προσδίδει εἰς τὴν Ἱερὰν Παράδοσιν τὴν ἀνθρωπολογικὴν αὐτῆς ἕκτασιν καὶ διάστασιν, ἀλλὰ καὶ ἐρμηνεύει ἅμα καὶ δικαιολογεῖ τὴν αὐτῆς διατί ὁ Θεός, «πολυμερῶς καὶ πολυτρόπως» τοῖς ἀνθρώποις λαλήσας ἐν τῇ θείᾳ γενικῶς Ἀποκαλύψει, ἐχρησιμοποίησε καὶ πάντα τὰ ἀνθρώπινα ἐφ' ἑξῆς μέσα καὶ σχήματα, ὡς τε πρόσωπα, ὡς θεσμούς καὶ ὡς εἶδη γραπτῶν μνημείων καὶ βιουμένων καταστάσεων, ἵνα ὄχι μόνον μεταβιβάσῃ καὶ παραδώσῃ εἰς τοὺς αἰῶνας τὴν ἀποκεκαλυμμένην ἀλήθειαν, ἀλλὰ καὶ μορφοποιήσῃ ταύτην εἰς συγκεκριμένην σῶζουσαν ἐκκλησιαστικὴν διδασκαλίαν ὑπὸ τὰς γνωστὰς ἐκείνας καὶ συγκεκριμένας μορφὰς τῆς Παραδόσεως, ἃς ἐγνώρισε καὶ ἐξακολουθεῖ διακατέχουσα ἡ Ἐκκλησία.

Περὶ τοῦ θεοῦ ἐν τῇ Ἱερᾷ Παραδόσει παράγοντος προκειμένου, ἐπισημαίνεται κυρίως ὁ θεοκεντρικὸς χαρακτήρ αὐτῆς, δεδομένου ὅτι ἄνευ τοῦ θεοῦ τούτου καὶ ὑπερφυσικοῦ παράγοντος, ὡς δὲν εἶναι δυνατόν νὰ νοηθῇ θεία Ἀποκάλυψις καθ' ἑαυτήν, οὕτω, κατ' ἐπέκτασιν καὶ ἀναλογίαν, οὐδὲ Ἱερὰ Παράδοσις δύνα-

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 76 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 3-4 τεύχους.

ρίου (1884-1910) τοῦ ἀπὸ Ἀγχιάλου, διορισθεὶς ὡς τοιοῦτος εἰς τὸν ἱερὸν ναὸν τοῦ Ἁγίου Γεωργίου, φοιτῶν παραλλήλως εἰς τὴν Εὐαγγελικὴν Σχολήν, ἐξ ἧς ἀπεφοίτησεν ἀριστοῦχος τῷ 1893, ἵνα προσληφθῇ ὡς Ἀρχιδιάκονος τοῦ Μητροπολίτου Ἡλιουπόλεως Ταρασίου, παραμείνας παρ' αὐτῷ ἐπὶ διετίαν, ἥτοι μέχρι τοῦ 1895, ὅτε κατελθὼν καὶ αὐθις εἰς Σμύρνην προσελήφθη διάκονος τοῦ αὐτόθι ἱεροῦ ναοῦ τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου· συνδεθεὶς δὲ φιλικῶς μετὰ τοῦ ἐν τῇ Εὐαγγελικῇ Σχολῇ διδασκάλου τῆς Ρωσικῆς γλώσσης Ἀδαμαντίου Διαμαντοπούλου ἐξέμαθε παρ' αὐτοῦ τὴν γλῶσσαν ταύτην· τεθεὶς δ' ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ Μητροπολίτου Ἐφέσου Κωνσταντίνου Βαλλιέδου, τοῦ μετέπειτα Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου (1897-1901) ἐστάλη παρ' αὐτοῦ εἰς Κίεβον τῆς Ρωσίας πρὸς συμπλήρωσιν τῶν σπουδῶν αὐτοῦ εἰς τὴν αὐτόθι Θεολογικὴν Ἀκαδημίαν, μετὰ τὸ πέρασ τῶν ὁποίων ἐπέστρεψεν εἰς Κων/νιν, Πατριάρχης τῆς ὁποίας ἦτο ὁ παρ' αὐτοῦ προστατευόμενος Κωνσταντῖνος ὁ Ε', τῇ ἀδείᾳ καὶ εὐλογίᾳ τοῦ ὁποίου ἐχειροτονήθη πρεσβύτερος, διορισθεὶς ἐφημέριος ἀλληλοδιαδόχως εἰς τὰς ἐν Ῥωσίᾳ Ἑλληρικὰς Κοινότητες Θεοδοσίας, Συμφερουπόλεως καὶ Σεβαστουπόλεως.

Ὁ διάδοχος τοῦ, κατὰ τὸ ἔτος 1910, ἀποθανόντος Μητροπολίτου Σμύρνης Βασιλείου, Χρυσόστομος Καλαφάτης, ὁ ἀπὸ Δράμας, ἐκάλεσε τὸν Ἀμβρόσιον, ἵνα κατέλθῃ εἰς τὴν πόλιν ταύτην, ὅπερ καὶ ἐγένετο· καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν ὑπηρέτησε παρ' αὐτῷ ὡς Ἀρχιμανδρίτης, εἶτα δὲ τῷ 1913, μετὰ τὴν προαγωγήν τοῦ παρ' αὐτῷ Ἐπισκόπου Τράλλεων Χρυσοστόμου Χατζησταύρου εἰς Μητροπολίτην Φιλαδελφείας, οὗτος τῇ προτάσει τοῦ Γέροντος αὐτοῦ προήχθη ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῶν Πατριαρχείων εἰς Ἐπίσκοπον ὑπὸ τὸν τίτλον τῆς πάλαι ποτὲ διαλαμψάσης Ἐπισκοπῆς Ξανθοῦδόσεως· ὑπὸ τὴν ιδιότητα δὲ ταύτην ἐπεδείξατο σπανίαν σύνεσιν καὶ διαγωγήν ἐμπρέπουσαν τῷ σχήματι αὐτοῦ, ἰδίως δὲ κατὰ τὰς δραματικὰς περιόδους τοῦ πρώτου παγκοσμίου πολέμου, καθ' ἃς ἀνεπλήρου τὸν εἰς Κων/νιν ἐξορισθέντα Μητροπολίτην Χρυσόστομον, ἐπιστρέψαντα καὶ αὐθις τῷ 1918 εἰς τὴν ἐπαρχίαν του καὶ εὐτυχήσαντα, ἵνα ὑποδεχθῇ τὴν 2αν Μαΐου 1919 τὸν καταλαβόντα τὴν Σμύρνην καὶ ἐν συνεχείᾳ ὀλόκληρον τὴν Ἰωνίαν Ἑλληνικὸν στρατόν.

(Συνεχίζεται)

† Ὁ πρ. Λήμνου ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ

ται νὰ νοηθῆ. Ὑπὸ τὴν θεοκεντρικὴν δὲ ταύτην θεώρησιν τοῦ πράγματος ὑπεμφαίνεται ἅμα, ὡς εἰκός, καὶ δλόκληρος ἡ τριαδολογικὴ ἔκτασις, ἣν κέκτηται τὸ θέμα τῆς Ἱερᾶς Παραδόσεως. Ὁ Πατὴρ δι' Υἱοῦ ἐν Ἁγίῳ Πνεύματι ἐλάλησε τοῖς ἀνθρώποις ἐν τῇ θεῖᾳ Ἀποκαλύψει καθόλου. Ὁ Πατὴρ δι' Υἱοῦ ἐν Ἁγίῳ Πνεύματι εἶναι ὡσαύτως καὶ ὁ διαιωνίζων παρ' αὐτοῖς τὴν σώζουσαν ἀλήθειαν καὶ διδασκαλίαν καὶ ὁ διασφαλίζων αὐτὴν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἀκεραίαν καὶ ἀλώβητον, ἐξαιρουμένου οὕτω τοῦ θεανθρωπίνου τῆς Ἱερᾶς Παραδόσεως χαρακτήρος.

Τούτου ὁμοῦ τεθέντος, δύο βασικαὶ ἔννοιαι προβάλλουσιν ἐξ ἑαυτῶν: α' ὅτι ὑπάρχει μία καὶ μόνη θεία Ἀποκάλυψις ἐν τῇ Ἁγίᾳ Γραφῇ ὅσον καὶ ἐν τῇ Ἱερᾷ Παραδόσει, ὡς ἐξ ἀμφοῖν, ἀμφοτέραι δὲ ἐκ τοῦ ἐνὸς Θεοῦ τῶν ὄλων, καὶ β' ὅτι τοῦ λόγου εἰδικώτερον ἀναφερομένου εἰς τὴν ἐπάρκειαν ἑκατέρας τούτων, τονιστέον τυγχάνει ἀπὸ ἡμετέρας ὀρθοδόξου πλευρᾶς, ὅτι οὔτε ἡ Γραφὴ μόνη, οὔτε ἡ Παράδοσις μόνη ἐξαντλοῦσι τὴν θεῖαν Ἀποκάλυψιν, ἀλλ' ὅτι ἡ Ἁγία Γραφὴ ἐν τῇ Παραδόσει ἀμφοτέραι δὲ συναποτελοῦσι τὸ πλῆρωμα τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ θείας Ἀποκαλύψεως.

Διὰ τὴν Ἐκκλησίαν τὸ λογιζόμενον δὲν ἦτο ἡ μορφή ἢ ὁ τρόπος ἐκφορᾶς τῆς ἀποκεκαλυμμένης ἀληθείας, ἀλλ' αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν ἡ ἀλήθεια. Διὸ καὶ οἱ αὐτοὶ Πατέρες ὑπερημύνοντο τῆς ἐν Χριστῷ ἀποκεκαλυμμένης ἀληθείας, τόσον τῆς φερομένης ἐν τῇ Γραφῇ, ὅσον καὶ τῆς παραδιδομένης ἐν τῇ Παραδόσει, εἰς τρόπον ὥστε νὰ ἐξαίρηται παρ' αὐτοῖς ὁ παράλληλος χαρακτήρ ἀμφοτέρων, καὶ δὴ οὐχὶ ἐν τῇ ἐννοίᾳ δύο ἐφαπτομένων ἀπλῶς κύκλων, ἀλλὰ δύο κύκλων ὁμοκέντρων, ὧν τὸ κέντρον ἦτο ὁ αὐτὸς ἀποκαλύπτων ἑαυτὸν Θεός.

Καὶ εἶναι, βεβαίως, ἀληθές, ὅτι εὐθύς ἀμέσως μετὰ τὴν ὀριστικοποίησιν τοῦ Κανόνος τῆς Ἁγίας Γραφῆς ἐθεωρήθη ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, ὅτι ἡ Γραφὴ περιελάμβανε πάσας τὰς σωτικὰς ἀληθείας τῆς πίστεως. Τούτο ἐπαρκῶς ἀνεπτύχθη ἐν τοῖς ἀνωτέρω. Εἶναι δὲ πλεῖστοι αἱ μαρτυρίαι τῶν κορυφαιοτέρων ἐκ τῶν Πατέρων, τόσον τῆς Ἀνατολῆς, ὅσον καὶ τῆς Δύσεως (τῶν Ἀπολογητῶν, Εἰρηναίου, Τερτυλλιανοῦ, Κλήμεντος Ἀλεξανδρείας, Ὠριγένους, Κυπριανοῦ, Ἀθανασίου, Κυρίλλου Ἱεροσολύμων, Ἱερωνύμου, Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας, Αὐγουστίνου κ.λ.π. καθ' ἃς ἐξαίρεται ἡ «ἐπάρκεια» τῆς Ἁγίας Γραφῆς, ὡς περιεχούσης πάσας τὰς πρὸς σωτηρίαν τοῦ ἀνθρώπου ἀπαραιτήτους ἀληθείας. Πλὴν ἐτονίζετο ὑπὸ τῶν Πατέρων τούτων καὶ ἡ ὅλων ἰδιόζουσα συμβολὴ τῆς Παραδόσεως, ἐν τῷ συνόλω αὐτῆς, εἰς τὴν ἐπάρκειαν ταύτην τῆς Γραφῆς, καθοριζόμενου σαφῶς ὑπὸ τούτων τοῦ σημείου, ὅτι «μόνον ἐν τῷ φωτὶ τῆς Ἱερᾶς Παραδόσεως ἐρευνημένη ἡ Γραφὴ ἀποβαίνει αὐτάρκης ἅμα καὶ πλήρης τῶν χριστιανικῶν ἀληθειῶν ταμιοῦχος, καὶ ἐκ τοιαύτης ἀπόψεως οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας, οἱ ἄλλως ἐξείροντες τὴν Παράδοσιν ὡς ἰσότιμον πρὸς τὴν Γραφὴν πηγὴν... ἐχαρακτήρισαν τὴν Γραφὴν ὡς πλῆρη τῶν δογμάτων κώδικα, ἐν τῷ τοιοῦτῳ πρὸς τὴν Παράδοσιν συνδέ-

σιμῶς γραφικῶν διδαγμάτων ἐκλαμβανομένων καὶ τῶν ἐπὶ τῇ βάσει τῆς Παραδόσεως, δι' ἀναλύσεως ἢ ἄλλως, ἐκ τῆς Γραφῆς ποριζομένων».

Ἄλλ' ἐξ ἑτέρου εἶναι ὡσαύτως γνωστόν, ὅτι ἡ «ἐπάρκεια» αὕτη οὐδόλως πρέπει νὰ ἐκλαμβάνηται ἐν ἐννοίᾳ ἀπολύτου, ὡσεὶ τάχα μόνη ἡ Γραφὴ νὰ εἶναι δυνατὸν νὰ θεωρηθῆ ὡς περιέχουσα καὶ ὑπερκαλύπτουσα τὴν ὅλην θεῖαν Ἀποκάλυψιν. Τοῦτο εἶναι ἐπὶ τοσοῦτον ἀπόλυτον καὶ λελανθασμένον, ὅσον ἀπόλυτον καὶ λελανθασμένον εἶναι καὶ τὸ ἀποδέχεσθαι, ὅτι μόνη ἡ Παράδοσις περικλείει τὴν ὅλην θεῖαν Ἀποκάλυψιν καὶ ὅτι ἐκ ταύτης, χρονικῶς ὅσον καὶ ποσοτικῶς, ἐξηρτήθη καὶ δὴ καὶ προῆλθεν, ὡς παράγωγον κατασκευάσμα, ἡ Ἁγία Γραφή. Στενοτάτης οὐσῆς τῆς σχέσεως καὶ πλήρους τῆς συνδέσεως τῆς Παραδόσεως καὶ τῆς Γραφῆς, ἡ μὲν ζῶσα Παράδοσις προηγήθη τῆς Γραφῆς, καθ' ὃ μέτρον ὁ προφορικὸς λόγος καὶ τὸ προφορικὸν κήρυγμα προηγήθησαν τῆς διὰ γραφίδος μεταδόσεως τῆς ἀποκεκαλυμμένης ἀληθείας, οὐδόλως ὁμοῦ δύναται νὰ λεχθῆ, ὅτι ἡ Παράδοσις ἠντλήθη ἐκ τῆς Γραφῆς, οὔτε ὅτι ἡ Γραφὴ ἐξήντησε πλήρως τὴν Παράδοσιν. Ἄνευ τῆς Ἁγίας Γραφῆς, θεωρουμένης ὡς τῆς παλαιότερας ἐνοσηματώσεως τοῦ Εὐαγγελίου, ἡ χριστιανικὴ διδασκαλία δὲν θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ διατηρηθῆ ἐν ὅλῃ αὐτῆς τῆς καθαρότητι. Καὶ πάλιν ἄνευ Παραδόσεως ἀκριβοῦς δὲν θὰ ἠδυνάμεθα νὰ συλλάβωμεν τὸ βαθὺ νόημα τῶν Γραφῶν καὶ δὲν θὰ εἶχομεν κἄν τὰς Ἁγίας Γραφάς. Παράδοσις καὶ Γραφὴ ἀποτελοῦν ἐνιαῖον σύνολον.

Ἡ ἁγία ἡμῶν Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία, ἐκκινουσα ἐκ τῆς ἀρχῆς, ὅτι—ὡς ὁ Μέγας Ἀθανάσιος ἐξέφρασθη—ὄντως «αὐτάρκεις μὲν γὰρ εἰσιν αἱ ἅγιοι καὶ θεόπνευσται Γραφαὶ πρὸς τὴν τῆς ἀληθείας ἐπαγγελίαν» Ἱ. Ἀθανασίου, κατὰ Ἑλλήνων, 1,3 P.G. 25,4, πλὴν καὶ οὐδόλως ἀπορρίπτουσα τὴν διδασκαλίαν, ὅτι παραλλήλως πρὸς τὰς Γραφάς ταύτας αἰεὶ καὶ πολλοὶ τῶν μακαρίων ἡμῶν διδασκάλων—κατὰ τὸν αὐτὸν Μέγαν Ἀθανάσιον εἰπεῖν—εἰς ταῦτα συνταχθέντες λόγοι, οἷς ἐάν τις ἐντύχη, εἴσεται μὲν πως τὴν τῶν Γραφῶν ἐρμηνείαν» (Ἀθανασίου, ἐνθ' ἄνωτ., καὶ ἀποδεχομένη, ὅτι «τῶν πεφυλαγμένων ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ δογμάτων καὶ κηρυγμάτων τὰ μὲν ἐκ τῆς ἐγγράφου διδασκαλίας ἔχομεν, τὰ δὲ ἐκ τῆς τῶν Ἀποστόλων παραδόσεως διαδοθέντα ἡμῖν ἐν μυστηρίῳ παραδεξάμεθα, ἅπερ ἀμφοτέρω τὴν αὐτὴν ἰσχὺν ἔχει...» Βασιλείου, Περὶ Ἁγίου Πνεύματος, 26,61, P.G. 32, 188, πιστεύει, ὁμοῦ μετὰ τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου, ὅτι «οὐ πάντα δι' ἐπιστολῆς παρεδόθησαν, ἀλλὰ καὶ πολλὰ καὶ ἀγράφως ὁμοίως δὲ κἀκεῖνα καὶ ταῦτά ἐστιν ἀξιόπιστα, ὥστε καὶ τὴν παράδοσιν τῆς Ἐκκλησίας ἀξιόπιστον ἡγοῦμεθα» Χρυσοστόμου, εἰς Β' Θεσσαλ., Ὁμιλ. 4,2, P.G. 62, 488), καὶ ὅτι κατὰ τὸν ἱερὸν Ἐπιφάνιον, «δεῖ καὶ Παράδοσις κεχρῆσθαι» οὐ γὰρ πάντα ἀπὸ τῆς θείας Γραφῆς δύναται λαμβάνεσθαι· διὸ τὰ μὲν ἐν Γραφαῖς, τὰ δὲ ἐν Παραδόσει παρέδωκαν οἱ ἅγιοι ἀπόστολοι (Ἐπιφάνιου, Πανάριον, Κατὰ Αἱρέσεων 61,6, P.G. 41,1048. Πρβλ. καὶ Γρηγορίου Νύσσης, Κατὰ Εὐνομίου,

3,2, P.G. 22, 672, Κυρίλλου Ἀλεξ. "Ὅτι εἶς ὁ Χριστός, Διάλογος κατὰ πεῦσιν καὶ ἀπόκρισιν, P.G. 75, 1257. Γρηγορίου Ναζιανζηνοῦ, Ἐπιστ. 101, P.G. 37,176. Ἰω. Δαμασκηνοῦ, Λόγος ὑπὲρ τῶν ἁγίων Εἰκόνων 2, 28, P.G. 94,1312-1317 Διον. Ψευδοαρεοπαγίτου, Περὶ Ἐκκλησιαστικῆς Ἱεραρχίας, 1,4, P.G. 3,375. Διὸ καὶ ἡ ἁγία ἡμῶν Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία ὄχι μόνον διδάσκει τὸ ἰσόκυρον καὶ ἰσοστάσιον τῆς Γραφῆς καὶ τῆς Παραδόσεως, ὡς ἤδη πλειστάκις εἶπομεν, ἀλλὰ καὶ παραδέχεται τὴν θείαν Ἀποκάλυψιν καὶ τὴν κατ' αὐτὴν ἀψευδῆ διδασκαλίαν τῆς Ἐκκλησίας, ἐκφερομένης οὐχὶ μονομερῶς ἐν «μόνῃ τῇ Γραφῇ», οὐδὲ πάλιν μεμονωμένως ἐν «μόνῃ τῇ Παραδόσει», ἀλλ' ἐν «τῇ Γραφῇ καὶ τῇ Παραδόσει», τῆς Γραφῆς κατανοουμένης ἐν τῇ Παραδόσει, τῆς δὲ Παραδόσεως διατηρούσης τὸ τε ἀνόθευτον αὐτῆς καὶ τὸ κριτήριον τῆς ἑαυτῆς ἀληθείας διὰ τῆς Γραφῆς καὶ ἐκ τῶν ἐν τῇ Γραφῇ περιεχομένων.

2. Ὁ ἐκκλησιαστικὸς παράγων ἐν τῇ Ἱ. Παραδόσει. Ἡ ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας διατύπωσις τῶν ἀποκεκαλυμμένων ἀληθειῶν.

Ὡς πρὸς τὸν ἐκκλησιαστικὸν ἐν τῇ Παραδόσει παράγοντα, διὰ τούτου εὐθύς ἀπ' ἀρχῆς προβάλλει ἡ πολυμερῆς ἐκκλησιολογικὴ διάστασις τῆς Ἱερᾶς Παραδόσεως, καὶ δὴ ἐν τούτῳ ὅτι κατ' ἀρχὴν οὐδὲν δύναται νὰ νοηθῇ ἡ Ἱ. Παράδοσις ἐκτὸς τοῦ φυσικοῦ δι' αὐτὴν χώρου τῆς Ἐκκλησίας, ὡς θεσμοῦ θεανθρωπικοῦ. Ὅντως ἡ Παράδοσις εἶναι ὄχι μόνον ὅψις τις τοῦ γενικωτέρου ἔργου τοῦ Θεοῦ, ἐνεργοῦντος πρὸς τὰ ἔξω ἀποκαλυπτικῶς, ἀλλ' ἅμα καὶ λειτουργία τις ὑπερφυσικὴ ἐν τῷ κόσμῳ, φύσει καὶ θέσει προϋποτιθεῖσα τὸν θεσμόν καὶ τὰ πρόσωπα τῆς Ἐκκλησίας, ἵνα ἐκδηλωθῇ καὶ συγκεκριμενοποιηθῇ αὕτη ὡς μορφή ἐκφορᾶς τῆς ἀποκεκαλυμμένης ἀληθείας καὶ τῆς κατὰ συνέχειαν σωζούσης πίστεως καὶ διδασκαλίας παρὰ τοῖς ἀνθρώποις. Τοῦτο σημαίνει, ὅτι δύο τινὰ τυγχάνουσι καθοριστέα: Ὁ τρόπος διατυ-

πώσεως ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας τῶν ἀποκεκαλυμμένων ἀληθειῶν καὶ ἡ ἐντὸς τῆς Ἐκκλησίας ἰσχύουσα ἐπιμαρτυρία τῆς κοινῆς συνειδήσεως αὐτῆς περὶ τῆς ἀληθοῦς διδασκαλίας.

Ἡ ἁγία ἡμῶν Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία περὶ τοῦ πρώτου θέματος, ἥτοι τοῦ τρόπου διατυπώσεως τῶν ἀποκεκαλυμμένων ἀληθειῶν, ὀρίζει ὅτι ἡ διατύπωσις καὶ μορφοποίησις τῶν ἀληθειῶν τῶν φερομένων ἐν τῇ Ἁγίᾳ Γραφῇ καὶ τῇ Ἱερᾷ Παραδόσει γίνεται ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας καὶ μόνον ὑπὸ ταύτης, διὰ τῶν πρὸς τοῦτο ἐν συνόδῳ συνεργομένων ἐπισκόπων, εἰς οὓς ἐνεπιστεύθησαν οἱ Ἀπόστολοι τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, καὶ οἵτινες, κατὰ διαδοχὴν, διὰ τῶν Ἀποστόλων συνάπτονται πρὸς τὸν Ἐνα Κύριον, τὸν καὶ κυρίως φορέα τῆς θείας Ἀποκαλύψεως Χριστόν. Οὗτοι δὲ ἐκλαμβάνονται οὐχὶ μεμονωμένως, ὡς οἱ πνευματικῶς ὑπεύθυνοι τοῦ μεγάλου ἢ μικροῦ λογικοῦ ποιμνίου αὐτῶν, τοῦ ἐμπεπιστευμένου τῇ ποιμαντορίᾳ αὐτῶν—καίτοι καὶ ἐν τῇ στενῇ αὐτῶν διοικητικῇ δικαιοδοσίᾳ καὶ διακονίᾳ εἶναι μείζων ἢ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ καθόλου εὐθύνη αὐτῶν, καθ' ὅσον, ὡς λέγει ὁ ἱερός Χρυσόστομος, «τὸν τῆς Ἐκκλησίας προεστῶτα οὐκ ἐκείνης μόνης κήδεσθαι δεῖ τῆς παρὰ τοῦ Πνεύματος ἐγχειρισθείσης αὐτῷ, ἀλλὰ καὶ πάσης τῆς κατὰ τὴν οἰκουμένην κειμένης...» (Χρυσόστομος, Εἰς τὸν Ἁγιὸν Εὐστάθιον, 3, P.G. 50,602)—ἀλλὰ θεωροῦνται, κυρίως εἰπεῖν, ἐν τῷ συνόλῳ αὐτῶν, καὶ δὴ ὡς συναποτελοῦντες τὸν ἱερόν θεσμόν τῶν Ἐπισκόπων, ἐπὶ τὸ αὐτὸ συνεργομένων καὶ ἐν συνόδῳ ἀποφαινομένων ἐν Ἁγίῳ Πνεύματι, ἐπὶ θεμάτων πίστεως καὶ ἀληθείας.

Ἐπὶ τὴν διπλὴν ταύτην ἐκκλησιολογικὴν θεώρησιν τοῦ πράγματος τονίζονται αἱ δύο βασικαὶ ἐκκλησιολογικαὶ ἀρχαί, αἱ συναπτόμεναι τῇ Παραδόσει, ἥτοι ἡ Ἀποστολικὴ Διακονία ἀφ' ἑνὸς καὶ ὁ θεσμὸς τῆς ἐν Συνόδῳ διὰ τῶν Ἐπισκόπων αὐτῆς συνεργομένης καὶ ἀποφαινομένης Ἐκκλησίας.

(Συνεχίζεται)

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΑΡΜΙΡΗΣ

Καθηγητὴς Πανεπιστημίου

Ο ΟΡΘΟΣ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΙΑΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΙΑΠΩΝΙΑΝ*

Ε'

Τὸ ἔτος 1871 τὰ μέλη τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας ἠρίθμουν ἄνω τῶν ἑκατὸν Ἰαπώνων. Τὰ ἡγετικά στελέχη ἦσαν κατὰ πλειονοψηφίαν διανοούμενοι, οἵτινες εἶχον ἀγωνισθῆ διὰ τὸ Σογκούν³¹. Τὸ Χακοντάτε, ὅπου εἶχεν ἀναπτυχθῆ τὸ πρῶτον Ὀρθόδοξον φυτώριον, ἦτο πόλις ἐπαρχιακῆ, εὐρισκομένη εἰς τὸ περιθώριον τῶν μεγάλων πνευματικῶν καὶ πολιτικῶν ζυμώσεων τῆς χώρας. Διὰ τὴν συστηματικὴν διάδοσιν τῆς Ὀρθοδόξιας εἰς Ἰαπωνίαν ἀποφασιστικῆς σημασίας ἦτο τὸ Τόκυο. Ὁ Σαβάμπε ἐπέμενε διὰ τὴν μεταφορὰν τῆς δραστηριότητος τοῦ π. Νικολαῖ εἰς τὴν πρωτεύουσιν· ὁ τελευταῖος συνεισφέρει μὲ τὴν ἀποψιν αὐτῆν, ἔβλεπεν ὅμως ὅτι ἐχρειάζετο νὰ παραμείνῃ ἐπὶ τι διάστημα εἰς Χακοντάτε διὰ νὰ ὀλοκληρώσῃ ὠρισμένης προσπάθειας του καὶ διὰ νὰ παραδώσῃ τὴν ἐργασίαν εἰς τὸν π. Ἀνατόλιον, τὸν ῥῶσον ἱερομόναχον, ὁ ὁποῖος ἀνεμένετο νὰ φθάσῃ.

Εἰς Τόκυο ὁ Σαβάμπε εἶχε διαφόρους ἐπαφάς, μερικοὶ μάλιστα φίλοι του τὸν προσεκάλεσαν νὰ συνεταιρισθῆ μαζί των εἰς μίαν ἐπικερδῆ ἐπιχείρησιν, τοὺς ἐξήγησεν ὅμως ὅτι ἦτο ἤδη ἀποφασισμένος νὰ ἀφιερῶσθῃ εἰς τὸ ἔργον τῆς διαδόσεως τοῦ Εὐαγγελίου³². Τὸν Δεκέμβριον τοῦ 1871 ἐπεσκέφθη τὸ Τόκυο δι' ἰδιωτικὰς ὑποθέσεις καὶ ὁ Ἰωάννης Ὀνο. Ὁ Σαβάμπε εἶχε μεγάλην ἐμπιστοσύνην εἰς τὰς ἱκανότητας τοῦ φίλου του καὶ, πεπεισμένος ὅτι ἐκεῖνος θὰ ἦτο περισσότερο χρήσιμος διὰ τὴν ἐπιτυχίαν τῆς μετακινήσεως τοῦ π. Νικολαῖ εἰς Τόκυο, προέτεινε νὰ ἀνταλλάξουν ἀποστολάς: Ὁ Ὀνο νὰ ἤρχετο εἰς τὸ Τόκυο καὶ ὁ Σαβάμπε νὰ ἀνε-

λάμβανε τὴν εὐθύνην τοῦ ἱεραποστολικοῦ κλιμακίου τῆς Σεντάι.

Τὸν Ἰανουάριον τοῦ 1872, μετὰ τὴν ἔλευσιν εἰς Χακοντάτε τοῦ π. Ἀνατολίου, ὁ Κασάκιν ἀπεφάσισε νὰ μεταφερθῆ εἰς Τόκυο³³. Ὅταν ἔφθασεν εἰς Γιοκοχάμα, ὁ π. Νικολαῖ συνητήθη μετὰ τοῦ Ὀνο. Ὁ τελευταῖος θὰ ἐπεκοινωνεὶ μὲ τὸν ὑπουργὸν τῶν Ἐξωτερικῶν, τὸν Σοεζίμα, διὰ νὰ τὸν κατατοπίσῃ σχετικῶς. Ἡ ἐγκατάστασις εἰς τὸ Τόκυο δὲν ἦτο εὐκόλος ὑπόθεσις. Κατ' ἀρχὰς ὁ π. Νικολαῖ ἔμενε εἰς ξενοδοχεῖον, κατόπιν ἐφιλοξενήθη εἰς τὴν οἰκίαν ἐνὸς Ἀμερικανοῦ, τελικῶς ἐξευρέθη μικρὸν δωμάτιον ἐπιφανείας τεσσάρων τετραγωνικῶν μέτρων, ὅπου ἐγίνε καὶ ἡ πρώτη συνάντησις τεσσάρων-πέντε προσώπων, τὰ ὅπῃα ὁ Ὀνο ἐκάλεσε διὰ νὰ γνωρίσουν τὸν ῥῶσον πρεσβύτερον. Ἡ δευτέρα συνάντησις δὲν ἐπραγματοποιήθη, διότι ἐν τῷ μεταξύ μία μεγάλη πυρκαϊὰ ἀπετέφρωσε τὴν συνοικίαν ἐκείνην. Ὁ π. Νικολαῖ εὗρε δι' ὀλίγον διάστημα κατάλυμα εἰς τὴν οἰκίαν ἐνὸς Νοτιοαμερικανοῦ³⁴.

Παραλλήλως πρὸς τὰς προσωπικὰς του δυσκολίας καὶ δοκιμασίας ὁ Ὀρθόδοξος ἱερεὺς εἶχε νὰ ἀντιμετωπίσῃ τὰς ἀνησυχαστικὰς εἰδήσεις περὶ συλλήψεως τῶν εὐαγγελιστῶν εἰς Σεντάι καὶ Χακοντάτε, περὶ τῶν ὁποίων θὰ ὀμιλήσωμεν εἰς τὴν ἐπομένην παράγραφον. Ἐντὸς τοῦ 1872, ὁ π. Νικολαῖ ἐπέτυχε νὰ ἐνοικιάσῃ, ἐπ' ὄνοματι τῆς ῥωσικῆς πρεσβείας, μερικοὺς πτωχικοὺς οἰκίσκους, οἱ ὁποῖοι εὕρισκοντο ἐντὸς κεντρικοῦ οἰκοπέδου τοῦ Τόκυο, ἐπὶ τοῦ λόφου Σουρουγκαντάι. Ἐγκατεστάθη ἐκεῖ καὶ ἤνοιξε τὸ σχολεῖον του. Κατὰ τὸ διάστημα τῆς ἡμέρας παρέδιδε ῥωσικὰ μαθήματα καὶ τὴν ἐσπέραν εἶχε φιλικὰς ἐπικοινωνίας, κατὰ τὰς ὁποίας ἀνέπτυσε τὰς χριστιανικὰς διδασκαλίας εἰς ὅσους τὸ ἐπεθύμουν³⁵. Ἡ προσπάθεια αὕτη ἔφερε συντόμως ἀξιόλογον καρπὸν. Τὸν Σεπτέμβριον τοῦ ἰδίου ἔτους δέκα νέοι ἐκ τῶν μαθητῶν του ἐξήτησαν νὰ βαπτισθῶν.

Τὸ μυστήριον ἐτελέσθη — μὲ μυστικότητα καὶ πάλιν, καὶ μὲ μεγάλας προφυλάξεις λόγῳ τῶν ὑφισταμένων ἀπαγορευτικῶν ἐντολῶν τῆς Κυβερνήσεως — εἰς τὰς 24 Σεπτεμβρίου 1872. Παρὰ τὰ ληφθέντα ὅμως μέτρα

33. Kishimoto, Religion (1956), σ. 183. Cary, History (1903), σ. 393. Mc Coy, Greek Catholic (1938), σ. 164. «Οἱ ἐν Ἰαπωνίᾳ χριστιανοὶ ἱεραπόστολοι καὶ αἱ σχετικὰ αὐτῶν πρόδοι», Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια 2 (1881-82), σ. 671.

34. Cary, History (1903), σ. 394.

35. Παραμείναν μέθοδον προσεγγίσεως τῶν Ἰαπώνων ἐφήρμοζον καὶ διαπρεπεῖς προτεστάνται ἱεραπόστολοι. Kishimoto, Religion (1956), σ. 183.

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 674 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 27-28 τεύχους.

31. Kishimoto, Religion (1956), σ. 183. Κατ' ἄλλην πληροφορίαν, δημοσιευθεῖσαν εἰς τὸ ἑλληνικὸν περιοδικὸν Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια 10 (1890), σ. 36, κατὰ τὸ ἔτος τῆς μεταφορᾶς τῆς ἔδρας τῆς ἱεραποστολῆς εἰς Τόκυο ὁ ἀριθμὸς τῶν Ὀρθοδόξων ἦτο μόνον τριάκοντα. Εἰς τὸ ζήτημα τῶν στατιστικῶν εἶναι δύσκολον νὰ ἀποφανθῆ τις περὶ τοῦ ποῖον εἶναι τὸ ἀκριβές. Πιθανωτέρα παρουσιάζεται ἡ πληροφορία τοῦ Kishimoto, ὁ ὁποῖος στηρίζεται εἰς ἰαπωνικὰς πηγὰς καὶ συμφωνεῖ μὲ τὰ στοιχεῖα τὰ ἀναφερόμενα εἰς τὴν ἀφήγησιν τοῦ Cary. Ἐκ τοῦ διλήμματος δυνάμεθα νὰ ἐξέλθωμεν, ἐὰν θεωρήσωμεν, ὅτι εἰς τὴν μίαν περίπτωσιν ὑπολογίζονται μόνον οἱ βαπτισθέντες, ἐνῶ εἰς τὴν ἄλλην καὶ οἱ κατηχούμενοι. Ἀπὸ τὰ στοιχεῖα, τὰ ὁποῖα δίδονται δι' ἐπόμενα ἔτη, φαίνεται ὅτι οἱ ἀποδεχθέντες τὴν Ὀρθοδοξίαν ἦσαν πολὺ περισσότεροι τοῦ ἀριθμοῦ τῶν βαπτισθέντων. Cary, History (1903), σ. 398.

32. Ἡ ἀπάντησις του ἦτο: «Ἔχω μίαν ἐπιχείρησιν πολλὴ μεγαλύτερας σημασίας· ἔχω ἀφιερῶσει τὸν ἑαυτὸν μου εἰς τὸν Θεόν, εἰς τὸ ἔργον τῆς διαδόσεως τοῦ Εὐαγγελίου». Cary, History (1903), σ. 393.

ΤΟ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΝ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΝ ΤΩΝ ΔΥΟ ΛΟΓΩΝ ΤΟΥ ΙΩΑΝΝΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ ΕΙΣ ΤΟ ΓΕΝΕΘΛΙΟΝ ΤΟΥ ΣΩΤΗΡΟΣ*

Εύρισκόμενοι ἐν ὄψει τῶν ἐορτῶν τῶν Χριστουγέννων, ἐκρίναμεν εὐκαιρον τὴν περίστασιν νὰ λάβωμεν ἐκ τοῦ ἀπεράντου Χρυσοστομικοῦ ἔργου τοὺς λόγους αὐτοῦ εἰς τὴν γενέθλιον ἡμέραν τοῦ Σωτῆρος. Κατ' εὐτυχῆ δὲ σύμπτωσιν, οἱ λόγοι αὐτοὶ οὐδενὸς ἄλλου τυγχάνουν δεῦτεροι. Διότι, καθὼς μετ' οὐ πολὺ θὰ ἴδωμεν, καὶ τὴν χάριν καὶ τὴν δροσιὰν καὶ τὸ ἄρωμα τοῦ πνεύματος τοῦ χρυσορροῦ διδασκάλου ἀποπνέουν καὶ περὶ τῆς πλαστικότητος τοῦ λόγου αὐτοῦ ἰκανῶς

μαρτυροῦν καὶ εἰς σοφίαν καὶ εἰς γνῶσιν καὶ δογματικὴν τῶν ἱερῶν κειμένων ἐμβάθυνσιν καὶ ἐν γένει εἰς ἀκμάζοντα νοήματα δὲν ὑστεροῦν τοῦ ὑπολοίπου Χρυσοστομικοῦ ἔργου.

Ἄλλ' ἄς ἴδωμεν. Ὁ πρῶτος τῶν λόγων αὐτοῦ ἐξεφωνήθη ἐν Ἀντιοχείᾳ τὴν 25ῃν Δεκεμβρίου, πιθανώτατα τοῦ ἔτους 386, ὅτε ὁ Ἰωάννης εἶχεν, ὡς εἴπομεν, προχειρισθῆ ὑπὸ τοῦ ἐπισκόπου Φλαβιανοῦ πρεσβύτερος. Εἰς τὸν λόγον τοῦτον ὁ ῥήτωρ φέρεται πρὸς τὸ ἐγειρόμενον τότε ζήτημα, ἂν ἡ 25ῃ Δεκεμβρίου ἔδει νὰ ἐορτάζεται ὡς γενέθλιος τοῦ Σωτῆρος ἡμέρα,

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 131 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 5 τεύχους.

ὁ π. Νικολαῖ εὕρισκετο ὑπὸ τὸ ἀγρυπνον βλέμμα διαφόρων ἀγνώστων του ἱαπώνων πρακτόρων. Μετὰ τὸ βάπτισμα τῆς πρώτης ομάδος γνωστός του βουδδιστῆς ἱερεὺς τὸν ἐκάλεσε καὶ τοῦ ἐνεχείρισε ρόλον χάρτου. Ὄταν τὸν ἤνοιξεν, ὁ χριστιανὸς ἱερεὺς εὐρέθη εἰς πολὺ δύσκολον θέσιν. Ἐνώπιόν του εἶχε λεπτομερῆστατον διάγραμμα τῆς αἰθούσης, εἰς τὴν ὅποιον ἔγινεν ἡ βάπτισις, ὅπου ἐσημειοῦντο μετὰ πάσης λεπτομερείας αἱ θέσεις ὄλων τῶν μετασχόντων καθὼς καὶ τῶν ἀντικειμένων, τὰ ὅποια ἐχρησιμοποιήθησαν κατὰ τὴν τελετὴν. Ὅπως διευκάνθη ἀργότερον, τὸ σχέδιον ἐκεῖνο ὠφείλετο εἰς κατάσκοπον, φίλον ἐνὸς τῶν βαπτισθέντων, ὁ ὅποιος κατώρθωσε νὰ ὑποκριθῆ τὸν ἐνδιαφερόμενον καὶ νὰ λάβῃ τὴν ἄδειαν παρακολουθήσεως τῆς τελετῆς. Ἡ ἀνάμνησις τῶν προσφάτων διωγμῶν τῶν Ὀρθοδόξων τῆς Σενταί καὶ τοῦ Χακουτάτε, περὶ τῶν ὁποίων θὰ ὁμιλήσωμεν εὐθύς ἀμέσως, ἔφερον εἰς τὸν χριστιανὸν ἱερέα ταραχήν. Εἶχον λοιπὸν ἀνακαλυφθῆ καὶ οἱ νέοι μαθηταὶ καὶ ἐκινδύνουν; Ὁ βουδδιστῆς ἱερεὺς μὲ μυστηριώδες χαμόγελον τοῦ ἐξήγησεν ὅτι τὸ σχέδιον εἶχεν ἀποσταλῆ μὲ μίαν σχετικὴν ἀναφορὰν εἰς τὴν Κυβέρνησιν καὶ ἀπὸ ἐκεῖ τοῦ εἶχε διαβιβασθῆ ἀντίγραφον, λόγῳ συνεργασίας μεταξύ βουδδιστικῶν ναῶν καὶ κρατικῶν Ὑπηρεσιῶν ἐπὶ τῶν θρησκευτικῶν ὑποθέσεων³⁶. Δὲν ὑπῆρχεν ὅμως πρόθεσις νὰ ληφθοῦν μέτρα ἐναντίον οὐδενός. Παρὰ τὴν πρώτην ἀνησυχίαν ἡ περιπέτεια αὐτὴ ἔδωσε σημεῖα ἐλπίδος εἰς τὸν π. Νικολαῖ: Ἡ ἀνοχὴ ἐκείνη ἦτο ἔνδειξις ὅτι ἡ αὐστηρὰ πολιτικὴ τῆς Κυβερνήσεως ἐναντίον τῶν Χριστιανῶν εἰσῆρχετο εἰς περίοδον ὑφέσεως.

Τὸν Δεκέμβριον ἐβαπτίσθησαν ἀκόμη δέκα πρόσωπα. Ἡ κατασκόπευσις πάντως τῶν κινήσεων τοῦ ῥώσου ἱερομονάχου δὲν ἐμειώθη. Τὸ πρόσωπόν του ἔγινεν ἀντικείμενον ποικίλων φημῶν μεταξύ ὄλων τῶν τάξεων τοῦ λαοῦ. Ἄλλοι τὸν ἐθεώρουν πράκτορα

μερικοὶ ἔλεγον ὅτι ἀπέβλεπεν εἰς τὴν κατάκτησιν τῆς συμπαθείας τῶν Ἰαπώνων διὰ νὰ διευκολύνῃ ἐν καιρῷ τὰ στρατιωτικὰ σχέδια τῶν Ρώσων. Ὀρισμένοι ἐπίστευον ὅτι ἀνῆκεν εἰς τὴν ρωσικὴν αὐτοκρατορικὴν οἰκογένειαν. Διὰ νὰ διασκεδάσῃ τὰς ὑποψίας περὶ πολιτικῶν σκοπιμοτήτων τῶν ἐνεργειῶν του ὁ π. Νικολαῖ ἔστειλεν ὑπόμνημα εἰς τὸ Ὑπουργεῖον Ἐξωτερικῶν, διαβεβαιῶν ὅτι αἱ χριστιανικαὶ διδασκαλίαι, τὰς ὁποίας ἐκήρυττεν, οὐδόλως ἀπέβλεπον εἰς τὴν ὑπόνομησιν τῆς νομιμότητος καὶ τοῦ πατριωτισμοῦ τῶν Ἰαπώνων. Ἡ διάλυσις ὅμως τῶν φόβων τῶν ἀρμοδίων δὲν ἦτο τόσο εὐκόλος.

Διάφοροι πράκτορες τῆς ἀστυνομίας συνέχισαν νὰ παρακολουθοῦν τὰ μαθήματα τοῦ ῥώσου ἱερέως. Ἀκόμη ὅμως καὶ εἰς αὐτὸ τὸ τραχὺ σῶμα τῶν Ἰαπώνων πρακτόρων ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ εἶχε δραστηριότητα. Εἰς ἐξ αὐτῶν ὄχι μόνον ἔγινε χριστιανός, ἀλλὰ συνέταξεν εἰδικὴν ἀναφορὰν ὑπὲρ τῆς ἐπισήμου ἀναγνωρίσεως τοῦ Χριστιανισμοῦ, τὴν ὅποιαν προσεπάθησε, παρὰ τὰς ἀντιρρήσεις τοῦ Ὀνο, νὰ προωθήσῃ μέχρι τοῦ αὐτοκράτορος. Ἀνεξαρτήτως τοῦ γεγονότος ὅτι, ὡς φαίνεται, ἡ ἀναφορὰ ἐκείνη παρεπέμφθη εἰς τὰ ἀρχεῖα τῆς πρώτης κρατικῆς Ὑπηρεσίας, ἡ ὅποια τὴν ἔλαβεν, ἡ μεταστροφή του δεικνύει τὴν ἐπίδρασιν τοῦ Ὀρθοδόξου ἱερέως καὶ τῆς διδασκαλίας του. Ἐκτὸς τῶν ἀμέσων αὐτῶν μεταστροφῶν φαίνεται, ὅτι καὶ ἄλλαι μυστικαὶ ζυμώσεις ἐγίνοντο εἰς τὰς ψυχὰς τῶν Ἰαπώνων κατασκόπων. Μετὰ πενταετίαν εἰς σπουδαστῆς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς, τὴν ὅποιαν ἱδρυσεν ὁ π. Νικολαῖ μετὰ τὴν ἄρσιν τῶν περιοριστικῶν μέτρων, ὠμολόγησεν εἰς τὸν τελευταῖον ὅτι ἀρχικῶς εἶχε σταλῆ ὑπὸ τῆς ἱαπωνικῆς ἀστυνομίας διὰ νὰ τὸν κατασπεύσῃ³⁷.

(Συνεχίζεται) Ἀρχιμ. ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΓΙΑΝΝΟΥΛΑΤΟΣ Δρ. Θ.

36. Cary, History (1903), σ. 402-403. Kishimoto, Religion (1956), σ. 183. Ἀνάλογος κατασκόπευσις ἐγένετο καὶ εἰς τοὺς προτεστάντας ἱεραποστόλους (Αὐτόθι).

37. Cary, History (1903), σ. 403-404. McCoy, Greek Catholic (1938), σ. 165.

περὶ οὗ ὄχι εὐάριθμοι, ἀλλὰ πολλοὶ τότε ἐμειψιμοῖ-
ρουν. Ἀληθῶς, ἐν ἀρχῇ καὶ δὴ καὶ κατὰ τοὺς τρεῖς
πρώτους μ.Χ. αἰῶνας οὐδόλως ἐωρτάζετο ἢ ἐν λόγῳ
ἐορτή. Μόνον περὶ τὸ τέλος τοῦ τρίτου αἰῶνος ἤρχι-
σε νὰ ἐορτάζεται, ἀλλὰ τὴν ἡγία Ἰανουαρίου, ἥτοι μαζὶ
μὲ τὴν ἐορτὴν τῶν Θεοφανείων. Ἐν τέλει, ἀπὸ τῶν μέ-
σων τοῦ τετάρτου αἰῶνος ἀρχικῶς ἐν τῇ Δύσει, εἶτα
δ' εὐθὺς ἀμέσως¹¹ εἰσαχθεῖσα ἐκ τῆς Δύσεως, καὶ ἐν
τῇ πλησίον ἡμῶν Ἀνατολῇ ἤρχισε νὰ ἐορτάζεται τὴν
25ην Δεκεμβρίου τὸ γενέθλιον τοῦ Σωτῆρος. Πολλοὶ
ὅμως, ὡς εἶπα, ἐδιχονόουν περὶ αὐτοῦ. Ἦτο, λοιπόν,
ὄχι ἀπροσδόκητον, ἀλλ' ὅπως φυσικὸν νὰ ἔλθῃ ὁ ῥήτωρ
πρὸς τὸ ἀμφισβητούμενον αὐτὸ ζήτημα. Εὗρεν οὗτος
τὴν περίστασιν εὐθετον. «Τί οὖν ἐπιθυμεῖτε ἀκοῦσαι
σήμερον;», λέγει πρὸς τὸ ἐκκλησίασμα. «Τί δὲ ἄλλο
ἢ περὶ τῆς ἡμέρας ταύτης; Εὖ γὰρ οἶδα ὅτι πολλοὶ ἐτι
καὶ νῦν πρὸς ἀλλήλους ἀμφισβητοῦσιν, οἱ μὲν ἐγκα-
λοῦντες, οἱ δὲ ἀπολογούμενοι, καὶ πολλὸς περὶ τῆς ἡμέ-
ρας ταύτης πανταχοῦ γίνεται λόγος, τῶν μὲν αἰτιωμένων,
ὅτι νέα τις ἐστὶ καὶ πρόσφατος καὶ νῦν εἰσηγήνεται,
τῶν δὲ ἀπολογουμένων, ὅτι παλαιὰ καὶ ἀρχαία ἐστί,
τῶν προφητῶν ἤδη προειπόντων περὶ τῆς γεννήσεως
αὐτοῦ καὶ ἄνωθεν τοῖς ἀπὸ Θράκης μέχρι Γαδερίων
οἰκοῦσι καὶ κατὰδῆλος καὶ ἐπίσημος γέγονε. Φέρε
οὖν τὸν περὶ τούτων κινήσωμεν λόγον...». Ἐμπρός,
λοιπόν, ἄς ὁμιλήσωμεν περὶ αὐτῶν. Καὶ συνεχίζει ὁ ῥή-
τωρ: Διότι, ἂν ἡ γενέθλιος αὐτῆς ἡμέρας ἀπολαύη
τοσαύτης παρ' ὑμῶν εὐνοίας σήμερον, ὅτε δὲν ἀναγνω-
ρίζεται ὑπὸ πάντων, εἶναι πρόδηλον, ὅτι (πολλῶν πλείο-
νος σπουδῆς ἀπολαύσεται), ὅτι θὰ εἶναι πολὺ μείζον
τὸ ἐνδιαφέρον δι' αὐτήν, «εἰ γένοιτο γνωριμωτέρα»,
ἂν γίνῃ πῶς γνωστῆ.

Ἔχω, λοιπόν, λέγει ὁ διδάσκαλος, «τρεῖς ἀποδεί-
ξεις εἰπεῖν», τρεῖς ἀποδείξεις νὰ προσαγάγω, διὰ τῶν
ὁποίων (εἰσόμεθα πάντως); θὰ μάθωμεν μετὰ βεβαιό-
τητος, ὅτι αὐτὴ εἶναι ἡ ἐποχή, καθ' ἣν ἐγενήθη ὁ
Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, ὁ Θεὸς Λόγος. Καὶ
τῶν τριῶν αὐτῶν ἀποδείξεων ἡ μία εἶναι αὕτη, «τὸ
ταχέως οὕτω πανταχοῦ περιαγγελθῆναι», ὅτι ἡ ἐορτὴ
ἐγένετο τόσον ταχέως γνωστὴ πανταχοῦ, (καὶ πρὸς
ὑψος ἐπιδούναι τοσοῦτον καὶ ἀνθῆσαι αὐτήν), καὶ ὅτι
αὕτη ἤχθη εἰς τόσην μεγαλοπρέπειαν καὶ ἀκμῆν. Ἀπο-
τελεῖ δὲ τοῦτο βαθεῖαν ἀληθῶς παρατήρησιν, ἧς τὸ
βάθος καὶ τὸ κῦρος ἀποκαλύπτει ὁ διδάσκαλος εὐθὺς
ἀμέσως μὲ προσφυγὴν εἰς τὰς Γραφάς. «Καὶ ὅπερ ὁ
νομοδιδάσκαλος Γαμαλιὴλ ἔλεγε περὶ τοῦ κηρύγματος,
ἥτοι, τῆς χριστιανικῆς διδασκαλίας, ὅτι, εἰ ἐστὶν ἐξ
ἀνθρώπων, καταλυθήσεται, εἰ δ' ἐκ Θεοῦ ἐστὶν, οὐ
δύνασθε καταλύσαι αὐτό, μήποτε καὶ θεομάχοι εὐρε-
θῆτε» (Πράξ. ε', 38-39), ἐὰν μὲν ἡ χριστιανικὴ
διδασκαλία προέρχεται ἀπὸ ἀνθρώπους, θὰ ἐξαφανι-
σθῆ, ἂν δ' ἐκ τοῦ Θεοῦ, δὲν ἠμπορεῖτε νὰ τὴν ἐξαφανί-
σητε καὶ προσέξατε μὴ τυχὸν εὐρεθῆτε θεομάχοι. Τὸ
τοῦ Γαμαλιὴλ, λοιπόν, ἰσχύει καὶ περὶ τῆς ἡμέρας

11. «Καίτοι γε οἷμαι δέκατον ἐστὶν ἔτος, ἐξ οὗ δήλη καὶ
γνώριμος ἡμῖν ἡ ἡμέρα αὕτη γεγένηται». Βλ. σχετ. Ἰωάννου
Χρυσόστομου, Λόγος πρῶτος εἰς τὸ γενέθλιον τοῦ Σωτῆρος.

ταύτης, ὅτι, ἐπειδὴ εἶναι Θεὸς Λόγος, ὅστις προέρχε-
ται ἐκ Θεοῦ, (διὰ τοῦτο οὐ μόνον οὐ κατελύθη, ἀλλὰ καὶ
καθ' ἕκαστον ἔτος ἐπιδίδωσι καὶ λαμπρότερα γίνεται...),
καθ' ἕκαστον ἔτος λαμβάνει μείζονα ἔκτασιν καὶ λαμ-
πρότητα. Καὶ κατακλείει ὁ διδάσκαλος τὴν πρώτην
αὐτοῦ ἀπόδειξιν μὲ τὴν ἀκόλουθον γενίκευσιν, ἀνα-
δεικνύουσαν αὐτὸν τῶν παρόντων ἀκριβῆ γνώμονα
καὶ κριτήν, τῶν δὲ μελλόντων ἄριστον εἰκαστήν.
«Ἐπεὶ καὶ τὸ κήρυγμα ἐν ὀλίγοις ἔτεσι τὴν πᾶσαν
κατέλαβεν οἰκουμένην». Δι' αὐτὸ καὶ τὸ κήρυγμα τῆς
χριστιανικῆς διδασκαλίας εἰς ὀλίγον χρόνον κατέ-
κτησεν ὀλόκληρον τὴν οἰκουμένην, «καίτοι σκηνο-
ποιῶν, ἀλιέων, ἀγραμμάτων, ἰδιωτῶν πανταχοῦ δια-
κομιζόντων αὐτόν», μολοντί ἐδιδάσκτο ὑπὸ ξυλορυ-
γῶν, ψαρᾶδων, ἀγραμμάτων καὶ ἀπλῶν ἀνθρώπων.
«Ἄλλ' οὐδὲν ἔβλαπτεν ἡ τῶν διακονούντων εὐτέλεια,
τῆς τοῦ κηρυττομένου δυνάμεως πάντα προκαταλαμ-
βανούσης καὶ τὰ καλύματα ἀναιρούσης καὶ τὴν οἰ-
κειαν ἐπιδεικνυμένης ἰσχύς». Ἄλλ' εἰς οὐδὲν ἔβλαπτε
τὸ γεγονός, ὅτι αὐτοί, πού ἐκήρυτταν τὴν χριστιανι-
κὴν διδασκαλίαν, ἦσαν ἀπλοὶ ἄνθρωποι. Διότι ἡ δύ-
ναμις τοῦ περιεχομένου τῆς διδασκαλίας αὐτῆς ἦτο
ἀνωτέρα πάντων καὶ ἀνῆρει τὰ ἐμπόδια, δείχνουσα
τὴν ἰδικὴν τῆς ἰσχύς. Αὐτὸς εἶναι ὁ Χρυσόστομος, ὁ
ἱερὸς τῆς Ἐκκλησίας μας διδάσκαλος, ὁ ἡξέυρων νὰ
συναρπάξῃ τὰς καρδίας τῶν ἀκροατῶν του καὶ νὰ
ἐνισχύῃ αὐτὰς μὲ τὴν δύναμιν τοῦ ἱεροῦ αὐτόχρημα λό-
γου του.

Ἄλλ' ἐὰν κανεῖς, λέγει περαιτέρω, ἐκ τῶν ἐπι-
δεικνύοντων φιλόνοιον διάθεσιν δὲν ἱκανοποιῆται μὲ
ὅσα εἶπα, ἔχω καὶ δευτέραν ἀπόδειξιν νὰ προσαγάγω.
«Ποῖαν δὴ ταύτην;», ἐρωτᾷ. Ἐκείνην, ἡ ὁποία συνά-
γεται ἐξ ὅσων τὰ εὐαγγέλια ὁμιλοῦν περὶ τῆς ἀπογρα-
φῆς. «Συνέβη κατὰ τὰς ἡμέρας ἐκεῖνας», γράφει ὁ
εὐαγγελιστὴς Λουκᾶς (β', 1-7), πού ἠκολούθησαν τὴν
γέννησιν τοῦ Ἰωάννου, νὰ ἐκδοθῆ διάταγμα ἀπὸ τὸν
Καίσαρα Αὐγουστον, ὅπως γίνῃ ἀπογραφὴ εἰς ὀλό-
κληρον τὴν ὑπὸ τῶν Ρωμαίων κυριαρχουμένην οἰκου-
μένην. Ἡ ἀπογραφὴ αὕτη ἦτο ἡ πρώτη, πού ἐγένετο
εἰς τὴν Ἰουδαίαν, ἡγεμονεύοντος τῆς Συρίας τοῦ Κυ-
ρηναίου. Καὶ ἐπήγγιναν ὅλοι νὰ ἀπογραφοῦν, καθεὶς
εἰς τὴν πόλιν, ἐξ ἧς κατήγετο ἡ οἰκογένειά του. Ἐ-
πῆγε καὶ ὁ Ἰωσήφ ἀπὸ τὴν Γαλιλαίαν, ἀπὸ τὴν πόλιν
Ναζαρέτ, εἰς τὴν Ἰουδαίαν, εἰς τὴν πόλιν τοῦ Δαυὶδ,
τῆς ὁποίας τὸ ὄνομα εἶναι Βηθλεέμ. Καὶ ἐπῆγγεν ἐκεῖ
διὰ νὰ ἀπογραφῆ μὲ τὴν Μαρίαν, τὴν μνηστήν του, πού
ἦτο ἐγκυος¹². Συνέβη δὲ, ὅταν αὐτοὶ ἦσαν ἐκεῖ, νὰ

12. Περὶ τοῦ γεγονότος τούτου βλ. Ματθ., α', 18: «Τοῦ δὲ
Ἰησοῦ ἡ γέννησις οὕτως ἦν· μνηστευθείσης γὰρ τῆς μητρὸς αὐ-
τοῦ Μαρίας τῷ Ἰωσήφ, πρὶν ἢ συνελθεῖν αὐτοὺς εὐρέθη ἐν
γαστρὶ ἔχουσα ἐκ πνεύματος Ἁγίου (εὐρέθη ἡ Μαρία ἐγκυος
διὰ δημιουργικῆς ἐπενεργείας τοῦ ἁγίου Πνεύματος). Ὁ δὲ
Ἰωσήφ, ἀνὴρ αὐτῆς, δίκαιος ὢν καὶ μὴ θέλων αὐτὴν παραδει-
γματίσαι, ἠβουλήθη λάθρα ἀπολύσαι αὐτήν (ὁ δὲ Ἰωσήφ, ὁ
μνηστὴρ αὐτῆς, ἐπειδὴ ἦτο ἐνάρετος καὶ ἀγαθὸς καὶ δὲν ἤθελε
νὰ τὴν διαπομπέσῃ πρὸς δημόσιον παραδειγματισμόν, ἐσκέφθη
νὰ τῆς δώσῃ διαζύγιον μυστικῶς). Ταῦτα δὲ αὐτοῦ ἐνθυμηθέντος,
ἰδοὺ ἄγγελος Κυρίου κατ' ὄναρ ἐφάνη αὐτῷ, λέγων: Ἰωσήφ, υἱὸς
Δαυὶδ, μὴ φοβηθῆς παραλαβεῖν Μαρίαν, τὴν γυναῖκά σου·
τὸ γὰρ ἐν αὐτῇ γεννηθὲν ἐκ πνεύματος ἁγίου...».

συμπληρωθῶν αἱ ἡμέραι διὰ τὴν γεννήσῃ αὐτῆ. Καὶ ἐγέννησε τὸν πρῶτον καὶ μονογενῆ υἱὸν τῆς καὶ τὸν περιετύλιξε μὲ σπάργανα καὶ τὸν ἔθεσε μέσα εἰς τὴν φάτνην, διότι λόγῳ τῆς συρροῆς πολλῶν ξένων, ποὺ εἶχαν ἔλθει διὰ τὴν ἀπογραφὴν, δὲν εὔρισκαν τόπον εἰς τὸ πανδοχεῖον¹³. Ἐπομένως, εἶναι πρόδηλον, ὅτι ὁ Ἰησοῦς ἐγεννήθη κατὰ τὴν πρώτην αὐτὴν ἀπογραφὴν. Πότε δὲ αὐτὴ συνετελέσθη, εἶναι ὄχι δυσχερὲς νὰ τὸ πληροφορηθῆ κανεὶς, ἂν μελετήσῃ τοὺς ἀρχαίους δημοσίους κώδικας.

Ἄλλὰ καὶ ὁ εὐαγγελιστὴς δὲν ἐπεσήμανεν ἀσκόπως τὸν καιρὸν τοῦτον. Πολλοῦ γε δεῖ. Ἀντιθέτως, τὸν ἐπεσήμανε μὲ τὸν σκοπὸν «καὶ τὴν ἡμέραν δὴλην ἡμῖν ποιῆσαι καὶ γνώριμον καὶ τοῦ Θεοῦ τὴν οἰκονομίαν ἐνδείξασθαι». Διότι ὁ Αὐγουστος «οὐ γὰρ οἴκοθεν, οὐδὲ παρ' ἑαυτοῦ τὸ δόγμα ἐξέπεμψε, ἀλλὰ τοῦ Θεοῦ κινουῦντος αὐτοῦ τὴν ψυχὴν, ἵνα καὶ ἄκων ὑπηρετήσῃ τῇ τοῦ Μονογενοῦς παρουσίᾳ...». Πῶς δὲ τοῦτο; ἰδοὺ πῶς· πᾶσαι αἱ παλαιαὶ Γραφαὶ καὶ οἱ προφῆται προέλεγον, ὅτι ὁ Χριστὸς θὰ προήρχετο ὄχι ἀπὸ τὴν Ναζαρέτ, πόλιν τῆς Γαλιλαίας, ἀλλ' ἀπὸ τῆς Βηθλεέμ, πόλεως τῆς Ἰουδαίας. «Καὶ σὺ Βηθλεέμ γῆ Ἰούδα, οὐδαμῶς ἐλαχίστη εἶ ἐν τοῖς ἡγεμόσιν Ἰούδα, ἐκ σοῦ γὰρ ἐξελεύσεται ἡγουμένος, ὅστις ποιμανεῖ τὸν λαόν μου, τὸν Ἰσραὴλ» (Ματθ. 2,6). «Ὅχι μόνον δὲ αἱ Γραφαί, ἀλλὰ καὶ «ἡ καινὴ πάντων ψῆφος ἦν», ὅτι ἀπὸ τῆς Βηθλεέμ θὰ παρεγίνετο ὁ Σωτὴρ. Ἐπειδὴ, λοιπὸν, ὁ Ἰωσήφ καὶ ἡ Μαρία, ποὺ ἦσαν πολῖται τῆς Βηθλεέμ, τὴν εἶχαν ἐγκαταλείψει «καὶ ἐν τῇ Ναζαρέτ τὸν βίον αὐτῶν κατεστήσαντο»¹⁴ καὶ ἐπειδὴ ἔδει ὁ Χριστὸς νὰ γεννηθῆ ἐν Βηθλεέμ, «ἐξῆλθε τὸ δόγμα καὶ ἄκοντας αὐτοὺς συνωθοῦν εἰς τὴν πόλιν ἐκείνην, τοῦ Θεοῦ οὕτως οἰκονομουῦντος». Διότι ὁ νόμος, ὁ ὀρίζων ὅτι ἕκαστος δεόν νὰ ἀπογραφῆ εἰς τὴν ἰδίαν αὐτοῦ πατρίδα, ἠνάγκασε τὸν Ἰωσήφ καὶ τὴν Μαρίαν νὰ μεταβοῦν εἰς Βηθλεέμ πρὸς ἀπογραφὴν. Βλέπετε λοιπὸν, ἀγαπητέ μου, λέγει ὁ διδάσκαλος, τὴν θεῖαν οἰκονομίαν καὶ τοὺς πιστοὺς καὶ τοὺς ἀπίστους καθιστᾶ ὄργανα αὐτῆς, «ἵνα μάθωσιν οἱ ἄλλο-

τραιοι — οἱ ἄπιστοι — τῆς εὐσεβείας τὴν ἰσχὺν καὶ τὴν δύναμιν τοῦ Θεοῦ...». «Καὶ ὁ μὲν ἀστὴρ τοὺς μάγους ἤγαγεν ἀπὸ τῆς ἀνατολῆς, ὁ δὲ νόμος τὴν Μαριάμ εἶλκεν ἐπὶ τὴν πατρίδα, τὴν ὑπὸ τῶν προφητῶν εἰρημένην». Ἄλλὰ καὶ περαιτέρω καὶ «ἵνα μὴ μέχρι πολλοῦ ὁ λόγος συνεσκιασμένος ᾖ», θὰ σᾶς εἴπω, λέγει ὁ διδάσκαλος, πῶς φθάνομεν εἰς τὸ συμπέρασμα, ὅτι ὁ μὴν, καθ' ὃν προῆλθεν ὁ Σωτὴρ, εἶναι ὁ Ἀπελλαῖος, ὃ ἐστὶν ὁ Δεκέμβριος, ἦτοι ὁ μὴν ποὺ διατρέχομεν. Ἡ ὑπὸ τῆς Μαρίας σύλληψις τοῦ Ἰησοῦ ἐγένετο, ὅτε ἡ Ἐλισάβετ εἶχεν ἕξ μῆνας ἐν γαστρὶ τὸν Ἰωάννην. Ἄν λοιπὸν μάθωμεν, ποῖος ἦτο ὁ ἕκτος μὴν τῆς κυήσεως τῆς Ἐλισάβετ, θὰ γνωρίσωμεν καὶ κατὰ ποῖον μῆνα ἤρχισεν ἡ σύλληψις τῆς Μαρίας. Ποῖος ὅμως ἦτο ὁ ἕκτος ἐκεῖνος μὴν; πῶς θὰ τὸν γνωρίσωμεν; τὸν ἕκτον ἐκεῖνον μῆνα θὰ τὸν γνωρίσωμεν, ἂν μάθωμεν, κατὰ ποῖον καιρὸν εὐηγγελίσθη, ἔλαβε ἀπὸ τὸν ἄγγελον τὴν εὐχάριστον πληροφορίαν, ὁ σύζυγος αὐτῆς Ζαχαρίας. Καὶ περὶ αὐτοῦ μαρτυρίαν ἔχομεν ἐκ τῶν θείων Γραφῶν. Καθ' ἃ λέγει ὁ εὐαγγελιστὴς, ὁ ἄγγελος εὐηγγελίσατο τὸν Ζαχαρίαν καὶ εἶπεν αὐτῷ περὶ τῆς γεννήσεως τοῦ Ἰωάννου, ὅτε οὗτος ἦτο μέσα εἰς τὰ ἄγια τῶν ἀγίων. Ἄν λοιπὸν ἀποδειχθῆ σαφῶς ἀπὸ τῶν Γραφῶν, ὅτι καὶ ἀπαξ εἰσήρχετο εἰς τὰ ἄγια τῶν ἀγίων ὁ ἀρχιερεὺς καὶ μόνος καὶ πότε καὶ ποῖα μὴνι τοῦ ἐνιαυτοῦ εὐδηλος ἐστὶν ὁ καιρὸς, καθ' ὃν εὐηγγελίσθη. Τούτου δὲ γενομένου δήλου καὶ ἡ ἀρχὴ τῆς συλλήψεως τῆς Μαρίας ἐστὶν τοῖς πᾶσι γνώριμος. Διατρέχων δὲ κείμενα τῶν Γραφῶν ὁ διδάσκαλος ἀποδεικνύει, ὅτι ὁ καιρὸς τοῦ εὐαγγελισμοῦ τοῦ Ζαχαρίου, ἦτοι ὁ καιρὸς τῆς συλλήψεως τῆς Ἐλισάβετ, ἦτο ὁ τῆς Σκηνοπηγίας καὶ τῆς νηστείας, ἧτις ἑορτὴ ἐτελεῖτο παρὰ τοῖς Ἰουδαίοις περὶ τὰ ἔσχατα τοῦ Γορπιαίου μηνός, δηλαδὴ περὶ τὰ τέλη τοῦ μηνός Σεπτεμβρίου. Ἐὰν λοιπὸν μετ' αὐτὸν ἀριθμώσωμεν μῆνας ἕξ, ἦτοι τοὺς μῆνας Ὀκτώβριον, Νοέμβριον, Δεκέμβριον, Ἰανουάριον, Φεβρουάριον καὶ Μάρτιον, ἧ ὡς ἐλέγοντο τότε, Ὑπερβερεταῖον, Δῖον, Ἀπελλαῖον, Αὐδοναῦον, Περίτιον καὶ Δύστρον, φθάνομεν εἰς τὸν μῆνα τῆς συλλήψεως τοῦ Ἰησοῦ ὑπὸ τῆς Μαρίας. Ἄν δὲ μετ' αὐτὸν μετρήσωμεν μῆνας ἐννέα, φθάνομεν εἰς τὸν μῆνα Δεκέμβριον (Ἀπελλαῖον) καὶ δῆ, ὡς εἶπομεν, περὶ τὰ ἔσχατα τοῦ ἐν λόγῳ μηνός.

(Συνεχίζεται)

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ Ι. ΚΟΡΣΟΣ

Καθηγητῆς Παντείου Ἀνωτάτης Σχολῆς

13. Πρβλ. Π. Τρεμπέλα, Ἡ Καινὴ Διαθήκη μετὰ συντόμου ἐρμηνείας, σ. 227.

14. Τοῦθ' ὅπερ εἰς πολλοὺς καὶ πάλαι καὶ νῦν συχνὰ συμβαίνει, ἦτοι «τὰς μὲν πόλεις, ὅθεν ἐγένοντο» νὰ καταλιμπάνουν, «ἐν ἄλλαις δέ, ἐν αἷς οὐκ ἐφύησαν», νὰ διατρίβουν.

ΜΕΡΙΚΑΙ ΒΑΣΙΚΑΙ ΣΚΕΨΕΙΣ ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΝΝΟΙΑΣ ΤΟΥ ΜΟΝΑΧΙΣΜΟΥ*

Ἡ παρθενία καὶ ἡ ἀγνεία συνιστοῦν τὴν δευτέραν βασικὴν ὑπόσχεσιν τοῦ μοναχισμοῦ. Ἡ ἐννοία τῆς παρθενίας, ὡς ζωῆς κατ' εἰκόνα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, εἶναι τόσοσιν ὀλίγον ἀποδεκτὴ ἀπὸ τὸν σύγχρονον κόσμον (καὶ ἀπὸ τοὺς Χριστιανούς, ὥστε αὐτὸ μᾶς ὑποχρεώνει νὰ ὑπογραμμίσωμεν ὅλως ἰδιαιτέρως τὴν δογματικὴν θεμελιώσιν τῆς ὑποσχέσεως ταύτης. Ἡ μακραίων πεῖρα τῆς Ἐκκλησίας ἔχει ἀποδείξει μαθηματικῶς μὲ ἀδιαφιλονεικῆτον βεβαιότητα, ὅτι ὁ ἀποκλεισμὸς τῆς σεξουαλικῆς λειτουργίας ἔχει μόνον δὲν ἐπιφέρει βλάβην εἰς τὴν ψυχικὴν ἢ τὴν φυσικὴν ὑγείαν τοῦ ἀνθρώπου, ἀλλὰ, ὀρθῶς ἀσκούμενος, αὐξάνει τὴν ψυχικὴν καρτερίαν, τὴν μακροβιότητα, τὴν ψυχικὴν ὑγείαν καὶ συντελεῖ συγχρόνως εἰς τὴν πνευματικὴν ἀνάπτυξιν.

Κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη πολλαὶ ἐπιστημονικαὶ ἐργασίαι ἔχουν διαπιστώσει τὴν πνευματικὴν γονιμότητα ἐκείνου, τὸ ὁποῖον ἢ σύγχρονος ψυχολογία ὀνομάζει (ἀξυψώσασα ἀγνεία). Πρέπει νὰ χαίρη κανεὶς δι' αὐτὴν τὴν διαπίστωσιν ἐκ μέρους τῶν ἰατρῶν καὶ τῶν ψυχολόγων, διότι εἰς κάθε ἐποχὴν δὲν ἔπαυσαν νὰ παραμορφώνουν τὴν μοναχικὴν ἀγνείαν, νὰ διαφθείρουν τὴν ἐννοίαν τῆς καὶ νὰ ἀντιτίθενται εἰς αὐτήν, ὡς νὰ εἶναι παθολογικὸν φαινόμενον, καὶ δὴ ἐναντίον τῆς φύσεως. Ἐν τοῦτοις, ἡ σύγχρονος ἐπιστημονικὴ πεῖρα εἶναι ἀκόμη πολὺ μικρὰ διὰ νὰ δύναται νὰ συγκριθῆ μετὰ τὴν μακραίων πεῖραν τῆς Ἐκκλησίας καὶ νὰ ἀξιοῖ νὰ τὴν διορθώσῃ ἢ νὰ τὴν πλουτίσῃ. Δι' αὐτὸ οἱ μοναχοὶ δὲν ἔχουν μεγάλο ἐνδιαφέρον δι' αὐτήν.

Ἀφίνοντες κατὰ μέρος τὴν λεπτομερῆ ἐξέτασιν τοῦ ζητήματος τούτου ἀπὸ τὴν δογματικὴν καὶ τὴν ἀνθρωπολογικὴν τοῦ ἀποψιν, θὰ σημειώσωμεν μόνον, ὅτι δι' ἡμᾶς ἡ βασικὴ καὶ ἀναμφισβήτητος δικαιοσύνη αὐτῆς τῆς ὑποσχέσεως, εἰς τὴν ὁποίαν ὀδηγοῦν ἄλλωστε ὅλαι αἱ ἄλλαι ἀποδείξεις, εὐρίσκειται εἰς τὸ ὑπόδειγμα τῆς ζωῆς ποῦ μᾶς ἔδωκεν ὁ ἴδιος ὁ Κύριος. «Ἰπὸδειγμα δέδωκα ὑμῖν» Ἰωάν. ιγ' 15. Μόνον ἓνας ἀνόητος θὰ τολμήσῃ νὰ εἴπῃ, ὅτι ἡ ζωὴ τοῦ Χριστοῦ ἦτο ἀφύσικος. «Ὅσον δι' ἡμᾶς τοὺς Χριστιανούς, εἶναι ζήτημα ζωῆς ἢ θανάτου τὸ νὰ γίνωμεν ὅμοιοι μετὰ τὸν Χριστόν, καθ' ὅλα εἰ δυνατόν, διὰ νὰ φθάσωμεν διὰ τῆς τοιαύτης ὁμοιότητος μετὰ τὸν ἀνθρώπον Χριστόν εἰς τὴν ὁμοιότητα τοῦ Θεοῦ, πράγμα τὸ ὁποῖον εἶναι ὁ ἔσχατος σκοπὸς μας καὶ ἡ ὑψίστη ἐννοία τῆς ὑπάρξεώς μας. Ὁ ἅγιος Βαρσανούφιος ὁ Μέγας λέγει περὶ τῆς ὑπακοῆς, ὅτι αὕτη «ὀδηγεῖ εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ κάμνει ἐκεῖνους ποῦ τὴν ἀπέκτησαν ὁμοίους μετὰ τὸν Ἰῶν τοῦ Θεοῦ» (Ἀπόκρ. 248. Ἀλλὰ τὸ ἴδιον πρέπει νὰ εἴπῃ

τις περὶ τῆς παρθενίας καὶ τῆς ἀγνείας. Κατὰ τὴν σκέψιν τοῦ ἁγίου Μεθοδίου τοῦ Ὀλύμπου (314), ἐκφραζομένην εἰς τὸ «Συμπόσιον τῶν δέκα Παρθένων», ἔργον τὸ ὁποῖον ἀνακεφαλαιώνει τὴν ἀποψιν τῆς Ἐκκλησίας τῶν πρώτων αἰώνων περὶ τῆς παρθενίας, δὲν εἶναι πράγματι δυνατόν νὰ γίνῃ τις ὅμοιος μετὰ τὸν Θεόν, παρὰ μόνον ἐὰν ἀφομοιώσῃ καὶ δεῖξῃ εἰς τὴν ὑπαρξίν του τὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ (ὑποδείγματος) ποῦ μᾶς ἔδωκεν ὁ Χριστός. Καὶ εἴμεθα εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ τελείως σύμφωνοι μετὰ τὴν διδασκαλίαν τῆς Ἐκκλησίας περὶ τῆς σωτηρίας, ὡς θεώσεως ἐννοουμένης. Ἀλλὰ ποῦ εὐρίσκειται τὸ βέβαιον κριτήριον, ποῦ θὰ μᾶς ἐπιτρέψῃ νὰ ἴδωμεν καὶ ἀψηλαφήσωμεν; Ἄ. Ἰωάν. α' 1. Τὸ κριτήριον αὐτὸ εἶναι ἀκριβῶς τὸ μέτρον τῆς ὁμοιώσεώς μας μετὰ τὸν «ἐν σαρκὶ φανερωθέντα Θεόν», διὰ τῆς ὁποίας καθιστάμεθα ὅμοιοι μετὰ τὸν Θεὸν ἐν τῇ αἰωνίᾳ του ὑπάρξει. Εἰς τοῦτο ἦτο προσανατολισμένη ἡ θεολογικὴ σκέψις τῆς Ἐκκλησίας ἀπὸ τῶν πρώτων χρόνων τῆς ἱστορίας τῆς. Καὶ αὐτὸ ἀντανακλάται εἰς τὰς ἐπιστολάς τῶν Ἀποστόλων, εἰς τὰ λειτουργικὰ κείμενα «Ὁμοίω γὰρ τὸ ὅμοιον καλέσας» Ἀκάθιστος, οἶκος 18 καὶ εἰς τὰ συγγράμματα τῶν Πατέρων. Θὰ παραθέσω ὡς παράδειγμα μερικά ἐξ αὐτῶν.

Εἰς τὴν πρώτην ἐκ τῶν «Δύο ἐπιστολῶν πρὸς τὰς Παρθένους», αἱ ὁποῖαι ἐσφαλμένως ἀποδίδονται εἰς τὸν ἅγιον Κλήμεντα, ἀναγινώσκωμεν: «Ἡ Παρθένος εἶναι ἐκείνη, ἡ ὁποία ἔφερεν εἰς τὸ στήθος τῆς τὸν Ἰῶν τοῦ Θεοῦ, τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν· μάλιστα ὁ λατρευτός μας Διδάσκαλος ἐδανείσθη ἀπὸ τὴν ἁγίαν αὐτὴν Παρθένον τὸ σῶμα, μετὰ τὸ ὁποῖον ἐνεδύθη καὶ τὸ ὁποῖον οὗτος προῦριζε διὰ τοὺς πόνους καὶ τὰς βασάνους. Τὸ μέγα τοῦτο γεγονός φανεράνει ἐξ ὀλοκλήρου πόσον ὑπερόχος καὶ ἕξοχος εἶναι ἡ παρθενία. Ὑστερα ἀπὸ αὐτό, θέλεις νὰ εἶσαι Χριστιανός; Βάδιζε σταθερὰ ἐπάνω εἰς τὰ ἴχνη τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὑπῆρξεν ἓνας ἄγγελος· ἤρμοξε ζωὴ ἀγγελικὴ εἰς τὸν Πρόδρομον τοῦ Κυρίου μας· ἦτο ὁ μεγαλύτερος «ἐν γεννητοῖς γυναικῶν». Ὁ ἅγιος οὗτος ἄγγελος τοῦ Κυρίου ἦτο παρθένος. Μιμηθῆτε λοιπὸν ἐκεῖνον ποῦ ἦλθε νὰ ἀναγγείλῃ τὴν ἔλευσιν τοῦ Κυρίου. Ἄς εἶναι ὑπὲρ πάντας τοὺς ἀνθρώπους ὁ προτιμώμενός σας».

«Ἰπῆρξεν ὡσαύτως ἅγιος ὁ ἄλλος ἅγιος Ἰωάννης, ὁ ὁποῖος ἀνεπαύθη ἐπὶ τοῦ στήθους τοῦ Κυρίου· αὐτὸ δὲν ἔγινε χωρὶς αἰτίας, τὸ νὰ παραχωρήσῃ ὁ θεῖος Διδάσκαλος τὴν προνομιούχον αὐτὴν εὐνοίαν. Αὕτη εἶναι ἡ ὁδὸς ποῦ ἠκολούθησεν ὁ Παῦλος, ὁ Βαρνάβας καὶ ὁ Τιμόθεος, τῶν ὁποίων τὰ ὀνόματα εἶναι γεγραμμένα ἐν τῷ βιβλίῳ τῆς ζωῆς. Προσεκολλήθησαν μετὰ ἀφοσίωσιν ἀπόλυτον εἰς αὐτὸ τὸ εἶδος τῆς ἀγιό-

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 81 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 3-4 τεύχους.

τητος και ἀγωνιζόμενοι εἰς τὴν αὐτὴν παλαιστραν, ἐτελείωσαν τὸν δρόμον των χωρὶς νὰ ἀφήσουν νὰ ῥυπωθοῦν ἀπὸ οἰανδήποτε κηλῖδα, ἀναδειχθέντες μιμηταὶ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ και τέκνα τοῦ ζῶντος Θεοῦ».

«Ὅσοι λοιπὸν φιλοδοξοῦν νὰ μιμηθοῦν τὸν Ἰησοῦν Χριστόν, ὀφείλουν εἰς ὅλα νὰ ἀναζωγραφήσουν τὴν εἰκόνα Του, ἐπειδὴ εἶναι ἐνδεδυμένοι τὸν Χριστόν, ὀφείλουν νὰ ἀποτυπώσουν τὴν ὁμοίωσίν Του και εἰς τὴν καρδίαν των και εἰς ὅλον τὸν τρόπον τῆς ζωῆς και τῆς δράσεώς των».

Εἰς τὸ βιβλίον «Περὶ τοῦ ἐνδύματος τῶν Παρθένων» ὁ ἅγιος Κυπριανὸς τῆς Καρχηδόνος (258, ὁμιλῶν περὶ τῆς ἀξίας τῆς παρθενίας, λέγει: «Οἱ παρθένοι εἶναι ὁ καρπὸς τοῦ ἄνθους τῆς Ἐκκλησίας· ἡ δόξα και ὁ στολισμὸς τῆς πνευματικῆς Χάριτος... ἔργον ἐπαίνων και τιμῆς πλήρες και ἀδιάφθορον· ἡ εἰκὼν τοῦ Θεοῦ, ἀναλογοῦσα εἰς τὴν ἀγιότητα τοῦ Κυρίου· τὸ ἐνδοξότερον μέρος τοῦ ποιμνίου τοῦ Χριστοῦ· και ὅσον ἡ παρθεσία ἀφθονεῖ μέσα εἰς τὰς τάξεις της, τόσον αὐξάνει ἡ χαρὰ τῆς μητρὸς (Ἐκκλησίας)».

«Τὸ Συμπόσιον τῶν δέκα Παρθένων» ὁμιλεῖ περὶ τῆς παρθενίας ὡς ἔργου «ἐκτάκτως μεγάλου», ὡς μυστηρίου. Καὶ ἀναμφιβόλως, ἐὰν ὁ γάμος εἶναι μυστήριον, ἡ παρθεσία εἶναι ἐπίσης μυστήριον τῆς Ἐκκλησίας.

Ἡ παρθεσία και ἡ ἀγνεία ὑπὸ τὴν χριστιανικὴν ἔννοιαν διακρίνονται οὐσιωδῶς ἀπὸ ἐκεῖνο, ποῦ ἀκούει τις ἔξω τοῦ Χριστιανισμοῦ και ἀπὸ ἐκεῖνο, ποῦ ἐννοοῦν πολλοὶ σήμερον μετὰ τὰς λέξεις αὐτάς...

Ἡ ἀγνεία-σωφροσύνη, ὅπως τὸ φανερώνει ἡ λέξις, σημαίνει ἀκεραιότητα ἢ πληρότητα τῆς φρονήσεως. Ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἡ ἔννοια αὕτη περιλαμβάνει ὄχι μόνον τὴν νίκην ἐπὶ τῶν σαρκικῶν κινήσεων, ἐπὶ τῆς σαρκὸς γενικῶς και ἐν τῇ ἐννοίᾳ αὕτῃ τὴν «νίκην ἐπὶ τῆς φύσεως», ἀλλὰ τὴν ἀπόκτησιν τοῦ συνόλου τῶν τελειοτήτων, αἱ ὁποῖαι προσιδιάζουσι εἰς τὴν φρόνησιν, τῶν ὁποίων ἡ ἔκφρασις θὰ εἶναι ἡ σταθερὰ διαμονὴ ἐν τῷ Θεῷ ἐξ ὅλης τῆς διανοίας και ἐξ ὅλης τῆς καρδίας. Εἰς τὴν τελειότεραν της πραγματοποιήσιν, ἡ ἄσκησις τῆς ἀγνείας, ὑπερφαλαγγίζουσα τὴν ἀνεπανόρθωτον ἀπώλειαν τῆς σωματικῆς παρθενίας, δύναται νὰ ἀποκαθιστᾷ τὸν ἄνθρωπον, κατὰ τὸ πνεῦμα, εἰς τὴν παρθενικὴν της τάξιν.

Οἱ ἅγιοι Πατέρες πράγματι θεωροῦν τὴν ἀληθινὴν παρθεσίαν ὡς μίαν ὑπερφυσικὴν κατάστασιν. Εἰς τὴν τελειότεραν της μορφήν θεωρεῖται ὡς ἀδιάκοπος διαμονὴ ἐν τῇ ἀγάπῃ τοῦ Θεοῦ, ὡς ἐκπλήρωσις τῆς ἐντολῆς τοῦ Χριστοῦ τοῦ ἀγαπᾶν τὸν Θεὸν «ἐξ ὅλης τῆς καρδίας και ἐξ ὅλης τῆς διανοίας και ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς και ἐξ ὅλης τῆς ἰσχύος». Εἰς τὸ φῶς αὐτοῦ τοῦ κριτηρίου, κάθε παράβασις τῆς διανοίας και τῆς καρδίας εἰς τὴν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ ἰσοδυναμεῖ μετὰ τὴν πνευματικὴν «μοιχείαν», δηλαδὴ μετὰ τὰς παραβάσεις τῆς ἀγάπης...

Ἡ μοναχικὴ ἀγνεία, ὡς ζωὴ «ἀνθρωπίνῃ» κατ' εἰκόνα τοῦ τελείου ἀνθρώπου Χριστοῦ, δὲν δύναται νὰ θεμελιωθῇ ἐπὶ τῆς ἀρνήσεως τῆς σεξουαλικῆς ζωῆς,

ἐπὶ τῆς μορφῆς τοῦ εὐλογημένου ἀπὸ τὸν Θεὸν και τὴν Ἐκκλησίαν γάμου, ἐπὶ τῆς ὑποτιμήσεως ἢ τῆς καταφρονήσεως τῆς πράξεως, διὰ τῆς ὁποίας «ὁ ἄνθρωπος ἔρχεται εἰς τὸν κόσμον». Ἰωάν. ιστ' 21. Εἰς τὰς συνδικὰς της πράξεως ἡ Ἐκκλησία καταδικάζει ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι ζητοῦν τὸν μοναχισμόν ἐξ ἀποστροφῆς πρὸς τὸν γάμον ἢ ἀπὸ ὑπερήφανον ἐξευτελισμόν αὐτοῦ.¹ Διὰ τοῦτο οἱ Πατέρες ἐδοκίμαζον κάθε ἓνα ποῦ ἐπεθύμει τὴν μοναχικὴν ζωὴν: κατέχει τὴν ἀληθινὴν κλησιν πρὸς τὸν μοναχισμόν;

Ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Νύσσης εἰς τὸ «Περὶ παρθενίας» κεφάλαιόν του ἐκφράζεται οὕτω: Τὸ ἐπάγγελμα τῆς παρθενίας εἶναι τέχνη και δύναμις τῆς θείας ζωῆς, διδάσκουσα ἐκείνους οἱ ὁποῖοι ζοῦν ἐν σαρκὶ νὰ γίνουν ὅμοιοι μετὰ τὴν ἀσώματον φύσιν. («Οὕτω μοι δοκεῖ και τὸ τῆς παρθενίας ἐπιτήδευμα τέχνη τις και δύναμις τῆς θειοτέρας ζωῆς πρὸς τὴν ἀσώματον φύσιν τοῦς ἐν σαρκὶ ζῶντας ὅμοιοῦσθα διδάσκουσα»). Καὶ τοῦτο συμβαίνει, ὅταν ὁ ἄνθρωπος ἐνεργῇ μετὰ τὴν θέλησιν και τὸ λογικόν του, ὥστε ἡ τήρησις τῆς παρθενίας και τῆς ἀγνείας γίνεται ἀσκητικὴ καλλιέργεια και τέχνη. Δὲν θὰ ἀναπτύξωμεν περισσότερον τὸ θέμα αὐτό, θὰ προσθέσωμεν μόνον ὅτι τὸ οὐσιώδες ἀξίωμα τῆς τέχνης αὐτῆς εἶναι «ἡ τήρησις τοῦ νοῦς», ὅτι ἡ θεμελιώδης ἀρχὴ τοῦ «κατορθώματος» τούτου εἶναι «νὰ μὴ παραδώσῃ τὸν νοῦν». Χωρὶς αὐτὸ κανεὶς σωματικὸς ἀγὼν δὲν φθάνει εἰς τὸν σκοπὸν του, ἐνῶ μία διάνοια ἐκπαιδευμένη δύναται νὰ τηρήσῃ ὄχι μόνον τὴν καθαρότητα και τὴν ἐλευθερίαν της, ἀλλὰ και τὴν ἡρεμίαν τοῦ σώματος μέχρι τοιοῦτου σημείου, ὥστε ἡ ἐκπλήρωσις τοῦ ἔργου τούτου θὰ φανῇ ἀδύνατος εἰς τοῦς ἄλλους.

Ὁ ἅγιος Ἰωάννης τῆς Κλίμακος περαίνει οὕτω τὸ θαυμάσιον περὶ σωφροσύνης κεφάλαιόν του: «Ὁ ἐν σαρκὶ ὢν και τοῦτο (τὸ δῶρον τῆς ἀγνείας) εἰληφῶς ἀπέθανε και ἀνέστη και τῆς μελλούσης ἀφθαρσίας τὸ προοίμιον ἤδη ἀπ' ἐντεῦθεν ἐγνώρισεν».

Ἡ τρίτη θεμελιώδης ὑπόσχεσις, ἡ ἀ κ τ η μ ο σ ὑ ν η, συμπληρώνει ὅλως φυσικῶς τὰς δύο πρώτας και ἀποτελεῖ μετ' αὐτῶν μίαν ἀδιάλυτον ἐνότητα, μέσα εἰς τὸν σκοπὸν νὰ φθάσῃ τὴν καθαρὰν προσευχὴν και συγχρόνως μίαν τελειότεραν ἐξομοίωσιν μετὰ τὸν Θεὸν διὰ τῆς ὁμοιώσεως μετὰ τὸν Χριστόν, «Ὅστις ἐζήτει τόσον ὀλίγον τὰ ἀγαθὰ τοῦ κόσμου, ὥστε οὐκ εἶχε ποῦ τὴν κεφαλὴν κλίνη» (Ματθ. η' 20. Ἡ πείρα δεικνύει εἰς κάθε ἄνθρωπον, ὅτι διὰ νὰ προχωρήσῃ εἰς τὴν καθαρὰν προσευχὴν, εἶναι ἀνάγκη νὰ ἐλευθερώσῃ τὴν διανοίαν ἀπὸ τὰς βαρεῖας εἰκόνας τῆς ὕλης.

Εἰς τὴν μοναχικὴν ὑπόσχεσιν τῆς ἀκτημοσύνης ὁ τόνος τίθεται ἐπὶ τοῦ ἀγῶνος ἐναντίον τοῦ ἀπάθους τῆς κτήσεως) «πλεονεξία, τῆς ἀγάπης τῶν χρημάτων» (φιλαργυρία και τῶν πραγμάτων). Ὁ μοναχὸς δὲν ὑπόσχεται τόσον νὰ ζῆσῃ ἐν πτωχείᾳ, ὅσον νὰ ἐλευθερώσῃ τὸ πνεῦμά του ἀπὸ τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ ἀκατέ-

1. Ὁρα 51ον Ἀποστ. Κανόνα και 9ον και 14ον Κανόνας τῆς ἐν Γάγγρα Συνόδου.

ΓΕΝΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΙΣ ΤΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΝΟΜΟΥ ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΩΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΩΝ*

ζ) Ἡ ὑποχρέωσις τῶν κατὰ τόπους Εἰσαγγελέων, ὅπως χορηγῶσιν εἰς τὴν Ἐκκλησιαστικὴν Ἀρχήν, τῇ αἰτήσῃ τῆς, ἀντίγραφον ποινικῆς καταστάσεως τῶν μηνυτῶν (ἄρθρον 47). Ἡ διάταξις αὕτη παρέχει εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τὸ δικαίωμα ἐνημερώσεως αὐτῆς περὶ τοῦ ποιοῦ τοῦ καταγγέλλοντος κληρικόν τινα, διὰ τῆς χορηγήσεως αὐτῇ, τῇ αἰτήσῃ τῆς, ἀντιγράφου ποινικοῦ μητρώου, ὅπερ, κατὰ τὴν κειμένην νομοθεσίαν, ἐκδίδεται εἰς ἐξαιρετικὰς μόνον περιπτώσεις καὶ χορηγεῖται εἰς ὄρισμένα

πρόσωπα. Τὸ ποινικὸν μητρῶν, ἐν ἀντιγράφῳ καὶ ὄχι ἀπλῶς ἐν ἀποσπάσματι, παρέχει πλήρη εἰκόνα τῆς ποινικῆς καταστάσεως τοῦ μηνυτοῦ, εἰς τρόπον ὅστε νὰ δύναται εὐχερῶς νὰ κρίνῃ ἐκάστοτε ἡ Ἐκκλησιαστικὴ Ἀρχὴ περὶ τῆς δυνατοτήτός τινος, ὅπως παρίσταται πρὸ αὐτῆς ὡς μηνυτῆς κατὰ κληρικοῦ.

η) Ἡ ἀναστολὴ τῆς διαδικασίας ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου, εἰς περίπτωσιν διαταράξεως τῶν πνευματικῶν λειτουργιῶν τοῦ κατηγορουμένου (ἄρθρον 50). Τὸ αὐτὸ καὶ εἰς περίπτωσιν, καθ' ἣν ἡ διατάραξις ἐμφανίζεται διαρκούσης τῆς ἀνακρίσεως.

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 84 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 3-4 τεύχους.

χειν», ἐλευθερία τῆς ὁποίας τὸ σημεῖον, τὸ πλέον καθαρὸν, εἶναι ἡ σφοδρὰ ἐπιθυμία «τοῦ μὴ κατέχειν», εἰς σημεῖον ὅστε νὰ μὴ φείδεται μηδὲ τοῦ σώματός του. Μόνον εἰς τὴν κατάστασιν ταύτην εἶναι δυνατὴ μία ζωὴ ἀληθῶς βασιλική.

Κατ' ἀρχὴν ὁ καθεὶς θὰ εἴπῃ: Πῶς δύναμαι νὰ ἐλευθερωθῶ πλήρως ἀπὸ τὰ πράγματα; Εἶμαι ὑλικὸς κατὰ τὸ σῶμα καὶ ἡ ζωὴ εἶναι ἀφεύκτως δεμένη μετὰ τὴν ὕλην. Πρέπει νὰ ἀφήσω τὸν ἑαυτόν μου νὰ ἀποθάνῃ; Ὁχι, τὸ ζήτημα δὲν εἶναι αὐτό. Ὁ λογικὸς ἀγὼν συνίσταται εἰς τὴν μείωσιν εἰς τὸ ἐλάχιστον τῶν πραγμάτων καὶ τῆς ὕλης, ἐλάχιστον, ἄνευ τοῦ ὁποίου ἡ ὑπαρξις νὰ εἶναι ἀδύνατος· ἀλλὰ τὸ μέτρον τοῦ κατορθώματος τούτου εἶναι διαφορετικὸν διὰ τὸν καθένα.

Ὁ σύγχρονος ἄνθρωπος δὲν ἔμαθε νὰ ὀργανώσῃ τὴν ζωὴν του, ὅστε νὰ ἔχῃ ἀρκετὴν «ἀπραγίαν», ἕνα χρόνον ἐλεύθερον διὰ τὴν προσευχὴν καὶ τὴν θεωρίαν τοῦ θεοῦ ὄντος. Ἡ ἀπληστία τοῦ «ἀποκτᾶν» εἶναι ἡ αἰτία τούτου, τὸ πάθος αὐτὸ τὸ ὁποῖον ὁ ἀπόστολος Παῦλος ὠνόμασεν «εἰδωλολατρίαν» (Κολ. γ' 5 καὶ ὁ ἅγιος Ἰωάννης τῆς Κλίμακος «θυγατέρα τῆς ἀπιστίας... βλασφημίαν τοῦ Εὐαγγελίου... ἀπομάκρυνσιν ἀπὸ τοῦ Θεοῦ») (16ῃ Βαθμῇ. Ἡ ἀληθινὴ χριστιανικὴ πτωχεία εἶναι ἄγνωστος καὶ ἀκατάληπτος διὰ τὸν κόσμον. Καὶ ἐὰν εἴπητις, ὅτι εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς ἡ ἀκτῆμοσύνης ἐκτείνεται ὄχι μόνον εἰς τὰς ὑλικὰς κτήσεις, ἀλλ' ἀκόμη καὶ εἰς τὰς «διανοητικὰς», αὐτὸ θὰ φανῇ εἰς τοὺς πολλοὺς ὡς παραφροσύνη. Οἱ ἄνθρωποι βλέπουν μέσα εἰς τὰς ἐπιστημονικὰς τῶν γνώσεις ἕνα πνευματικὸν πλοῦτον, χωρὶς νὰ ὑποπεύωνται, ὅτι ὑπάρχει μία γνώσις ὑψηλοτέρα καὶ ἕνας πλοῦτος ἀληθινὰ ἀπαραμίλλος, διότι φέρει μαζί του μίαν μεγάλην εἰρήνην. Μέσα εἰς τὸν δρόμον πρὸς τὴν ὑλικὴν ἄνεσιν, οἱ ἄνθρωποι ἔχουν χάσει τὴν πνευματικὴν ἄνεσιν καὶ ὁ ὑλικὸς δυναμισμὸς, ὁ ὁποῖος δεσπόζει ἐπὶ τῶν πνευμάτων καὶ τῶν καρδιῶν τοῦ αἰῶνος μας, περιβάλλεται ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον ἕνα χαρακτῆρα δαιμονικόν.

Ἡ ἀγάπη τῆς ἰδιοκτησίας ἐξορίζει τὴν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ πλησίον. Οἱ ἄνθρωποι δὲν βλέπουν, δὲν θέλουν νὰ ἐννοήσουν, ὅτι οἱ ἀθέμιτοι πόθοι τῶν εἶναι

ἡ πηγὴ τῶν ἀναριθμητῶν ταλαιπωριῶν τοῦ σύμπαντος. Ὁ ἅγιος Ἰωάννης τῆς Κλίμακος λέγει: «Ἡ ἀγάπη τῶν χρημάτων (δηλ. ἡ φιλοχρηματία εἶναι ἡ ῥίζα ὅλων τῶν κακῶν) καὶ πράγματι εἶναι, διότι ἡ φιλοχρηματία εἶναι ἡ πηγὴ τῶν κλοπῶν, τοῦ φθόνου, τῶν χωρισμῶν, τῆς ἐχθρας, τῆς σκληρότητος, τοῦ μίσους, τῶν φόνων καὶ τῶν πολέμων.

Διὰ νὰ ἀποφύγωμεν τὰς κατωτέρας μερίμνας, διὰ νὰ καθαρῶμεν τὴν διάνοιάν μας καὶ νὰ τῆς ἐπιτρέψωμεν νὰ χαίρῃ μίαν ἐλευθερίαν ἀληθῶς βασιλικήν, ἀκριβέστερον μίαν ἐλευθερίαν ὁμοίαν μετὰ τὴν ἐλευθερίαν τοῦ Θεοῦ, ἡ ἀπάρνησις εἶναι ἀναγκαία καὶ εἰς αὐτὴν τὴν περιοχὴν δηλ. τῆς ἀποκτήσεως, διότι κατὰ τὸν ἅγιον Ἰωάννην τῆς Κλίμακος 16 Βαθμῇ : «Ἀκτῆμων ἀνὴρ ἐν προσευχῇ καθαρὸς... ὁ γευσάμενος τῶν ἄνω εὐχερῶς τῶν κάτω καταφρονεῖ... Ἀκτῆμων τοῦ κόσμου δεσπότης... ἀκτῆμων ἐργάτης... Τὰ προσόντα αὐτῶ ὡς μὴ ὄντα λογίζομενος». «Καὶ ὅταν δὲν κατέχῃ τίποτε, δὲν δυσθυμεῖ διόλου, ἀλλ' ἐξακολουθεῖ νὰ ζῆ ὡς νὰ κατεῖχε», γράφει ὁ Στάρετς Σιλουανός.

* *

Ὡς κατακλιεῖδα θὰ ἠδυνάμεθα νὰ παραθέσωμεν τὰ λόγια, ποὺ θέτει νεώτερος συγγραφεὺς εἰς τὸ στόμα ἑνὸς ἀσκητοῦ σχετικὰ μετὰ τοὺς μοναχοὺς: «Αὐτοὶ φυλάσσουν μέσα εἰς τὴν ἐρημίαν τῶν τὴν εἰκόνα τοῦ Χριστοῦ ἀκτινοβόλον καὶ ἄθικτον, εἰς ὅλην τὴν καθαρότητα τῆς θείας ἀληθείας ποὺ μᾶς ἐκκληροδότησαν οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας, οἱ ἀπόστολοι καὶ οἱ μάρτυρες, καί, ὅταν ἔλθῃ ἡ ὥρα, θὰ τὴν ἀποκαλύψουν εἰς τὸν κλονισμένον κόσμον».

Οὕτω πως ὁ Μοναχισμὸς εἶναι ἕνα «μυστήριον», τοῦ ὁποίου πάντοτε ἔχει ἀνάγκην ἡ στρατευομένη Ἐκκλησία, ἕνας «τύπος» τοῦ μέλλοντος αἰῶνος, ὁ ὁποῖος ἤμπορεῖ καὶ πρέπει νὰ διδῇ πολὺ φῶς εἰς τὴν πορείαν τῆς. Εἶναι μία ὑπόθεσις πολὺ σοβαρά, ἡ ὁποία δέον νὰ ἀντιμετωπισθῇ πολὺ σοβαρὰ εἰς τὴν χριστιανικὴν ἐποχὴν μας.

Ἀρχιμ. ΗΛΙΑΣ ΜΑΣΤΡΟΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΣ

θ) Ἐπὶ ἀνακρίσεων κατ' Ἀρχιερέως ὁ ὀρίζομενος Ἀνακριτὴς Ἀρχιερεὺς δέον νὰ ἦ κατὰ προτίμησιν ἀρχαιότερος τοῦ κατηγορουμένου κατὰ τὰ πρεσβεῖα (ἄρθρον 55 παρ. 1). Διὰ τῆς ἐν λόγῳ διατάξεως ρυθμίζεται τὸ συχνάκις ἀνακῦπτον θέμα τῆς ὑπὸ νεωτέρου κατὰ τὴν χειροτονίαν Ἱεράρχου ἀσκήσεως ἀνακριτικῶν καθηκόντων, ἐπὶ ὑποθέσεως ἀφορώσης παλαιότερον αὐτοῦ, κατὰ τὴν τάξιν τῶν πρεσβεῖων, Ἱεράρχην. Χωρὶς νὰ ἀποκλειῆται καὶ ἡ περίπτωσις αὕτη, ἐκφράζεται ἐν τῷ Σχεδίῳ ἡ εὐχή, ὅπως αἱ ἀνακρίσεις κατ' Ἀρχιερέων ἀνατίθενται «κατὰ προτίμησιν» εἰς Μητροπολίτας προηγούμενους τῶν κατηγορουμένων κατὰ τὰ πρεσβεῖα.

ι) Ἡ ἀπ' εὐθείας εἰσαγωγή εἰς δίκην, ἄνευ μεσολαβήσεως ἀνακρίσεων, τῶν ἐνόχων αὐτοφώρων βαρέων παραπτωμάτων (ἄρθρα 25 παρ. 2, 56, 57). Εἰς τὰς περιπτώσεις τοιούτων βοώντων παραπτωμάτων «διεγειρόντων τὸ δημόσιον αἶσθημα», συνεπαγόμενον δὲ τὴν ποινὴν τῆς καθαιρέσεως, δύναται νὰ παραλείπεται ἡ χρονίζουσα διαδικασία τῆς ἀνακρίσεως, νὰ εἰσάγῃται δὲ πρὸς ἐκδίκασιν ἡ ὑπόθεσις, ἀφοῦ ὁ κινῶν τὴν πειθαρχικὴν δίωξιν ἐπιχειρήσῃ πάσας τὰς πρὸς βεβαίωσιν τοῦ παραπτώματος πράξεις, συντάσῃ εἰδικὴν ἐκθεσιν, εἰς ἣν δέον ὅπως ἐπισυνάπτονται πάντα τὰ συλλεγόμενα στοιχεῖα, ὡς καὶ αἱ τυχόν ληφθεῖσαι μαρτυρικαὶ καταθέσεις. Ἡ διάταξις εἶναι δυνατικὴ, παρέχουσα δηλ. εἰς τὴν ἀσκούσαν τὴν πειθαρχικὴν δίωξιν ἐκκλ. Ἀρχὴν διαζευκτικῶς τὸ δικαίωμα νὰ ἀκολουθήσῃ τὴν δι' ἀπ' εὐθείας κλήσεως τοῦ κατηγορουμένου εἰς τὸ δικαστήριον ἐκδίκασιν τῆς ὑποθέσεως, ἢ νὰ ἀπαπέμψῃ ταύτην εἰς τακτικὴν ἀνάκρισιν. Ὑπὸ τὴν πίεσιν τῶν πρακτικῶν ἀναγκῶν καὶ ἡ κοινὴ Ποιν. Δικονομία ἔχει εἰσαγάγει τὸν θεσμόν τῆς δι' ἀπ' εὐθείας κλήσεως τοῦ κατηγορουμένου εἰσαγωγῆς τῆς ὑποθέσεως πρὸς ἐκδίκασιν ἐνώπιον τοῦ ἀρμοδίου δικαστηρίου, περιορίζουσα εἰς ὄρισμένας περιπτώσεις τὴν ἀρμοδιότητα τῶν Συμβουλίων. Ὁ νεὺς μάλιστα Κώδιξ Π.Δ., ἐν τῇ ἐπιθυμίᾳ του νὰ ἰκανοποιήσῃ τὴν ἀρχὴν τῆς ταχύτητος ἐν τῇ ἀπονομῇ τῆς δικαιοσύνης, θέτει σαφῶς τὰς προϋποθέσεις, αἵτινες δικαιολογοῦν τὴν παράκαμψιν τῆς συνήθους διαδικασίας καὶ ἀπαριθμεῖ καταλεπτῶς τὴν, ἐν περιπτώσει παραπομπῆς τινος δι' ἀπ' εὐθείας κλήσεως εἰς τὸ δικαστήριον, τηρητέαν διαδικασίαν διὰ τῆς κοινοποιήσεως τοῦ κλητηρίου θεσπίσματος κ.λ.π. Τὸ ἡμέτερον Σχέδιον, ἐκκινήσαν ἀπὸ τῆς ἀνάγκης ὅπως μὴ βραδύνη ἐπὶ πολὺ ἡ δικαστικὴ κρίσις ἐπὶ ὑποθέσεων αὐτοφώρων ἀδικημάτων σοβαρᾶς μορφῆς, δημιουργησάντων σκάνδαλον ἐν τῇ κοινωνίᾳ καὶ διασυρόντων τὸ κύρος τῆς Ἐκκλησίας καὶ τὴν ὑπόληψιν τῶν λειτουργῶν αὐτῆς, ἐπεζήτησε νὰ ἀποφύγῃ τὰς δυσμενεῖς ἐπιπτώσεις μιᾶς μακροπροθέσου διαδικασίας, διὰ τῆς εἰσαγωγῆς τοῦ θεσμοῦ τῆς, μετὰ προανάκρισιν καὶ συλλογὴν τῶν ἀπαιτητῶν στοιχείων, ἀπ' εὐθείας παραπομπῆς τῆς ὑποθέσεως εἰς τὸ δικαστήριον. Ἐπὶ πλέον τὸ Σχέδιον ἐπεξέτεινε τὴν εὐχέρειαν ταύτην καὶ ἐπὶ τῶν κατὰ τὴν

κρίσιν τοῦ κινουμένου τὴν πειθαρχικὴν δίωξιν ἀρκούντως βεβαιωμένων παραπτωμάτων τῶν κληρικῶν ἢ μοναχῶν, τοῦ κατηγορουμένου δυναμένου νὰ κληθῇ ἀμέσως, ὅπως δικασθῇ ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου, διὰ τῆς ἐπιδόσεως εἰς αὐτὸν κλητηρίου θεσπίσματος. Ἐννοεῖται, ὅτι ἐλήφθησαν ἐν προκειμένῳ τὰ ἐνδεδειγμένα μέτρα διὰ τὴν ἀποφυγὴν τυχόν αὐθαιρεσιῶν καὶ ἀδικιῶν εἰς βάρος τῶν κατηγορουμένων. Οὕτως, ἐκ τῶν συνδεδασμένων διατάξεων τῶν ἄρθρων 54, 56, 57 καὶ 145 τοῦ Σχεδίου προκύπτει ὅτι διὰ τὴν κλήτευσιν τινος ἀπ' εὐθείας εἰς τὸ δικαστήριον δέον ὅπως α) τηρηθῇ ἡ συνοπτικὴ διαδικασία τῆς συλλογῆς τοῦ ἀποδεικτικοῦ τοῦ παραπτώματος ὕλικου, σχηματιζομένου οὕτως εἰπεῖν δικαστικοῦ φακέλλου διὰ τῶν πλέον ἀπαραιτητῶν πρὸς βεβαίωσιν τῆς πράξεως στοιχείων, β) ὁ κινῶν τὴν πειθαρχικὴν δίωξιν ἀποφασίσῃ, ἐπὶ τῇ βάσει τῶν στοιχείων τούτων, ἐὰν ἐνδείκνυται ἡ δι' ἀπ' εὐθείας κλήσεως παραπομπή, γ) ἐπιδοθῇ εἰς τὸν κατηγορούμενον κλητήριον θέσπισμα, καθορίζον, ἐπὶ ποινῇ ἀκυρότητος, τὸ κατὰ τὸν κατηγορούμενον προσαπτόμενον κανονικόν, παράπτωμα. Ἐπὶ πλέον, ὁ κατηγορούμενος ἔχει τὸ δικαίωμα προσφυγῆς ἐντὸς τριήμερου ἀπὸ τῆς πρὸς αὐτὸν ἐπιδόσεως τοῦ θεσπίσματος εἰς τὸν ἐκδόντα τοῦτο, ἀποφαινόμενον ἐντὸς διημέρου εἴτε ἀπορριπτικῶς εἴτε καταφατικῶς, ὅποτε ἡ ὑπόθεσις παραπέμπεται εἰς τακτικὴν ἀνάκρισιν. Ἐὰν ὅμως δὲν ἐπιδοθῇ εἰς τὸν προσφυγόντα κατηγορούμενον ἡ ἀπάντησις ἐντὸς τριήμερου ἀπὸ τῆς ὑποβολῆς τῆς προσφυγῆς, αὕτη θεωρεῖται ὡς ἀπορριφθεῖσα οὐσία, ὅποτε οὗτος ὑποχρεοῦται, ὅπως ἄνευ ἐτέρας κλητεύσεως ἐμφανισθῇ ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου, ἵνα δικασθῇ. Ἐκ τῶν ἀνωτέρω διαληφθέντων καταφαίνεται, ὅτι ὁ νέος οὗτος θεσμὸς περικλείει βεβαίως καὶ κινδύνους εἰς βάρος τοῦ κατηγορουμένου κληρικοῦ, καὶ ἐν τελευταίᾳ ἀναλύσει εἰς βάρος τῆς ἀληθείας, τοῦ δικαίου καὶ τῆς Ἐκκλησίας, εἰς περίπτωσιν ἀμέτρου ἐφαρμογῆς του, καὶ δὴ καὶ ἄνευ σχολαστικῆς τηρήσεως τῆς ἐν τῷ νόμῳ διαγραφόμενης διαδικασίας καὶ αὐστηροῦ περιορισμοῦ εἰς τὰς δι' αὐτῶν προορίζεται οὗτος περιπτώσεις.

ια) Ἡ τριμελὴς Συνοδικὴ Ἐπιτροπὴ μελέτης καὶ εἰσηγήσεως ἐπὶ δικογραφίῶν κατ' Ἀρχιερέων (ἄρθρα 62-63). Κατὰ τὰς διατάξεις τῶν ἄρθρων τούτων ἡ Ἱ. Σύνοδος, πρὸς ἣν ὑποβάλλεται δεόντως ἀπηρτισμένος ὁ κατ' Ἀρχιερέως τινὸς σχηματισθεὶς δικαστικὸς φάκελλος, ὀρίζει διὰ κληρώσεως τριμελῆ Ἐξεταστικὴν Ἐπιτροπὴν ἐκ τῶν μελῶν αὐτῆς, πλὴν τοῦ Προέδρου καὶ τοῦ Ἀνακριτοῦ, ἐὰν οὗτος εἶναι ἤδη Συνοδικός, εἰς ἣν παραπέμπει πρὸς μελέτην τὴν ἐν λόγῳ δικογραφίαν. Ἡ Ἐπιτροπὴ αὕτη ὑποχρεοῦται, ὅπως ἐντὸς 10ημέρου εἰσηγηθῇ εἰς τὴν Δ.Ι.Σ. ἐπὶ τῆς ὑποθέσεως, αὕτη δὲ ἀποφασίσῃ διὰ πλειοψηφίας, ἐὰν ἡ ὑπόθεσις θὰ τεθῇ εἰς τὸ Ἀρχεῖον ἢ θὰ παραπεμφθῇ εἰς τὸ ἀρμόδιον δικαστήριον. Δυνατὸν ἐπίσης ἦ τε Ἐπιτροπὴ καὶ ἡ Δ.Ι.Σ. νὰ ὑποδείξωσι τὴν συμπλήρωσιν τοῦ φακέλλου ἢ νὰ

καλέσωσι πρὸς προφορικὴν ἐξέτασιν ἐνώπιον αὐτῶν τὸν κατηγορούμενον. Ἡ μεσολάβησις τῆς Ἐπιτροπῆς μεταξὺ τοῦ σταδίου τῆς ἀνακρίσεως καὶ τῆς περὶ παραπομπῆς ἢ μὴ ἀποφάσεως τῆς Δ.Ι.Σ. κρίνεται ὡς μία ἐπὶ πλέον ἐγγύησις δικαίας καὶ ὀρθῆς κρίσεως ἐπὶ ὑποθέσεων, ἀφορωσῶν εἰς ἀνωτάτους κληρικούς.

ιβ) Ἡ δυνατότης προσωρινῆς ἀπαγορεύσεως τοῦ ἱερατεῦν εἰς κληρικούς τελούντας ὑπὸ ἀνάκρισιν (ἄρθρον 68). Ἡ διάταξις προβλέπει τὴν δυνατότητα θέσεως εἰς ἀργίαν ἄνευ στερήσεως τοῦ μισθοῦ, δι' ἀποφάσεως τοῦ οἰκείου Ἱεράρχου, παντὸς κληρικοῦ, ὅστις α) ἔχει ἤδη προφυλακισθῆ ἰδίως ἀποφάσεως τοῦ κοινῶν ποινικοῦ δικαίου καὶ β) ἔχει διαπράξει παράπτωμα, κολαζόμενον διὰ τῆς ποινῆς τῆς καθαιρέσεως, ἐφ' ὅσον τοῦτο προεκάλεσε δημόσιον σκάνδαλον. Ἡ ἀργία αὕτη ἐξικνεῖται, εἰς ἀμφοτέρας τὰς περιπτώσεις, μέχρι τῆς ἐκδόσεως τῆς ἀποφάσεως τοῦ οἰκείου Ἐκκλησιᾶς. Δικαστηρίου. Σκοπὸς τῆς διατάξεως εἶναι ἡ, ἰδίως τῆς σοβαρότητος τῶν διαπραχθέντων κανονικῶν παραπτωμάτων, ἀποφυγὴ περαιτέρω σκανδαλισμοῦ τῶν πιστῶν, οἵτινες δὲν ἀνέχονται τοὺς τοιοῦτους, διὰ βαρύντατα παραπτώματα κατηγορουμένους κληρικούς, νὰ εὐλογοῦν αὐτοὺς καὶ ἀγιάζωσι, καθ' ὃν χρόνον διαρκεῖ ἡ ἀνάκρισις καὶ συνεχίζεται ἡ τυχὸν περὶ τῆς ἐνοχῆς ἢ ἀθωότητος αὐτῶν ἀμφισβήτησις. Ἡ διάταξις τοῦ ἄρθρου 11 τοῦ ν. 5383/32, καθ' ἣν, ἐπὶ ἐλαφρῶν παραπτωμάτων κληρικοῦ τινος, δύναται ὁ Ἀρχιερεὺς αὐτοῦ νὰ ἐπιβάλῃ εἰς τὸν παρεκτραπέντα, μετὰ προφορικὴν ἢ ἔγγραφον αὐτοῦ ἀπολογία, ἀργίαν μέχρι 30 ἡμερῶν μετὰ ἢ ἄνευ ἐκπτώσεως ἀπὸ τοῦ ἐκκλ. ὀφικίου, δυναμένην εἰς περίπτωσιν σκανδαλοῦ νὰ ἐπεκταθῆ μέχρις ἑξαμήνου, ἐπαναλαμβανόμενη εἰς τὸ ἄρθρον 204 τοῦ Σχεδίου, ἀναφέρεται, ὡς εἶναι προφανές, εἰς ὅλως διάφορον περίπτωσιν ἐκεῖνης, εἰς ἣν ἀφορᾷ τὸ ἄρθρον 68 αὐτοῦ. Ἐνταῦθα, πρόκειται περὶ ἐλαφρῶν καθόλου παραπτωμάτων, ἐφ' ὧν παρέλκει ἡ δικαστικὴ διαδικασία καὶ ἐπιβάλλονται διὰ τῆς διοικητικῆς ὁδοῦ ἐλαφραὶ ποιναί. Ἀντιθέτως, τὸ ἄρθρον 68 προϋποθέτει α) τὴν διαπραξίν βαρέων παραπτωμάτων καὶ β) τὴν διενέργειαν τακτικῶν ἐνὸρκων ἀνακρίσεων καὶ σκοπεῖ διὰ λόγους εὐνοήτους εἰς τὸ νὰ προφυλάξῃ τὸ κύρος τῆς Ἐκκλησίας ἀπὸ ἀδίκων εἰς βάρος αὐτῆς γενικύσεων καὶ αἰτιάσεων ἐξ αἰτίας τοῦ παραπτώματος κληρικοῦ τινος αὐτῆς. Ἡ ἄνευ δὲ στερήσεως τοῦ μισθοῦ ἐπιβολὴ τῆς ἀργίας εἰς τοὺς ὑπὸ κατηγορίαν τελούντας κληρικούς, ἐπιβεβαιοῖ ὅτι τὸ μέτρον δὲν ἀποβλέπει τόσο εἰς τὸν προκαταβολικὸν κολασμὸν τοῦ κατηγορουμένου, ὅσον εἰς τὴν προστασίαν τῆς Ἐκκλησίας.

ιγ) Τὰ ἀφορῶντα εἰς τὰ ἀποδεικτικὰ μέσα, ἰδίως εἰς τὰ ἔγγραφα καὶ τὴν αὐτοψίαν (ἄρθρα 100-101 ἐπ.). Ὡς γνωστὸν, διὰ τῶν ἀποδεικτικῶν μέσων ἐπιδιώκεται ἡ δικαστικὴ βεβαιότης, ἐν σχέσει πρὸς τὰ πραγματικὰ ἐκεῖνα περιστατικά, ἐξ ὧν διαπιστοῦται

ἡ κατ' ἰδίαν ἐγκληματικὴ πράξις καὶ ἡ σχέσις αὐτῆς πρὸς τὸν κατηγορούμενον. Καὶ ναὶ μὲν τὸ ἡμέτερον Σχέδιον υἱοθετεῖ ἐν ἄρθρῳ 66 τὸ ἐν ταῖς ποινικαῖς νομοθεσίαις τῶν προηγμένων Κρατῶν ἰσχύον σύστημα τῆς ἠθικῆς ἀποδείξεως ἢ τῆς λεγομένης ἐλευθέρως ἐκτιμήσεως τοῦ ἀποδεικτικοῦ ὕλικου ἐκ μέρους τοῦ τε ἀνακριτοῦ καὶ τοῦ δικαστοῦ πρὸς σχηματισμὸν δικανικῆς πιποθήσεως, ὅμως ἡ ἰδιομορφία τῆς ἐκκλησιαστικῆς δίκης, καθ' ἣν ἡ ἀκροαματικὴ διαδικασία διεξάγεται ἐν ἀπουσίᾳ τῶν μαρτύρων, τὸ ἔγγραφον, ὡς ἀποδεικτικὸν μέσον προσλαμβάνει οὐσιώδη σημασίαν, διότι ἐπὶ τῇ βάσει τῶν γραπτῶν κυρίως μαρτυριῶν καὶ τῶν λοιπῶν γραπτῶν στοιχείων τοῦ φακέλου καλεῖται νὰ κρίνῃ ἐκάστοτε καὶ κατὰ περίπτωσιν ὁ ἐκκλ. δικαστὴς, στερούμενος τῆς δυνατότητος, διὰ λόγους γενικωτέρου ἐκκλ. συμφέροντος, νὰ ἀκούσῃ ἰδίως ὡσὶ τοὺς μάρτυρας καὶ νὰ ἐκτιμῆσῃ ἐλευθέρως καὶ ἀξιολογήσῃ κατὰ χρέος τὴν μαρτυρικὴν κατάθεσιν αὐτῶν. Ὡσαύτως καὶ τὰ περὶ αὐτοψίας, ἐν τῷ Σχεδίῳ διαλαμβανόμενα, ἐπιδιώκουν τὴν ἐπίλυσιν ὀρισμένων προβλημάτων ὡς πρὸς τὴν διαπίστωσιν συγκεκριμένων γεγονότων, σχετιζομένων πρὸς τὴν δικαζομένην ὑπόθεσιν.

ιδ) Ἡ ἐπανάληψις τῆς διαδικασίας ὑπὲρ τοῦ καταδικασθέντος (ἄρθρον 166) ἢ κατὰ τοῦ ἀθωωθέντος (ἄρθρον 167 ἐπ.). Ἡ ἐπανάληψις τῆς διαδικασίας θεωρεῖται ἐν τῷ κοινῷ Δικαίῳ ὄχι ὡς ἐνδίκον μέσον, ἀλλ' ὡς ἔκτακτος διαδικασίαν, καὶ δι' αὐτῆς ἐξαιρέσει τῆς ἀρχῆς τοῦ δεδικασμένου, δεδομένου μάλιστα ὅτι ἡ ἀπόλυτος προσήλωσις πρὸς τὴν ἀρχὴν τοῦ δεδικασμένου δημιουργεῖ ἐνίοτε δραματικὰς συγκρούσεις, ὅταν ἐμφανῶς ἀναγνωρίζεται τὸ οὐσιαστικῶς πεπλανημένον μιᾶς δεδικασμένης δικαστικῆς ἀποφάσεως. Καὶ ἡ μὲν ἐπιστήμη τοῦ παρ' ἡμῖν Ποιν. Δικον. Δικαίου, ἀφοῦ ἐπὶ μακρὸν ἐταλαντεύθη μετὰ τῆς υἱοθετήσεως ἢ μὴ τοῦ συστήματος τῆς ἐπαναλήψεως τῆς διαδικασίας ἐπὶ τῶν περιπτώσεων τούτων, τελικῶς διὰ τοῦ Κώδικος Π.Δ. ἀνεγνώρισε τὸ ἐπιτρεπτόν αὐτῆς, ἐγκαταλείψασα τοὺς δισταγμούς της ἐναντι τοῦ γοήτρου, ὅπερ ἀπὸ μακροῦ ἀπέκτησεν ἡ ἀρχὴ τοῦ δεδικασμένου. Τὸ δὲ Σχέδιον διιδὸν τὴν σημασίαν τοῦ μέτρου τούτου ἐχώρησεν ἀνεπιφυλάκτως εἰς τὴν υἱοθέτησιν αὐτοῦ, εἰσαγαγὸν εἰς τὸν χῶρον τῆς ἐκκλησιᾶς, δικαιοσύνης τὸν θεσμὸν τῆς ἐπαναλήψεως τῆς διαδικασίας ὑπὲρ τοῦ ἀδίκως καταδικασθέντος ἢ κατὰ τοῦ κακῶς ἀθωωθέντος, διαγράψαν λεπτομερῶς τὰς περιπτώσεις, καθ' ὧς ἐπιτρέπεται δι' ἐκατέρων τῶν διαδικασιῶν ἡ ἐφαρμογὴ τοῦ μέτρου.

ιε) Ἡ ἀναστολὴ ἐκτελέσεως τῶν ποινῶν (ἄρθρον 179). Διὰ τῆς διατάξεως ταύτης παρέχεται εἰς τὸ δικαστήριον ἡ εὐχέρεια, ὅπως αὐτεπαγγέλτως ἢ τῇ αἰτήσει τοῦ καταδικασθέντος εἰς ποινὴν χρηματικὴν ἢ ἀργίας ἢ περιορισμοῦ ἢ ἐκπτώσεως κατηγορουμένου παρέχῃ αὐτῷ ἀναστολὴν ἐκτελέσεως τῆς καταγνωσθείσης ποινῆς μέχρι μιᾶς πενταετίας, ἐὰν τὸ πρῶτον οὗτος ὑπέπεσεν εἰς παράπτωμα. Ἡ ἀναστολὴ ὡς μέτρον ἐπιεικίας καὶ φιλανθρωπεύσεως ἀποτελεῖ

παιδαγωγικὸν μέσον, ἀποσκοποῦν εἰς τὸν σωφρονισμὸν καὶ τὴν βελτίωσιν τοῦ καταδικασθέντος καὶ μίαν καλὴν εὐκαιρίαν δι' αὐτόν.

ιστ) Ἡ διαφοροποίησις τῶν ἐπιβαλλομένων εἰς κληρικοὺς ποινῶν, ἀναλόγως τῆς ιδιότητος αὐτῶν ὡς ἐγγάμων ἢ ἀγάμων (ἄρθρα 200 ἐπ.). Διὰ τῶν διατάξεων τούτων ἐπιλύονται γεννηθεῖσαι κατὰ τὸ παρελθὸν ὑπὸ τὸ κράτος τῆς ἰσχύος τοῦ ν. 5383/32 ἀμφισβητήσεις ὡς πρὸς τὰς ἐπιβλητέας εἰς ἀγάμους ἢ ἐγγάμους κληρικοὺς ποινάς. Οὕτω, διὰ σαφῶν διατάξεων ρυθμίζονται τὰ τῶν ποινῶν τῶν ἐπιβλητέων εἰς ἐγγάμους κληρικοὺς, εἰς ἀγάμους κληρικοὺς ἢ μοναχοὺς καὶ εἰς Ἀρχιερεῖς κεχωρισμένως, ἐπαναλαμβανομένης τῆς διατάξεως τοῦ ἄρθρου 11 τοῦ ν. 5383/32 περὶ τῆς δικαιοδοσίας τοῦ οἰκείου Ἐπισκόπου, ὅπως ἐπιβάλλη ἐπὶ ἐλαφρῶν παραπτωμάτων διοικητικὰς ποινὰς περιορισμένης ἐκτάσεως.

ιζ) Ἡ δυνατότης ἐπιβολῆς καὶ ὑπὸ τῶν Ἐπισκοπικῶν Δικαστηρίων τῆς ποινῆς τῆς καθαιρέσεως (ἄρθρα 25,205). Διὰ τῶν διατάξεων τούτων παρέχεται δυνατικῶς τὸ δικαίωμα εἰς τὰ Ἐπισκοπικὰ Δικαστήρια, ὅπως ἐπιβάλωσι τὴν ποινὴν τῆς καθαιρέσεως εἰς κληρικοὺς ὑπαγομένους εἰς τὴν ἀρμοδιότητα αὐτῶν, ὑπὸ τὰς ἐξῆς προϋποθέσεις, αἵτινες ἐπιδιώκουσι τὴν ἐξασφάλισιν πλειόνων καὶ μειζόνων ἐγγυήσεων: α) τὸ παράπτωμα δεόν νὰ ἦ αὐτόφωρον, β) νὰ συνεπάγεται τὴν ποινὴν τῆς καθαιρέσεως, γ) ἢ νὰ προεκάλεσε δημόσιον σκάνδαλον συναγείραν τὴν κοινὴν γνώμην, δ) νὰ ἐκδοθῆ κλητήριον θέσπισμα καὶ ε) νὰ κηρύξη ἑαυτὸ ἀρμόδιον τὸ Ἐπισκοπικὸν Δικαστήριον. Εἰς περίπτωσιν δὲ ἐπιβολῆς εἰς κληρικὸν ὑπ' αὐτοῦ τῆς ἐσχάτης τῶν ἐκκλ. ποινῶν, παρέχεται εἰς τὸν καταδικασθέντα τὸ ἐξῆς πρόσθετον δικαίωμα τῆς δις ἐφέσεως, πρῶτον μὲν ἐνώπιον τοῦ Πρωτοβαθμίου Συνοδικοῦ Δικαστηρίου, ὕστερον δὲ ἐνώπιον τοῦ Δευτεροβαθμίου Συνοδικοῦ Δικαστηρίου (ἄρθρον 185). Πάντως, ἡ ἄσκησις τῆς ἐφέσεως εἰς τὴν περίπτωσιν ταύτην δὲν ἔχει ἀνασταλτικὸν ἀποτέλεσμα, λόγῳ τῆς φύσεως τῆς ποινῆς, ὑπὸ τὴν ἐννοίαν ὅτι ὁ εἰς καθαιρέσιν καταδικασθεὶς δὲν δύναται νὰ ἱερουργῆ μέχρις ἐκδικάσεως τῶν δύο ἐφέσεων αὐτοῦ (ἄρθρον 187).

ιη) Ἡ δίωξις ἐπὶ ἀντιποιήσει Ἀρχῆς (ἄρθρον 203) τῶν καθηρημένων κληρικῶν, τῶν φερόντων παρανό-

μως καὶ ἀντικανονικῶς τὸ ἔνδυμα τοῦ ἑλληνοῦ ὀρθοδόξου κληρικοῦ.

ιθ) Τέλος, τὸ ὑπ' ὄψιν Σχέδιον περιλαμβάνει καὶ ἐτέρας τινὰς νέας διατάξεις, ὡς π.χ. περὶ τῆς δυνατότητος χορηγήσεως εἰς τὸν κατηγορούμενον δαπάναις αὐτοῦ ἀντιγράφων τῆς δικογραφίας (ἄρθρον 53), περὶ προθεσμιῶν (ἄρθρα 130 ἐπ.), περὶ μεταβάσεως τοῦ πρεσβυτέρου ἀνακριτοῦ καὶ εἰς ἐτέρας Μητροπολιτικὰς περιφερείας, κατόπιν ἀδείας τοῦ οἰκείου Ἱεράρχου (ἄρθρον 58), περὶ τῆς ἐκ μέρους τοῦ τε ἀνακριτοῦ καὶ τοῦ δικαστηρίου ἀντιμετώπισεως τοῦ κατηγορουμένου καὶ μέχρις ἀποδείξεως τῆς ἐνοχῆς αὐτοῦ, ὡς ἐὰν ἦτο ἀθῶος (ἄρθρον 49), περὶ ἐπεκτάσεως τῆς κατηγορίας ὑπὸ τοῦ ἀνακριτοῦ κατὰ παντὸς συνενόχου κληρικοῦ, τῇ ἀδείᾳ τῆς ἀρμοδίας ἐκκλ. Ἀρχῆς (ἄρθρον 59), περὶ ἐπεκτάσεως τῆς ἀνακρίσεως, ὑπὸ τὰς αὐτὰς προϋποθέσεις, καὶ ἐπὶ ἄλλων πράξεων τοῦ κατηγορουμένου, μὴ συμπεριλαμβανομένων εἰς τὸ κατηγορητήριον (ἄρθρον 59). Διὰ τῶν διατάξεων τούτων ἐπιδιώκεται τοῦτο μὲν ἡ αὐθεντικὴ καὶ ὑπεύθυνος ἐπίλυσις διαδικαστικῶν τινῶν προβλημάτων, τοῦτο δὲ ἡ διευκόλυνσις τῆς ἀσκήσεως τοῦ δικαστικοῦ ἔργου τῆς Ἐκκλησίας, ὑπὸ τὸ πρῖσμα τῆς τηρήσεως ἀρχῶν τινῶν, ἐφαρμοζομένων ἤδη ἐν τῇ κοινῇ Ποιν. Δικονομίᾳ ἀπὸ μακροῦ καὶ μὴ συγκρουομένων πρὸς τὰς κανονικὰς ἐπιταγὰς.

Τοιοῦτον ἐν γενικαῖς γραμμαῖς ὄν τὸ Σχέδιον Νόμου «περὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Δικαστηρίων καὶ τῆς πρὸ αὐτῶν διαδικασίας», εἶναι ἐνδεχόμενον νὰ ὑποστῇ κατὰ τὴν περαιτέρω, μέχρις ὀριστικῆς ἐπιψηφίσεώς του, διαδικασία ἐν τε τῷ Ὑπουργεῖῳ Ἐθν. Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων καὶ τῷ Ὑπουργικῷ Συμβουλίῳ, τροποποιήσεις τινὰς ἢ συμπληρώσεις, μὴ δυναμένας ἀπὸ τοῦδε νὰ προβλεφθῶσι. Εἰς τὸ παρὸν στάδιον δὲν δύναται τις, εἰμὴ νὰ διατυπώσῃ τὴν εὐχὴν, ἵνα αἱ τυχὸν ἐπενεχθησόμεναι τροποποιήσεις ἀφορῶσι τοῦλάχιστον εἰς τὴν περαιτέρω βελτίωσιν τοῦ Σχεδίου, καθ' ἃ σημεῖα τοῦτο ἐμφανίζει πιθανῶς ἀτελείας τινὰς, ἐπὶ σκοπῷ ἐξασφαλίσεως τῶν πλέον ἀρίστων συνθηκῶν πρὸς ἀπονομὴν τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Δικαιοσύνης.

Ἀρχιμ. ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΣ ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΪΔΗΣ

ΣΥΜΒΟΛΗ ΕΙΣ ΤΗΝ ΠΕΡΙ ΣΥΝΟΔΙΚΩΝ ΜΟΝΩΝ ΕΡΕΥΝΑΝ

ΑΙ ΣΥΝΟΔΙΚΑΙ ΜΟΝΑΙ ΒΟΥΛΓΑΡΙΑΣ*

ΤΡΟΠΟΣ ΔΙΟΙΚΗΣΕΩΣ
ΤΩΝ ΣΥΝΟΔΙΚΩΝ ΜΟΝΩΝ

Αἱ προαναφερθεῖσαι τρεῖς ἱεραὶ Μοναί, οὐσαὶ καὶ πρότερον Σταυροπηγιακαί, ἀνεκηρύχθησαν Συνοδικαὶ Σταυροπηγιακαὶ ἅμα τῇ ἀνακηρύξει τοῦ Αὐτοκεφάλου τῆς Βουλγαρικῆς Ἐκκλησίας. Ἐχουν πλήρη καὶ ἀπόλυτον τὴν αὐτονομίαν καὶ εἰς τὸν αὐτὸν περιόπου βαθμὸν, ὅπως μία Μητρόπολις. Πνευματικὴν ἐξάρτησιν ἔχουν ἀπ' εὐθείας ἐκ τῆς ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Βουλγαρίας. Κατὰ τὰς ἱερὰς ἀκολουθίας μνημονεῖται τοῦ ὀνόματος τοῦ Πατριάρχου καὶ τοῦ ἡγουμένου. Τὴν δὲ πλήρη διοίκησιν τῆς Μονῆς, κατὰ τε τὸ πνευματικὸν καὶ τὸ οἰκονομικὸν μέρος, ἔχει ὁ ἡγούμενος μετὰ τοῦ περι αὐτὸν ἡγουμενοσυμβουλίου.

Ὁ ἡγούμενος ἐκλέγεται ὑπὸ τῆς ἀδελφότητος τῆς ἱερᾶς Μονῆς, τῆς ἐκλογῆς ἐπικυρουμένης ὑπὸ τῆς ἱερᾶς Συνόδου² καὶ εἶναι ἰσόβιος. Τὸ ἡγουμενοσυμβούλιον εἶναι ἄμελές καὶ ἐκλέγεται ὡσαύτως ὑπὸ τῆς ἀδελφότητος τῆς Μονῆς ἐπὶ πενταετεί θητεία, τῆς ἐκλογῆς ἐπικυρουμένης ὑπὸ τῆς Ἱ. Συνόδου³. Ἡ θέσις τοῦ ἡγουμένου εἶναι αὐθεντικὴ, ὅπως ἀκριβῶς τὴν καθορίζουν οἱ Πατέρες, καὶ δὴ ὁ νομοθέτης τοῦ μοναχισμοῦ Μ. Βασιλείου⁴ καὶ ὅπως τὴν καθιέρωσεν ἡ μακαρίων Ὁρθόδοξος μοναστικὴ παράδοσις⁵. Ὁ ἡγούμενος εἶναι ἀληθῶς ὁ πατήρ καὶ ὁ κυβερνήτης τῆς Μονῆς. Αὐτὸς ἀποφασίζει, μετὰ τοῦ ἡγουμενοσυμβουλίου, ἐπὶ πάντων τῶν ζητημάτων τῆς ἱερᾶς Μονῆς, κυριάρχως. Μόνον σοβαραὶ ἀποφάσεις τοῦ ἡγουμενοσυμβουλίου κοινοποιοῦνται πρὸς τὴν Ἱ. Σύνοδον. Διὰ τὴν πρόσληψιν δοκίμων, τὰς κουράς τῶν μοναχῶν καὶ τὰς χειροτονίας ἀποφασίζει κυριάρχως ὁ ἡγούμενος μετὰ τὸ ἡγουμενοσυμβούλιον, χωρὶς δηλ. νὰ χρειάζεται ἐγκρίσις τῆς Ἱ. Συνόδου, ἀλλὰ μόνον γνωστοποιήσις.

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 157 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 6 τεύχους.

2. Τὸ ἄρθρον 102 τοῦ Καταστ. Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Βουλγαρίας λέγει: «Ὁ ἡγούμενος ἐκλέγεται ὑφ' ὀλοκλήρου τῆς Ἀδελφότητος καὶ ἐπικυροῦται διὰ μὲν τὰς Σταυροπηγιακὰς Μονὰς ὑπὸ τῆς ἱερᾶς Συνόδου, διὰ δὲ τὰς Ἐπαρχιακὰς ὑπὸ τοῦ Μητροπολίτου».

3. Ἄρθρον 100 Καταστ. Χάρτου Ἐκκλησίας Βουλγαρίας.

4. «Ὁ ἡγούμενος οὐδὲν ἕτερον ἐστὶν ἢ ὁ τοῦ Σωτῆρος ἐπέχων πρόσωπον» (Μ. Βασιλείου, Ἀσκητικαὶ Διατάξεις).

5. «Μετὰ δὲ τὴν τοῦ καθηγουμένου προβολὴν καὶ ἀποκρίσιν θέλω καὶ βούλομαι ἔχειν αὐτὸν πᾶσαν ἐξουσίαν καὶ κυριότητα κατὰ πᾶσαν ὑπόθεσιν καὶ εἰς τὰ πνευματικὰ καὶ εἰς τὰ σωματικὰ, παρὰ μηδενὸς τῶν ἀπάντων περικοπτόμενον ἢ ἐμποδιζόμενον». (Ἄθαν. Ἀθώτου, Διατύπωσις βλ. καὶ Δ. Παναγιωτάκου, Σύστημα Ἐκκλησιαστικοῦ Δικαίου, σελ. 345).

Ἐὰν ὁ ἡγούμενος δὲν εἶναι Ἐπίσκοπος, δύναται διὰ τὰς χειροτονίας νὰ καλέσῃ οἰονδήποτε Ἐπίσκοπον ἢ Μητροπολίτην τῆς Βουλγαρικῆς Ἐκκλησίας τῆς προτιμῆσεώς του ἢ νὰ ζητήσῃ ἀπὸ τὴν Ἱ. Σύνοδον, ἵνα ἀποστείλῃ ἐκεῖνη ἀρχιερεῖα πρὸς τέλεσιν τῆς χειροτονίας. Τὰς ἀδείας ἀπουσίας τῶν μοναχῶν παρέχει ἐγγράφως ὁ ἡγούμενος, ἀνευ γνώμης τῆς Ἱ. Συνόδου. Καὶ τὰς πειθαρχικὰς κυρώσεις ἐπὶ ἀτακτούντων μοναχῶν ἐπιβάλλει ὁ ἡγούμενος, μετ' ἀπόφασιν τοῦ ἡγουμενοσυμβουλίου, ὅπως ἀκριβῶς εἰς Ἐπίσκοπος εἰς τὴν ἐπαρχίαν του. Μόνον σοβαραὶ παρεκτροπαὶ παραπέμπονται πρὸς τὴν Ἱ. Σύνοδον.

Καὶ αἱ τρεῖς Μοναὶ εἶναι κοινόβιοι, οἱ δ' ἐν αὐταῖς ἀσκούμενοι Πατέρες ἔχουν ἅπαντα κοινὰ. Διὰ τὰς ἰδιαιτέρας ὅμως καὶ ἀτομικὰς τῶν ἀνάγκας ἅπαντες οἱ μοναχοὶ καὶ ὁ ἡγούμενος λαμβάνουν ἐν μικρὸν μηνιαῖον ἐπίδομα ἐκ τοῦ ταμείου τῆς Μονῆς.

Αἱ Μοναὶ εἶναι τελείως ἀφορολόγητοι ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας. Ὑποχρεοῦνται ὅμως κατ' ἔτος εἰς τὴν ὑποβολὴν πρὸς τὴν Ἱ. Σύνοδον τοῦ προϋπολογισμοῦ καὶ τοῦ ἀπολογισμοῦ ἐσόδων καὶ ἐξόδων.

Ἡ ἐν ταῖς Ἀκολουθίαις τάξις.

Καὶ αἱ τρεῖς ἱεραὶ Μοναὶ ἀκολουθοῦν ἀπαρεγκλήτως τὴν ἀπὸ αἰώνων καθιερωθεῖσαν τάξιν τῶν μοναστικῶν ἱερῶν Ἀκολουθιῶν. Τελοῦν δὲ καθ' ἐκάστην ἡμέραν καὶ τὴν θείαν λειτουργίαν κατὰ τὴν τάξιν τῶν Μονῶν τοῦ Ἁγίου Ὁρους. Ἐχουν ὅμως περιεκκομμένα τὰ πολλὰ ἐκ τοῦ ψαλτηρίου ἀναγνώσματα, ὡς καὶ τοὺς πολλοὺς Κανόνας. Τὸ πρωτὶ ἄλλαι μὲν Μοναὶ ἀρχίζουν τὸν Ὁρθρον εἰς τὰς 5.30' καὶ ἕτεραι εἰς τὰς 6.00', περὶ δὲ τὴν 9ην τελειώνουν μετὰ τὴν θείαν λειτουργίαν.

Κατὰ τὰς ἱερὰς Ἀκολουθίας ὁ ἡγούμενος χοροστατεῖ, φέρων ἐπανωκαλύμμαχον, ἐπιστήθιον σταυρὸν καὶ ράβδον ὅμοιαν μετὰ τὴν τῶν Ἐπισκόπων, ἐὰν εἶναι ἀρχιμανδρίτης, ἢ ἐπανωκαλύμμαχον, ἐγκόλπιον καὶ ράβδον, ἐὰν εἶναι Ἐπίσκοπος. Κατὰ δὲ τὰς ἐπισήμους ἡμέρας φέρει καὶ μανδύαν, ὅμοιον τῶν ἀρχιερέων, ὅπως ἄλλωστε ἔφερον πάντοτε οἱ ἡγούμενοι τῶν Σταυροπηγιακῶν Μονῶν, ἀνεξαρτήτως ἱερατικοῦ βαθμοῦ, ἱεραργῶν δὲ χρησιμοποιοῦσι πατερίτσαν, ὅμοιαν τῶν Ἐπισκόπων, ὅπως γίνεται παρ' ἡμῖν εἰς τὴν ἐν Πάτμῳ ἱεράν Μονὴν τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου.

Ὅλοι οἱ μοναχοὶ εἰς τὴν ἀρχὴν καὶ εἰς τὸ τέλος ἐκάστης Ἀκολουθίας βάζουν μετάνοιαν εἰς τὸν ἡγούμενον καὶ ἀσπάζονται τὴν χεῖρά του. Κατὰ τὴν μικρὰν εἴσοδον ὁ λειτουργὸς ἱερεὺς φέρει ἐνώπιον τοῦ ἡγουμένου τὸ ἱερὸν Εὐαγγέλιον πρὸς ἀσπασμόν, κατὰ τὴν

Η ΟΡΘΟΔΟΞΟΣ ΛΑΤΡΕΙΑ ΜΑΣ ΚΑΙ Η ΣΥΓΧΡΟΝΟΣ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΣ*

Ἡ σκέψις διὰ τὴν σύνταξιν νέων λειτουργικῶν τύπων καὶ ἱερῶν ἀκολουθιῶν δὲν εἶναι «μοντερνισμός». Τὴν ἐξέφρασεν εἰς τῶν μεγαλυτέρων μυστικῶν θεολόγων τοῦ Βυζαντίου, ὁ Συμεὼν Θεοσ/νίκης. «Μὴ παράλυε τοιγαροῦν τὴν ἄνωθεν τάξιν· ἀλλὰ μᾶλλον ἔσο συντηρῶν ταύτην καὶ ὑπὲρ αὐτῆς ζηλῶν ὅση δύναμις· καὶ μὴ μόνον σπούδαζε, ἀ παρέλαβες συνιστᾶν, ἀλλὰ καὶ προσθήκαις ἱεραῖς ἐπαυξάνειν καὶ

κοσμεῖν ταῦτα, ὡς καὶ οἱ Πατέρες ἡμῶν»⁵⁹. Ὁ Καθηγητῆς κ. Ἰ. Φουντούλης ὀρθῶς παρομοιάζει τὴν λατρείαν πρὸς δένδρον, «τοῦ ὁποῦ οὐ κορμὸς μένει μὲν ὁ ἴδιος, ἀλλ' οἱ κλάδοι αὐξάνονται, ἀναπτύσσονται, ξηραίνονται, καρποφοροῦν, φυλλορροοῦν μέχρι τῆς δευτέρας παρουσίας τοῦ Κυρίου»⁶⁰.

59. Περὶ τοῦ τέλους ἡμῶν καὶ τῆς ἱεραῖς τάξεως τῆς κηδεῖας, κερ. 365, P.G. 155/680C. Ἰ. Φουντούλης, Τὸ λειτουργικὸν ἔργον Συμεῶν τοῦ Θεοσ/νίκης, Θεσσαλονίκη, 1966, σελ. 160.

60. Περὶ μίαν Μεταρρύθμισιν τῆς Θ. Λειτουργίας, Γρηγ. Παλαμᾶς, 1960, σελ. 452.

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 88 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 3-4 τεύχους.

τάξιν τὴν καθιερωθεῖσαν εἰς χοροστατοῦντα ἀρχιερεᾶ, ἔστω καὶ ἂν ὁ ἡγούμενος εἶναι ἀρχιμανδρίτης. Εἰς τὸ τέλος πάσης Ἀκολουθίας ψάλλεται πάντοτε μία εἰδικὴ φήμη τοῦ ἡγουμένου, ὅστις, μεταβαίνων τότε εἰς τὸν σωλέα, εὐλογεῖ τοὺς ἀδελφούς καὶ τὸν παρεστῶτα λαόν. «Ἀπαντες οἱ μοναχοὶ κατὰ τὰς Ἀκολουθίας φέρουν κουκούλιον.

* *

Αἱ Σταυροπηγικαὶ καὶ Συνοδικαὶ αὐταὶ Μοναὶ ἔχουν διασώσει τὴν μακράϊωνα μοναστικὴν παράδοσιν καὶ ὡς πρὸς τὸν τρόπον τῆς λειτουργίας των καὶ ὡς πρὸς τὸν τρόπον τῆς διοικήσεώς των. Αἱ αὐθεντικαὶ μοναστικαὶ πηγαί, αἱ διαθήκαι τῶν κτιτόρων τῶν ἱερῶν Μονῶν, ἡ πληθὺς Πατριαρχικῶν σιγυλλίων, οἱ στυλοβάται τοῦ μοναχισμοῦ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας, ἡ μακράϊων ὀρθόδοξος μοναστικὴ παράδοσις ὀμιλοῦν εὐγλωττως περὶ τῆς αὐτοτελείας τῶν ἱερῶν Μονῶν καὶ τῆς ὑπεροχικῆς θέσεως τῶν ἡγουμένων ἐν αὐταῖς. Ἀπτόν δεῖγμα παρ' ἡμῖν τῆς μοναστικῆς ταύτης παραδόσεως εἶναι ὁ τρόπος λειτουργίας τῶν Σταυροπηγικῶν Μονῶν τοῦ Ἁγίου Ὁρους. Ἡ Ρωμαιοκαθολικὴ Ἐκκλησία παρέλαβεν ἀπὸ ἡμᾶς τὴν παράδοσιν ταύτην καὶ τὴν διατηρεῖ μὲ ἠδξήμενας μάλιστα ἐλευθερίας εἰς τὰ πανίσχυρα μοναστικά τάγματα τῆς. Ἐκεῖ ἕκαστον τάγμα ἔχει ἀπόλυτον καὶ τελείαν αὐτοτέλειαν, αὐτοδιοικούμενον ἀπολύτως, συμφώνως πρὸς τοὺς κανονισμοὺς αὐτοῦ. Καὶ ἀσφαλῶς, δὲν ἔχει ζημιωθῆ ἡ Δυτικὴ Ἐκκλησία, δοῦσα ἀπόλυτον ἐλευθερίαν εἰς τὰ πολυάριθμα μοναστικά τῆς τάγματα. Ἐνῶ ἡμεῖς, καθιερώσαντες, μετὰ τὴν ἀνακήρυξιν τοῦ Αὐτοκεφάλου τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν, διάφορον τρόπον διοικήσεως καὶ λειτουργίας τῶν ἱερῶν Μονῶν, εὐρισκόμεθα σήμερον ἐνώπιον ἐρειπίων καὶ τείνομεν εἰς πλήρη ἀνυπαρξίαν σοβαρῶν καὶ ἀξιολόγων ἀνδρῶν μοναστικῶν ἀδελφοτήτων. Οἱ ὑπεραμυνόμενοι τῆς διαίωσισεως καὶ παρατάσεως τῆς σημερινῆς περὶ τῶν Μονῶν ἀντικανονικῆς Νομοθεσίας ἄς θέσουν τοὺς ἑαυτοὺς των ἐντὸς μιᾶς Μονῆς καὶ τότε θὰ ἀντιληφθοῦν τὴν ἀναγκαιότητα τῆς ἐπιστροφῆς εἰς τὸν παλαιὸν τρόπον διοικήσεως καὶ λειτουργίας τῶν Μονῶν.

Π α ρ ἄ ρ τ η μ α — Σ τ α υ ρ ο π η γ ι α κ ῆ Μ ο ν ῆ
Κ ο ῦ ρ τ ε α ν τ ῆ Ἀ ρ τ ζ ε ς Ρ ο υ μ α ν ί α ς.

Καὶ εἰς τὴν Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν τῆς Ρουμανίας, ὅπου ὁ Μοναχισμὸς ἔχει καταπληκτικὴν ἀνθησιν, ὅλαι ἀνεξαρτήτως αἱ ἱεραὶ Μοναὶ ἔχουν πλήρη ἐσωτερικὴν αὐτοτέλειαν, ὡς θὰ ἐκθέσωμεν λεπτομερῶς εἰς ἑτέραν μελέτην ἡμῶν. Ἐπεσκέφθημεν ὁμῶς καὶ τὴν ἱερὰν Μονὴν Κούρτεα ντὲ Ἀρτζες, εὐρισκομένην ἐντὸς τῆς περιφερείας τῆς Ἐπισκοπῆς Ρίμνικο Βούλτσε, ἥτις εἶναι Σταυροπηγικακὴ, ὑπαγομένη εἰς τὸ Πατριαρχεῖον Ρουμανίας, μολονότι, ὡς εἶπομεν, κεῖται ἐντὸς ἐδάφους ἄλλης ἐπισκοπικῆς περιφερείας. Ἡ Μονὴ αὕτη ἔχει μετατραπῆ εἰς Σεμινάριον δι' ὑποψηφίους κληρικούς, ἔχει δὲ 125 σπουδαστάς. Εὐρίσκειται ἐντὸς πυκνοτάτου δάσους μὲ πλουσίαν βλάστησιν, εἰς τὸ ἄκρον τῆς πόλεως. Διαθέτει ἕνα ἐκ τῶν ὀρειωτέρων Ναῶν τῆς Ρουμανίας, ἀληθῆς ἀριστουργημα τέχνης. Ὁ ἡγούμενος καὶ οἱ ἱερομόναχοι ἐξυπηρετοῦν τὰς πνευματικὰς ἀνάγκας τοῦ Σεμιναρίου καὶ διδάσκουν ἐντὸς αὐτοῦ ὡς καθηγηταί. Μικρὰ δὲ ἀδελφότης ἐκ δώδεκα Καλογραϊῶν, ἐμμίσθων ἀπασῶν, διαμενουσῶν εἰς ἰδιαιτερον κτίριον, ἔχει ὑπὸ τὴν εὐθύνην τῆς τὰς οἰκοκυρικὰς ἀνάγκας τοῦ Σεμιναρίου. Καθ' ἑκάστην τελεῖται ὀλόκληρος ἡ μοναστικὴ τάξις τῶν ἱερῶν Ἀκολουθιῶν μετὰ τῆς θείας Λειτουργίας. Τὰς Ἀκολουθίας παρακολουθοῦν οἱ μαθηταὶ ἐκ περιτροπῆς. Κατ' αὐτὰς μνημονεύεται τὸ ὄνομα τοῦ Πατριάρχου καὶ τοῦ ἡγουμένου. Ὁ ἐπιχώριος Ἐπίσκοπος οὐδὲν δικαίωμα ἔχει ἐπὶ τῆς Μονῆς καὶ τοῦ Σεμιναρίου.

Ἐπίσης, ἐν Ρουμανίᾳ εἶδομεν ἐντὸς τῶν Μητροπολιτικῶν καὶ Ἐπισκοπικῶν περιφερειῶν κτιριακὰ συγκροτήματα ὑπὸ μορφήν ἡσυχαστηρίων, ἐξαρωμένων ἀπ' εὐθείας ἐκ τοῦ Πατριαρχείου, χρησιμοποιοῦμένων πρὸς παραθερισμὸν κληρικῶν καὶ μοναχῶν, κυρίως τῆς περιοχῆς Βουκουρεστίου. Ταῦτα ἐξυπηρετοῦνται ὑπὸ μόνιμως ἐγκατεστημένων ἐν τοῖς κτιρίοις τούτοις μοναζουσῶν, μισθοδοτουμένων ἐκ τοῦ Πατριαρχείου.

Ἀρχιμ. ΚΑΛΛΙΝΙΚΟΣ ΚΑΡΟΥΣΟΣ

Ἄπο πανοσιολογιώτατος Εὐάγγελος Γαλάνης γράφει ἐπίσης: «Κατέχομεν ὡς ἄριστα τὸ Δογματικὸν μας «πιστεύω». Χωλαίνομεν θλιβερὰ εἰς τὸ Λατρευτικὸν μας. Ἄγνοοῦμεν τὸ αἰσθητικὸν μας «πιστεύω». Ἄγνοοῦμεν τὴν τέχνην τῆς ἀρχιτεκτονικῆς ἐμφανίσεως τοῦ ἔργου. Ἄγνοοῦμεν τὴν καλλιτεχνικὴν λατρείαν, τὴν πλουτισμένην μετὰ τὴν φύσιν καὶ τὴν ἀπλότητα. Μετὰ τὴν γῶσιν, τὴν πείραν καὶ τὴν φλόγα λειτουργικοῦ ταλέντου. Καὶ ὅταν πάντα ταῦτα ἐλλείπουν, τότε τὸ συντελούμενον καὶ ἐπιτελούμενον δὲν εἶναι Θεία Μυσταγωγία, ἀλλ' ἐν συμβατικὸν καὶ κοινότυπον θέαμα καὶ ἄκουσμα, τὸ ὁποῖον καὶ δολοφονεῖται πρὸς τῆς ἡμιμαθείας τῶν ἐκτελεστῶν. Ὅπως καὶ ἀντιθέτως καὶ αὐτὸς ὁ ρυθμικὸς λόγος εἰσέτι δύναται νὰ προκαλέσῃ ῥίγη συγκινήσεως, ἐὰν ὁ ἀναγνώστης ἢ ὁ ἀπαγγέλλων ἐνεργῆ ψυχικῶν»⁶¹.

Ἡ σύνταξις ἡμῶν νέων λειτουργιῶν καὶ ἀκολουθιῶν, αἱ ὁποῖαι θὰ εἶναι μὲν σύμφωνοι πρὸς τὸ σύγχρονον πνεῦμα καὶ τὰς συνθήκας, θὰ διατηροῦν δέ, ὡς καὶ οἱ μέχρι τοῦδε διασωθέντες λειτουργικοὶ τύποι, τὸν βασικὸν ἀρχαῖον πυρῆνα, δέον νὰ γίνῃ μετὰ πολλῆς περισκέψεως καὶ ἐκλογῆς ὑπὸ εἰδημόνων Κληρικῶν καὶ λαϊκῶν. Αἱ ἱεραὶ ἀκολουθίαι τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας μας ἀποτελοῦν ζῶν μουσεῖον, ζῶσαν εἰκόνα τῆς ἑλληνικῆς ἱστορίας καὶ τῶν περιπετειῶν τοῦ ἐθνικοῦ βίου, τὸ κάτοπτρον τῆς ἐθνικῆς ψυχῆς τοῦ Ἑλληνος. Καὶ ὅπως δὲν ἐμπιστεύεται ἡ Ἀρχαιολογικὴ Ὑπηρεσία τὴν ἀνακαινίσιν τῶν βεβλαμμένων μερῶν τοῦ Παρθενῶνος καὶ τῶν ἀρχαίων ἀγαλμάτων εἰς ἐμπειρικούς, οὕτως καὶ ἡ ἐθνικὴ καὶ ὀρθόδοξος λειτουργικὴ καὶ τελετουργικὴ παράδοσις χρειάζεται νὰ μελετηθῇ, ὥστε ἀνακαινιζομένη μετὰ πολλῆς προσοχῆς νὰ βοηθήσῃ ἐπιπερισσότερον εἰς τὴν δημιουργίαν ὠραίων καὶ ὑψηλῶν συναισθημάτων ἐν τῇ ψυχῇ τῶν ἐκκλησιαζομένων. Ἡ ἐκτίμησις ἡμῶν τῆς παραδόσεως δὲν θὰ πρέπει νὰ γίνῃ αἰτία διὰ νὰ μείνωμεν ὀπίσω⁶². Ὁ κ. Κ. Φράγκος εἰς τὴν μελέτην του «Σχέδιον Ὁρθοδόξου Λειτουργικῆς κινήσεως» καὶ «λατρευτικῆς ἀγωγῆς τῶν παιδῶν» γράφει: «Ὁ παρ' ἡμῶν ὑφιστάμενος μέγας σεβασμὸς πρὸς τὴν λατρείαν τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας, ὡς καὶ αὐτὸς οὗτος ὁ κληροδοτηθεὶς ἡμῶν ἀρχαῖος λατρευτικὸς θησαυρὸς ἐπιβάλλεται, ὅπως μὴ ἐμποδίσῃ τὴν κατόπιν πολλῶν μελετῶν καὶ μετ' αὐστηρὰν κριτικὴν, εἰσαγωγὴν καὶ παρ' ἡμῶν τῶν ἐν τῇ ξένη ἀναφανέντων νέων μέσων λατρευτικῆς ἀγωγῆς τῶν παιδῶν, μεταξὺ τῶν ὁποίων σημαντικώτερα, ἀλλὰ καὶ προβληματικώτερα ἐν ταύτῳ, τυγχάνουσιν ἀσφαλῶς αἱ παιδικαὶ «λατρευταὶ» καὶ ἰδίᾳ αἱ «λατρευτικαὶ συγκεντρώσεις τῶν παιδῶν»⁶³. Ὁ αὐτὸς προτείνει τὴν δημιουργίαν ὑπὸ τῆς Δ. Ἐκκλησίας μελετημένου κανονισμοῦ, ὥστε οἱ Ὁρθόδοξοι Χριστιανοὶ νὰ μορφωθοῦν λατρευτικῶς, ἀφ' ἑτέρου δὲ νὰ προαχθῇ ἢ ἐν γένει ὀρθόδοξος λα-

τρεία⁶⁴. Εἶναι σπουδαῖα ἐθνικὰ κειμήλια τὰ συγγράμματα τοῦ Πλάτωνος, τοῦ Ἀριστοτέλους, τοῦ Ἰσοκράτους καὶ ἄλλων ἐπιφανῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων, ἀλλ' αὐτὸ δὲν σημαίνει, ὅτι ἡ ἑλληνικὴ γραμματεία ἔπρεπε νὰ μείνῃ μόνον εἰς αὐτοὺς τοὺς συγγραφεῖς καὶ νὰ μὴ ἐξελιχθῇ. Τοιοῦτόν τι θὰ ἐσήμαινε νέκρωσις τοῦ ἐθνικοῦ πνευματικοῦ μας βίου. Ἄλλως τε καὶ τὸ ὑπάρχον ἐν ἰσχύϊ Τυπικὸν ἀναφέρεται εἰς τὰς μονὰς καὶ συγχρόνως ἰσχύει καὶ διὰ τὴν ἐν τῷ κόσμῳ Ἐκκλησίαν⁶⁵. Τοῦτο δὲν εἶναι οὔτε νοητὸν οὔτε ἐπιτρεπτόν. Χρειάζεται νὰ γίνῃ διάκρισις τῆς λατρείας τῶν ἐν τῷ κόσμῳ καὶ τῇ κοινωνίᾳ βιούντων Χριστιανῶν ἀπὸ τῆς τῶν μοναχῶν, οἱ ὁποῖοι ἐπέλεξαν ἴδιον ἐντελῶς βίον.

Εἰς τὸ Βυζάντιον ἐπεκράτησαν δύο Τυπικά. Τὸ Ἱεροσολυμιτικὸν, τοῦ ὁποῦ τοὺς διατάξεις ἔχει συλλέξει καὶ διατυπώσει ὁ ἰδρυτὴς καὶ ἡγούμενος τῆς φερωνύμου μονῆς ὅσιος Σάββας (δ' αἰὼν, δι' ὃ καὶ χαρακτηρίζεται ὡς μοναχικὸν τυπικόν. Τὸ τῆς Κων/λεως, τὸ ὁποῖον περιεῖχε τὰς ἀσματικὰς Ἀκολουθίας ἢ ἀντίφωνα μελοποιημένα καὶ τὸ ὁποῖον ἦτο ἐν χρήσει εἰς τοὺς κοσμικοὺς Ναοὺς, τοὺς Ἐπισκοπικοὺς καὶ Πατριαρχικοὺς. Ἡ ἀρχὴ τοῦ τυπικοῦ τούτου ἀναγεται ἀπὸ τῶν ἀποστολικῶν χρόνων⁶⁶.

Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῆς Εἰκονομαχίας τὸ κύρος τῆς Ἐκκλησίας τῶν Ἱεροσολύμων ἠὲξήθη εἰς βάρος τῆς Κων/λεως, διότι τόσοσιν ἡ Αὐλὴ, ὅσον καὶ ἡ ἐπίσημος Ἐκκλησία ἐτάχθησαν ὑπὲρ τῶν Εἰκονομάχων. Ὁ Ἰωάννης Δαμασκηνός, ἀδελφὸς τῆς μονῆς τοῦ ἁγ. Σάββα, μετὰ τὴν σθεναρὰν του ὑποστήριξιν τῶν εἰκόνων ἠὲξῆσε τὸ κύρος οὐχὶ μόνον τῆς Ἱερουσαλήμ, ἀλλὰ γενικώτερον τοῦ μοναχισμοῦ. Ἐντὸς δὲ τῆς Κων/λεως ἀπέκτησε μεγίστην αἰγλήν κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς εἰκονομαχικῆς ἐριδος ἢ μονῆ τοῦ Στουδίου, ἐκ τῆς ὁποίας διεκρίθη ὁ Θεόδωρος Στουδίτης. Ἡ θρησκευτικὴ μεταρρύθμισις τῆς ἐποχῆς ταύτης ἐπεξετάθη εἰς τὸ καθόλου λειτουργικὸν μέρος τῆς Ἐκκλησίας, οἷον εἰς τὴν κατάργησιν ἢ περιορισμὸν τῶν ἑορτῶν καὶ τῶν νηστειῶν, εἰς τὸν ἐξοβελισμὸν τροπαρίων τινῶν καὶ μεταβολὴν ἑτέρων, ἧτις μαρτυρεῖται ἐκ τινος ἐπιστολῆς τοῦ Θεοδώρου Στουδίτου πρὸς τὸν Πατριάρχην Ἱεροσολύμων, ἐν ᾗ ἀναφέρονται, ὅτι ἀπαραστέλλονται ψαλμοὶ ἀρχαιοπαράδοτοι, ἐν αἷς περὶ εἰκόνων ἄδεται τι ἀντάδεται τὰ ἀσεβῆ νέα δόγματα εἰς προὔ-

64. Αὐτόθ., σελ. 96 κ.έ.

65. Σωκράτους, Μητροπολίτου Ἱερισσοῦ καὶ Ἀγ. Ὁρους, Ἡ ἀνόρθωσις τῆς Ἐκκλησίας, Γρηγ. Παλαμᾶς, 1918 σελ. 175. Π. Τρεμπέλα, Λειτουργικοὶ τύποι Αἰγύπτου καὶ Ἀνατολῆς, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 360. Αἰμιλιανὸς Ὁ Καλαβρίας, Τὰ Εἰρηνικά τῆς Θείας Λειτουργίας, Ἐκκλησία, 1966, ἀρ. 13, σελ. 310.

66. Ἐνδειξιν περὶ τούτου μᾶς παρέχει τὸ χωρίον τοῦ Ἀπ. Παύλου, Ἀ' Κορινθ. ιδ', 16 κ.έ. Ἰουστίνου, Ἀ' Ἀπολογία, 13, σελ. 167, 65, 197 (Βιβλιοθήκη Ἑλλήνων Πατέρων, 3, Ἀθῆναι, 1955). Εἰς τὴν ἀμφιβαλλομένην ἐπιστολὴν τοῦ Ἰγνατίου πρὸς Ἡρώνα γίνεται λόγος περὶ ψαλμῶν (Βιβλ. Ἑλλ. Πατέρων, 2, 328). Ἀποστολικαὶ Διατάξεις, Η', XXXIV (Βιβλ. Ἑλλ. Πατέρων 2, 165). Πέτρου καὶ Παύλου τῶν Ἀγ. Ἀποστόλων Διατάξεις, XXIV, περὶ εὐχῶν καὶ XXV περὶ μνημυσύων (Βιβλ. Ἑλλ. Πατέρων 2, 192, 193).

61. Εὐάγ. Γαλάνης, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 171.

62. Διονυσίου Ψαριανοῦ, Μητροπολίτου Σερβίων καὶ Κοζάνης, Ἡ Βυζαντινὴ Μουσικὴ ὡς ἐξηγεῖται καὶ ὡς παρεδόθη, ἐν Κοζάνῃ, 1967, σελ. 8.

63. Ἐν Ἀθήναις, 1961, σελ. 132.

Η ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΙΣ ΔΙΑ Δ. ΓΕΡΜΑΝΙΑΝ

Είναι γνωστόν, ότι τὸ μεταναστευτικὸν ρεύμα τῆς πατρίδος μας ἔχει στραφῆ κατὰ τὴν τελευταίαν δεκαετίαν κυρίως εἰς τὴν Δυτικὴν Γερμανίαν.

Ἐνῶ τὸν Ἰούλιον τοῦ ἔτους 1959 εὐρίσκοντο εἰς τὴν Χώραν αὐτὴν 4.089 Ἕλληνες ἐργάται, εὐθὺς μετὰ τὴν ὑπογραφήν τῆς ἑλληνογερμανικῆς συμφωνίας ἠδὲ ἤθησαν εἰς 13.005 (Ἰούλιος 1960, διὰ τὴν φθάσαν τὸν Δεκέμβριον τοῦ 1961 εἰς 54.490. Ἐκτοτε ἡ κατ' ἔτος αὐξήσις αὐτῶν ὑπῆρξεν ῥαγδαία: Τὸ ἔτος 1962 ἀνήλθον εἰς 88.275, τὸ δὲ ἐπόμενον ἔτος εἰς 114.316. Ἀπὸ τοῦ ἔτους αὐτοῦ ὁ ἀριθμὸς ἠδὲ ἀνέβη σταθερῶς καὶ κατὰ τὸν αὐτὸν ῥυθμὸν, διὰ τὴν ἀνέλθη τὸν Ἰούνιον τοῦ ἔτους 1966 εἰς 196.247.

Ἡ κάμψις τῆς γερμανικῆς βιομηχανίας κατὰ τὸ ἔτος αὐτὸ καὶ ἡ αὐξήσις τῆς ἀεργίας εἰς τὴν Γερμανίαν συνετέλεσαν εἰς τὴν δημιουργίαν ρεύματος παλινοστήσεως ἐκ μέρους τῶν ἑλλήνων ἐργατῶν τῆς Γερμανίας, τῶν ὁποίων ὁ ἀριθμὸς ὑπεχώρησε κατὰ τὸν Ἰανουάριον τοῦ ἔτους 1968 εἰς 132.655¹ διὰ τὴν αὐξηθῆ καὶ πάλιν ῥαγδαίως μετὰ τὴν ἐξουδετέρωσιν τῆς κρίσεως καὶ τὴν ὑπολογίζεται σήμερον εἰς 400.000 περίπου. Ἐάν

1. Ausländische Arbeitnehmer 1970, Bericht der Bundesanstalt für Arbeit, Nürnberg 1971 σελ. 46.

πτον κείμενα· ἄλλα τοῖς παισὶ πρὸς τῶν διδασκάλων παραδιδόμενα. Καὶ μεταστοιχείωσις τῶν πάντων ἀθεωτάτη»⁶⁷. Οὕτως ἐχόντων τῶν πραγμάτων τὸ ἄσματοικὸν ἢ κοσμικὸν τυπικὸν κατέστη ὑποπτον.

Ἡ νίκη τῆς Ὁρθοδοξίας ἦτο νίκη τῶν μοναχῶν, ἡτις ἠδὲ ἔλαβε τὸ κύρος τοῦ μοναχικοῦ τυπικοῦ. «Τὸ τελευταῖον τοῦτο εἶναι ἐπὶ τοσοῦτον μᾶλλον πιστευτόν, γράφει ὁ Ἄρχιμ. Εὐάγγελος Ἀντωνιάδης, καθόσον ὁ μοναχικὸς τύπος δὲν περιεβάλλετο μόνον ὑπὸ τῆς αἰγλης, ἢν προσέδιδεν εἰς αὐτὸν ἡ Ἱεροσολυμιτικὴ αὐτοῦ καταγωγὴ, ἀλλ' εἶχεν ἔτι ἐν τῷ μεταξὺ πλουτισθῆ διὰ πλειόνων κανόνων καὶ τροπαρίων, δι' ὧν ἐξυμνοῦντο αἱ τῶν ἁγίων τοῦ Θεοῦ πράξεις πλουσιώτερον καὶ ἐμφαντικώτερον ἢ ἐν τῷ δυσφημισθέντι ἄσματοικῷ, τὸ ὁποῖον ἢ ἀπ' αὐτοῦ ἀπουσία τῶν κανόνων καὶ ἢ παρ' αὐτοῦ φειδωλῆ χρήσις τῶν τροπαρίων ἐνεφάνιζον εἰς τὸ ἀπὸ τῆς νίκης τῆς Ὁρθοδοξίας καὶ ἐξῆς ἐπικρατήσαν πνεῦμα οὐ μόνον ὡς ἀνεπαρκὲς πρὸς ἐξυπηρέτησιν τῶν νέων ἀναγκῶν, ἀλλὰ καὶ ὡς πενιχρὸν καὶ ἀκαλαισθητόν»⁶⁸. Οὕτως, ἐδημιουργήθη ἐν μικτῶν τυπικῶν ἢ τύπος τῶν Στουδιτῶν ἐκ τῆς ἀναμίξεως τοῦ Ἱεροσολυμιτικοῦ καὶ Κωνσταντινοπολι-

λάβωμεν ὑπ' ὄψιν μας, ὅτι κατὰ τὴν τελευταίαν στατιστικὴν ὁ πληθυσμὸς τῆς Ἑλλάδος ἀνέρχεται εἰς 8.834.858, οἱ ἐργαζόμενοι ἐν Γερμανίᾳ Ἕλληνες ἀποτελοῦν τὰ 4% περίπου τοῦ συνολικοῦ πληθυσμοῦ τῆς πατρίδος μας.

Πρέπει δὲ ἀκόμη νὰ σημειωθῆ, ὅτι ἡ σελὶς αὐτῆ τῆς ἱστορίας τῆς συγχρόνου Ἑλλάδος, ἡ ὁποία εἶναι μίαν τῶν ἀρχαιοτέρων Χωρῶν προσλεύσεως μεταναστευτικοῦ ρεύματος, δὲν ἔχει ἀκόμη κλείσει. Ἡ Γερμανία ἀποτελεῖ ἀκόμη διὰ τὰ τέκνα τῆς πατρίδος μας μίαν ἀνοικτὴν ἀγορὰν ἐργασίας καὶ οὐδεμία πρόβλεψις ὑπάρχει, ἡ ὁποία νὰ μᾶς πληροφορῆ, ὅτι θὰ σημειωθῆ κατὰ τὰ ἐπόμενα ἔτη κάποια μεταβολὴ ἐπὶ τοῦ θέματος αὐτοῦ. Ἀντιθέτως, αἱ στατιστικαὶ καὶ αἱ προβλέψεις ὁμιλοῦν περὶ συνέχισις τῆς διακινήσεως ἑλλήνων ἐργατῶν καὶ ἑλληνίδων ἐργατριῶν εἰς Δ. Γερμανίαν.

Εἰς τὸ Μηνιαῖον Στατιστικὸν Δελτίον τῆς Ἐθνικῆς Στατιστικῆς Ὑπηρεσίας τῆς Ἑλλάδος ἀναφέρεται, ὅτι κατὰ τὸ ἔτος 1970 ἀνεχώρησαν συνολικῶς 92.684 ἄτομα μετὰ σκοπὸν νὰ παραμείνουν εἰς τὸ ἐξωτερικὸν δι' ἐργασίαν ἄνω τοῦ ἐνδὸς ἔτους. Ἐκ τούτων 53.033 ἦσαν ἄρρενες καὶ 39.651 θήλειαι. Αἱ σημαντικώτεροι Χῶραι προορισμοῦ τῶν ἦσαν αἱ ὑπερωκεᾶνιοι Χῶραι (24.156) αἱ Ἡνωμένα Πολιτεῖαι (10.920), ὁ Καναδᾶς (4.415),

τικοῦ τυπικοῦ⁶⁹. Κατὰ τὸν Συμεὼν Θεοφάνη⁷⁰ ὁ κοσμικὸς βυζαντινὸς τύπος περιωρίσθη εἰς τὴν Θεοφάνη μόνον εἰς τὸν Ναὸν τῆς τοῦ Θεοῦ Σοφίας καὶ οὗτος παρηλλαγμένος, εἰς δὲ τὴν Κων/λιν εἰς τὰς ἐορτὰς τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου (15 Αὐγούστου), τῆς Ὑψώσεως τοῦ Τιμίου Σταυροῦ (14 Σεπτεμβρίου) καὶ εἰς τὴν μνήμην τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου (13 Νοεμβρίου), πλὴν καὶ κατὰ τὰς ἐορτὰς ταύτας ἡ τέλεσις τῆς ἄσματοικῆς ἀκολουθίας ἦτο προαιρετικὴ⁷⁰. Ἐντεῦθεν ἐξηγεῖται, διατί οἱ Σλαῦοι ἔχουν τὸ παρ' ἡμῶν ἰσχυρὸν τυπικόν, διότι προσηλυτίστησαν εἰς τὴν Ὁρθοδοξίαν κατὰ τὸν Θ' καὶ Ι' αἰῶνα, ἦτοι μετὰ τὴν εἰκονομαχικὴν ἔριν⁷¹. Ὁρθῶς γράφει ὁ Ἄρχιμ. Εὐάγγελος Ἀντωνιάδης, ὅτι «εὐχῆς καὶ πολλοῦ λοιποῦ ἐπαίνου ἄξιον ἔργον θὰ ἦτο, ἐάν σήμερον... ἐπεδιώκετο καὶ ἡ ἐπαναφορὰ τῶν ἀκολουθιῶν τοῦ ἄσματοικοῦ τύπου, ὅστις ἀποτελεῖ ἄλλως τε καὶ τὴν κοσμικὴν λειτουργικὴν παράδοσιν τῆς ἡμετέρας Ἐκκλησίας»⁷².

(Συνεχίζεται) Πρωτ. ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΣΚΟΡΔΑΣ

69. Αὐτόθι σελ. 565.

70. Ὁ αὐτὸς γράφει: «Τυπικὰ δὲ εἰσι διπλᾶ. Περὶ τῆς θείας προσευχῆς, P.G. 155, 553, 556, 628.

71. Ἄρχιμ. Εὐάγγελος Ἀντωνιάδης, ἐνθ' ἀνωτ., Θεολογία, τόμ. ΚΒ' (1951), τεύχ. Δ', σελ. 561.

72. Ἄρχιμ. Εὐάγγελος Ἀντωνιάδης, ἐνθ' ἀνωτ. σελ. 567.

67. Ἐπιστολαί, Βυβλ. II, ιε', P.G. 99, 1164. Φ. Βαφειδου, Ἐκκλ. Ἱστορία ἐν Κων/λει, 1886, Β' 44.

68. Περὶ τοῦ ἄσματοικοῦ ἢ Βυζαντινοῦ κοσμικοῦ τύπου τῶν Ἀκολουθιῶν, Θεολογία, τόμ. ΚΒ' (1951), τεύχ. Δ', σελ. 564.

ἡ Αὐστραλία (7.972) καὶ αἱ εὐρωπαϊκαὶ Χῶραι (68.106). Εἶναι δὲ χαρακτηριστικόν, ὅτι τὸ σύνολον σχεδὸν τῶν διὰ τὰς εὐρωπαϊκὰς Χῶρας διακινήθεντων ἐργατῶν προωρίζετο διὰ τὴν Δ. Γερμανίαν (65.283)².

Ἡ ἐπίσημος ἐκθεσις τῆς ἐν Ἀθήναις Γερμανικῆς Ἐπιτροπῆς μᾶς πληροφορεῖ, ὅτι μέσω αὐτῆς διεκινήθησαν κατὰ τὸ ἔτος αὐτὸ διὰ τὴν Δ. Γερμανίαν 49.790 συνολικῶς ἑλληνες ἐργάται (τὸ προηγούμενον ἔτος: 51.234), ἐκ τῶν ὁποίων 29.859 ἦσαν ἄρρενες καὶ 19.931 (40%) θήλειαι³.

Ἐὰν οἱ ἀριθμοὶ εἶναι καὶ εἰς τὰς δύο στατιστικὰς ἀκριβεῖς, πρέπει νὰ ὑποθέσωμεν, ὅτι ἡ διαφορὰ (15.293), ὀφείλεται εἰς τὸ ὅτι ἑλληνες ἐργάται, οἱ ὁποῖοι ἐπέστρεψαν εἰς τὴν Ἑλλάδα διὰ νὰ παραμείνουν ἐνταῦθα, ἀντιμετωπίζοντες δυσκολίας ἐπαναπροσαρμογῆς ἢ εὐρέσεως καταλλήλου πρὸς τὴν εἰδικότητα καὶ τὰ διαφέροντά των ἐργασίας, ἐπιστρέφουν εἰς Γερμανίαν πρὸ τῆς λήξεως τῆς ἀδείας παραμονῆς καὶ τῆς ἀδείας ἐργασίας αὐτῶν. Ἐπίσης, εἰς τὰς περιπτώσεις ἀναχωρήσεως ἑλλήνων ἐργατῶν, ἄνευ μεσολαβήσεως τῆς Γερμανικῆς Ἐπιτροπῆς καί, συνεπῶς, ἄνευ ἀδείας παραμονῆς καὶ ἀδείας ἐργασίας⁴.

Διὰ τὸ ἔτος 1971 ἀναφέρεται εἰς τὴν τελευταίαν ἐκθεσιν τῆς ἐν Ἀθήναις Γερμανικῆς Ἐπιτροπῆς, ὅτι διεκινήθησαν διὰ Δ. Γερμανίαν μέσω τῆς Ἐπιτροπῆς συνολικῶς 30.312 ἐργάται καὶ ἐργάτριαι (ἐργάτριαι: 12.092, ἤτοι 39,9%)⁵.

Εἶναι ἀληθές, ὅτι τὸ ἡμισυ τῶν διακινήθεντων αὐτῶν ἐργατῶν (50,2%) μετέβησαν εἰς Γερμανίαν κατόπιν ὀνομαστικῆς προσκλήσεως Γερμανῶν ἐργοδοτῶν⁶, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον φανερώνει ὅτι εἰς τὸ ἐργοστάσιον ἢ τὴν ἐπιχειρήσιν διὰ τὴν ὁποίαν προορίζονται, ἐργάζονται ἤδη συγγενεῖς των ἢ ὅτι εἶχον ἐργασθῆ ἐκεῖ κατὰ τὸ παρελθόν, ἐπέστρεψαν εἰς τὴν Ἑλλάδα, δὲν ἠδυνήθησαν νὰ ἐπαναπροσαρμοσθῶν ἢ νὰ ἐξεύρουν κατάλληλον ἐργασίαν καὶ ἐζήτησαν ἀπὸ τὸν Γερμανὸν ἐργοδότην των νὰ τοὺς ἐπαναπροσλάβῃ. Τοῦτο ὅμως δὲν πρέπει νὰ μᾶς ὀδηγήσῃ εἰς ἐσφαλμένα συμπεράσματα ὡς πρὸς τὴν ἀνάγκην τῆς ποιμαντικῆς μερίμνης τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς συμπαραστάσεως αὐτῶν πρὸ τῆς ἀναχωρήσεως καὶ κατὰ τὸν πρῶτον χρόνον τῆς ἀφίξεως

αὐτῶν εἰς τὴν Γερμανίαν. Τοῦτο διότι αἱ συνθήκαι διαβιώσεως καὶ ἐργασίας τῶν ἐκεῖ συγγενῶν εἶναι τελείως διαφορετικαὶ ἀπὸ τὰς συνθήκας, αἱ ὁποῖαι κυριαρχοῦν εἰς τὰς ἄλλας Χῶρας, αἱ ὁποῖαι ἀποτελοῦν Χῶρας εἰσδοχῆς νέων μεταναστῶν καὶ περὶ τῶν ὁποίων δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ γίνῃ ἐνταῦθα λόγος.

Τὸ ἔργον τῆς ποιμαντικῆς μερίμνης ἐν Γερμανίᾳ ἀνήκει ἀναμφιβόλως εἰς τὴν Ἱερὰν Μητρόπολιν Γερμανίας καὶ εἰς τὴν πατρικὴν φροντίδα τοῦ νέου Ἱεράρχου αὐτῆς, Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Γερμανίας κ. Εἰρηναίου. «Χιλιάδες παιδιὰ κι' ἀδέλφια μας εὐρίσκονται στὴν ξενιτεὶά ποῦ με στέλνει τώρα ὁ Θεὸς καὶ στὰ ὁποῖα θέλω ἐπίσης τώρα ἐπίσημα νὰ στείλω τίς εὐχὰς καὶ τὴν ἀγάπη μου γιὰ τὸν καινούργιο χρόνο. Ἴσως ἡ παρουσία μου ἐκεῖ νᾶναι γι' αὐτὰ εὐεργετικὴ καὶ χρήσιμη», ἔγραφε ὁ Σεβασμιωτάτος εἰς ἕνα μῆνυμά του διὰ τὸ νέον ἔτος⁷. Καὶ εἰς ἕνα ἄλλο ἀποχαιρετιστήριον μῆνυμα πρὸς τὰ ἐν Κρήτῃ πνευματικὰ του τέκνα ἔλεγε: «Καὶ στὸ νέο μου Ποίμνιον ἔχω νὰ δώσω ἀγάπην καὶ στοργήν»⁸. Εἰς τὸ ἔργον του αὐτὸ πρέπει ἀναμφιβόλως νὰ εὕρῃ ὁ λαμπρὸς αὐτὸς ποιμενάρχης ὄλους ἡμᾶς βοηθοὺς καὶ συμπαραστάτας.

Ἄλλὰ τὸ ἔργον τῆς προετοιμασίας τῶν ἀποδημούντων ἀδελφῶν ἀνήκει εἰς ἡμᾶς.

Οὐδεὶς πνευματικὸς ποιμὴν δύναται νὰ εἴπῃ, ὅτι τὸ ποιμαντικὸν του ἔργον δὲν ἔχει οὐδεμίαν σχέσιν πρὸς τὰ προβλήματα τῶν ἀποδήμων καὶ τῶν μεταναστῶν καὶ ὅτι, συνεπῶς, δὲν αἰσθάνεται τὴν ἀνάγκην νὰ ἀσχοληθῇ μετὰ τὰ προβλήματα τῆς μεταναστεύσεως γενικώτερον καὶ εἰδικώτερον μετὰ τὰ προβλήματα τῶν ἑλλήνων ἐργατῶν τῆς Γερμανίας. Τοιοῦτον δικαίωμα δὲν θὰ εἶχε, καὶ ἐὰν ἀκόμη ἠδύνατο νὰ ἀγνοήσῃ τὸ συνεχιζόμενον μεταναστευτικὸν ρεῦμα τῶν ἡμερῶν μας. Καὶ τοῦτο, ὅχι μόνον διότι οἱ πάντες ἀνήκομεν εἰς τὸ ἐν Σῶμα τοῦ Κυρίου, διότι εἴμεθα ἡνωμένοι ἐν τῇ ἀγάπῃ μετ' ὄλων τῶν συνεπειῶν αὐτῆς διὰ τὴν καθημερινήν μας ζωὴν καί, συνεπῶς, δὲν ἔχομεν τὸ δικαίωμα νὰ ἀγνοήσωμεν τὰ προβλήματα τῶν ἀδελφῶν ἢ καὶ νὰ ἐγκαταλείψωμεν αὐτοὺς μόνους εἰς τὴν ἀντιμετώπισιν τῶν προβλημάτων των, ἀλλὰ καὶ διὰ τοὺς ἐξῆς λόγους:

α) Πολλὰ μέλη τῶν οἰκογενειῶν τοῦ ποιμνίου μας εὐρίσκονται εἰς τὴν Γερμανίαν, πολλάκις δὲ αὐτὸς ὁ πατὴρ ἢ καὶ ἡ μήτηρ μιᾶς οἰκογενείας.

β) Κατ' ἀκολουθίαν, τὸ ποιμνίον μας συμμετέχει κατὰ ἕνα ἔντονον βαθμὸν εἰς τὰ προβλήματα τῶν ἐν Γερμανίᾳ οἰκείων του.

γ) Πολλοὶ ἐκ τῶν μεταναστῶν καὶ ἀποδήμων διέρχονται τὰς διακοπὰς των πλησίον τῶν οἰκείων καὶ καθίστανται πάλιν ἰδικὸν μας ποιμνιον, τὸ ὁποῖον ὅμως παρουσιάζει ἰδιαίτερα προβλήματα.

δ) Πολλοὶ ἐπιστρέφουν κατὰ καιροὺς καὶ ἐπιθυμοῦν νὰ ἐγκατασταθῶν καὶ πάλιν μονίμως εἰς τὴν πατρίδα των. Εἰς τὴν προσπάθειάν των δὲ αὐτὴν ἀντιμετωπίζον προβλήματα δύσκολα, τὰ ὁποῖα δὲν εἶναι

7. Χριστὸς καὶ Κόσμος 127/1971 σελ. 13.

8. Ἐνθ' ἄνωτ. σελ. 3.

2. Μηνιαῖον Δελτίον τῆς Ἐθνικῆς Στατιστικῆς Ὑπηρεσίας τῆς Ἑλλάδος, ἀριθ. 10/1971.

3. Anwerbung und Vermittlung griechischer Arbeitnehmer, Erfahrungsbericht 1970 σελ. 1.

4. Ἡ τελευταία αὕτη κατηγορία εἶναι ἡ πλέον ἀξιολύπητος καὶ γίνεταί πολλακίς ἀντικείμενον ἐκμεταλλεύσεως ἀπὸ μέρους διαφόρων ἐπιτηδείων. Οἱ Ἕλληνες αὐτοὶ περιήρχοντο παλαιότερον ἀπὸ πόλεως εἰς πόλιν καὶ ἀπὸ σταθμοῦ εἰς σταθμόν, χωρὶς χρήματα καὶ πολλάκις χωρὶς τὴν κατάλληλον ἐνδυμασίαν πρὸς ἀντιμετώπισιν τοῦ πάγεροῦ χειμῶνος. Μὴ δυνάμενοι νὰ ἐξασφαλίσουν ἀδειαν παραμονῆς καὶ ἀδειαν ἐργασίας ἐξεδιώκοντο ὑπὸ τῶν γερμανικῶν ἀρχῶν καὶ ἐπέστρεφον εἰς τὸ χωρίον των, ὅπου εἶχον ἴσως πωλήσει τὴν μικρὰν των περιουσίαν διὰ νὰ ἐξεύρουν τὰ ἐξοδα μεταβάσεώς των εἰς Γερμανίαν ἢ εἰχον χρεωθῆ πρὸς ἐξοικονόμησιν τοῦ εἰσιτηρίου.

5. Anwerbung und Vermittlung Griechischer Arbeitnehmer, Erfahrungsbericht 1971 σελ. 1.

6. Ἐνθ' ἄνωτ.

ΕΚΘΕΣΙΣ

ΤΟΥ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΥ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΝ Τῆ ΓΕΝΙΚῆ, ΣΥΝΕΛΕΥΣΕΙ ΤΗΣ Κ. Ε. Κ.

ΕΝ ΝΥΒΟΡΓ ΤΗΣ ΔΑΝΙΑΣ*

5) Πλήν τῶν ὡς ἄνω βασικῶν Κειμένων καὶ ἕτεραι Ἐκθέσεις περὶ διαφόρων θεμάτων ἐκυκλοφορήθησαν, διενεμήθησαν ἢ καὶ ἀνεγνώσθησαν ἐν τῇ Συνελεύσει, τὰς ὁποίας καὶ συνυποβάλλομεν ὑμῖν. Ἐνταῦθα θὰ μνημονεύσωμεν μόνον τῶν ἐξῆς (κατὰ σειρὰν ἐμφανίσεως):

α) Ὑπόμνημα τῆς Ρωσικῆς Ἀντιπροσωπείας πρὸς τὴν Γεν. Συνέλευσιν τῆς Κ.Ε.Κ. Ἐν αὐτῷ μετὰ τὴν ἔξαρσιν τῆς σημασίας τῆς Κ.Ε.Κ. ἐν Εὐρώπῃ, κρίνεται ἐποικοδομητικῶς ἢ δραστηριότης αὐτῆς κατὰ

τὴν τετραετίαν 1967-1971, οὐχὶ ὁμῶς καὶ ἄνευ πολιτικῶν αἰχμῶν. Τὸ Ὑπόμνημα διενεμήθη μεταφρασθὲν ἐκ τοῦ ρωσικοῦ.

β) Ἐκθέσεις τινὲς ἐπίσης ἀνεγνώσθησαν ὡς μερικώτεροι εἰσηγήσεις εἰς τὰς ἐργασίας τῶν Τμημάτων τῆς Γεν. Συνελεύσεως. Τοιαῦται λ.χ. ἦσαν 1) Τοῦ Ρώσου Καθηγητοῦ Νικολάου Ζαμπολότσκι, Εἰσαγωγικὰ σχόλια εἰς τὸ Τμῆμα Γ', 2) τοῦ Καθηγ. Ioan Bria ἐκ Βουκουρεστίου, Εἰσήγησις εἰς τὰς ἐργασίας τοῦ Τμήματος Α', καὶ 3) τοῦ κ. Benjamin Locher ἐκ Düsseldorf, Εἰσήγησις εἰς τὸ Τμῆμα Ε'.

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 87 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 3-4 τεύχους.

γ) Ὑψίσιμα περὶ τῆς ἐν Ἰρλανδίᾳ καταστάσεως

ἀσχετα πρὸς τὸν τρόπον ζωῆς καὶ ἐργασίας των εἰς τὴν ξένην Χώραν.

ε) Πολλάκις ὑφίσταται ὁ κίνδυνος νὰ ἐπηρεάσουν δυσμενῶς τὸ περιβάλλον των ἔναντι τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς πνευματικῆς ζωῆς καὶ νὰ μεταβάλλουν κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον τὴν δομὴν τῆς ἐκκλησιαστικῆς καὶ πνευματικῆς μας ζωῆς.

Ἄλλὰ καὶ ἐὰν δὲν συνέβαινον πάντα τὰ ἄνωτέρω, δὲν δυνάμεθα νὰ ἀγνοήσωμεν τοὺς ἐξῆς ἀριθμοὺς, τοὺς ὁποίους μᾶς δίδει ἡ τελευταία ἔκθεσις τῆς Γερμανικῆς Ἐπιτροπῆς διὰ τὸ ἔτος 1971:

α) Ὅτι κατὰ τὸ ἔτος αὐτό, καθὼς ἀνεφέρθη ἄνωτέρω, διεκινήθησαν διὰ τὴν Δ. Γερμανίαν 30.312 Ἕλληνες.

β) Ὅτι ἐξ αὐτῶν τὰ 39,0% ἦσαν γυναῖκες, ἐκ τούτων δὲ 8.704 ἔγγαμοι καὶ 3.388 ἀνύπανδρα κορίτσια.

γ) Ὅτι ἐκ τῶν 18.220 ἀνδρῶν, οἱ ὁποῖοι ἀνεχώρησαν διὰ τὴν Γερμανίαν οἱ 13.049 (71,6%) ἦσαν ἔγγαμοι καί, κατὰ πᾶσαν πιθανότητα, ἐχωρίσθησαν πλήρως ἢ μερικῶς τῆς οἰκογενείας των.

δ) Ὅτι ἐκ τοῦ συνολικοῦ ἀριθμοῦ τῶν μετακινήθεντων 8.866 εἶναι ἄτομα ἡλικίας κάτω τῶν 25 ἐτῶν (ἐκ τούτων 4.864 θήλειαι, 8.717 ἀπὸ 25-30 ἐτῶν (2.849 θήλειαι) καὶ 4.785 ἀπὸ 30-35 ἐτῶν (1724 θήλειαι).

ε) Ὅτι οἱ διακινήθεντες διὰ τὴν Δ. Γερμανίαν ἐργάται προέρχονται ἐξ ὁλοκλήρου σχεδὸν τῆς Χώρας:

1. Ἐκ Βορείου Ἑλλάδος 15.616 (51,5%)
2. Ἐκ τῆς Κεντρικῆς Ἑλλάδος 4.467 (14,7%)

9. Anwerbung... ἐνθ' ἄνωτ. σελ. 26.

3. Ἐκ τῆς Ἠπείρου 3.300 (10,9%)

4. Ἐκ τῆς Ἀττικῆς 3.139 (10,4%)

4. Ἐκ τῆς Πελοποννήσου 1.303 (4,3%)

6. Ἐκ τῆς Κρήτης 2.486 (8,2%)

7. Ἐκ τῶν νήσων τοῦ Αἰγαίου 2¹⁰.

στ) Ὅτι ἡ διακίνησις ἑλλήνων ἐργατῶν εἰς Δ. Γερμανίαν συνεχίζεται μετὰ τὸν αὐτὸν ῥυθμὸν καὶ κατὰ τὸ τρέχον ἔτος.

ζ) Ὅτι ἅπαντες οἱ διακινούμενοι εἰς τὴν Δ. Γερμανίαν ἐργάται διέρχονται ἐξ Ἀθηνῶν καὶ παραμένουν ἐνταῦθα 4-6 ἡμέρας χωρὶς οὐδεμίαν σχεδὸν συμπαράστασιν ἐκ μέρους τῆς Ἐκκλησίας, χωρὶς νὰ ἔχουν πολλοὶ ἐξ αὐτῶν συγγενεῖς ἢ γνωστοὺς εἰς τὴν πρωτεύουσαν, ἐκτεθειμένοι πολλάκις εἰς πλείστους ἠθικοὺς κινδύνους λόγω τοῦ νεαροῦ κατὰ τὸ πλεῖστον τῆς ἡλικίας των καὶ τῆς παντελοῦς ἀγνοίας τῶν κινδύνων αὐτῶν, οἱ ὁποῖοι ἐπαπειλοῦν ἰδιαιτέρως τὰ νεαρὰ κορίτσια εἰς τὴν πρωτεύουσαν.

Εἶναι λοιπὸν καιρὸς νὰ ἀντιμεταπίσωμεν σοβαρῶς τὸ θέμα τῆς μεταναστεύσεως καὶ εἰς τὴν πατρίδα μας καὶ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν μας. Ταυτοχρόνως ὁμῶς οφείλομεν νὰ μελετήσωμεν συστηματικῶς τὸ ὅλον πρόβλημα.

Ἡ παροῦσα μελέτη εἰς ἓνα μόνον σκοπὸν ἀποβλέπει: Ἐχούσα ἀφετηρίαν τὰς ἐργασίας ἐνὸς συνεδρίου, συγκληθέντος εἰς τὸ πανεπιστήμιον τοῦ Ἐρλαγκεν, ἐπιθυμεῖ νὰ ἐπισημάνῃ μερικὰ δυσχερῆ προβλήματα, τὰ ὁποῖα ἀναμένουν τὸ συντομώτερον λύσιν.

(Συνεχίζεται)

Αἰδεσ. Δρ. ΑΝΤΩΝΙΟΣ Α. ΑΛΕΒΙΖΟΠΟΥΛΟΣ

10. Ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 29.

συνεζητήθη και έψηφίσθη την 30ην 'Απριλίου. Συνιστά ειρήνευσιν εν τῇ Χώρα ταύτῃ, καθ' ὅσον ἡ συνέχισις τῆς διενέξεως μεταξύ Καθολικῶν και Διαμαρτυρομένων ἔχει κακὸν ἀντίκτυπον εἰς τὸ ἔργον τῶν Εὐρωπαϊκῶν 'Εκκλησιῶν.

δ) 'Ενδιαφέρον ἐπίσης ἐπαρουσίασαν δύο 'Εκθέσεις τῆς Συμβουλευτικῆς 'Επιτροπῆς (Weisungsausschuss). 'Εν τῇ πρώτῃ συνιστᾶται ὁ περιορισμὸς τῶν 'Ομάδων ἐργασίας τῆς Κ.Ε.Κ. διὰ τὴν προσεχῆ περίοδον εἰς δύο. Αὗται προετοιμάζουσαι τὸ ἔργον τῆς προσεχοῦς Γεν. Συνελεύσεως, θὰ μελετήσουν κατ' ἀρχὴν τὸ θέμα: α' Ἡ μέριμνα διὰ τὴν εὐρωπαϊκὴν εἰρήνην, ἡ δὲ β' τούτων θὰ ἀσχοληθῆ μετὰ τὴν μελέτην τοῦ Διαλόγου μεταξύ 'Ορθοδόξων και Δυτικῶν Χριστιανισμοῦ. Πλὴν ἄλλων προτείνεται νὰ ἐρωτηθοῦν αἱ 'Εκκλησιαί-Μέλη ἐπὶ τῆς σπουδαιότητος τοῦ Διαλόγου μεταξύ Χριστιανῶν, 'Ιουδαίων και Μωαμεθανῶν. Προτείνεται ἐπίσης συνεργασία μετ' ἄλλων 'Οργανώσεων, π.χ. μετὰ τοῦ Τμήματος Νεότητος τοῦ Π.Σ.Ε. ἐν Εὐρώπῃ, τῆς Christlicher Studentenweltbund κ.ἄ.

'Εν τῇ β' 'Εκθέσει θεωροῦνται ὡς ἔχοντα ἰδιαιτέραν σημασίαν κατὰ πρώτον ἡ ἐνίσχυσις τῆς προσπαθείας τοῦ κ. Γεν. Γραμματέως διὰ τὴν προώθησιν τῆς συνεργασίας τῆς Κ.Ε.Κ. μετὰ τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς 'Εκκλησίας, ἡ σύγκλησις τῆς Κ.Ε.Κ. ἐκ νέου οὐχὶ μετὰ τὸ 1974 και ἡ ἀξίησις, εἰ δυνατὸν, τῆς χρηματικῆς ἐσφορᾶς τῶν 'Εκκλησιῶν-Μελῶν. Ταῦτα και ἐψηφίσθησαν.

ε) 'Ανεγνώσθη ἐπίσης ἡ 'Εκθεσις τῆς Οἰκονομικῆς 'Επιτροπῆς τῆς Κ.Ε.Κ., διενεμήθη δὲ χαιρετισμὸς τῆς ἐν Πράγῃ C.F.K. πρὸς τὴν Γεν. Συνέλευσιν Nyborg VI, ἐν ᾧ πλὴν τῶν ἄλλων περιείχετο πρότασις πρὸς συνεργασίαν.

6) Πλὴν τῶν ὡς ἄνω βασικῶν ἐνεργειῶν τῆς Γεν. Συνελεύσεως ἔλαβον ἄνω και τινες ἄλλαι ἐκδηλώσεις, αἵτινες συνέβαλον σπουδαίως εἰς τὴν ἀμοιβαίαν γνωριμίαν τῶν 'Αντιπροσώπων τῶν Εὐρωπαϊκῶν 'Εκκλησιῶν. Εἰς τοῦτο, βεβαίως, κατὰ πολὺ συνετέλεσαν και αἱ κατὰ τὸν ἐλεύθερον χρόνον μεταξύ τῶν 'Αντιπροσώπων ἐπαφαί και συζητήσεις. Δέον δὲ νὰ σημειωθῆ, ὅτι κατ' αὐτὰς ἐπεκράτησεν ἀπόλυτος ἐγκαρδιότης και πνεῦμα χριστιανικῆς ἀγάπης και κατανοήσεως. 'Εκδηλώσεις, ἄξια μνείας ἐνταῦθα, εἶναι:

Λατρευτικὸν χαρακτῆρος τοιαῦται, ἦτοι: Λειτουργία τῶν Λουθηρανῶν, τὴν πρωίαν τῆς Τετάρτης, 28.4.71, τῶν 'Αγγλικανῶν, τὴν πρωίαν τοῦ Σαββάτου, 1.5.71 και τῶν 'Ορθοδόξων, τὴν πρωίαν τῆς Κυριακῆς, 2.5.71. Τὴν τελευταίαν παρηκολούθησαν τὰ πλεῖστα τῶν μελῶν τῆς Συνελεύσεως μετὰ τοῦ κ. Γεν. Γραμματέως τῆς Κ.Ε.Κ. Τὴν Θ. Λειτουργίαν ἐτέλεσεν ὁ Βούλγαρος πρωτοπρ. Δρ. Χιβάρωφ, ἔψαλε δὲ ἡ Ρωσικὴ 'Αντιπροσωπεία και ὁ ὑπογράφων.

Λίαν ἐνδιαφέρουσα ἦτο ἐπίσης συζήτησις στοργυλῆς Τραπεζῆς, διοργανωθεῖσα τὸ ἑσπέρας τῆς Τετάρτης, 28.4.71. 'Αρίστας ἐντυπώσεις ἀφῆκεν ἐπίσης ἐκδρομὴ, διοργανωθεῖσα ὑπὸ τῆς Κ.Ε.Κ. ἐπὶ τῆς φιλοξενούσης ἡμᾶς νήσου Funen, τὴν Πέμπτην, 30.4.71. Μετὰ τὴν ἐπίσκεψιν διαφόρων ἀξιοθεάτων τῆς νήσου, ὡς π.χ. τοῦ Πύργου Egescon, ἐδεξιώθη τοὺς 'Αντιπροσώπους τῶν Εὐρωπαϊκῶν 'Εκκλησιῶν λίαν ἐγκαρδίως ὁ κ. Δήμαρχος τῆς Πόλεως Nyborg ἐν τῷ ἀρχαίῳ Πύργῳ τῆς Πόλεως.

'Ιδιαιτέρως αἰσθητὴ ἐγένετο και ἐν τῇ παρουσίῃ Συνελεύσει ἡ παρουσία τῆς νέας γενεᾶς, ἥτις διεξεδίκασε και εἴσοδον ἀντιπροσώπου αὐτῆς (μῖας λίαν δραστηρίας 'Αγγλίδος) εἰς τὴν Συμβουλευτικὴν 'Επιτροπὴν τῆς Κ.Ε.Κ.

7) Κατὰ τὴν τελευταίαν Συνεδρίαν τῆς Γεν. Συνελεύσεως, τὸ ἑσπέρας τῆς Κυριακῆς 2.5.71, ἐγένετο ἀξιολόγησις τῶν ἐργασιῶν και τῆς προσφορᾶς τῆς Γ. Συνελεύσεως ὑπὸ τριῶν 'Ομιλητῶν, ὧν εἷς ἦτο ἐκπρόσωπος τῆς Συνελεύσεως 'Αφρικανικῶν 'Εκκλησιῶν, ὠμίλησε δὲ κατὰ τρόπον λίαν συγκινητικόν, ἀλλὰ και πειστικόν συνάμα, διὰ τὴν ἀνάγκην συνεργασίας μεταξύ τῶν Χριστιανῶν τῆς Εὐρώπης και τῆς 'Αφρικῆς και παροχῆς πάσης φύσεως βοήθειας τῶν πρώτων πρὸς τοὺς δευτέρους.

'Ἡ Γεν. Συνέλευσις ἔκλεισε διὰ σπουδαίας ὁμιλίας τοῦ Προέδρου αὐτῆς Δρ. Visser't Hooft.

Οὕτως ἐπεράτωσε τὰς ἐργασίας τῆς ἡ ἔκτη κατὰ σειρὰν Γ. Συνέλευσις τῆς Κ.Ε.Κ., ἥτις ἀπέδειξε ὅτι πράγματι ἡ Κ.Ε.Κ. δύναται νὰ ἀποβῆ ὄργανον πρὸς ἐπίτευξιν τῆς ἐπὶ τοῦ κοινωνικοῦ πεδίου ἀναγκαίας συνεργασίας τῶν Εὐρωπαϊκῶν 'Εκκλησιῶν, και χῶρος βαθυτέρας ἀλληλογνωριμίας αὐτῶν, πρὸς ἐμπέδωσιν τῆς εἰλικρινείας, ἥτις ἀπαιτεῖται εἰς τὰς σχέσεις των, διὰ μίαν ἀπὸ κοινοῦ ἀντιμετώπισιν τῶν πανευρωπαϊκῶν, ἀλλὰ και παγκοσμίων προβλημάτων. Τοῦτο ὅμως θὰ ἐξαρτηθῆ, καθ' ἡμᾶς κριτάς, ἐκ τοῦ κατὰ πόσον θὰ κατορθώσῃ ἡ Κ.Ε.Κ. νὰ μείνῃ μακρὰν πάσης πολιτικῆς χροιάς και ἀναμίξεως, περιοριζομένη μόνον εἰς τὴν ἐξυπηρέτησιν τοῦ βασικοῦ αὐτῆς σκοποῦ, ὅστις και κατὰ τὴν δῆλωσιν τοῦ κ. Γενικοῦ Γραμματέως αὐτῆς εἶναι νὰ μείνῃ ἡ Κ.Ε.Κ. ἐν ἀ π λ ο ῦ ν ὄ ρ γ α ν ο ν εἰς τὰς χεῖρας τῶν 'Εκκλησιῶν τῆς Εὐρώπης πρὸς ἔκφρασιν τῆς μεταξύ αὐτῶν ἐνότητος και συνεργασίας.

Ταῦτα ἀναφέρων τῇ 'Αγίᾳ και 'Ιερᾷ Συνόδῳ, προάγομαι εὐλαβῶς, ὅπως ἐκφράσω Αὐτῇ τὴν βαθυτάτην εὐγνωμοσύνην μου διὰ τὴν προσγενομένην μοι τιμὴν τῆς ἐκπροσωπήσεως τῆς 'Εκκλησίας τῆς 'Ελλάδος εἰς τὴν ὡς ἄνω Γενικὴν Συνέλευσιν και τὴν ἐπιδειχθεῖσαν ἐμπιστοσύνην.

Πρὸςβ. ΓΕΩΡΓΙΟΣ Δ. ΜΕΤΑΛΛΗΝΟΣ

Η ΛΕΞΙΣ ΚΑΙ Η ΕΝΝΟΙΑ ΦΩΣ ΚΑΙ ΠΑΡΑΓΩΓΑ ΑΥΤΟΥ ΕΝ Τῃ ΥΜΝΟΓΡΑΦΙΑ, ΚΑΙ ΤΑΙΣ Ι. ΑΚΟΛΟΥΘΙΑΙΣ ΤΗΣ Μ. ΕΒΔΟΜΑΔΟΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΠΑΣΧΑ

«Τὴν νοητὴν τ' ἀγαθοῦ φωτωνυμίαν ἡμῖν ὑμνητέον».
(Ψευδοδιον. Ἀρσπακίτου).

Μεταξὺ τῶν κυρίων ὄρων καὶ ἐννοιῶν τῆς καθόλου ὀρθοδόξου χριστιανικῆς Ὑμνογραφίας, ἰδίᾳ τῶν ὕμνων τοῦ Τριψιδίου καὶ Πεντηκοσταρίου, καθὼς καὶ τῆς Ὀκτωήχου, συμπεριλαμβάνεται τὸ «φῶς».

Ἡ πολυσήμαντος αὕτη λέξις κατέχει ὄλως ἰδιάζουσαν θέσιν κυρίως εἰς τὴν Ὑμνογραφίαν, ὡς ἐπίσης εἰς τὰς ἐν γένει κατανοητικωτάτας ἱεράς ἀκολουθίας τῆς Μεγάλης Ἑβδομάδος καὶ τῆς Κυριακῆς τοῦ Πάσχα.

Τὸ φῶς, ὅρος θεμελιώδης, κυρία λέξις καὶ ἄρα βασικὴ ἐννοία οὐ μόνον τῆς (ἐξῆξαήμερου) τῶν Παθῶν, ἀλλὰ καὶ τοῦ πασχαλίου κύκλου, φωταγωγεῖ τοὺς πιστοὺς, καταυγάζον λαμπρῶς τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ. Τοῦτο, τὸ νοητὸν φῶς, πρῶτον μὲν ἀποτελεῖ τὴν εἰσαγωγὴν, ὡς θὰ ἴδωμεν ἀμέσως ἐν συνεχείᾳ, τῆς Ὑμνογραφίας καὶ λοιπῆς Γραμματείας τῶν Παθῶν, ἐν τέλει δὲ ἀπαρτίζει τὸν ἐπίλογον τῆς Μ. Ἑβδομάδος διὰ τοῦ φωτός τῆς Ἀναστάσεως.

Σημειωτέον, ἔτι, ὅτι εἰς τὰς ἐν λόγῳ ἰ. ἀκολουθίας ἐναλλάσσονται ἀγιογραφικαὶ περικοπαὶ ἀφ' ἐνὸς κειμένων παλαιοδιαθηκικῶν, ἱστορικῶν, ποιητικῶν-διδασκτικῶν καὶ προφητικῶν βιβλίων, χριστολογικοῦ περιεχομένου¹, ἀφ' ἑτέρου καινοδιαθηκικῶν (ἱστορικῶν καὶ διδασκτικῶν), αἵτινες (περικοπαὶ) οἰοῦνται παραλληλίζονται πρὸς θεσπεσίας εὐχὰς καὶ θεοπλόκους ὕμνους, ὧν ἀπάντων, σχεδόν, ἐν τῶν κυριωτέρων θεμάτων εἶναι τὸ φῶς!

Α' Τὸ «φῶς» «κατὰ τὰς Γραφὰς» καὶ ἐν «ἄνθοις καὶ ῥοδαῖς πνευματικαῖς» τῆς Μ. Ἑβδομάδος.

Ἡ τῆς Γενέσεως «Ἑβδομάς», ὡς δημιουργικὴ καὶ πρώτη χρονικὴ περίοδος τῶν πάντων, σημειωθῆτω, ὅτι ἀρχίζει δι' αὐτῆς ταύτης τῆς παρὰ τοῦ Θεοῦ, «Ὅστις εἶναι αὐτὸ φῶς², δημιουργίας

πρωτίστως τοῦ φωτός τοῦ φυσικοῦ³ «κατὰ τὸ λόγιον»: «Καὶ εἶπεν ὁ Θεὸς γενηθήτω φῶς καὶ ἐγένετο φῶς. Καὶ εἶδεν ὁ Θεὸς τὸ φῶς ὅτι καλόν»⁴.

Ἡ Ἀγία καὶ Μεγάλη Ἑβδομάς ἢ ἄλλως Ἑβδομάς τῶν Παθῶν, ἥτις ἀρχεῖται ἀπὸ τοῦ Ὁρθροῦ τῆς Μ. Δευτέρας καὶ λήγει τὸ Μ. Σάββατον, κορυφουμένη εἰς τὸ φῶς καὶ τὸ ἀγγελμα τῆς Ἀναστάσεως, δι' ἧς ἀπάρχεται ἡ Διακαινήσιμος Ἑβδομάς, ἡ ἀνακαινισις δηλαδὴ τῶν ἐορταζόντων τὴν ἐορτὴν ἐορτῶν, ἔχει:

Ι. Ὁ μῶνυμά τινα φωτωνυμικὰ εἰς κοινὰς διὰ τὰς πρώτας ἡμέρας αὐτῆς (Μ. Ἑβδομάδος) ἀκολουθίας.

1. Ὡς εἰς πρόλογον ὄλων τῶν ὀρθρινῶν ἀκολουθιῶν τῆς ἡ Μ. Ἑβδομάς περιλαμβάνει τὸν Ἐξάψαλμον, συμπεριλαμβάνοντα τὸν χριστολογικὸν λζ' Ψαλμόν, ἐν ᾧ (στῖχ.11) ὁ Ψαλμῶδς λέγει, παραπονούμενος καὶ θλιβόμενος διὰ τὰς ἀνομίας του καὶ τὰς ἐν τῇ κοινωνικῇ ζωῇ ταλαιπωρίας του, «καὶ τὸ φῶς τῶν ὀφθαλμῶν μου καὶ αὐτὸ οὐκ ἔστι μετ' ἐμοῦ».

Ὑπὸ τὸ φῶς τοῦτο δηλοῦται, ὡς εἶναι προφανές, τὸ αἰσθητήριον τῆς ὀράσεως, ὡς βασικὸς ὅρος, προϋπόθεσις καὶ μέσον, ὄργανον τῆς ἀντιλήψεως τοῦ αἰσθητοῦ φωτός.

2. Ὡς ἐναρκτήριον τοῦ εἰσαγωγικοῦ ἀλληλουαρίου ὕμνου του, ὁ Ὁρθρος τῶν τεσσάρων πρώτων ἡμερῶν τῆς Μ. Ἑβδομάδος ἔχει τὸν ἀκόλουθον προφητικὸν στίχον, ἐν ᾧ κυρία ἰδέα εἶναι τὸ φῶς, οὐχὶ τὸ φυσικόν, ἀλλὰ τὸ πνευματικόν, ὅπερ ταυτίζεται μετὰ τῶν ἐντολῶν τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ: «Ἐκ νυκτός ὀρθρίζει τὸ πνεῦμά μου πρὸς σέ ὁ Θεός, διότι φῶς τὰ προστάγματα σου ἐπὶ τῆς γῆς»⁵.

3. Ὡσαύτως, ἡ ἐναρξίς καὶ αἱ ἀπαρχαὶ τῆς, τιμητικῶς ἐπὶ ἑβδομάδα ἐπιτελουμένης, ἱεράς μνήμης «τῶν

1. Περὶ τῆς θέσεως αὐτῶν ἐν τῇ ὀρθοδόξῳ λατρείᾳ βλέπ. Π. Μπρατσιώτου, Ἡ Παλαιὰ Διαθήκη ἐν τῇ Ἑλληνικῇ Ὁρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ, Ἀθήναι 1961, σ. 10. Διὰ τὸ νόημα τῶν ψαλμῶν τοῦ ἀνωτέρω εἶδους πρβλ. D. Bonhoeffer, De la vie communautaire, Paris 1968, σ. 41-44.

2. Πρβλ. «ὁ Θεὸς φῶς ἐστίν», Α' Ἰωάν. α' 5. Περὶ τῆς σχετικῆς ὀνοματολογίας καὶ προσωνομίας βλέπ. Α. Φιλίππιδου, Ἱστορία τῆς Ἐποχῆς τῆς Καινῆς Διαθήκης ἐξ ἀπόψεως παγκοσμίου καὶ πανθηρησιακῆς, Ἀθήναι 1958, σ. 63, 66, 67, 68, 75, 158 καὶ 683.

3. Πρβλ. Π. Μπρατσιώτου, Γένεσις (κεφ. α', β', γ'), Σημειώσεις ἐρμηνείας Π. Διαθήκης, Ἀθήναι 1948, σ. 9. R. Quardini, Der Anfang aller Dingen, Meditationen über Genesis I-III, Würzburg 1961, σ. 32.

4. Γεν. α' 3-4. Τὸ κεφάλαιον τοῦτο ἀναγινώσκεται ὡς Α' ἀνάγνωσμα κατὰ τὸν Μ. Ἑσπερινὸν τοῦ Πάσχα, καθὼς σημειοῦμεν ἐν τέλει τῆς παρούσης ἐργασίας.

5. Ἦσ. κστ' 9. — Πρβλ. «ἡ ἐντολὴ Κυρίου τηλαυγῆς, φωτίζουσα ὀφθαλμούς». (Ψαλμ. ιη' 9).

Παθῶν τοῦ Κυρίου»⁶ τελοῦνται διὰ τῆς φωτιστικῆς (φωτιζούσης-διαφωτιζούσης), ἀγιαστικῆς καὶ σωστικῆς τοῖς πιστοῖς προβολῆς, κατὰ τὴν Μ. Δευτέραν, τῶν παθημάτων τοῦ Χριστοῦ, περὶ ὧν ὁ Ὑμνωδὸς ἐν τῷ Ὁρθρῷ λέγει χαρακτηριστικῶς, ὅτι «τὰ πάθη τὰ σεπτὰ ἢ παροῦσα ἡμέρα ὡς φ ὦ τ α σ ω σ τ ι κ ἄ ἀνατέλλει τῷ κόσμῳ»⁷.

4. Πρὸ τῆς Θ' Ὁδῆς ἀπάντων τῶν Κανόνων καὶ τῆς Μ. Ἑβδομάδος λέγεται ἡ προτροπικὴ ἐκφώνησις πρὸς τιμὴν καὶ ἐξύμνησιν τῆς Ὑπερευλογημένης Δεσποίνης: «Τὴν Θεοτόκον καὶ Μητέρα τοῦ Φ ω τ ὸ ς ἐν ὕμνοις τιμῶντες μεγαλύνομεν».

Δῆλον τυγχάνει, ὅτι ἐν τῇ φράσει αὐτῇ διὰ τοῦ φωτός, ὡς αὐτόφωτος, ὑπονοεῖται ὁ Ἰησοῦς Χριστός.

5. Προσέτι εἰς γνωστότατον ὑπέροχον ὕμνον τοῦ Ὁρθρου τῆς Μ. Δευτέρας, ὅστις ἐπαναλαμβάνεται κατὰ τὴν Μ. Τρίτην καὶ Μ. Τετάρτην εἰς τὴν λεγομένην ἀκολουθίαν τοῦ Νυμφίου, ὁ ἰ. Ὑμνογράφος ἐπικαλεῖται τὸν Θεῖον Νυμφίον-Σωτῆρα καὶ Φ ω τ ὸ δ ὸ τ η γ, ἵνα κατακοσμήσῃ λαμπρῶς τὴν στολὴν τῆς ψυχῆς αὐτοῦ, ἀναπλάσσωσιν τρόπον τινὰ τὴν ὑπόστασιν ἑαυτοῦ πρὸς σωτηρίαν του.

6. Ἐν τῇ Προηγιασμένη Λειτουργίᾳ, ἥτις διὰ τὸ μὴ πομπῶδες αὐτῆς, λόγῳ δὲ τοῦ πενθίμου χαρακτήρος τῆς Μ. Ἑβδομάδος, τελεῖται καὶ κατὰ τὰς τρεῖς πρώτας ἡμέρας αὐτῆς, ὡς γνωστόν:

α) Κατὰ τὴν Μικρὰν Εἴσοδον, ἀναγινώσκεται ὁ λυχνικός ὕμνος «Φ ὦ ς ἰ λ α ρ ὸ ν»¹⁰, δι' οὗ ὑποδηλοῦται ἀλληγορικῶς ὁ Ἰησοῦς Χριστός, ἀκριβῶς καθὼς χαρακτηρίζεται ἐν τῇ πρὸς Ἑβραίους ἐπιστολῇ, ὡς «ὧν ἀπαύγασμα τῆς δόξης...» (ἀ' 3') τοῦ Θεοῦ. Τῆς λέξεως «δόξης», καθὼς καὶ τῆς ἰδέας αὐτῆς, ἔχει προδήλως προβῆ εἰς δανεισμόν ὁ Ὑμνογράφος

6. Κάθισμα 3ον (δοξαστικόν) Ὁρθρου Μ. Δευτέρας.

7. Κάθισμα 1ον ἐνθ' ἄνωτ. — Πρβλ. «Ἡ Ὁρθοδοξία ἐορτάζει τὰ Σεπτὰ Πάθη διὰ τῆς Ἀναστάσεως. Γενικώτερον τὸ πένθος τῆς Ὁρθοδοξίας εἶναι «χαροποιὸν πένθος», «χαρομολύπη». Β. Μουστάκη, Ἀνάστασις (Εἰσαγωγή) ἐν Ὁρησ. καὶ Ἡθικῇ Ἐγκυκλοπαιδείᾳ, Τομ. Β', στ. 591.

8. Βλέπ. «Τὸν νυμφῶνά σου βλέπω, Σωτήρ μου... λάμπρον μου τὴν στολὴν τῆς ψυχῆς φ ω τ ὸ δ ὸ τ α καὶ σῶσόν με», Ἑξαποστειλάριον Μ. Δευτέρας, Μ. Τρίτης καὶ Μ. Τετάρτης. — Πρβλ. «ἐνέδυσσε γὰρ με ἱμάτιον σωτηρίου καὶ χιτῶνα εὐφροσύνης» Ἡσ. ζα' 10. — Πρβλ. «Γιὰ τὴν Ὁρθόδοξο Ἐκκλησίαν, ἡ ὠραιότητα εἶναι ἡ βασιλικὴ στολὴ τοῦ Θεοῦ: ὁ Κύριος ἐβασίλευσεν, εὐπρέπειαν ἐνεδύσατο». (Ψαλμ. 4β' 1) Α. Οὐσπένσκη, Ἡ εἰκόνα, Ἀθήναι 1952 σ. 34.

9. Πρβλ. Φ. Παπαδοπούλου, Λειτουργικὴ τῆς Ὁρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, Ἀθήναι 1894, σ. 133.

10. Ὁ θεσπέσιος ἐπιλύχνιος ὕμνος ἀναγινώσκεται ἢ ψάλλεται, ὡς γνωστόν, κατὰ πάντα Ἑσπερινὸν αἰ ἔχει εἴσοδον», ὡς καὶ εἰς τὰς μετὰ ἑσπερινῆς ἀκολουθίας Θ. Λειτουργίας τῶν Προηγιασμένων καὶ αὐτῶν τῆς Μ. Δευτέρας, Τρίτης καὶ Τετάρτης, καθὼς καὶ τὰς τῆς Μ. Πέμπτης καὶ Μ. Σαββάτου Θ. Λειτουργίας τοῦ Μ. Βασιλείου, ὡς ἐπίσης μετὰ τῆς ἰ. ἀκολουθίας τῆς Ἀποκαθλώσεως (Μ. Παρασκευῆ).

ἐκ τῆς ἐπιστολικῆς ταύτης φράσεως, προσθέσας τὰ ἐπίθετα ἀγίας (δ ὸ ξ η ς) ἀθανάτου Πατρός, οὐρανόου, ἀγίου, μάκαρος).

β) Ἐν τῷ μεταξύ τῶν παλαιοδιαθηλικῶν ἀναγνωσμάτων διαστήματι, ὁ ἱερεὺς ἐκφωνεῖ «Φ ὦ ς Χ ρ ι σ τ ὸ ὕ φαίνει πᾶσι». Τὸ ἐν λόγῳ φῶς, ὡς εἶναι εὐνόητον, συμβολίζει καὶ ὑποδηλοῖ τὴν θείαν διδασκαλίαν, τὴν θ. ἀλήθειαν καὶ ἀποκάλυψιν τοῦ θείου θελήματος καὶ τῶν διδαγμάτων τοῦ θείου Λόγου, τοῦ Χριστοῦ¹¹.

Τὰ ἐν θέματι ἀναγνώσματα τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης ἄλλωστε, ὡς καὶ ἐν γένει «ὁ Νόμος παιδαγωγὸς ἡμῶν γέγονεν εἰς Χριστόν»¹².

II. Ἐν ἰα σχετικὰ ὁ μ ὶ ν ο μ α π ε ρ ἰ φ ω τ ὸ ς, ἰ δ ι ἄ ζ ο ν τ α εἰς ἀ κ ο λ ο υ θ ἰ ἄ ς τ ὶ ὠ ν λ ο ι π ὶ ὠ ν ἡ μ ε ρ ὶ ὠ ν τ ῆ ς Μ. Ἑ β δ ο μ ἄ δ ο ς.

Α'. Εἰς τὴν ἐκ τοῦ κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγελίου περικοπῆν, τὴν ἀναγνωστικὴν ἐν τῷ Ὁρθρῷ τῆς Μ. Τετάρτης, ἐμπεριέχεται τὸ Κυριακὸν λόγιον «Ἐτι μικρὸν χρόνον τὸ φ ὦ ς μ ε θ ' ὕ μ ὶ ὠ ν ἔ σ τ ι. Π ε ρ ι π α τ εῖ τ ε ἕ ω ς τ ὸ φ ὦ ς ἔ χ ε τ ε... π ι σ τ εῦ ε τ ε εἰ ς τ ὸ φ ὦ ς, ἵ ν α υἱ οἱ φ ω τ ὸ ς γ ἐ ν ἠ θ ε σ τ ε ι»¹³.

Τὸ φῶς, ἐνάρθως ἐνταῦθα, σημαίνει εἴτε Αὐτὸν τὸν Κύριον, τὸ μόνον «κατ' ἀλήθειαν φῶς», ὡς διεκήρυξεν ὁ Ἰδιος, εἴτε αὐτὸ τοῦτο «τὸ φῶς τοῦ εὐαγγελίου»¹⁴.

Β'. Εἰς διαφόρους ὕμνους τῶν ἰ. ἀκολουθιῶν «τῶν ἁγίων καὶ ἀχράντων τοῦ Κυρίου Παθῶν», ὡς:

α) ἐν τῷ Ὁρθρῷ τῆς Μ. Παρασκευῆς, ὅστις ψάλλεται τὸ ἑσπέρας τῆς Μ. Πέμπτης, χαρακτηρίζεται παρομοίως ἀλληγορικῶς ἢ ὡς φ ὦ ς καὶ φ ω σ τ ῆ ρ ὁ Θεάνθρωπος ἢ ὡς φ ω τ ἰ σ μ ὸ ς τ ὶ σ σ ὸ ἢ φ ω τ ἰ σ τ ἰ κ ῆ — διαφωτίζουσα διδασκαλία Αὐτοῦ, ὅσον καὶ τὸ φωτεινὸν παράδειγμά Του ταπεινοφροσύνης καὶ θυσίας. Οὕτω,

1. ἐν τῷ μετὰ τὸ ἀλληλουάριον τροπαρίῳ (τῷ τῷ πρῶτον ψαλλομένῳ κατὰ τὸν Ὁρθρον τῆς Μ. Πέμπτης, ὅπερ καὶ ἐπαναλαμβάνεται εἰς αὐτὸν τῆς Μ. Παρασκευῆς) λέγεται, ὅτι «οἱ μαθηταὶ ἐν τῷ νικητῆρι τοῦ Δείπνου ἐ φ ω τ ἰ ζ ο ν τ ο υ».

Ὁ φωτισμὸς οὗτος δῆλον ὅτι συνετελέσθη εἰς τὸ

11. Πρβλ. Ἰ. Δροῦλια, Ἡ λέξις καὶ ἡ ἔννοια «φῶς» καὶ παράγωγα αὐτοῦ εἰς τὴν Ὑμνογραφίαν τῶν Φώτων, Ἀθήναι 1971, σ. 6 καὶ 7.

12. Γαλ. γ' 24.

13. Ἰωάν. ιβ' 35, 36. — Πρβλ. α' 4, γ' 19, η' 12, θ' 5.

14. Βλέπ. Π. Τρεμπέλα, Ὑπόμνημα εἰς τὸ κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγέλιον, Ἀθήναι 1954, σ. 464. — Πρβλ. α' Ὁ Ἰουδας... τ ο ὕ φ ω τ ὸ ς ἐ κ π ἰ π τ ε ι, τ ὸ σ κ ὸ τ ο ς δ ε χ ὸ μ ε ν ο ς», Κάθισμα 3ον, ἦχος πλ. δ', Ὁρθρου Μ. Τρίτης.

ΤΟ ΟΡΑΜΑ ΤΟΥ ΡΩΜΑΝΟΥ ΤΟΥ ΜΕΛΩΔΟΥ*

Ἡ περιγραφή τοῦ δράματος τούτου καταλαμβάνει τὸ μεγαλύτερον μέρος τῆς διηγέσεως τοῦ συντομωτάτου τούτου συναξαρίου καὶ ἀποτελεῖ τὸν βασικὸν θρῦλον περὶ τοῦ ποιητοῦ, ὅστις πειράται νὰ ἐξηγήσῃ μόνος αὐτὸς τὴν ὑψηλὴν τέχνην καὶ τὴν μοναδικὴν ἔμπνευσιν τοῦ Ρωμανοῦ. Βεβαίως καὶ ἡ διήγησις τοῦ δράματος εἶναι ἐλλειπής. Ἴσως ὅμως αἱ ἐλλείψεις αὐταί, αἱ ἀφοροῦσαι εἰς τὴν ἀφήγησιν τοῦ δράματος, δὲν εἶναι αἱ σπουδαιότεραι, καθ' ὅσον πάντοτε αἱ διηγήσεις δράματων εἶναι ἐπιγραμματικά

καὶ ἐκφράζουν, δι' ὀλίγων λέξεων συνήθως, μόνον τὰ ἐξωτερικὰ αὐτῶν στοιχεῖα. Ταῦτα δὲ συχνὰ εἶναι: Ἐμφάνισις ἱερῶν προσώπων προερχομένων ἐξ οὐρανοῦ, ὡς εἶναι οἱ ἄγγελοι, ἐπίσης δὲ καὶ συμβολικὰ σημεῖα. Δίδεται ἐντολὴ προφορική. Σπανίως δύναται νὰ ὑπάρχῃ καὶ ἐπικοινωνία μετὰ τῶν νεκρῶν, διὰ τῆς ὁποίας πληροφορεῖται ὁ ὄρων γεγονότα τοῦ μέλλοντος.

Ἐκτὸς ἀπὸ τὸ συναξάριον, τὸ ὄραμα τοῦ Ρωμανοῦ ἀπεικονίζεται ὀραιότατα καὶ εἰς τὴν εἰκονογραφίαν καὶ ἐν γένει τὴν τέχνην τῆς Ἐκκλησίας μας. Οὕτω διασφάζεται μέχρι σήμερον 1) εἰς τὴν τοιχογραφίαν

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 90 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 3-4 τεύχους.

ἀνάγωγιον μέγα ἐστρωμένον»¹⁵ ἐξ ἑνὸς μὲν διὰ τῶν νοουθεσιῶν, παραινέσεων, προτροπῶν καὶ διδασκαλιῶν τοῦ Θεοῦ Διδασκάλου, ἐξ ἑτέρου δὲ διὰ τοῦ παραδείγματος ταπεινόφρονος διακονίας παρὰ τῆς ὑπὸ τοῦ Κυρίου νίψεως τῶν ποδῶν τῶν Μαθητῶν Του¹⁶.

2. Ἀντιθέτως πρὸς τοὺς τοιουτοτρόπως φωτιζομένους Μαθητάς, ὡς ἀντιπαραβάλλεται ἐν συνεχείᾳ εἰς ἀντιφωνικὸν ὕμνον, ὁ Ἰούδας τυφλούμενος «τῷ πάθει τῆς φιλαργυρίας, ἐκπίπτει τοῦ φωτὸς ὁ ἐσκοτισμένος. ὁ τὸν φωστῆρα πωλήσας»¹⁷. Ἡ πτώσις αὕτη, ὡς ἀπεμπολὴ τοῦ νοητοῦ φωτός, ἐγένετο διὰ τῆς ὑπὸ τοῦ ἐπιβούλου καὶ δολίου μαθητοῦ προδοσίας καὶ πωλήσεως τοῦ Θ. Διδασκάλου, τούτεστι τοῦ πνευματικοῦ φωστήρος.

3. Εἰς ἕτερον ἀντίφωνον ὁ Ἄμνός τοῦ Θεοῦ, «Ὁν αἰὶ νομοθέται τοῦ Ἰσραὴλ» ἐσταύρωσαν, ὡς «ὁ χορὸς τῶν Ἀποστόλων βοᾷ», διακηρύσσεται, ὅτι «αὐτὸς ἐστὶν ἡ ζωὴ καὶ τὸ φῶς καὶ ἡ εἰρήνη τοῦ κόσμου»¹⁸.

Αἱ περὶ Χριστοῦ «ιδέαι» καὶ προσωνυμίας αὐταί εἶναι ἀσφαλῶς εἰλημμένα ἐκ σχετικῶν χωρίων τοῦ κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγελίου.¹⁹

4. Ὁ φραστικὸς εὐαγγελικὸς χαρακτηρισμὸς τοῦ Λόγου... «φῶς τοῦ κόσμου» ἐπαναλαμβάνεται αὐτολεξεῖ εἰς θεοτόκειον ὕμνον, ἐν ᾧ ἐκφραστικώτατα ἀποδίδονται ἡ ὁδύνη, ἡ λύπη καὶ οἱ στεναγμοὶ τῆς Παρθένου Μαρίας, θεωρούσης ἐν Σταυρῷ ἀναρτώμενον τὸν «Ἀχώρητον»²⁰.

15. Μάρκ. ιδ' 15, Λουκ. κβ' 12.

16. Βλέπ. ἀπόδειγμα δέδωκα ὑμῖν». Ἰωάν. ιγ' 15.

17. Δ' Ἀντίφωνον Ὁρθρου Μ. Παρασκευῆς.

18. ΙΒ' Ἀντίφωνον (3ον) ἔνθ' ἀνωτ.

19. Βλέπ. «Ἐν αὐτῷ ζωὴ ἦν καὶ ἡ ζωὴ ἦν τὸ φῶς τῶν ἀνθρώπων», Ἰωάν. α' 4.—Πρβλ. «ἐγὼ εἰμι ἡ ζωὴ», Ἰωάν. ιδ' 6 καὶ «ἐγὼ εἰμι τὸ φῶς τοῦ κόσμου», Ἰωάν. η' 12, θ' 5 καὶ ιβ' 46.

20. 3ον Ἀπόστιχον Ἰδιόμελον Ὁρθρου Μ. Παρασκευῆς.—Πρβλ. κατωτέρω μνημονευόμενον «Οἶμοι φῶς τοῦ κόσμου», 62ον Ἐγκώμιον Ἐπιταφίου Θρήνου Α' Στάσεως.

Ὡς φῶς τοῦ κόσμου ὑπονοεῖται καὶ ἐνταῦθα τὸ νοητὸν φῶς, ὅπερ εἶναι βεβαίως ὁ Πλαστοργὸς Λόγος τοῦ Θεοῦ, «δι' οὗ τὰ πάντα ἐγένετο» καὶ πρωτίτως τὸ αἰσθητὸν φῶς.

5. Αὐτὸς ὁ Λόγος, ὁ κατὰ κυριολεξίαν Φωτοδότης καὶ Φιλάνθρωπος, εἶναι ὁ χαρίσας τὸν αἰσθητὸν φωτισμὸν εἰς τυφλοὺς διὰ τῆς ἰάσεως τοῦ ἀσθενοῦς αἰσθητηρίου τῆς ὀράσεώς των, ἥτοι τῶν τετυφλωμένων σωματικῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν, καθὼς ἐμφανίζεται ἐν ἑτέρῳ ἀντίφωνῳ, ἀνθρωπίνως παραπονούμενος καὶ ἐρωτῶν τοὺς Ἰουδαίους «ὁ Εὐεργέτης»: «Λαὸς μου τί ἐποίησά σοι ἢ τί σοι παρηνώχλησα; Τοὺς τυφλοὺς σου ἐφώτισα»²¹.

6. Ἐπὶ τούτοις ὁ Ὑμνωδός, ἱκετεύων τὸν Λυτρωτὴν, ἵνα διὰ τοῦ Σταυροῦ Του, τῆς σταυρικῆς δηλονότι θυσίας Του, φωτίσῃ πνευματικῶς καὶ λυτρώσῃ ἡθικῶς αὐτόν, ἀναφωνεῖ: «καμέ τῷ ξύλῳ τοῦ Σταυροῦ φώτισον καὶ σώσον με»²².

Εὐνόητον τυγχάνει, ὅτι τὸ ξύλον τοῦτο σιωπηρῶς ἀντιδιαστέλλεται πρὸς τὸ ἕτερον ἐκεῖνο ξύλον «τοῦ γινώσκειν καλὸν καὶ πονηρόν». (Γεν. β' 17).

7. Παρὰλλήλως πρὸς τὸν διὰ τοῦ Σταυροῦ πνευματικὸν φωτισμὸν καὶ τὴν λύτρωσιν, ὁ φωτισμὸς τῶν νοητῶν ὀφθαλμῶν ὀλοκληροῦται διὰ τῆς ἀναστάσεως, «δι' ἧς ἐφώτισθη μεν» οἱ βοῶντες εἰς τοὺς μακαρισμοὺς τὸ «μνήσθητι»²³.

(Συνεχίζεται)

ΙΩΑΝΝΗΣ Δ. ΔΡΟΥΛΙΑΣ

21. ΙΒ' Ἀντίφωνον (1ον) Ὁρθρου Μ. Παρασκευῆς.

22. Ἐξαποστειλάριον Ὁρθρου Μ. Παρασκευῆς.—Πρβλ. «ὁ φωτίσας τὸν κόσμον Σταυρῷ τῷ τιμίῳ», 7ον Στιχηρὸν κεκραγάριον ἀναστάσιμον Ἦχου πλ. α'.—Πρβλ. «Ποῖον ἔθεώρου ὡς μέσον τῆς σωτηρίας ταύτης καὶ ἐπομένως ποῖον γεγονός τοῦ βίου τοῦ Ἰησοῦ ἐώραζον; Βεβαίως τὸν σταυρικὸν θάνατον αὐτοῦ», Β. Στεφανίδου, Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία, Ἀθήναι 1948, σ. 99.

23. Μακαρισμὸς 7ος Μ. Παρασκευῆς.

τοῦ 1606 εἰς τὸ Καθολικὸν τῆς Ἱ. Μ. Ἀγ. Ἰωάννου τοῦ Καταρράκτη εἰς τὸν Ὁξύλιθον τῆς Εὐβοίας, 2) εἰς τὴν τοιχογραφίαν τοῦ 1680 εἰς Ἀγ. Κυριακὴν Παλαιοχώρας τῆς Αἰγίνης καὶ 3) εἰς τὸ ξυλόγλυπτον ἀναλόγιον τοῦ Παρεκκλησίου τῆς Ἀγ. Ζώνης εἰς τὴν Ἱ. Μ. Βατοπεδίου τοῦ Ἀγ. Ὁρους.

Κατὰ τὰ ἀνωτέρω προκύπτει τὸ ζήτημα, ποῖον τὸ βαθύτερον περιεχόμενον τοῦ δράματος τοῦ Ρωμανοῦ καὶ πῶς ἐννοεῖται ἡ ὑπαρξίς του ἐντὸς τῶν ἱστορικῶν καὶ φιλολογικῶν πλαισίων τῆς ἐποχῆς του. Ἡδη ἐτέθη τὸ θέμα τῆς φιλολογικῆς κατασκευῆς τοῦ δράματος εἰς μεταγενεστέραν ἐποχὴν ὑπὸ τοῦ ἁγιογράφου, πρὸς ἐξήγησιν τῆς ἀνωτέρας ἐμπνεύσεως τοῦ ποιητοῦ.⁸ Τὸ πρόβλημα παρουσιάζει ἰδιαίτερον ἐνδιαφέρον καὶ ἀπὸ ἀπόψεως συσχετίσεως τοῦ δράματος πρὸς τὰ προηγούμενα ἢ καὶ μεταγενέστερα τοιαῦτα συγκριτικῶς πρὸς διαπίστωσιν τυχόν ὁμοιοτήτων καὶ διαφορῶν. Τὰ ἀνωτέρω ἐρωτήματα ἐν σχέσει πρὸς τὸ ἐν λόγῳ ὄραμα θὰ προσπαθήσωμεν ἐν συνεχείᾳ νὰ ἐξετάσωμεν.

2. Ἡ περιγραφή τοῦ δράματος.

Ἀνεφέρομεν ἤδη, ὅτι τὸ ὄραμα τοῦ Ρωμανοῦ περιέχεται εἰς τὸ συναξάριον αὐτοῦ. Αἱ σωζόμεναι μορφαι τοῦ συναξαρίου τούτου (I'-IB' μ.Χ. αἰῶνος) εἶναι τέσσαρες⁹ καὶ διακρίνονται εἰς δύο ομάδας. Εἰς τὴν πρώτην ἀνήκουν τὸ «Μηναῖον» καὶ τὸ «Μηνολόγιον», εἰς δὲ τὴν δευτέραν τὸ «Ἱεροσολυμιτικόν» καὶ τὸ «Σιμωνδιανόν». Τὰ συναξάρια ταῦτα συμφωνοῦν μεταξύ των καὶ ἐν πολλοῖς συμπίπτουν. Τὰ ὀλιγώτερον σύντομα ἐξ αὐτῶν διακρίνονται διὰ τὴν προσθήκην στοιχείων τινῶν κατὰ τὴν ἔκθεσιν τῶν αὐτῶν σημείων τῆς ζωῆς τοῦ Μελφδοῦ.

Πλὴν τῶν ἀνωτέρω μορφῶν τοῦ συναξαρίου τοῦ Ρωμανοῦ, διασώζεται εἰς τὰ συγγράμματα τοῦ Νικηφόρου τοῦ Καλλίστου Ξανθοπούλου (ἀρχὰς ΙΔ' μ.Χ. αἰῶνος)¹⁰ ἔτι ἐκτενεστέραι διήγησις αὐτοῦ περὶ τοῦ Ρωμανοῦ, εἰσάγουσα καὶ ὅλως νέα στοιχεῖα, μὴ διασωζόμενα ὑπὸ τῶν συναξαρίων. Ἀναγνωρίζεται δὲ γενικῶς, ὅτι πᾶσαι αἱ ὡς ἄνω διασωθεῖσαι πηγαί,

8. Σωφρ. Εὐστρατιάδου, ὁ Ρωμανὸς ὁ Μελφδοῦς καὶ ἡ Ἀκάθιστος εἰς Γρηγόριον Παλαμᾶν 1917, σσ. 196 ἐξ.

9. 1) Τὸ ἐν τῷ Μηναίῳ 1η Ὀκτωβρίου, 2) τὸ Μηνολόγιον τοῦ αὐτοκράτορος Β' τοῦ Πορφυρογεννήτου (ΙΑ' μ.Χ. αἰῶνος) δημοσιευόμενον ἐκ τοῦ κώδικος Vatic. Gr. 1613 εἰς PG 107, 3) Τὸ ὑπὸ τοῦ Ἀ. Παπαδοπούλου-Κεραμέως ἐκ τοῦ κώδικος XL τοῦ X/XI αἰῶνος τῆς Πατριαρχικῆς βιβλιοθήκης τοῦ τιμίου Σταυροῦ τῶν Ἱεροσολύμων δημοσιευόμενον εἰς Byzant. Zeitschrift 2(1893) σ. 600 καὶ 4) τὸ Σιμωνδιανόν ἐκ τοῦ Βερολινείου κώδικος Philipps 1622 τοῦ ΙΑ' αἰῶνος δημοσιευόμενον εἰς Analecta Bollandiana XIII (1894) σσ. 441 καὶ εἰς Propylaeum ad Acta Sanctorum, Novembris, Paris 1902 σσ. 95-96 ὑπὸ τοῦ H. Delehaye.

10. βλ. Ἑρμηνείαν εἰς τοὺς ἀναβαθμοὺς τῆς Ὀκτωῆχου παρὰ Νικηφόρου Καλλίστου Ξανθοπούλου, ἡδη πρῶτον τύποις ἐκδοθεῖσα, ἢς προτέτακται καὶ προλεγόμενα, συνταχθέντα ὑπὸ τοῦ ἐν Ἱεροδιακόνις Κυρίλλου Ἀθανασιάδου τοῦ Ἁγιοταφίτου. Ἐν Ἱεροσολύμοις 1888.

προέρχονται ἀναμφιβόλως ἀπὸ μίαν ἀπωλεσθεῖσαν πλέον παλαιάν καὶ λεπτομερεστέραν βιογραφίαν τῶν ἁγίων τῆς Ἐκκλησίας, τῆς ὁποίας ἀποτελοῦν αὐταὶ περίληψιν. Συμφώνως λοιπὸν πρὸς τὰ στοιχεῖα τῶν ἀνωτέρω πηγῶν περιγράφομεν ἐν συνεχείᾳ τὸ ὄραμα τοῦ Ρωμανοῦ.

α) Ἡ βασικὴ διήγησις τοῦ δράματος, ὡς ἀπαντᾷ εἰς τὸ Μηναῖον, ἔχει ὡς ἀκολούθως: «.....ἐπετέλει οὖν ἐκεῖσε (ἐν Βλαχέρναις) τὴν παννυχίδα καὶ πάλιν ἐπέστρεψεν ἐν τοῖς Κύρου, ἔνθα καὶ τὸ χάρισμα τῆς συντάξεως τῶν κοντακίων ἔλαβεν, ἐπιφανείσης αὐτῷ τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου κατ' ὄναρ καὶ τόμον χάρτου ἐπιδούσης καὶ κελευσάσης αὐτὸν καταφαγεῖν. Ἐδοξεν οὖν ἀνοῖξαι τὸ στόμα καὶ καταπιεῖν τὸν χάρτην, ἦν δὲ ἑορτὴ τῶν Χριστουγέννων καὶ εὐθέως ἔξυπνος γενόμενος, ἀναβὰς ἐν τῷ ἄμβωνι, ἤρξατο ψάλλειν «ἡ παρθένος σήμερον τὸ ὑπερούσιον τίκτει...». Εἰς ἀπάσας δὲ τὰς παραλλαγὰς τοῦ συναξαρίου τούτου οὐδὲν οὐσιῶδες καὶ δυνάμενον νὰ συμπληρώσῃ τὴν ἀνωτέρω διήγησιν προστίθεται.

β) Τὸν ἀκριβῆ τόπον καὶ χρόνον τοῦ δράματος καθορίζει πληρέστερον ἢ ἐκτενεστέρη διήγησις τοῦ Νικηφόρου Καλλίστου: «.....μῦθ' ἐν τῇ τῶν Χριστουγέννων ἡμέρᾳ μετ' ἀπείρου πλήθους ὀρθρίσας τῷ εἰρημένῳ οἴκῳ τῆς θεομήτορος γίνεται, καὶ δὴ περὶ τὴν ἕκτην ταύτης ὡς ἔθος δεόμενος, πρὸς ὕπνον, ἐπὶ τὸν ἄμβωνα τρέπεται, καὶ εὐθὺς (ὦ τοῦ θαύματος καὶ παραδόξου ἀκούσματος) αὐτὴν τὴν θεομήτορα ὄρᾳ ἐμφανῶς.....». Τόπος λοιπὸν τοῦ δράματος κατὰ τὴν ἀνωτέρω διήγησιν εἶναι ὁ ναὸς τῆς Θεοτόκου (τῶν Κύρου) καὶ χρόνος ἡ ὥρα τῆς λατρείας κατὰ τὴν ἡμέραν τῶν Χριστουγέννων.

γ) Ἐν συνεχείᾳ, πᾶσαι αἱ πηγαὶ συμφωνοῦν, ὅτι ἡ Θεοτόκος «ἐπέδωκε τόμον χάρτου» ἢ κατὰ Νικηφόρον Κάλλιστον «εἰλιγμα χάρτου ἄκροις δακτύλοις ὡς κοντάκιον», καὶ τὸν προέτρεψεν ἢ ἐκέλευσεν, ὅπως καταφάγῃ τοῦτον. Ἡ κατάποσις τοῦ χάρτου καθ' ὕπνον, μὴ οὕσα δυνατὴ, δὲν μαρτυρεῖται ὡς πρᾶξις συνειδητῆ ὑπὸ οὐδεμιᾶς πηγῆς, ἀλλ' ὡς φανταστικὴ:

«Ἐδοξεν οὖν ἀνοῖξαι τὸ στόμα καὶ καταπιεῖν τὸν χάρτην» (Μηναῖον). «Ἐνόμισεν οὖν ὁ ἅγιος ἀνοῖξαι τὸ στόμα καὶ καταπιεῖν τὸν χάρτην» (Μηνολόγιον).

«Ὁ δὲ δῆθεν ἐσθίων, ὑπὲρ μέλι ἐδόκει ἐσθίειν» (Νικηφόρος Κάλλιστος).

δ) Κατὰ τὸ Μηναῖον: «εὐθέως ἔξυπνος γενόμενος ἀναβὰς ἐν τῷ ἄμβωνι ἤρξατο ψάλλειν «ἡ παρθένος σήμερον», ἦτοι ὁ Ρωμανὸς εὐθέως μετὰ τὸ ὄραμα βадίζει πρὸς τὸν ἄμβωνα. Εἰς τὸν Νικηφόρον Κάλλιστον ὑποσημαίνεται μικρὰ χρονικὴ ἀνάπαυλα: «καὶ αὐτίκα (ὦ τῆς χάριτος) θείας πληροῦται δωρεᾶς, καὶ δὴ τὸν ἄμβωνα ἀνίων κατὰ τὴν ἐβδόμην, τό, ἡ παρθέν-

ΕΣΧΑΤΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΙΕΡΑΠΟΣΤΟΛΗ*

3. Κατ' ἀρχὴν πρέπει νὰ τονίσωμεν, ὅτι ἡ ἔννοια τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ ἀπαντᾷ ἤδη εἰς τὸ πρῶτον στάδιον τοῦ Κ.Δ., καθορίζει δ' ἐξ ὀλοκλήρου καὶ ἐν ταῖς λεπτομερείαις αὐτοῦ τὸ εὐαγγέλιον τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς πρώτης Ἐκκλησίας.

Ἦδη ὁ Ἰωάννης ὁ Βαπτιστὴς κατὰ τὸ ἐν τῇ ἐρήμῳ κήρυγμά του διεμήνυε πρὸς τὸν λαόν, ὅτι «ἤγγικεν γὰρ ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν» (Ματθ. 3,2), ὑπέδειξε δὲ τὸν Ἰησοῦν, ὁ ὁποῖος εἶναι ὁ ἰσχυρότερός του (στ. 11), ὡς τὸν φορέα τῆς σωτηρίας (Ἰωάν. 1,29). Διὰ τὸν λόγον τοῦτον ἐζήτει εἰλικρινῆ μετάνοιαν ἀπὸ τοὺς ἀκροατάς, ῥιζικὴν δηλ. ἀλλαγὴν τῶν θρησκευτικῶν πεποιθήσεων καὶ τῆς συμπεριφορᾶς, προκειμένου νὰ μὴ ἐκκοποῦν καὶ βληθοῦν εἰς τὸ πῦρ, ὡς τὰ ἄκαρπα καὶ ἀνωφελῆ δένδρα (στ. 10, 12). Ἐπίσης ὁ ἴδιος ὁ Ἰησοῦς ἤρχισε τὴν δημοσίαν αὐτοῦ δράσιν εἰς τὴν Γαλιλαίαν μὲ τὴν συγκλονιστικὴν διακήρυξιν πρὸς τὸν λαόν: «Πεπλήρωται ὁ καιρὸς καὶ ἤγγικεν ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ» (Μάρκ.

1,15· Ματθ. 4,17), ἐκάλεσε δὲ αὐτὸν νὰ μετανοήσῃ εἰλικρινῶς καὶ νὰ πιστεύσῃ εἰς τὸ ὑπ' αὐτοῦ κηρυγτόμενον εὐαγγέλιον. Ὡσαύτως, ὅταν Οὗτος ἀπέστειλε τοὺς μαθητὰς πρὸς τὸ κήρυγμα, ἐτόνισεν, ὅτι ὁ «θερισμὸς πολὺς» (Ματθ. 9,37· Λουκ. 10,2) καὶ ὅτι ὑπάρχει μεγάλη ἀνάγκη ἐργατῶν πρὸς θερισμόν. Διὰ τοῦτο παρήγγειλεν εἰς αὐτοὺς νὰ ἐξέλθουν εἰς τὸν κόσμον καὶ νὰ ἐξαγγείλουν εἰς αὐτὸν τὴν ἐπικειμένην Βασιλείαν (Ματθ. 10,7· Λουκ. 10,9,11). Ἡ ἰδέα δὲ τῆς «μυστικῆς» ἀλλὰ δυναμικῆς Βασιλείας διακατέχει ἐξ ὀλοκλήρου τὸ κήρυγμα τοῦ Ἰησοῦ, διεμόρφωσε δὲ ἀκόμη καὶ τὰς ἐπὶ μέρους αὐτοῦ διδασκαλίας. Οὕτως, ὁμιλῶν π.χ. ὁ Ἰησοῦς περὶ τῆς Θείας Εὐχαριστίας (Μάρκ. 14,25· Λουκ. 22,18), θεωρεῖ ταύτην εἰκόνα καὶ πρότυπον τῆς Βασιλείας, καὶ παρομοιάζει αὐτὴν πρὸς βασιλικὸν μεσσιανικὸν δεῖπνον. Ὡσαύτως, εἰς τὰς γνωστὰς παραβολὰς περὶ τῆς Βασιλείας (Ματθ. 13· Μάρκ. 4· Λουκ. 13) αὕτη παρουσιάζεται ὡς σαγήνη, ἀπωλεσθεῖσα δραχμὴ, ζῶν σπóρος, μικρὰ ζύμη, κ.ἄ., ἡ ὁποία ὠριμάζει βραδέως, καὶ ἀξάνει βαθμηδὸν ἐντὸς τοῦ κόσμου, προκειμένου νὰ μεταβάλλῃ τοῦτον ἐν καιρῷ. Τέλος,

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 159 τοῦ προηγουμένου τεύχους.

νος σήμερον ὑπερφυῶς ἐξεβόησεν». Τοῦτο ἔννοεῖ σαφέστερον τὸ Μηνολόγιον. «Καὶ εὐθέως ἐγερθεὶς ἐκ τοῦ ὕπνου, ἐθαύμαζε καὶ ἐδόξαζε τὸν Θεόν. Εἶτα ἀναβὰς εἰς τὸν ἄμβωνα, ἤρξατο ψάλλειν».

ε) Ὁ Νικηφόρος Κάλλιςτος δηλοῖ, ὅτι καὶ ἄλλα κοντάκια «ἐμφανεῖα ταύτης (τῆς θεομήτορος) συνέταξε». Τοῦτο δύναται νὰ ἔννοῃ εἴτε τακτικὰς ἐμφανίσεις τῆς Θεοτόκου εἰς τὸν ποιητὴν εἴτε τὴν προέκτασιν τοῦ ἀρχικοῦ ὁράματος εἰς ὀλοκλήρον τὴν ζωὴν τοῦ Ρωμανοῦ.

στ) Τὴν αἰτιολογίαν τοῦ ὁράματος προβάλλει ὁ Νικηφόρος Κάλλιςτος διὰ τῶν ἐξῆς: «Οὗτος γάρ, (ὁ Ρωμανός) τὰ πρῶτα καλλιφωνίας ἐπιμελούμενος ἀμελῆς παντάπασιν ὑπῆρχεν καὶ ἄηχος· διὸ καὶ γέλωσ τοῖς ἅπασιν καὶ παίγνιον προῦκειτο, κἄν ἄλλως ἀρετῆς ἐργάτης ἦν δόκιμος· ἀμέλει καὶ τῷ ἐν τοῖς Κύρου ναῶ προσιών, τῆς μητρὸς ἐδέετο τοῦ θεοῦ δοῦναι χάριν αὐτῷ καὶ εἰς θαῦμα μεταστρέψαι τὸ ὄνειδος». Δραματοποίησιν δὲ τῆς ἐν λόγῳ διηγήσεως περὶ τῆς ἀφωνίας καὶ ἀηχίας περιέχει ὁ ὑπὸ Ἀκακίου Σαββαΐτου μοναχοῦ βίος τοῦ Ρωμανοῦ, πιθανῶς τοῦ ΙΑ' -ΙΒ' μ.Χ. αἰῶνος¹¹.

ζ) Ἡ βιογραφία τοῦ Ἀκακίου, ἥτις περιορίζεται κυρίως εἰς τὸ ὄραμα τοῦ ποιητοῦ, διακρίνεται καὶ διὰ τὴν πρὸς μοναστικούς σκοποὺς διασκευὴν τοῦτου.

11. O. Lampsides, über Romanos den Meloden — ein unveröffentlichter Hagiographischer Text, εἰς Byzant. Zeitschrift 61(1968) σσ. 38-39 (δημοσ. ἐκ τοῦ Cod. Athous 3802, Dionysiou 268).

Οὕτω τὸ ὄραμα περιλαμβάνει δύο μέρη: 1) Παρουσιάζεται ἡ Θεοτόκος εἰς τὸν Ρωμανὸν ἐν τῇ ἰ. μονῇ τῆς Γοργοπηκόου¹² καὶ ὑπόσχεται, ὅτι θὰ δώσῃ εἰς αὐτὸν τὸ χάρισμα τῆς λιγηρᾶς φωνῆς, ἐὰν οὗτος καρῆ μοναχὸς καὶ μείνῃ ἰσοβίως ἐκεῖ. 2) Μετὰ τὴν πραγματοποίησιν τῆς μοναχικῆς κουρᾶς παρουσιάζεται ἐκ νέου ἡ Θεοτόκος κατὰ τὴν ὑπόσχεσιν αὐτῆς τὴν νύκτα, καὶ ἐνῶ ἐκοιμάτο ὁ Μελωδὸς ὕπνον οὐχὶ βαθύν, ἀλλὰ γλυκόν, προσφέρει τὸ χάρισμα εἰς αὐτόν.

η) Εἰς τὸ κείμενον τοῦ Ἀκακίου ἐπίσης συνδέεται διὰ πρώτην φορὰν τὸ ὄραμα τοῦ Ρωμανοῦ πρὸς τὸ τοῦ Ἰεζεκιήλ καὶ ὑπογραμμίζονται διαφοραὶ πρὸς αὐτό, καθὼς καὶ πρὸς τὸ τοῦ Ἐφραίμ τοῦ Σύρου. Λέγει λοιπὸν ἐν αὐτῷ ἡ Θεοτόκος: «χάνε τὸ στόμα σου καὶ ἐψώμισεν αὐτῷ σελίδα βιβλίου οὐχὶ κεφαλίδα ὡς τῷ Ἰεζεκιήλ πάλαι οὐδὲ ὡς τῷ Ἐφραίμ τῷ Σύρω, ἀλλὰ σελίδα γεγραμμένην ἔσωθεν καὶ ἔξωθεν. Τί δηλούσης; ὅτι τὸ μὲν ἔσωθεν τὸν φωτισμὸν τῆς ψυχῆς καὶ τῆς καρδίας τοῦ δοθέντος, τὸ δὲ ἔξωθεν διὰ τῆς εὐφωνίας, ὅπως δοξασθῇ ὁ θεός...». Ὁ Ἀκάκιος σαφῶς τονίζει ἐνταῦθα τοὺς πνευματικούς σκοποὺς τοῦ ὁράματος τοῦ Ρωμανοῦ, ζητῶν συγχρόνως νὰ παρουσιάσῃ καὶ τὴν ὑπεροχὴν τοῦτου ἐναντι τῶν προηγουμένων ὁμοίων του.

(Συνεχίζεται) ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ Σ. ΚΟΡΑΚΙΔΗΣ

12. Ἡ ἰ. αὕτη μονὴ ἐκτίσθη εἰς τὴν θέσιν τῆς μονῆς Κύρου ἀργότερον καὶ ἐκεῖτο εἰς τὴν γνωστὴν σήμερον τοποθεσίαν τῆς Κων/πόλεως «ἐξ ἰσθμίου». Ὁ Ἀκάκιος ἴσως ἀναφέρει τὸ νέον ὄνομα τῆς μονῆς, προσαρμοζόμενος εἰς τὴν ἐποχὴν του.

δέον νὰ σημειωθῆ, ὅτι ἡ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ εἶναι τὸ πρότιστον αἴτημα τῶν πιστῶν (Ματθ. 6,33, πρβλ. Ἐβρ. 5,7) εἰς δὲ τὴν Κυριακὴν προσευχὴν, τὴν καθημερινὴν προσευχὴν αὐτῶν, ζητεῖται περιπαθῶς ἡ ἔλευσις τῆς Βασιλείας (Ματθ. 6,10· Λουκ. 11,2)¹.

Ἐκ παραλλήλου ὁμοῦ ὁ Ἰησοῦς εἶχε τὴν συνείδησιν, ὅτι δι' αὐτοῦ ἡ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ εἰσῆλθεν ἐνεργῶς εἰς τὴν ἱστορίαν, ὅτι δηλ. αἱ δυνάμεις τοῦ Θεοῦ ἐνεργοῦν δι' αὐτοῦ καὶ ἤδη καταργοῦν τὴν παλαιὰν τάξιν. Ἡ κλασσικὴ μαρτυρία περὶ τούτου προέρχεται ἐκ τῆς διηγήσεως τῆς θεραπείας τῶν δαιμονιζομένων (Λουκ. 11,20· Ματθ. 12,28), ὅτε ὁ Ἰησοῦς διακηρύσσει: «Εἰ δὲ ἐν δακτύλῳ Θεοῦ ἐκβάλλω τὰ δαιμόνια, ἄρα ἐφθασεν ἐφ' ὑμᾶς ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ». Ἡ δύναμις τοῦ Θεοῦ φανεροῦται εἰς τὸ πρόσωπον καὶ τὸ ἔργον τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ τοῦτο ἀκριβῶς εἶναι σημεῖον, ὅτι ἡ ἐξουσία τοῦ Θεοῦ ἐπιβάλλεται βαθμηδὸν εἰς τὴν ἱστορίαν. Ὁ Ἰησοῦς εἶναι συνεπῶς ὁ φορεὺς τῆς Βασιλείας. Εἰς ἄλλην περίπτωσιν, ὅταν οἱ Φαρισαῖοι ἠρώτησαν τὸν Ἰησοῦν «πότε ἔρχεται ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ», αὐτὸς ἀπήντησεν ὅτι: «Οὐκ ἔρχεται ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ μετὰ παρατηρήσεως, οὐδὲ ἐροῦσιν, ἰδοὺ ὧδε· ἡ ἐκεῖ· Ἰδοὺ γὰρ ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ ἐντὸς ὑμῶν ἐστίν» (Λουκ. 17, 20-21). Οἱ Φαρισαῖοι, συμφῶνως πρὸς τὴν παράδοσιν τῶν, ἐθεώρουν δυνατὸν τὸν χρονικὸν καθορισμὸν τῆς ἐλεύσεως τῆς Βασιλείας, ἐπίστευον δὲ ὅτι ἡ ἁμαρτία τοῦ λαοῦ παρακωλύει τὴν ἔλευσιν αὐτῆς. Συνεπῶς, διὰ τῆς μετανοίας καὶ τῆς ἐπιστροφῆς εἶναι δυνατὸν νὰ ἐπιταχυνθῆ ἡ ἔλευσις τῆς. Ἀντιθέτως, ὁ Ἰησοῦς ταυτίζει τὴν Βασιλείαν πρὸς τὸ πρόσωπόν του καὶ διακηρύττει τὸ γεγονὸς, ὅτι αὐτὴ δὲν συνδέεται πρὸς ἐξωτερικὰ σημεῖα. Περὶ τοῦ χρόνου αὐτῆς δὲν ὑπάρχει βεβαιότης. Ὅ,τι γνωρίζομεν, εἶναι τὸ γεγονὸς ὅτι ἡ παρουσία καὶ ἡ δράσις τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰς τὸν κόσμον εἰκονίζουσι τὴν εἰσβολὴν τῆς θείας δυνάμεως εἰς αὐτόν. Συνεπῶς, μόνη ἡ ζῶσα καὶ σταθερὰ κοινωνία πρὸς αὐτόν, δηλ. ἡ ὑποταγὴ ὑπὸ τὴν θείαν αὐτοῦ ἐξουσίαν, εἶναι σημεῖον, ὅτι ἡ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ πραγματοποιεῖται ἐν τῷ κόσμῳ.

Καὶ ἑτέρα παράδοσις διασώζεται εἰς τὴν Κ.Δ. σχετικῶς πρὸς τὸν χρόνον τῆς Βασιλείας. Ὁ Ἰησοῦς διακήρυξεν ἐπανειλημμένως, ὅτι αὐτὴ θὰ ἔλθῃ αἰφνιδίως καὶ εἰς χρόνον ἄγνωστον καὶ ἀκαθόριστον. Θὰ ἔλθῃ ὡς κλέπτῃς ἐν νυκτὶ καὶ οὐδεὶς γνωρίζει τὸν χρόνον τοῦτον. Ὁ Ἰησοῦς, ὁ μόνος ὁ ὁποῖος γνωρίζει τὸ θέλημα τοῦ Πατρὸς (πρβλ. Ἰωάν. 3,11· 8,26.28. 40· 12,49· 14,24· 15,15), ὁμολογεῖ ὅτι καὶ αὐτὸς ἄγνωστος τὸν ἀκριβῆ χρόνον τῆς Βασιλείας (Μάρκ. 13,32· Ματθ. 10,15). Ὑπάρχουν μάλιστα χωρία, ἐξ ὧν φαίνεται, ὅτι ὁ Ἰησοῦς ἀνέμενε τὴν Βασιλείαν κατὰ τὰς ἡμέρας τῆς ἐπιγείου δράσεώς του ἢ ἀμέσως μετὰ ταῦτα, ὡς π.χ. Μάρκ. 9,1· 13,26· 14,62. Εἰς τὸ κεφ.

13 τοῦ Μάρκου, τὸ ὁποῖον χαρακτηρίζεται ὡς μικρὰ ἀποκάλυψις, ὁ Ἰησοῦς ἀναφέρει ὠρισμένα φυσικὰ γεγονότα, ὡς πολέμους, βασιανισμούς, φυσικὰς καταστροφὰς, σεισμούς, ἐκλείψεις ἡλίου καὶ σελήνης, τὰ ὁποῖα θὰ προηγηθοῦν τῆς Βασιλείας. Τότε εἶναι δυνατὸν νὰ γνωρίζῃ κανεὶς, ὅτι ἐφθασε τὸ τέλος, πλὴν ὁμοῦ οἱ πιστοὶ δὲν πρέπει νὰ θορυβηθοῦν. Τὰ γεγονότα ταῦτα εἶναι ἀπλῶς «ἀρχὴ ὧδινων», δηλ. ἡ ἀρχὴ τῶν τελευταίων γεγονότων. Εἰς τὴν συνάφειαν αὐτὴν λέγει ὁ Ἰησοῦς καὶ τὴν μαρτυρίαν ἐκείνην, ἡ ὁποία ἐνδιαφέρει ἡμᾶς εἰδικώτερον: «Εἰς πάντα τὰ ἔθνη πρῶτον δεῖ κηρυχθῆναι τὸ εὐαγγέλιον» (Μάρκ. 13,10, πρβλ. Ματθ. 24,14). Ἡ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ, κατὰ τὸ χωρίον τοῦτο, θὰ ἔλθῃ τότε μόνον, ὅταν θὰ κηρυχθῆ τὸ χριστιανικὸν εὐαγγέλιον εἰς ὅλοκληρον τὸν κόσμον. Κατὰ συνέπειαν ἡ ἱεραποστολὴ εὐρίσκειται εἰς ἄμεσον σχέσιν πρὸς τὴν ἐσχατολογίαν καὶ μάλιστα ὑπὸ διπλῆν προοπτικὴν. Ἀφ' ἐνὸς μὲν αὕτη προετοιμάζει καὶ ὁδηγεῖ εἰς τὴν Βασιλείαν, ἀφ' ἑτέρου δὲ αὕτη τελεῖται ὑπὸ τὴν προοπτικὴν τοῦ ἀγνώστου μὲν ἀλλ' ἀμέσου τέλους, ἐρμηνεύεται δηλ. ὑπὸ τὸ φῶς τῆς Βασιλείας. Καὶ εἰς τὰς δύο περιπτώσεις ἡ ἱεραποστολὴ παρουσιάζεται ὡς ἐσχατολογικὸν γεγονός.

4. Διὰ τῆς ὡς ἄνω ἐρμηνείας τοῦ θέματος τῆς Βασιλείας δίδεται καινὴ λύσις εἰς τὸ θέμα τῆς ἐσχατολογίας. Ἡ πρώτη Ἐκκλησία ἔχει τὴν συνείδησιν, ὅτι διὰ τοῦ Ἰ. Χριστοῦ γίνεται μία ριζικὴ τομὴ εἰς τὴν ἱστορίαν, ὅτι δι' αὐτοῦ πληροῦνται οἱ καιροὶ καὶ ὅτι ἀνατέλλει μία νέα ἐποχὴ, ἡ ἐποχὴ τῆς χάριτος καὶ τῆς σωτηρίας. Ὅ,τι ἀπετέλεσε ζωηρὰν ἐλπίδα τοῦ ἰουδαϊκοῦ λαοῦ, ὅ,τι ἐπηγγέθησαν οἱ προφῆται τῆς Π.Δ., τοῦτο γίνεται πραγματικότης διὰ τοῦ Ἰησοῦ. Συνεπῶς, ἐσχατολογία δὲν εἶναι πλέον διὰ τὴν πρώτην Ἐκκλησίαν ἡ διδασκαλία περὶ τῶν ἐσχάτων ἡμερῶν μετὰ τὴν δευτέραν παρουσίαν. Τὸ πρόσωπον τοῦ Χριστοῦ εἶναι δι' αὐτὴν ὁ φορεὺς τῆς ἐσχατολογικῆς Βασιλείας. Συνεπῶς, αὕτη βιοῦται ἐν σπέρματι καὶ ἐν ἐσώπτῳ εἰς τὴν καθημερινὴν ζωὴν τῶν πιστῶν. Αἱ δυνάμεις τοῦ Θεοῦ ἐξεχύθησαν ἤδη εἰς τὴν ἱστορίαν καὶ ἐπιβάλλουν δυναμικῶς τὴν ἰδικὴν τῶν τάξιν, τὴν τάξιν τῆς χάριτος, τῆς ἀγάπης, τῆς εἰρήνης, τῆς δικαιοσύνης, τῆς ἐνότητος, τῆς ἐλευθερίας. Ὁ κόσμος τῶν ἀνθρωπίνων νόμων ἔχει οὐσιαστικῶς καταργηθῆ. Ἡ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ εἶναι καθημερινὴ πραγματικότης εἰς τὴν ζωὴν τῶν πιστῶν, ἡ ὁποία κρίνει καὶ καταργεῖ πᾶσαν ἀνθρωπίνην τάξιν, ἰδεολογίαν ἢ πολιτισμὸν. Διὰ τοῦτο ἀκριβῶς καὶ εἰς τὴν διδασκαλίαν τῆς πρώτης Ἐκκλησίας τονίζεται ἰδιαίτερος ἡ ἀλήθεια, ὅτι ὁ χριστιανὸς εἶναι πάροικος καὶ ὁδοιπόρος εἰς τὸν παρόντα κόσμον, δὲν ἔχει νὰ ἀναμένῃ τίποτε ἐξ αὐτοῦ παρὰ μόνον τὸ πάθος καὶ τὸν διωγμὸν (πρβλ. Α' Πέτρ. 1,1· 2,11· Β' Κορ. 5,6). Οὕτως ἡ ἐσχατολογία δὲν εἶναι πλέον μόνον ἀναμονή, ἀλλὰ καὶ βίωμα τῶν πιστῶν. Ἀφ' ἑτέρου ὁμοῦ ὁ Ἰησοῦς τονίζει ἰδιαζόντως, ὅτι ἡ Βασιλεία ἐπίκειται νὰ ἔλθῃ εἰς ἄγνωστον χρόνον. Διὰ τὸν λόγον τοῦτον ἐπιβάλλεται ἐτοιμότης, διαρ-

1. Περὶ τὸ θέμα τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ βλ. Ἰωαννίδου Β, Ἡ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ κατὰ τὴν διδασκαλίαν τῆς Κ.Δ. Ἀθήναι 1955, καὶ ἐν Θ.Η.Ε. τόμ. 3, 658-671, εἰδικώτερον δὲ Δημητροπούλου Π., Πορευθέντες 7 (1965) 18-23.

ΣΥΝΟΔΙΚΑΙ ΕΓΚΥΚΛΙΟΙ

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
 Η ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ
 ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἀριθ. { Πρωτ. 5996
 Διεκπ. 3700 } Ἀθήνησι τῇ 5-11-1971

ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ 1871

Πρὸς
 Τοὺς Σεβασμιωτάτους Ἱεράρχας
 τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Ἡ Διαρκὴς Ἱερὰ Σύνοδος, κοινοποιοῦσα ὑμῖν κατωτέρω τὴν ἐπ' ἀριθ. 59499 Ἑγκ. ΚΔ 62/24-8-71 ἐγκύκλιον τοῦ Ὑπουργείου Ἐσωτερικῶν, δι' ἧς κοινοποιεῖται ἡ ἐπ' ἀριθ. 639/1971 γνωμοδότησις τοῦ Α'. Τμήματος Διακοπῶν τοῦ Νομικοῦ Συμβουλίου τοῦ Κράτους περὶ τοῦ ἐπιτρεπτοῦ τοῦ ἐνταφιασμοῦ τῶν νεκρῶν εἰς ἐνοριακὰ κοιμητήρια, παρακαλεῖ ὑμᾶς, ἵνα ἐν εὐαρεστήσει λάβητε γνώσιν διὰ τὰ καθ' ὑμᾶς.

† Ὁ Ἀθηνῶν Ἱερωσύμωσ, Πρόεδρος
 † Ὁ Καλαβρῶτων καὶ Αἰγιαλείας Γεώργιος
 † Ὁ Μυτιλήνης Ἰάκωβος

κῆς ἐπαγρύπνησις καὶ ἀγών. Τὰ χαρίσματα τοῦ ἁγ. Πνεύματος καὶ ἡ σωτηρία δὲν εἶναι μόνιμος κατὰ κτησις τοῦ πιστοῦ. Ταῦτα πρέπει νὰ ἀποκτῶνται πάντοτε ἐκ νέου, νὰ ἀναζωογονῶνται εἰς τὴν καθημερινὴν ζωὴν διὰ σκληροῦ ἀγῶνος. Οὕτως ὁ χριστιανὸς ζῆ ἐντὸς μιᾶς τεταμένης ἀτμοσφαιρας, τὴν ὁποίαν δημιουργεῖ ἡ χάρις καὶ ἡ ἁμαρτία, ἡ σωτηρία καὶ ἡ πτώσις. Ὅ,τι βιοῖ ἐν τῷ παρόντι ὁ πιστὸς δύναται νὰ τὸ ἀπωλέσῃ λίαν εὐκόλως. Ὁ χριστιανὸς εἶναι χριστιανὸς μόνον, ὅταν γίνεται καθημερινῶς χριστιανός, ὅταν ζῆ τὴν ζωὴν του ὡς στάδιον δοκιμασίας καὶ ἀδιακόπου ἀγῶνος, χωρὶς νὰ παρασύρεται ἐκ τοῦ κόσμου ἢ νὰ ταυτίζεται πρὸς τὰ ἐνδιαφέροντά του. Ὁ χριστιανὸς πρέπει νὰ θεωρῇ τὴν ζωὴν του ὡς γεγονός ἐσχατολογικὸν ἐν τῇ ἱστορίᾳ, συμφώνως πρὸς τὴν ἔννοιαν τοῦ χωρίου Α' Κορ. 7,29-31: «Τοῦτο δέ φημι, ἀδελφοί, ὁ καιρὸς συνεσταλμένος ἐστίν· τὸ λοιπὸν ἵνα καὶ οἱ ἔχοντες γυναῖκας ὡς μὴ ἔχοντες ὄσιν, καὶ οἱ κλαίοντες ὡς μὴ κλαίοντες, καὶ οἱ χαίροντες ὡς μὴ χαίροντες, καὶ οἱ ἀγοράζοντες ὡς μὴ κατέχοντες, καὶ οἱ χρώμενοι τῷ κόσμῳ τούτῳ ὡς μὴ καταχρώμενοι· παράγει γὰρ τὸ σχῆμα τοῦ κόσμου τούτου»¹.

(Συνεχίζεται) **ΙΩΑΝ. ΠΑΝΑΓΟΠΟΥΛΟΣ δ. Θ.**

1. Περὶ τοῦ θέματος τῆς ἐσχατολογίας βλ. εἰδικότερον Ἀγουρίδου Σ., Ἐσχατολογία, ἐν Θ.Η.Ε. τόμ. 5, 931-943· Ἡ ὀρθόδοξη ἐνότις τῆς βιβλικῆς ἐσχατολογίας, ἐν: Βιβλικά Μελετήματα, τεύχ. 2, Θεσ/κη 1971,97-106.

† Ὁ Ἰωαννίνων Σεραφεῖμ
 † Ὁ Σερβίων καὶ Κοζάνης Διονύσιος
 † Ὁ Ναυπακτίας καὶ Ἐδουτανίας Δαμασκηνὸς
 † Ὁ Νικοπόλεως καὶ Πρεβέζης Στυλιανὸς
 † Ὁ Ξάνθης Ἀντώνιος
 † Ὁ Λιδυμοτείχου καὶ Ὁρεστιάδος Κων/τῖνος
 † Ὁ Κασσανδρείας Συνέσιος
 † Ὁ Νικαίας Γεώργιος

Ὁ Ἀρχιεραμματεῦν
 Ἀρχιμ. ΒΑΡΘΟΛΟΜΑΙΟΣ ΚΑΤΣΟΥΡΗΣ

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
 ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ
 ΓΕΝ. Δ/ΝΣΙΣ ΔΙΟΙΚΗΣΕΩΣ
 Δ/ΝΣΙΣ ΤΟΠ. ΑΥΤΟΔ/ΣΕΩΣ
 ΤΜΗΜΑ ΔΗΜ. καὶ ΚΟΙΝ. ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΣ
 Ἀριθ. Πρωτ. 59499
 Ἀριθ. Ἑγκ. ΚΔ-62

Ἐν Ἀθήναις τῇ 24-8-1971

Πρὸς

1. ΠΑΓΙΟΥΣ ΑΠΟΔΕΚΤΑΣ ΕΓΚΥΚΛΙΩΝ.
 2. Δήμουσ καὶ Κοινότητῆσ Κράτουσ (μέσω Νομαρχιών, ἀνευ ἀναπαραγωγῆσ).
- ΚΟΙΝ. 1. Ἱερὰν Σύνοδον τῆσ Ἐκκλ. τῆσ Ἑλλάδοσ.
 2. Παρ' ἡμῖν Τμήμα Δημ. καὶ Κοιν. Περιουσίασ (εἰς πενταπλοῦν).
- 600—Κ: ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΙ ΤΟΠ. ΑΥΤΟΔ/ΣΕΩΣ
 700—ΥΚ: ΠΕΡΙΟΥΣΙΑ ΑΚΙΝΗΤΟΣ
 760—Θ: ΝΕΚΡΟΤΑΦΕΙΑ—3 (Τόμος 7οσ)

Ἀντικείμενον: «Περὶ τοῦ ἐνταφιασμοῦ τῶν νεκρῶν εἰς ἐνοριακὰ κοιμητήρια».

Ἐχομεν τὴν τιμὴν νὰ κοινοποιήσωμεν κατωτέρω τὴν ἐπ' ἀριθμ. 639/1971 γνωμοδότησιν τοῦ Α' Τμήματος Διακοπῶν τοῦ Νομικοῦ Συμβουλίου τοῦ Κράτουσ, ἣν καὶ ἀποδεχόμεθα, ἀφορῶσαν εἰς τὸ ἐν περιλήφει ἀντικείμενον.

Ὁ Ἀντιπρόεδροσ τῆσ Κυβερνήσεωσ
 καὶ ἐπὶ τῶν Ἐσωτερικῶν Ὑπουργόσ
ΣΤ. ΠΑΤΤΑΚΟΣ

Ἀρχιβέσ ἀντίγραφον
 Ὁ Τμηματάρχησ
 Τ.Σ. Ὑπογο. Σ. ΨΑΛΤΗΣ

ΑΡΙΘ. ΓΝΩΜΟΔ. 639/1971

Ο.Τ.Α. - ΠΕΡΙΟΥΣΙΑ ΑΚΙΝΗΤΟΣ - ΝΕΚΡΟΤΑΦΕΙΑ—3

Ἀριθμ. ἐρωτήματος: 54384/1572/20-7-1971 Ὑπουργείου Ἐσωτερικῶν, Γεν. Δ/σις Διοικήσεως, Δ/σις Τοπ. Αὐτοδ/σεως, Τμήμα Δημοτ. καὶ Κοινοτ. Περιουσίας.

Περίληψις ἐρωτήματος: «Ἐρωτᾶται, ἐὰν ἐπὶ τῇ βάσει τῶν διατάξεων τοῦ Α.Ν. 582/1968 (περὶ δημοτικῶν καὶ κοινοτικῶν κοιμητηρίων), ἐπιτρέπεται τοῦ λοιποῦ ὁ ἐνταφιασμὸς νεκρῶν εἰς τὰ ἐνοριακὰ κοιμητήρια ἢ ἢ ταφῆ τούτων δέον νὰ λαμβάνῃ χώραν μόνον εἰς τὰ δημοτικά ἢ κοινοτικά Νεκροταφεία».

Ἐπὶ τοῦ πρόσθεν ἐρωτήματος τὸ Νομικὸν Συμβούλιον ἐγνωμοδότησεν ὡς ἀκολούθως:

Ἐν ἄρθρῳ 1 παραγρ. 1 τοῦ Α.Ν. 582 τῆς 28-9-1968 (περὶ δημοτικῶν καὶ κοινοτικῶν κοιμητηρίων) (ΦΕΚ Α 225) δρίζεται, ὅτι «ἡ ἴδρυσις καὶ συντήρησις κοιμητηρίων (νεκροταφείων) ἀνήκει εἰς τὴν ἀποκλειστικὴν ἀρμοδιότητα τῶν δήμων καὶ κοινοτήτων». Ἐν ἄρθρῳ δὲ 6 παραγρ. 1 καὶ 2 τοῦ αὐτοῦ ἀναγκ. νόμου δρίζεται, ὅτι «τὰ κοιμητήρια εἶναι προωρισμένα διὰ τὸν ἐντὸς αὐτῶν ἐνταφιασμὸν παντὸς νεκροῦ, ἀσχέτως θρησκείας ἢ ἐθνικότητος. Οἱ δῆμοι καὶ αἱ κοινότητες ὑποχρεοῦνται, ὅπως παραχωροῦν ἐντὸς τῶν ἀνηκόντων εἰς αὐτοὺς κοιμητηρίων χώρον διὰ τὸν ἐνταφιασμὸν παντὸς θανόντος δημότου ἢ μὴ καὶ παντὸς ἄλλου ἐν τῇ περιφερείᾳ τῶν θανόντος ἀνθρώπου, ἀνεξαρτήτως ἀν ὁ θανὼν ἦτο ἡμεδαπὸς ἢ ἀλλοδαπὸς, χριστιανὸς ἢ μὴ». Τέλος, διὰ τοῦ ἄρθρου 7 τοῦ εἰρημένον ἀν. νόμου ὠρίσθη, ὅτι πᾶσα διάταξις γενικὴ ἢ εἰδική, ρυθμίζουσα τὰ ὑπὸ τοῦ νόμου τούτου διεπόμενα θέματα καταργεῖται.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω διατάξεων σαφῶς προκύπτει, ὅτι ἡ ἴδρυσις καὶ ἡ συντήρησις κοιμητηρίων (νεκροταφείων) ἀνήκει εἰς τὴν ἀποκλειστικὴν ἀρμοδιότητα τῶν δήμων καὶ κοινοτήτων, καὶ ὅτι δημοτικά καὶ κοινοτικά κοιμητήρια εἶναι προωρισμένα διὰ τὸν ἐντὸς αὐτῶν ἐνταφιασμὸν παντὸς νεκροῦ, οἱ δὲ δῆμοι καὶ αἱ κοινότητες ὑποχρεοῦνται, ὅπως παραχωροῦν ἐντὸς τῶν ἀνηκόντων εἰς αὐτοὺς κοιμητηρίων χώρον διὰ τὸν ἐνταφιασμὸν παντὸς θανόντος δημότου ἢ μὴ καὶ παντὸς ἐν γένει ἀνθρώπου, θανόντος ἐν τῇ περιφερείᾳ τῶν κ.λ.π.

Ἐντεῦθεν συνάγεται, ὅτι ἐκεῖ ὅπου ὑφίστανται καὶ λειτουργοῦν δημοτικά ἢ κοινοτικά κοιμητήρια, δὲν ἐπιτρέπεται νὰ λειτουργοῦν παραλλήλως καὶ ἐνοριακὰ κοιμητήρια, ἀπ' οὗ, κατὰ ρητὴν διάταξιν τοῦ ἀνωτέρω νόμου, τὰ δημοτικά καὶ κοινοτικά κοιμητήρια εἶναι προωρισμένα διὰ τὸν ἐντὸς αὐτῶν ἐνταφιασμὸν παντὸς νεκροῦ, καταργηθέντων οὕτω σιωπηρῶς, διὰ τῶν ὡς ἄνω διατάξεων τοῦ νόμου τούτου, ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς ἰσχύος αὐτῶν, τῶν ἐνοριακῶν κοιμητηρίων ἐκεῖ, ὅπου ὑφίστανται καὶ λειτουργοῦν δημοτικά ἢ κοινοτικά τοιαῦτα.

Ἐπομένως, ὅπου ὑφίστανται καὶ λειτουργοῦν δημοτικά ἢ κοινοτικά κοιμητήρια, ἐνταφιασμὸς τῶν νεκρῶν δέον νὰ γίνῃται μόνον εἰς ταῦτα. (βλ. περὶ τούτου καὶ συμφώνους ἀπόψεις τῆς Ἱερᾶς Συνόδου

τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος εἰς σχετικὸν ὑπ' ἀριθμ. 2416/15-7-71 ἔγγραφόν της πρὸς τὸ Ὑπουργεῖον Ἐσωτερικῶν, ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὴν ὑπ' ἀριθμ. 3323/508/24-3-1971 γνωμοδότησιν τῆς Νομικῆς Ὑπηρεσίας τῆς Ἐκκλησίας).

Ὁ Πρόεδρος τοῦ Ν.Σ.Κ.

παρὰ τῷ Ὑπουργεῖῳ Ἐσωτερικῶν

Β. ΓΚΟΥΜΑΣ

Ἀριθ. { Πρωτ. 7715 Ἀθήνησι τῇ 22-11-1971
Διεκπ. 3863

ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ 1873

Π ρ ο ς

Τοὺς Σεβασμιωτάτους Ἱεράρχας
τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Κοινοποιοῦντες ὑμῖν παρὰ πόδας τὸ ὑπ' ἀριθ. 14142/20-11-1971 ἔγγραφον τοῦ Ὑπουργείου Κυβερνητικῆς Πολιτικῆς, ἀφορῶν εἰς τὰς δημοσιευτέας διὰ τῆς Ἐφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως Πράξεις τῶν Μητροπολιτικῶν Συμβουλίων, Συνοδικῆ ἐξουσιοδότησει, παρακαλοῦμεν, ἵνα λάβητε γνώσιν διὰ τὰ καθ' ὑμᾶς.

† Ὁ Ἀθηναίων ἹΕΡΩΝΥΜΟΣ, Πρόεδρος

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ
ΥΠΗΡ. ΕΘΝ. ΤΥΠ/ΦΕΙΟΥ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ ΕΚΔΟΣΕΩΝ
ΤΜΗΜΑ Β' ΕΦΗΜ. ΚΥΒ/ΣΕΩΣ
Ταχ. Δ/σις Καποδιστριαίου 34 (Τ. Τ. 102)
Τηλέφωνον 525-761

Ἐν Ἀθήναις τῇ 20 Νοεμβρίου 1971

Ἀριθ. Πρωτ. 14142

Πρὸς

τὴν Ἱερὰν Σύνοδον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

ΘΕΜΑ: «Περὶ τῶν δημοσιευομένων εἰς τὴν Ἐφημ. τῆς Κυβερνήσεως ἀποφάσεων τῶν Μητροπολιτικῶν Συμβουλίων κ.λ.π.».

Ἐχομεν τὴν τιμὴν νὰ γνωρίσωμεν ὑμῖν τ' ἀκόλουθα:

1. Ὑπὸ τῶν Ἱερῶν Μητροπόλεων ἀποστέλλονται καθημερινῶς εἰς τὸ Ἐθνικὸν Τυπογραφεῖον πρὸς δημοσίευσιν διὰ τῆς Ἐφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως (τεύχος ΠΝΠΔΔ) αἱ ὑπὸ τῶν Μητροπολιτικῶν Συμβουλίων λαμβανόμενα ἀποφάσεις, δι' ὧν διαβαθμίζονται ἐν τῇ ἐν ἢ ἀνήκουσι μισθολογικῇ κατηγορίᾳ οἱ Ἐφημέριοι οἱ ὑπαγόμενοι εἰς τὰς διατάξεις τοῦ Α.Ν. 536/1945 (ΦΕΚ 226/Α/1945) «περὶ ρυθμίσεως τῶν ἀποδοχῶν τοῦ Ὁρθοδόξου Ἐφημ. Κλήρου τῆς

Ἑλλάδος» ἀναλόγως τῶν ἐτῶν τῆς ὑπηρεσίας των, τῶν τυπικῶν αὐτῶν προσόντων κ.λ.π.

Αἱ διαβαθμίσεις αὐται ἐνεργοῦνται συμφώνως πρὸς τὰς διατάξεις τῆς παρ. 4 τοῦ ἄρθρου I τοῦ Α.Ν. ὑπ' ἀριθ. 469/1968 (ΦΕΚ 162|Α|1968) «περὶ μισθολογικῆς διαβαθμίσεως τοῦ Ἐφημ. Κλήρου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, αἱ δὲ σχετικαὶ ἀποφάσεις τῶν Συμβουλίων τούτων καταχωροῦνται εἰς τὴν Ἐφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως, δυνάμει τῆς παραγρ. 5 τοῦ ἄρθρου I τοῦ ἰδίου Νόμου.

2. Ἐκτὸς ὅμως τῶν ὡς εἴρηται ἀποφάσεων, ὧν ἡ δημοσίευσις προβλέπεται ὑπὸ τῶν κειμένων διατάξεων, ὑπὸ τῶν Ἱερῶν Μητροπόλεων ἀποστέλλονται ὡσαύτως, πρὸς δημοσίευσιν εἰς τὸ τεῦχος ΠΝΠΔΔ, ὅμοιαι ἀποφάσεις τῶν Μητροπολιτικῶν Συμβουλίων, δι' ὧν χορηγοῦνται εἰς τοὺς Ἐφημερίους αἱ ὑπὸ τῶν παρ. 2-4 τῆς ὑπ' ἀριθμ. 281/1966 ΠΥΣ (ΦΕΚ 284|Α|1966) «περὶ καθορισμοῦ τοῦ βασικοῦ μισθοῦ τῶν ἐν ἐνεργείᾳ τακτικῶν Ἐφημερίων καὶ ὑπ' ἀριθμ. 37/1967 ΠΥΣ (ΦΕΚ 47|Α|1967) περὶ τροποποιήσεως τῆς παραγρ. 3 τῆς ὑπ' ἀριθμ. 281/1966 ΠΥΣ προβλεπόμεναι προσαυξήσεις τοῦ βασικοῦ αὐτῶν μισθοῦ, λόγῳ συμπληρώσεως πενταετιῶν, καίτοι δὲν ὑφίσταται περὶ τούτου σχετικὴ διάταξις. (Ὅρατε τὸ κείμενον τῶν ΠΥΣ 281/1966 καὶ 37/1967 ὡς καὶ τοῦ Α.Ν. 469/1968). Σημειοῦται, ὅτι παρόμοιαι πράξεις τῆς Δημοσίας Διοικήσεως, περὶ χορηγήσεως τῶν ἐπιδομάτων τριετιῶν καὶ πολυετιῶν εἰς τοὺς Δημοσίους ὑπαλλήλους, ὡς καὶ τοὺς ὑπαλλήλους ΝΠΔΔ δὲν καταχωροῦνται εἰς τὴν Ἐφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως.

3. Καὶ ἐνῶ, ὡς προαναφέρθη, δὲν ὑφίσταται διάταξις Νόμου, παραγγέλλουσα τὴν δημοσίευσιν τῶν ἐν λόγῳ ἀποφάσεων, τὸ Ἐθνικὸν Τυπογραφεῖον κατακλύζεται, καθημερινῶς, ἀπὸ συναφῆς ἀποφάσεις, αἰτίνες πέραν τῆς ἀδείξεως τοῦ κόστους τῶν ἐκδιδομένων ΦΕΚ, λόγῳ τῆς ἀντιστοίχου ἀδείξεως τοῦ ἀριθμοῦ τῶν τυπογραφικῶν σελίδων, δημιουργοῦν ἀναίτιως περαιτέρω πρόσθετον ἀπασχόλησιν τοῦ Προσωπικοῦ αὐτοῦ.

4. Ὅμοιαν πρόσθετον ἀπασχόλησιν τοῦ Προσωπικοῦ τοῦ Τμήματος Β' (Ἐφημ. Κυβερνήσεως) τῆς Δ/σεως Ἐκδόσεων δημιουργεῖ ἡ ἀποστολὴ ὑπὸ πλείστων Μητροπόλεων αὐτοουσίῶν τῶν καταρτιζομένων Πράξεων ἢ ἀντιγράφων τῶν τηρουμένων Πρακτικῶν τῶν Συνεδριάσεων, ἐνῶ, κατὰ τὰ κεκανονισμένα, θὰ ἔδει ν' ἀποστέλληται πρὸς δημοσίευσιν συνοπτικὴ περίληψις αὐτῶν.

Ἡ ἀποστολὴ ἡμῖν ὑπὸ τῶν ὡς εἴρηται Μητροπόλεων μὴ κανονικῶν περιλήψεων ἐπιφέρει ἀναγκαίως, σημαντικὴν καθυστέρησιν εἰς τὴν δημοσίευσιν τῶν ἀποστελλομένων πράξεων, καθ' ὅσον ἡ ὑφ' ἡμᾶς ὑπηρεσία προβαίνει προηγουμένως εἰς τὴν σύνταξιν τῶν περιλήψεων, προσαρμύζουσα οὕτω τὰ ἀποστελλόμενα δημοσιεύματα, εἰς τὸν τύπον τῶν διὰ τῆς Ἐφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως (τεῦχος ΠΝΠΔΔ) δημοσιευομένων ὁμοίων.

5. Κατόπιν πάντων τῶν ἀνωτέρω καὶ πρὸς ἀποκατάστασιν ἐδρουθμίας εἰς τὴν λειτουργίαν τῆς ὑπηρεσίας Ἑθν. Τυπογραφείου, ἥτις τυγχάνει διαρκῶς βεβαρημένη μετὰ φόρτον κατεπειγουσῶν ἐργασιῶν, ἔχομεν τὴν τιμὴν νὰ παρακαλέσωμεν, ὅπως διὰ σχετικῆς ὑμετέρας ἐγκυκλίου πρὸς τὰς ἐκασταχοῦ Ἱεράς Μητροπόλεις ἀφ' ἐνὸς μὲν ἐπισημάνητε τὰς δυσμενεῖς ἐπιπτώσεις, ἃς συνεπάγεται ἡ ἀποστολὴ ἡμῖν μὴ ὀρθῶς συντεταγμένων περιλήψεων πρὸς δημοσίευσιν, ἀφ' ἑτέρου δὲ συστήσητε πρὸς ταύτας, ὅπως ἀποφεύγωσι, διὰ τοὺς ἀνωτέρω λόγους, τὴν ἀποστολὴν ἀποφάσεων, ὧν κατὰ νόμον δὲν ἀπαιτεῖται ἡ δημοσίευσιν (πενταετία).

Ἐντολῇ Ὑπουργοῦ
Ὁ Γενικὸς Γραμματεὺς
ΣΤΥΛΙΑΝΟΣ ΣΚΑΝΔΑΛΗΣ

Ἀριθ. { Πρωτ. 8242
Διεκπ. 4163 } Ἀθήνησι τῇ 13-12-1971

ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ 1877

Πρὸς
Τοὺς Σεβασμιωτάτους Ἱεράρχας
τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος

Συνοδικῆ ἐξουσιοδοτήσει, κοινοποιοῦντες ὑμῖν ἐνημερωτικῶς, τὰ ὑπὸ τῆς Ὑποεπιτροπῆς Ἱεροκηρύκων τῆς Μ.Σ.Ε. ἐπὶ τῆς Διοργανώσεως τοῦ Ποιμαντικοῦ Ἔργου τῆς Ἐκκλησίας καταρτισθέντα α) Σχέδιον Πίνακος Ἐδαγγελικῶν περικοπῶν μετὰ θέματος πρὸς ἀνάπτυξιν κατὰ τὰς μαθητικὰς λειτουργίας, ὡς καὶ β) τὸ φυλλάδιον «Γιὰ μιὰ καλὴ ἐξομολόγησιν», ἅτινα, διανεμόμενα τοῖς ἐτοίμως ἔχουσιν ὅπως προσέλθωσιν εἰς τὸ Ἱερώτατον τῆς Μετανοίας Μυστήριον νέοις, ἱκανῶς δύνανται νὰ ὑποβοηθήσωσι καὶ καθοδηγήσωσι τούτους, παρακαλοῦμεν, ὅπως ἐν ἐδαρεστήσει λάβητε γνώσιν αὐτῶν καὶ κατὰ τὴν ὑμετέραν κρίσιν χρησιμοποιοήσητε βοηθητικῶς ταῦτα εἰς τὸ ποιμαντικὸν ὑμῶν ἔργον.

Ἐπὶ τούτοις γνωρίζομεν ὑμῖν, ὅτι ἐν τῇ περιφερείᾳ τῆς Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν καθιερώθη ἐπ' ἐσχάτων ὁ θεσμὸς τοῦ Πνευματικοῦ Συμβούλου καὶ Ἐξομολόγου ἐν τοῖς Σχολείοις, καὶ δὴ καὶ τοῖς Γυμνασίοις.

Ὁ Πνευματικὸς οὗτος, τῇ πολυτίμῳ συμπαράστασει τοῦ ἐκπαιδευτικοῦ κόσμου καὶ τῇ στενῇ συνεργασίᾳ τῶν κ. κ. Γυμνασιαρχῶν καὶ τῶν Θεολόγων καθηγητῶν, σκοπὸν ἔχει, ἵνα καταρτίῃ ἐκάστοτε τὸ Πρόγραμμα τῆς ἐπικοινωνίας ἐν τῇ Ἱερᾷ Ἐξομολογήσει μετὰ τῆς μαθητιώσης Νεολαίας, συμφώνως πρὸς σχετικὴν ἀνακοίνωσιν, ἣς τινος σχέδιον ἐπισυνάπτεται ὡδε.

Ἡ ἐν τῷ Μυστηρίῳ τῆς Ἱεράς Ἐξομολογήσεως ἐπικοινωνία τοῦ πνευματικοῦ τούτου μετὰ τῆς μαθη-

τιώσης Νεολαίας, μὴ περιοριζομένη εἰς τὰς περιόδους τῶν ἁγίων τεσσαρακοστῶν, μέλλει ἐξικνεῖσθαι δι' ὅλου τοῦ ἔτους.

Ἡ τοιαύτη προσφορὰ τῆς Ἐκκλησίας εὐελπιστοῦμεν, ὅτι θὰ συμβάλῃ εἰς τὴν πνευματικὴν οἰκοδομὴν τῶν Νέων, ἢ πλησίον τῶν ὁποίων παρουσία τοῦ Κληρικοῦ καὶ Πνευματικοῦ Συμβούλου θὰ ἀσκή πολὺπλευρον εὐεργετικὴν ἐπίδρασιν.

Καθιστῶντες ὅθεν ὑμᾶς κοινωνοὺς τῶν ἀνωτέρω, παρακαλοῦμεν, ὅπως, εἰς βούλησθε, γνωρίσητε ἡμῖν τὰς ἐπ' αὐτῶν ὑμετέρας κρίσεις τε καὶ ἀπόψεις, ἐπὶ τῷ σκοπῷ τῆς ἀπὸ κοινοῦ ἀντιμετωπίσεως τῶν τοιαύτης φύσεως ποιμαντικῶν προβλημάτων.

† Ὁ Ἀθηνῶν **ΙΕΡΩΝΥΜΟΣ**, Πρόεδρος

Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος

† Ὁ Δέσποτης **ΚΟΣΜΑΣ**

Ἀριθ. { Πρωτ. 8377
Διεκπ. 4229 } Ἀθήνησι τῇ 16-12-1971

ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ 1879

Πρὸς

Τοὺς Σεβασμιωτάτους Ἱεράρχας
τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος

Συνοδικῇ ἀποφάσει διαπέμποντες ὑμῖν περιεκλείστως ὧδε ἔντυπον, φέρον τὸν τίτλον «Πρὸς τὴν Μεγάλην Σύνοδον» καὶ περιέχον τὰ κάτωθι ἐξ κείμενα, συνταχθέντα ὑπὸ τῆς προπαρασκευαστικῆς τῆς Ἁγίας καὶ Μεγάλης Συνόδου τῆς κατ' Ἀνατολὰς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας Διορθοδόξου Ἐπιτροπῆς, κατὰ τὴν πρώτην αὐτῆς διάσκεψιν ἀπὸ 16-27 Ἰουλίου 1971:

α) Περὶ τῆς Θείας Ἀποκαλύψεως καὶ τῶν τρόπων ἐκφορᾶς αὐτῆς ἐπὶ σωτηρία τοῦ ἀνθρώπου.

β) Περὶ τῆς πληρεστερας συμμετοχῆς τοῦ λαϊκοῦ στοιχείου ἐν τῇ λατρευτικῇ καὶ ἄλλῃ ζωῇ τῆς Ἐκκλησίας.

γ) Περὶ ἀναπροσαρμογῆς τῶν περὶ νηστείας Ἐκκλησιαστικῶν διατάξεων.

δ) Περὶ τῶν κωλυμάτων τοῦ Γάμου.

ε) Περὶ τοῦ ζητήματος τοῦ Ἡμερολογίου, καὶ

στ) Περὶ τῆς Οἰκονομίας ἐν τῇ Ὁρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ, παρακαλοῦμεν, ἵνα ἐν εὐαρεστήσει λάβητε γνώσιν πρὸς ἐνημέρωσιν ὑμῶν.

† Ὁ Ἀθηνῶν **Ιερόνυμος**, Πρόεδρος

† Ὁ Καλαβρύτων καὶ Αἰγιαλείας **Γεώργιος**

† Ὁ Μυτιλήνης **Ἰάκωβος**

† Ὁ Ἰωαννίνων **Σεραφεῖμ**

† Ὁ Σερβίων καὶ Κοζάνης **Διονύσιος**

† Ὁ Ναυπακτίας καὶ Εἰδρυτανίας **Δαμασκηνὸς**

† Ὁ Νικοπόλεως καὶ Πρεβέζης **Στυλιανὸς**

† Ὁ Ξάνθης **Ἀντώνιος**

† Ὁ Διδυμοτείχου καὶ Ὁρεσιάδος **Κων/τῖνος**

† Ὁ Νικαίας **Γεώργιος**

Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος

† Ὁ Δέσποτης **ΚΟΣΜΑΣ**

Ἀριθ. { Πρωτ. 936
Διεκπ. 475 }

Ἀθήνησι τῇ 12-2-1972

ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ 1887

Πρὸς

Τοὺς Σεβασμιωτάτους Ἱεράρχας
τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος

Συνοδικῇ ἀποφάσει γνωρίζομεν ὑμῖν, ὅτι ἡ Ἱ. Σύνοδος ἀφορῶσα εἰς τὴν συστηματικὴν ἐκπαίδευσιν τῶν κατὰ Μητροπόλεις ὑπευθύνων τῆς ποιμαντικῆς μερίμνης ὑπὲρ τῶν ἀποδήμων, καὶ μετ' εἰσήγησιν τῆς Μ.Σ.Ε. ἐπὶ τῶν Ὑποθέσεων Ἐξωτερικοῦ, ἤχθη εἰς τὴν ἀπόφασιν ὀργανώσεως ἐν Ἀθήναις (Διορθόδοξον Κέντρον Ἱ. Μονῆς Πεντέλης) ἀπὸ 4-9 Μαΐου ἐ.ξ. εἰδικοῦ Σεμιναρίου, εἰς ὃ, παρακληθέντες διδάξουσι σχετικὰ πρὸς τὸν ἀπόδημον Ἑλληνισμόν θέματα διακεκριμένοι ἐπιστήμονες διατελοῦντες ἢ διατελέσαντες ἐπὶ σειρὰν ἐτῶν ἐν τῷ Ἐξωτερικῷ, ἀναλόντες τὸ γενικὸν τοῦ Σεμιναρίου τούτου θέμα: ἡ Ἑλληνικὴ ἐργασία τῆς Γερμανίας καὶ τὰ προβλήματα αὐτοῦ.

Ἄπαντα τὰ ἔξοδα συμμετοχῆς τῶν ὑφ' ὑμῶν ὀρισθέντων ἐκπροσώπων τῶν καθ' ὑμᾶς Ἱ. Μητροπόλεων εἰς τὸ διαληφθὲν Σεμινάριον καλυφθήσονται μερίμνη τῆς Ἱεραῆς Συνόδου, λεπτομερειακαὶ πληροφορία δέ, ὡς καὶ τὸ ἀναλυτικὸν πρόγραμμα τοῦ Σεμιναρίου ἀποσταλήσονται ὑμῖν προσεχῶς ὑπὸ τοῦ ἀρμοδίου Γραφείου Ἀποδήμων Ἑλληνισμοῦ τῆς Μ.Σ.Ε. ἐπὶ τῶν Ὑποθέσεων Ἐξωτερικοῦ.

Ὅθεν, παρακαλοῦντες ὑμᾶς ὅπως ἐπὶ τῶν ἀνωτέρω ἐνημερώσητε τὸν ὑμέτερον ἐκπρόσωπον, εὐελπιστοῦμεν, ὅτι διὰ τῆς ὑμετέρας συμβολῆς στεφθήσεται δι' ἐπιτυχίας ἡ πρόσθεσις ποιμαντικῆς τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν ἐκδήλωσις.

† Ὁ Ἀθηνῶν **Ιερόνυμος**, Πρόεδρος.

† Ὁ Καλαβρύτων καὶ Αἰγιαλείας **Γεώργιος**

† Ὁ Ἰωαννίνων **Σεραφεῖμ**

† Ὁ Ναυπακτίας καὶ Εἰδρυτανίας **Δαμασκηνὸς**

† Ὁ Διδυμοτείχου καὶ Ὁρεσιάδος **Κων/νος**

† Ὁ Κασσανδρείας **Συνέσιος**

† Ὁ Νικαίας **Γεώργιος**

Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος

† Ὁ Δέσποτης **ΚΟΣΜΑΣ**

Ἀριθ. { Πρωτ. 1121
Διεκπ. 577 Ἀθήνησι τῆ 19-2-1972

ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ 1893

Πρὸς

Τοὺς Σεβασμιωτάτους Ἱεράρχας
τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος

Ἡ προσφάτως παρὰ τῆ Ἁγία καὶ Ἱερά Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος τεθεῖσα εἰς Λειτουργίαν «Υψηρεσία Τύπου τῆς Ἐκκλησίας», σὺν ταῖς λοιπαῖς ἀξιολόγοις δραστηριοτήσιν αὐτῆς, ἤλθεν ἐπιπροσθέτως καὶ εἰς συνεννόησιν μετὰ τῶν ἀρμοδίων ἐν τοῖς Ὄργανισμοῖς μαζικῆς ὀπτικο-ακουστικῆς ἐνημερώσεως ΕΙΡΤ καὶ ΥΕΝΕΔ, ὥστε νὰ ἀναλαμβάνηται ὑπ' αὐτῶν ἡ εἰδησεολογικὴ ἀξιοποίησις τῶν προσφορωτέρων ἐκ τῶν ἐπικαίρων ἐκκλησιαστικῶν γεγονότων, ἰδίᾳ δὲ τῶν σχετιζομένων καθ' οἰονδήποτε τρόπον πρὸς τὴν Ἑλληνο-Χριστιανικὴν ἀγωγὴν τῆς νεότητος τῶν τε Ἐπαρχιῶν καὶ τῶν ἀστικῶν κέντρων.

Ὅντος δὲ ἀναμφισβητήτου, ὅτι ἐκ τῶν γεγονότων τούτων τὰ μὲν ἔχοντα χαρακτῆρα ὁμαδικῶν ἐκδηλώσεων ὁργανοῦνται πολλάκις ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας, τὰ δὲ ἀναγόμενα εἰς ἀτομικὰς Ἐθνικο-Θρησκευτικῶν περιεχομένων ἀξιεπαίνους πράξεις ὑποπίπτουν εἰς τὴν ἀντίληψιν τῶν ἀόκως ἀσκούτων τῶν Ποιμαντικῶν αὐτῶν ἔργων Λειτουργῶν τῆς Ἐκκλησίας καὶ λαμβάνοντες ὑπ' ὄψιν τὴν ἐκ τῆς προβολῆς τοιούτων εἰδήσεων μεγίστην ὠφέλειαν διὰ τὰς ψυχὰς τῶν παραδειγματιζομένων ἐκ τῶν οὕτως ἢ ἄλλως παρακολουθούτων τὰς ἐκπομπὰς ταύτας, Συνοδικῆ ἐξουσιοδοτήσῃ παρακαλοῦμεν τὴν Ὑμετέραν Σεβασμιότητα, ὅπως συμβάλλουσα εἰς τὴν ἐν λόγῳ προσπάθειαν τροφοδοτήσεως τοῦ εὐρέως κοινῶ διὰ ψυχοφελούς εἰδησεογραφικοῦ ὕλικου, μεριμνήσῃ καθ' οἰονδήποτε τρόπον ἤθελε κρίνει αὐτὴ καταλληλότερον, ὥστε ἐκ τῆς Θεοσώστου Ἐπαρχίας αὐτῆς νὰ περιέρχωνται εἰς τὴν παρὰ τῆ Ἱερά Συνόδου ἀρμοδίαν Ὑψηρεσίαν εἴτε τηλεφωνικῶς (τηλεφ. 738-169), ὁσάκις ἡ δημοσίευσίς τῶν εἰδήσεων δὲν ἐπιδέχεται ἀναβολήν, εἴτε ταχυδρομικῶς, ἅπανσι αἱ Ἐκκλησιαστικαὶ εἰδήσεις, ἐφ' ὅσον εἶναι ἀκόμη ἐπικαίροι, πάντως δὲ ἐξηκριβωμένα καὶ ἐποικοδομητικὰ, ἰδίᾳ τῆς Ἑλληνικῆς Νεότητος.

† Ὁ Ἀθηνῶν ΙΕΡΩΝΥΜΟΣ, Πρόεδρος.

Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος

† Ὁ Δέσφης ΚΟΣΜΑΣ

Ἀριθ. { Πρωτ. 991
Διεκπ. 676 Ἀθήνησι τῆ 1-3-1972

ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ 1894

Πρὸς

Τοὺς Σεβασμιωτάτους Ἱεράρχας
τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος

Ἡ ἐν Ἱεροσολύμοις Ἀγιοταφικῆ Ἀδελφότης, μακροαῖωνι στοιχοῦσα παραδόσει, ἀκοίμητος τυγχάνει

φύλαξ τῶν ἐν τῇ Ἁγίᾳ Γῆ Παναγίων Προσκυνημάτων, ἀμέτροις πόνοις διαφυλάττουσα ἄχρι τοῦ νῦν ἀσινῆ καὶ ἀλώβητον τὴν ἱερὰν θρησκευτικὴν καὶ ἐθνικὴν ἅμα παρακαταθήκην, τὴν ἀπάντων τῶν Ὀρθοδόξων καὶ δὴ καὶ τῶν Ἑλλήνων ἀποτελοῦσαν τὸ παλλάδιον.

Ἡ τοιαύτη ἱερὰ τῆς Ἀγιοταφικῆς Ἀδελφότητος ἀποστολὴ ἀσκεῖται ὑπὸ συνθήκας πᾶν ἄλλο ἢ εὐνοϊκάς, ὑπὸ ἐμπόλεμον κατάστασιν, ἐν μέσῳ ποικίλων ἀντιξοοτήτων, ὧν ἕνεκα πρόδηλος καθίσταται ἡ ἀνάγκη παντοιοτρόπου ἠθικῆς καὶ ὕλικῆς ἐνισχύσεως αὐτῆς εἰς τὴν ἐν λόγῳ αὐτῆς προσπάθειαν.

Ἡ Διαρκὴς Ἱερά Σύνοδος, μετ' ἐνδιαφέροντος οὐ μικροῦ περιβάλλουσα τὴν ὑπὸ τοῦ Ἑλληνορθόξου Πατριαρχείου Ἱεροσολύμων καταβαλλομένην σύντονον καὶ ἀδιάπτωτον προσπάθειαν πρὸς περιφρούρησιν τῶν ἐπὶ τε τοῦ Παναγίου Τάφου καὶ τῶν λοιπῶν Προσκυνημάτων ἀκαταμαχίτων δικαιωμάτων αὐτοῦ, ἐγνω παρακαλεῖται ὑμᾶς, ὅπως ἐντελέσθε ἀρμοδίως τὴν περὶ αὐτῶν ἐν ἅπασιν τοῖς ἱεροῖς ἐνοριακοῖς Ναοῖς τῆς καθ' ὑμᾶς Θεοσώστου Ἐπαρχίας τοῦ καθιερωμένου Δίσκου τὸ ἑσπέρας τῆς Μεγάλης Πέμπτης ὑπὲρ τοῦ προδιαληφθέντος σκοποῦ, οὕτως τὸ προῖον παρακαλεῖ, ὅπως ἀποστείλητε τῇ ἐν Ἑλλάδι Ἐξαρχίᾳ τοῦ Παναγίου Τάφου (Ἀθήναι, ὁδὸς Ἐρεχθέως 18), δι' ἐπιταγῆς.

† Ὁ Ἀθηνῶν Ἱερώωνυμος, Πρόεδρος

† Ὁ Καλαβρύτων καὶ Αἰγιαλείας Γεώργιος

† Ὁ Μυτιλήνης Ἰάκωβος

† Ὁ Ἰωαννίνων Σεραφεῖμ

† Ὁ Σεββίων καὶ Κοζάνης Διονύσιος

† Ὁ Ναυπακτίας καὶ Ἐδρυτανίας Δαμασκηνός

† Ὁ Νικοπόλεως καὶ Πρεβέζης Στυλιανός

† Ὁ Εἰσθῆς Ἀντώνιος

† Ὁ Διδυμοτείχου καὶ Ὁρεστιάδος Κων/τίνος

† Ὁ Κασσανδρείας Συνέσιος

Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος

† Ὁ Δέσφης ΚΟΣΜΑΣ

Ἀριθ. { Πρωτ. 1061
Διεκπ. 677 Ἀθήνησι τῆ 1-3-1972

ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ 1895

Πρὸς

Τοὺς Σεβασμιωτάτους Ἱεράρχας
τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος

Ἡ Ἐκκλησία ἀείποτε τὴν πρὸς τὰ παιδιά, τοὺς μικροὺς τούτους φίλους τοῦ Κυρίου, ἀγάπην αὐτῆς ἐκδηλοῦσα, καὶ τῷ Ἐκείνου παραδειγματιζομένη, δι' ὧν ἐκάστοτε διαθέτει μέσων προάγει εἰς τὴν ἐξασφάλισιν τῶν προϋποθέσεων διὰ τὴν κατὰ Χριστὸν αὐξήσιν τῶν παιδίων, ἅτινα περιβάλλει δι' ἐξειδικιασμένης στοργῆς καὶ ἀγάπης.

Πρὸς τῇ τοιαύτῃ κατὰ χρέος προσφορᾷ Αὐτῆς ἡ ἀγιοτάτη ἡμῶν Ἐκκλησία ἐρχεται συνεπικουρος καὶ εἰς πᾶσαν ἐτέραν θεοφιλῆ ὑπὲρ τῶν παιδίων προσπάθειαν, οὐ μόνον ἠθικῶς, ἀλλὰ καὶ ὑλικῶς ἐνισχύουσα ταύτην ἐν τῷ μέτρῳ τῶν Ἐαυτῆς δυνατοτήτων.

Τοιαύτην ἀξιέπαινον προσπάθειαν ἐπιτελεῖ ἀπὸ ἐτῶν ἡ Ἑλληνικὴ Ἐταιρία Προστασίας καὶ Ἀποκαταστάσεως Ἀναπήρων Παιδίων ἐν Ἀθήναις, μεριμνῶσα διὰ τε τὴν πρόληψιν καὶ θεραπείαν τῶν παιδικῶν ἀναπηριῶν καὶ συντηροῦσα εἰδικὰ Σχολεῖα καὶ Νηπιαγωγεῖα, Ὀρθοπαιδικὸν Ἐργαστήριον καὶ Κατασκευαστικὰς πρὸς περιθαλψῶν τῶν τοιούτων παιδίων.

Ἡ Διαρκὴς Ἱερὰ Σύνοδος, ἐκτιμῶσα τὸ πολύτιμον ἔργον τῆς διαληφθείσης Ἐταιρίας, ἤχθη εἰς τὴν ἀπόφασιν, ὅπως παρακαλέσῃ ὑμᾶς, ἵνα παραγγείλητε ἐγκυκλίως τὴν περιφορὰν ἐν ἅπασιν τοῖς καθ' ὑμᾶς ἐνοριακοῖς Ναοῖς τῇ Γ' Κυριακῇ τῶν Νηστειῶν, 13-3-1972, τοῦ καθιερωμένου Δίσκου ὑπὲρ τοῦ ἔργου τῆς πρόσθεν ἐξονομασθείσης Ἐταιρίας, τὸ προῖον τοῦ ὁποίου, συγκεντρούμενον συνολικῶς ὑπὸ τοῦ Γραφείου τῆς καθ' ὑμᾶς Ἱερᾶς Μητροπόλεως, δέον ὅπως ἀποσταλῆ ἀπ' εὐθείας διὰ τοῦ παρ' ὑμῖν Ὑποκαταστήματος Ἐθνικῆς Τραπεζῆς ἢ ἄλλης τοιαύτης εἰς τὴν ἐν λόγῳ Ἐταιρίαν (Ὁδὸς Κόνωνος ἀριθμ. 16, Παγκράτι, Ἀθήναι, τ.τ. 507).

- † Ὁ Ἀθηναίων Ἱερόνυμος, Πρόεδρος
- † Ὁ Καλαβρῶτων καὶ Αἰγιαλείας Γεώργιος
- † Ὁ Μυτιλήνης Ἰάκωβος
- † Ὁ Ἰωαννίνων Σεραφεῖμ
- † Ὁ Σερβίων καὶ Κοζάνης Διονύσιος
- † Ὁ Ναυπακτίας καὶ Εὐρυτανίας Δαμασκηνὸς
- † Ὁ Νικοπόλεως καὶ Πρεβέζης Στυλιανὸς
- † Ὁ Ἐάνθης Ἀντώνιος
- † Ὁ Διδυμοτείχου καὶ Ὁρεσιᾶδος Κων/τίνος
- † Ὁ Κασσανδρείας Συνέσιος

Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος
† Ὁ Δέσβης ΚΟΣΜΑΣ

Ἀριθ. { Πρωτ. 1068
Διεκπ. 861 Ἀθήνησι τῇ 16-3-1972

ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ 1903

Πρὸς

Τοὺς Σεβασμιωτάτους Ἱεράρχας
τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος

Ὁ ἐν Ἀθήναις ἐδρεύων Σύνδεσμος «Οἱ φίλοι τῶν μαθητῶν τοῦ χωριοῦ», συνεχίζων τὴν ἀξιέπαινον αὐτοῦ προσπάθειαν, τὴν συνοφισμένην εἰς τὸ σύνθημα «Ὁ Μαθητὴς τῆς Πόλεως νὰ γίνῃ φίλος μὲ τὸν Μαθητὴν τοῦ Χωριοῦ», διοργανοῖ καὶ ἐφέτος τὴν κατ' ἔτος καθιερωθεῖσαν («Ἑβδομάδα τοῦ Μαθητοῦ») ἀπὸ 16-22 Ἀπριλίου ἐ.ε.

Ἐκτιμῶντες τὸ ὑπὸ τοῦ διαληφθέντος Συνδέσμου ἐπιτελούμενον εὐρὸν κοινωνικὸν ἔργον καὶ ἐπιθυμοῦντες ὅπως συμβάλωμεν εἰς τὴν προαγωγὴν αὐτοῦ, ἤχθημεν εἰς τὴν ἀπόφασιν, ὅπως, τὸ κατὰ δύναμιν, προσφέρωμεν τὴν συμπαράστασιν τῆς Ἐκκλησίας πρὸς ἐπιτυχίαν τῆς ὡς ἄνω ἐκδηλώσεως.

Ὅθεν, Συνοδικῇ ἐξουσιοδοτήσει παρακαλοῦμεν ὑμᾶς, ἵνα ἐν τῷ πλαισίῳ τῆς καθ' ὑμᾶς ἀρμοδιότητος, συμβάλητε εἰς τὴν ἀριωτέραν ὁργάνωσιν τῆς («Ἑβδομάδος τοῦ Μαθητοῦ») ἐν τῇ καθ' ὑμᾶς Θεοσώστῳ Παροικίᾳ, πρὸς διαφώτισιν τοῦ Χριστεπωνόμου πληρώματος αὐτῆς ἐπὶ τῶν σκοπῶν τοῦ διαληφθέντος Συνδέσμου, παρασχητε δὲ πᾶσαν συνδρομὴν εἰς τὰ μέλη αὐτοῦ κατὰ τὰς ἐξορμήσεις εἰς χωρία τῆς καθ' ὑμᾶς Ἱερᾶς Μητροπόλεως.

† Ὁ Ἀθηναίων ἹΕΡΩΝΥΜΟΣ, Πρόεδρος

Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος

† Ὁ Δέσβης ΚΟΣΜΑΣ

Ἀριθ. { Πρωτ. 1811
Διεκπ. 886 Ἀθήνησι τῇ 16-3-1972

ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ 1904

Πρὸς

Τοὺς Σεβασμιωτάτους Ἱεράρχας
τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος

Παρὰ σπουδαστῶν τινῶν τῆς ἐν Ἀθήναις λειτουργούσης Νυκτερινῆς Ἱερατικῆς Σχολῆς ὑποβάλλεται κατὰ διαστήματα τὸ αἶτημα, ἵνα χειροτονούμενοι εἰς Πρεσβυτέρους, διαρκούσης τῆς φοιτήσεως αὐτῶν, καταλάβωσι ἐφημεριακὴν τινα θέσιν ἐν τῇ Ἱερᾷ Ἀρχιεπισκοπῇ Ἀθηναίων ὑπὸ τύπον προσωρινότητος, μέχρις ὀλοκληρώσεως δηλονότι τῶν σπουδῶν αὐτῶν. Τὸ ἐν λόγῳ αἶτημα δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἱκανοποιηθῆ, δεδομένου ὅτι ἐν Ἀθήναις διορίζονται ὡς ἐφημέριοι κληρικοὶ προσοντοῦχοι, δυνάμενοι ἵνα ἀνταπεξέρχωνται εἰς τὰς ἠδὲξημένας ἀπαιτήσεις τῆς θέσεως αὐτῶν. Ἐπὶ πλέον, δὲν κρίνεται σκόπιμος ἢ ἱκανοποίησις τοῦ πρόσθεν αἰτήματος καὶ διὰ τὸν πρόσθετον σοβαρώτατον λόγον, ὅτι οἱ περὶ ὧν ὁ λόγος σπουδασταί, προοριζόμενοι διὰ τὴν πλήρωσιν κενῶν ἐφημεριακῶν θέσεων ἐν τῇ Ἐπαρχίᾳ, δυσκόλως δυνήσονται μετὰ τὴν λήψιν τοῦ πτυχίου αὐτῶν ἐγκαταλεῖψαι τὴν ἐν Ἀθήναις ἐφημεριακὴν αὐτῶν θέσιν καὶ μεταβῆναι ἐκ τοῦ ἄστεως εἰς τὸ χωρίον, ἐνθα ἡ ὑμετέρα Σεβασμιότης προτίθεται διορῆσαι τούτους.

Ὅθεν, Συνοδικῇ ἐξουσιοδοτήσει, παρακαλοῦμεν ὑμᾶς, ὅπως ἐνημερώσητε περὶ τῶν ἀνωτέρω τοὺς ἐκ τῆς Θεοσώστου ὑμῶν Παροικίας προερχομένους σπουδαστὰς τῆς διαληφθείσης Νυκτερινῆς Ἱερατικῆς Σχολῆς πρὸς γνώσιν αὐτῶν καὶ συμμόρφωσιν.

† Ὁ Ἀθηναίων ἹΕΡΩΝΥΜΟΣ, Πρόεδρος

Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος

† Ὁ Δέσβης ΚΟΣΜΑΣ

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ ΣΤΗΛΗ

Μαρτυρεῖ δύο τινά.

Ὁ ἐπὶ ἡμέρας ἐγεθθεις ἀπὸ τῶν στηλῶν τῶν πρώτων σελίδων τῶν ἐφημερίδων πολὺς θόρυβος περὶ θέματα, ἔχοντα σχέσιν πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος, καὶ δὴ πρὸς τὸ πρόσωπον τοῦ Προκαθημένου αὐτῆς, μαρτυρεῖ δύο τινά:

Ἐν πρώτοις, ὁ θόρυβος αὐτὸς ἀποδεικνύει, ὅτι ἡ Ἐκκλησία ἀποτελεῖ τὴν ψυχὴν τοῦ Ἔθνους καὶ δι' αὐτὸ ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς εἶναι λίαν εὐαίσθητος καὶ συγκινεῖται διὰ πᾶν ὅ,τι ἀφορᾷ εἰς αὐτήν. Γνωρίζοντες τοῦτο οἱ δημοσιογράφοι, ἀφιερῶνον, εὐκαιρίας τυχοῦσης, στήλας ὀλοκλήρους εἰς ἐκκλησιαστικὰ ζητήματα, βέβαιοι ὄντες ὅτι πᾶν ὅ,τι γράφουν θὰ προκαλέσῃ τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ λαοῦ.

Ἄλλ' ὁ ἐγεθθεις θόρυβος ἀπέδειξεν ἐπὶ πλεόν, ὅτι, ἂν τὰ πλείστα τῶν δημοσιογραφικῶν ὀργάνων εὐρίσκωνται εἰς τὸ ὕψος τῆς ἀποστολῆς των καὶ ἀσχολῶνται ἀντικειμενικῶς περὶ ἐκκλησιαστικὰς ὑποθέσεις, ἐξακολουθοῦν νὰ ὑπάρχουν καὶ τινὰ ἐξ αὐτῶν, ἅτινα ἐπιδιώκουν τὴν δημιουργίαν ἐντυπώσεων διὰ τῆς μεταδόσεως ἀναληθῶν καὶ ψευδῶν εἰδήσεων, τοῦθ' ὅπερ συντελεῖ, ὥστε πολλάκις τὴν αὐτὴν ἡμέραν αἱ στήλαι τῆς αὐτῆς ἐφημερίδος νὰ παρουσιάζονται ἀναιροῦσαι ἀλλήλας καὶ συντελοῦσαι, ὥστε αὐτὴ νὰ καταπίπτῃ εἰς τὴν συνείδησιν τῶν ἀναγνωστῶν τῆς.

Πορεία ὀλονέν καὶ περισσότερον ἀνιοῦσα.

Ἐν συνεχείᾳ, δεόν νὰ σημειωθῇ, ὅτι ἐπὶ τῆς διεξαγομένης ὑπὸ τινος δημοσιογράφου ἐρεῦνης, ἐὰν

Ἀριθ. { Πρωτ. 1812
Διεκπ. 887 Ἀθήνησι τῇ 18-3-1972

ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ 1905

Π ρ ὀ ς

Τοὺς Σεβασμιωτάτους Ἱεράρχας
τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος

Διὰ τοῦ ἄρτι ἐκδοθέντος Ν.Δ/τος 1111/1972 «Περὶ Φιλανθρωπικῶν Σωματείων» (ΦΕΚ τ. Α' ἀριθμ. 23/11-2-1972) ἀναμορφοῦται ἡ περὶ αὐτῶν ἰσχύουσα νομοθεσία καὶ καθορίζεται ἡ ἐφεξῆς τηρητέα διαδικασία πρὸς νομικὴν ἀναγνώρισιν τῆς ἀσκήσεως ὀργανωμένης φιλανθρωπίας ἐν τῇ Χώρα ἡμῶν.

Μεταξὺ τῶν ἄλλων διὰ τοῦ ἄρθρου 28 αὐτοῦ προβλέπεται, ὅτι «Τὰ Φιλανθρωπικὰ Σωματεία ὀφείλουν ἐν τὸς ἔ το υς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τοῦ παρόντος νὰ προβοῦν εἰς ἀναπροσαρμογὴν τῶν Καταστατικῶν των συμφώνως πρὸς τὰς διατάξεις τοῦ παρόντος, ἐπισύρεται δ' ἡ ἀπειλὴ τῆς διαλύσεως αὐτῶν εἰς περιπτώσιν ἀπράκτου παρελεύσεως τῆς ὡς ἄνω προθεσμίας. Ὡσαύτως, διὰ τοῦ ἄρθρου 29 τοῦ αὐτοῦ ὡς

ὑπάρχῃ ἐκκλησιαστικῇ κρίσει εἰς τὴν Ἑλλάδα, αἱ διδόμεναι ἀπαντήσεις δὲν πρέπει νὰ συναρτῶνται πρὸς μεμονωμένας τινὰς ἐκδηλώσεις ἢ πτυχὰς ἢ καὶ ἀναποφεύκτους ἐλλείψεις τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ μας βίου, ἀλλὰ πρὸς τὴν ὅλην εἰκόνα, τὴν ὁποίαν οὗτος παρουσιάζει κατὰ τὰς ἡμέρας μας.

Διὰ τὴν ὅλην αὐτὴν εἰκόνα, ὡς ἐτοπίσθη ὑπὸ τινος τῶν μετασχόντων τῆς ἐγεθθείσης συζητήσεως Καθηγητῶν τοῦ Πανεπιστημίου, «εἰς τοὺς τομεῖς τῆς ἀναδείξεως μορφωμένων καὶ ἀδιαβλήτων ἀρχιερέων, τῆς ἐπανθρώσεως τῶν τάξεων τοῦ ἱεροῦ κλήρου διὰ πλειόνων θεολογικῶς πεπαιδευμένων κληρικῶν, τῆς καταβολῆς συστηματικῆς προσηλασίας πρὸς ἀναδιοργάνωσιν τοῦ ποιμαντικοῦ, ἱεραποστολικοῦ, διακονικοῦ καὶ κοινωνικοῦ ἔργου τῆς Ἐκκλησίας, ἢ τοῦ μοναχικοῦ θεσμοῦ κ.λ.π., ἡ πορεία εἶναι ὀλονέν καὶ περισσότερον ἀνιοῦσα καὶ ἔχει συντελεσθῆ ἀναμφιβόλως πρόοδος, τὴν ὁποίαν μόνον προκατειλημμένοι δὲν θὰ ἠδύναντο νὰ ἀναγνωρίσουν».

Ὅσον ἀφορᾷ εἰδικώτερον εἰς τὸν σήμερον ἰσχύνοντα «Καταστατικὸν Χάρτην τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος», οὗτος, «παρὰ τὰς ἐλλείψεις ἢ ἀτελείας του, αἵτινες εἶναι ἀναπόφευκτοι εἰς πᾶν ἀνθρώπινον ἔργον, σημαίνει ἀναμφιβόλως τεραστίαν πρόοδον πρὸς τὴν κατεύθυνσιν τῆς χειραφεσίας ἐκ τοῦ πολιτικοκρατικοῦ συστήματος τῶν σχέσεων Ἐκκλησίας καὶ Πολιτείας. Εἰς πλείστα σημεῖα, ἡ Ἐκκλησία εἶναι ἀπολύτως ἐλευθέρᾳ νὰ ὀρθμύζῃ τὰ τοῦ οἴκου τῆς».

Ὅσον ἀφορᾷ εἰδικώτερον εἰς τὴν κοινωνικὴν δράσιν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἡ ἀπροκατάληπτος ἐξέτασις καθιστᾷ φανερόν, ὅτι «τόσον ἢ Ἱερά

ἄνω Ν.Δ/τος προβλέπεται ἡ ὑποχρέωσις πάντων τῶν ἤδη λειτουργούντων Φιλανθρωπικῶν Σωματείων, ὡς καὶ πάσης μορφῆς Ἱδρυμάτων καὶ Ὄργανισμῶν Κοινωνικῆς Προστασίας, «ὅπως ἐντὸς ἐξαμήνου ἀπὸ τῆς ἰσχύος τοῦ παρόντος ὑποβάλουν εἰς τὴν οἰκείαν Νομαρχίαν εἰς τριπλοῦν ἀπογραφικὸν δελτίον, ἐμφαίνον τὰ στοιχεῖα τῆς νομίμου συστάσεώς των καὶ τῆς ἐν γένει οἰκονομικῆς καὶ περιοριστικῆς των καταστάσεως».

Ὅθεν, Συνοδικῇ ἐξουσιοδοτήσει, παρακαλοῦμεν ὑμᾶς, ὅπως, ἐφ' ὅσον ἐν τῇ καθ' ὑμᾶς Θεοσώστῳ Μητροπόλει εὑρηται Ἐκ κ λ η σ ι α σ τ ι κ ᾶ ἰ δ ρ ῶ μ α τ α ἔ τ ι ω ν, γνωρίσητε αὐτοῖς τὴν ἐκ τοῦ ὡς ἄνω Ν.Δ/τος συνημμένως ὡδε διαπεμπομένον ὑμῖν ἀπορρέουσαν ὑποχρέωσιν αὐτῶν, πρὸς ἀναμόρφωσιν τῶν ἐαυτῶν Καταστατικῶν συμφώνως πρὸς τὰς διατάξεις αὐτοῦ, μερμηνήσητε δὲ διὰ τὴν ὑπὸ πάντων τῶν ὑφ' ὑμᾶς φιλανθρωπικῶν ὀργανισμῶν ὑποβολὴν τῶν ἀπογραφικῶν στοιχείων τῇ οἰκείᾳ Νομαρχίᾳ.

† Ὁ Ἀθηνῶν ΙΕΡΩΝΥΜΟΣ, Πρόεδρος

Ὁ Ἀρχιγραμματεὺς

† Ὁ Δέσφης ΚΟΣΜΑΣ

Ἀρχιεπισκοπὴ Ἀθηνῶν, ὅσον καὶ πολλοὶ τῶν Ἱερῶν Μητροπόλεων, ἔχουν νὰ παρουσιάσουν λαμπρὰν ὀργάνωσιν χριστιανικῆς ἀλληλεγγύης, ἣτις καθίσταται ὁλονὴν καὶ περισσότερον ἀκτινοβόλος». Ἀρκεῖ νὰ σημειώσωμεν, ὅτι ἡ Ἐκκλησία ἐν Ἑλλάδι ἔχει ἤδη περὶ τὰ 350 Ἱδρύματα.

Καλύπτει μέγα κενόν.

Τὸ Ἰδρυμα Μελετῶν Χερσονήσου τοῦ Αἴμου τῆς Ἐταιρείας Μακεδονικῶν Σπουδῶν εἶναι λίαν ἀξιόπαινον διὰ τὴν ὑπ' αὐτοῦ πρόσφατον ἔκδοσιν καλλιτεχνικωτάτων ὀγκώδους τόμου ἐκ 438 μεγάλων σελίδων, περιλαμβανόντος τὸ ὑπὸ τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Κίτρου κ. Βαρνάβα ἐκπονηθὲν λαμπρὸν ἐπιστημονικὸν ἔργον, τὸ ὁποῖον ἔχει τὸν τίτλον «Οἱ βασικοὶ θεσμοὶ διοικήσεως τῶν Ὁρθοδόξων Πατριαρχείων, μετὰ ἱστορικῶν ἀνασκοπήσεων».

Τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος ἔργον τοῦ διακεκριμένου Ἱεράρχου — ὅστις εἶναι Διδάκτωρ τῆς Θεολογίας καὶ λίαν γνωστὸς διὰ τὸ καθ' ὅλου συγγραφικὸν του ἔργον καὶ τὴν ἀρίστην ὑπ' αὐτοῦ γνώσιν τῆς ζωῆς καὶ τῶν προβλημάτων πασῶν τῶν ἐπὶ μέρος Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, τὰς ὁποίας ἔχει ἐπισκεφθῆ καὶ γνωρίσει ἐκ τοῦ σύνεγγυς καὶ ἐξ ἀμέσου ἀντιλήψεως— ἀποτελεῖ τῷ ὄντι ἔργον μνημειώδες, ὅπερ καλύπτει μέγα κενὸν οὐ μόνον τῆς ἑλληνικῆς, ἀλλὰ καὶ τῆς διεθνoῦς βιβλιογραφίας.

Ἡ ἐργασία τοῦ Σεβασμιωτάτου ἀναφέρεται εἰς τοὺς θεμελιώδεις θεσμοὺς διοικήσεως ἢ ἄλλως εἰς τοὺς Καταστατικὸς Χάρτας πάντων τῶν Ὁρθοδόξων Πατριαρχείων, τῶν προσβυγενῶν καὶ τῶν νεωτέρων (Κωνσταντινουπόλεως, Ἀλεξανδρείας, Ἀντιοχείας, Ἱεροσολύμων, Ρωσίας, Σερβίας, Ρουμανίας, Βουλγαρίας), κατὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴν αὐτῶν τάξιν. Κατόπιν θαρραλέας ἀντιμετωπίσεως καὶ ὑπερρικήσεως τῶν συμπαρομαρτοσῶν σχετικῶν δυσχερειῶν καὶ μετ' ἐπιμελεστάτην ἔρευναν, μαρτυροῦσαν οὐ μόνον τὴν προσωπικὴν τῶν πραγμάτων ἐμπειρίαν, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀρίστην ἐνημέρωσιν περὶ τὰς σχετικὰς πηγὰς καὶ τὴν καθ' ὅλου ἑλληνικὴν καὶ ξένην βιβλιογραφίαν, ὁ συγγραφεὺς προτάσσει δι' ἕκαστον Πατριαρχεῖον συνοπτικὴν ἱστορικὴν ἀνασκόπησιν περὶ τῶν θεμελιωδῶν θεσμῶν διοικήσεως αὐτοῦ, κατατοπίζουσαν κατ' ἐξαιρέτον τρόπον ἐπὶ τῆς ἀπ' ἀρχῆς ἐμφανίσεως καὶ σταδιακῆς ἐξελιξέως τῶν θεσμῶν τούτων ἄχρι τῶν νῦν ἰσχυρότων. Ἐπακολουθεῖ αὐτοουσία ἢ παράθεσις τῶν ἐν ἰσχύϊ Κανονισμῶν μετὰ τῶν τυχόν ἐπενεχθεισῶν τροποποιήσεων, τῶν ἑτερογλώσσων κατ' ἀκριβῆ ἐκ τοῦ πρωτοτύπου (ἀραβικοῦ, ρωσικοῦ, σερβικοῦ, ρουμανικοῦ, βουλγαρικοῦ) ὑπὸ ἐγκύρων μεταφραστῶν μετάφρασιν, ἐπεξεργασμένην ὡς πρὸς τοὺς ὅρους εὐστόχως ὑπὸ τοῦ Σεβασμιωτάτου, κατὰ τρόπον μαρτυροῦντα τὴν ἀρίστην νομοκανονικὴν κατάρτισιν αὐτοῦ.

Τῆς ἐργασίας ταύτης τοῦ ἐκλεκτοῦ Ἱεράρχου, τῆς ὁποίας ἐν οὐδεμίᾳ τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν ὑπάρχει ἀντίστοιχος, ἢ σημασία καθίσταται σήμερον ἔτι μᾶλλον σπουδαιότερα, τόσον ἐνεκα τοῦ ἐν τῇ Χριστιανικῇ Οἰκουμένῃ ὁλονὴν καὶ περισσότερον ἀνα-

πτυσσομένου ἐνδιαφέροντος πρὸς σπουδὴν καὶ γνώσιν, ἐν ὑποδηλουμένῃ ἢ καὶ ἐκδήλω ἐνίοτε νοσταλγία, τῆς Ὁρθοδόξου παραδόσεως καὶ ζωῆς, ὅσον καὶ ἐνεκα τῆς πικνώσεως τῶν ἐπαφῶν μεταξὺ τῶν ἀδελφῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, δι' ὧν ἐπαφῶν καλλιεργεῖται ἢ «ἐπίγνωσις τῆς μετ' ἀλλήλων ὑφισταμένης ἐνότητος, τὴν ὁποίαν πρὸς τῇ ταυτότητι τῆς δογματικῆς διδασκαλίας συνιστᾷ καὶ ἢ ἐν τῷ «ἐνθέσμως κυβερνᾷ» τῶν ἱερῶν κανόνων ἐφαρμογῇ» (Πρόλογος, σελ. 9).

Τούτων οὕτως ἐχόντων, καθίσταται προφανές, ὅτι ἡ λαμπρὰ ἐργασία τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Κίτρου κ. Βαρνάβα ἀποτελεῖ γεγονός πανορθόδοξον καὶ οἰκουμενικῆς σπουδαιότητος καὶ ἀκτινοβολίας. Ὅθεν εἶναι βέβαιον, ὅτι ἡ μνημειώδης καὶ πολύτιμος προσφορά του θὰ ἐκτιμηθῆ δεόντως οὐ μόνον ἐν τοῖς ὄροις τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ πάντων τῶν ἐπαϊόντων παραγόντων τῶν λοιπῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν καὶ τῆς ἐχούσης τὰ ὄμματα ἐστραμμένα πρὸς τὸν ὀρθόδοξον κόσμον Χριστιανικῆς Οἰκουμένης.

Τιμητικὸν ἀφιέρωμα.

Ὁ κυκλοφορήσας ΙΖ' Τόμος τῆς Ἐπιστημονικῆς Ἐπετηρίδος τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν τῶν ἐτῶν 1968-1970 ἐξεδόθη ὡς τιμητικὸν ἀφιέρωμα εἰς τὸν ὁμότιμον καθηγητὴν αὐτῆς κ. Παναγιώτην Τρεμπέλαν.

Ἡ ἀφιέρωσις αὕτη τοῦ Τόμου εἰς τὸν διακεκριμένον τούτον θεράποντα τῆς θεολογικῆς ἐπιστήμης δὲν ἐγένετο μόνον τυπικῶς, συμφώνως τῇ σχετικῇ παραδόσει, ἣτις κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ἀφορᾷ εἰς τὴν ἔκδοσιν τῆς Ἐπετηρίδος ταύτης, ἀλλὰ καὶ οὐσιαστικῶς πρὸς προβολὴν τῆς προσωπικότητος καὶ τοῦ ἔργου τοῦ τιμηθέντος.

Ἀληθῶς, ὡς σημειοῦται ἐν τῇ προτασομένη εἰς τὸν Τόμον βιογραφία αὐτοῦ, («ἡ ἀξία τοῦ καθ' ὅλου ἔργου τοῦ Παναγιώτου Τρεμπέλα ἔγκειται ἐνθεν μὲν εἰς τὴν ἐν πολλαῖς πτυχαῖς πρωτοτυπίαν καὶ τὸν συνθετικὸν χαρακτήρα του, ὅστις συνδυάζει συντηρητικὸν καὶ προοδευτικὸν πνεῦμα καὶ ἐναρμονίζει πολλὰς ἀντιθέσεις, ἐτέρωθεν δὲ εἰς τὴν θαρραλέαν κάλυψιν μεγάλων κενῶν τῆς ἑλληνικῆς θεολογικῆς γραμματείας διὰ δαφιλοῦς κριτικῆς χρήσεως τῆς ξένης θεολογικῆς γραμματείας καὶ ἀναχωνεύσεως αὐτῆς ἐν τῇ πετυρακτωμένῃ ὀρθοδόξῳ καμίνῳ, τρίτον εἰς τὴν συναρπάζουσαν προφορικὴν ἢ γραπτὴν ἐκφρασίαν του καὶ τέλος εἰς τὸν ζῶντα ἱεραποστολικὸν καὶ ποιμαντικὸν παλμόν του»).

Τῷ ὄντι, («ἡ ἐπιβλητικὴ αὐτῆ φυσιογνωμία») εἶναι («λαμπρὸς φορεὺς τῆς ζωοποιούσης τὴν ἑλληνικὴν πνευματικὴν ζωὴν ἐπτελεχείας») καὶ «καταρδεύουσα τὴν Ἑλληνικὴν θεολογίαν» καὶ Ἐκκλησίαν «πολύκρονος πηγῆ».

Ἀνακαλύπτουν τὸν Ἰησοῦν.

Ὅλον ἐν πληθύνονται αἱ μεταδιδόμεναι ἐξ Ἀμερικῆς καὶ Εὐρώπης εἰδήσεις, καθ' ἃς δεκάδες χιλιάδων νέοι, καταγγέλλοντες τὰς ἀντινομίας τοῦ «κατεστημένου» καὶ ἀπογοητευθέντες ἐκ τοῦ πανσεξουα-

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

Ἱερά Ἀρχιεπισκοπή Ἀθηνῶν

Ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερόνυμος κατὰ τὸ διάστημα ἀπὸ 1ης ἕως 31ης Μαρτίου 1972:

Προήδρευσε τὴν 2αν Μαρτίου τοῦ Κεντρικοῦ Συμβουλίου τοῦ Ο.Δ.Δ.Ε.Π. καὶ τῆς Ἐπιτροπῆς ἀξιοποιήσεως Ἐκκλησιαστικῆς περιουσίας.

Τὴν 6ην, 8ην καὶ 9ην Μαρτίου Συνάξεως ὑπευθύνων Τομέων τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν ἐν τῷ Πνευματικῷ Κέντρῳ Βηθλεέμ.

Τὴν 7ην Μαρτίου τοῦ Ἀχιλλοπουλείου Κληροδοτήματος.

Τὴν 11ην Μαρτίου τῆς Ἐπαρχιακῆς Ἐκκλησιαστικῆς Συνελεύσεως.

Τὴν 13ην Μαρτίου τοῦ Δ.Σ. τοῦ Ἐκκλ. Ὁρφανοτροφείου Βουλιαγμένης, τῆς Ἐπιτροπῆς ἀξιοποιήσεως Ἐκκλησιαστικῆς περιουσίας καὶ Συνάξεως Ἐπιτροπῆς Ἐφημερίων τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς, πρὸς ἀντιμετώπισιν πνευματικῶν τινῶν θεμάτων.

Τὴν 28ην Μαρτίου τῆς Ἐπιτροπῆς ἀξιοποιήσεως Ἐκκλησιαστικῆς Περιουσίας.

Τὴν 29ην Μαρτίου τοῦ Κεντρικοῦ Συμβουλίου τοῦ ΤΑΚΕ.

Τὴν 30ην Μαρτίου τοῦ Κεντρικοῦ Συμβουλίου τοῦ ΟΔΔΕΠ καὶ Συσκέψεως ὑπευθύνων τῶν Τομέων τοῦ ἔργου τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν.

Ἐτέλεσε τὴν 4ην Μαρτίου ἑσπερινὴν Θείαν Λειτουργίαν χάριν τῶν Φοιτητῶν τῶν Ἀνωτάτων Πνευματικῶν Ἰδρυμάτων ἐν τῷ Καθεδρικῷ Ναῶ.

Τὴν 5ην Μαρτίου τὴν Θείαν Λειτουργίαν ἐν τῷ Καθεδρικῷ Ναῶ, καθ' ἣν ἐχειροτόνησεν εἰς διάκονον τὸν Μοναχὸν

λισμοῦ καὶ τῶν ναρκωτικῶν, ἀνακαλύπτουν σήμερον τὸν Ἰησοῦν, μελετοῦν τὸν βίον του καὶ ζητοῦν τὴν λύτρωσιν πλησίον αὐτοῦ, προβάλλοντες αὐτὸν ὡς προστάτην των, ὡς φίλον των καὶ ὡς παράδειγμα πρὸς μίμησιν. Τὰ συνθήματά των καὶ αἱ προσευχαί των διακηρύττουν: «Ὁ Ἰησοῦς ζῆ», («Ὁ Ἰησοῦς σὲ ἀγαπᾷ»), («Ὁ Ἰησοῦς χαίρει, εὐρίσκεται παντοῦ δι' ὄλους»).

Αἱ ἐκδηλώσεις αὐταί, μαρτυροῦσαι ὅτι οἱ νέοι μόνον πλησίον τοῦ Χριστοῦ εἶναι δυνατόν νὰ ἱκανοποιήσουν τὰς βαθυτέρας νοσταλγίας τῆς ψυχῆς των, ἐπιβάλλουν εἰς πάντας ἡμᾶς νὰ συντονίσωμεν τὰς προσπάθειάς μας, ἵνα ὑπὸ τὰς τυχόν ἐκκεντρικότητας τῶν νέων αὐτῶν διακρίνωμεν τὴν εὐλογητὴν ὑπ' αὐτῶν ἀναζήτησιν τῆς ἀληθοῦς λυτρώσεως. Ἰδίως πάντες οἱ ἐκπρόσωποι τοῦ Χριστιανισμοῦ καὶ τῶν Ἐκκλησιῶν, προβάλλοντες πρὸ πάντων τὸ ἰδικόν μας ἀκτινωτόλον παράδειγμα, δέον νὰ μεταχειρισθῶμεν τοὺς νέους αὐτοὺς μὲ σύνεσιν, ἀγάπην καὶ στοργήν, ἵνα οὗτοι μὴ παραμορφώσουν τὴν εἰκόνα τοῦ Λυτρωτοῦ, ἀποδίδοντες εἰς αὐτὴν οὐχὶ γνήσια χαρακτηριστικά, ἀλλ' ἔλλθουν εἰς ζῶσαν προσωπικὴν ἐπαφὴν μὲ τὸν ἀθθεντικὸν Σωτῆρα, τοῦ ὁποῖου ἡ ζωὴ συνεχίζεται μόνον ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, ἥτις ἀποτελεῖ τὸ μυστικὸν Σῶμά Του.

Δρα τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν Γεώργιον Καψάνην, καθὼς καὶ μνημόσυνον τοῦ Γρηγορίου Αὐξεντίου, ἀγωνιστοῦ τῆς Ε.Ο. Κ.Α.

Τὴν 6ην Μαρτίου Τρισάγιον ἐπὶ τοῦ τάφου τοῦ Βασιλέως Παύλου.

Τὴν 19ην Μαρτίου τὴν Θείαν Λειτουργίαν ἐν τῷ Καθεδρικῷ Ναῶ, ἐπὶ τῇ ἡμέρᾳ Προσευχῆς τῶν Φοιτητῶν, Τρισάγιον ἐπὶ τοῦ Τάφου τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν κυροῦ Χρυσάνθου καὶ δέησιν ἐν τῷ παρεκκλησίῳ τοῦ Ν.Ι.Κ.Ε. ὑπὲρ ὑγείας τοῦ μεγάλου εὐεργέτου τοῦ Ἰδρύματος κ. Γ. Λεμοῦ καὶ ἀναπαύσεως τῆς ψυχῆς τῆς συζύγου του, ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς πρώτης ἐπισκέψεως αὐτοῦ ἐν τῷ Ἰδρύματι.

Τὴν 31ην Μαρτίου Προηγιασμένην Θείαν Λειτουργίαν ἐν τῷ Καθεδρικῷ Ναῶ.

Ὁρκίσε τὴν Α.Ε. τὸν Πρωθυπουργὸν κ. Γεώργιον Παπαδόπουλον εἰς Ἀντιβασιλέα.

Πρόεστη τὴν 1ην Μαρτίου τῆς νεκρωσίμου Ἀκολουθίας τοῦ Καθηγητοῦ Π. Δερτιλῆ ἐν τῷ Α' Νεκροταφείῳ.

Τὴν 5ην Μαρτίου τῆς τελετῆς τῆς θεμελιώσεως τῆς Ἱεῶς Μονῆς Εἰσοδίων Θεοτόκου, εἰς Ἁγίον Ἰωάννην Καρέα.

Τὴν 12ην Μαρτίου τῆς Δοξολογίας ἐν τῷ Καθεδρικῷ Ναῶ ἐπὶ τῇ 25ῃ ἐπετείῳ τῆς ἐνσωματώσεως τῆς Δωδεκανήσου μὲ τὴν Μητέρα Ἑλλάδα.

Ἐχοροστάτησε τὴν 3ην Μαρτίου κατὰ τὴν Ἀκολουθίαν τῶν Β' Χαιρετισμῶν τῆς Θεοτόκου ἐν τῷ Ἱερῷ Ναῶ Προφήτου Ἥλιου Παγκρατίου, τελέσας καὶ Ἀγιασμόν ἐπὶ τῇ ἐνάρξει τῶν ἐργασιῶν τῆς Ἀγιογραφίσεως τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ.

Τὴν 5ην καὶ 12ην Μαρτίου κατὰ τὸν Κατανυκτικὸν Ἑσπερινὸν ἐν τῷ Καθεδρικῷ Ναῶ, παρακολούθησας καὶ τὰς ὑπὸ τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς διοργανουμένης ἐν αὐτῷ ὀμιλίας χάριν τῶν Φοιτητῶν καὶ Σπουδαστῶν τῶν Ἀνωτάτων καὶ Ἀνωτέρων Πνευματικῶν Ἰδρυμάτων.

Παρέστη τὴν 12ην Μαρτίου κατὰ τὴν παραλαβὴν ἱματισμοῦ, προσφεθέντος διὰ τὸ Κίνημα Ἀγάπης τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς, ὑπὸ τῶν ἐνοριτῶν τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Ἀγίου Ἰωάννου ὁδοῦ Βουλιαγμένης.

Παρηκολούθησε τὴν 16ην Μαρτίου τὴν ὀμιλίαν τοῦ Δικηγόρου κ. Δ. Σταμάτη ἐν τῇ αἰθούσῃ τοῦ Δικηγορικοῦ Συλλόγου.

Τὴν 19ην Μαρτίου τὴν ὀμιλίαν τοῦ Καθηγητοῦ τῆς Ἱατρικῆς κ. Γ. Δαΐκου ἐν τῇ αἰθούσῃ τελετῶν τοῦ Πανεπιστημίου, ἐπὶ τῇ ἡμέρᾳ Προσευχῆς τῶν Φοιτητῶν.

Ἐδέχθη τὴν 1ην Μαρτίου τὸν κ. Θ. Καρακάσην, Δήμαρχον Καισαριανῆς.

Τὴν 2αν Μαρτίου τὸν Σεβ. πρ. Κυθέρων κ. Μελέτιον, τὸν κ. Ἀγγελοῦ Τσοῦλου, τὸν κ. Ν. Κωνσταντῆν, τὴν καν Λίζαν Σακελλαρίου, τὸν κ. Δ. Τζαμουράνην καὶ τὸν κ. Ἰ. Παναγόπουλον.

Τὴν 3ην Μαρτίου τὸν κ. Γ. Δράκον, τὸν κ. Ν. Γάσπαρην καὶ τὸν κ. Θ. Καρακάσην.

Τὴν 5ην Μαρτίου τὸν καθηγητὴν κ. Κ. Σημαντήραν.

Τὴν 6ην Μαρτίου τὸν Ὑπουργὸν Δημοσίων Ἔργων κ. Κ. Παπαδημητρίου, τὸν κ. Χ. Ποταμιάνον, τὸν κ. Θ. Παπαναστασίου καὶ τὸν κ. Π. Ἀλαβάνον.

Τὴν 7ην Μαρτίου τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον τοῦ Συλλόγου Ἱεροφαιτῶν.

Τὴν 10ην Μαρτίου τὸν Πανοσιολογιώτατον κ. Ἀνδρέαν Τσίρον, τὸν κ. Κ. Κούρκουλαν, Γεν. Δ/ντὴν Ὁρθοπεδικῶν, τὸν κ. Μ. Κορωνόπουλον, Πρόεδρον τοῦ Δημοτικοῦ Συμβουλίου, τὸ Κοινοτικὸν Συμβούλιον Βουλαγαμένης, τὸν κ. Κ. Γεωργακόπουλον, Πρόεδρον τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ, καὶ τὸν Δήμαρχον Περιστερίου.

Τὴν 11ην Μαρτίου τὸν Σεβ. Μητροπολίτην Νουβίας κ. Συνέσιον τὴν Καν Ρέναν Τριανταφυλλίδου, τὸν Ἀρχιεπίσκοπον Ἀρμενίων κ. Σαχάκ Ἀϊβαζιάν καὶ τὸν κ. Ἐλ. Γριτσόπουλον.

Τὴν 13ην Μαρτίου τὸν κ. Γ. Δράκον καὶ τὸν κ. Ι. Ντινόπουλον.

Τὴν 14ην Μαρτίου τὸν κ. Κωνσταντόπουλον, τὸν Αἰδεσιμώτατον π. Εὐάγγελον Μήτσην, τὸν κ. Ἰ. Λαμπρούκον, τὸν Γεν. Γραμματέα Ὑπ. Ἐξωτερικῶν κ. Μ. Γιάνναρην καὶ τὸν κ. Γ. Τσοῦκαν.

Τὴν 15ην Μαρτίου τὸν κ. Ἐμμ. Κοθρῆν καὶ τὸν κ. Ἐπ. Σπηλιωτόπουλον.

Τὴν 18ην Μαρτίου τὸν κ. Στ. Μανιαρίζην καὶ τὸν κ. Γ. Τζατζάνην.

Τὴν 30ην Μαρτίου τὸν Ἀρχιμανδρίτην κ. Δαμασκηνὸν Γεωργακόπουλον, τὴν δ. Σοφίαν Ἀντωνιάδου, τὸν κ. Π. Λιαροῦτσον, τὸν κ. Ἐμμ. Πέπταν, τὸν κ. Ν. Μπουγατσον, τὸν κ. Δ. Νούτσον, τὸν κ. Ν. Γαλέταν, τὸν κ. Ἀντ. Ζυραφᾶν, τὸν κ. Λ. Στυλιανόπουλον καὶ τὴν Καν Ἰουλίαν Δερτιλῆ.

Ἱερά Μητρόπολις Γόρτυνος καὶ Μεγαλοπόλεως

Ἐν Δημητσάνῃ ἐχωρτάσθη μετὰ πάσης λαμπρότητος ἡ χίλιστη ἐπέτειος ἀπὸ τῆς ἰδρύσεως τῆς Γεραρᾶς Μονῆς τοῦ Φιλοσόφου, τῆ συμμετοχῆ κλιμακίου ἐξ Ὑπουργῶν, καταγομένων ἐκ τῆς Ἱεράς Μητροπόλεως Γόρτυνος καὶ Μεγαλοπόλεως, τῶν Ἀρχῶν τοῦ Νομοῦ καὶ πλήθους πιστῶν.

Ἐτελέσθη ἐν αὐτῇ τῇ Μονῇ Ἀρχιερατικὴ Θεία Λειτουργία, συλλειτουργούντων τοῦ οἰκείου Ἱεράρχου καὶ τοῦ Σεβασμ. Μητροπολίτου Γυθείου καὶ Οἰτύλου κ. Σωτηρίου. Κατ' αὐτὴν, ὠμίλησεν ὁ Πανσο. Καθηγούμενος τῆς Μονῆς π. Θεόκτιστος, ἡγούμενος ἐν τῇ Μονῇ Τιμίου Προδρόμου καὶ τῇ Μονῇ Φιλοσόφου.

Ἐν συνεχείᾳ, ἐν Δημητσάνῃ ἐτελέσθη Δοξολογία καὶ τέλος ὁμιλία ἐν τῇ αἰθρῶσῃ τοῦ Δημοτικοῦ Σχολείου, περὶ τῆς προσφορᾶς τῆς Μονῆς τοῦ Φιλοσόφου, τῆς Δημητσάνης καὶ τοῦ τόπου καθόλου, εἰς τὴν Ἑκκλησίαν, τὸ Ἔθνος καὶ τὸν ἀπελευθερωτικὸν ἡμῶν ἀγῶνα.

Ἐπὶ τῷ νέῳ σχολικῷ ἔτει, ὁ Σεβ. Μητροπολίτης κ. Θεόφιλος ἐπεσκέφθη πάντα τὰ Γυμνάσια τῆς Ἱεράς Μητροπόλεως καὶ πλῆθος ἐκ τῶν Δημοτικῶν, τελέσας ἐν αὐτοῖς τὸν Ἀγιασμόν ἐπὶ τῇ ἐνάρξει τῶν μαθημάτων, παρουσία τῶν γονέων καὶ κηδεμόνων τῶν μαθητῶν καὶ πλήθους πιστῶν. Μετὰ τὸ τέλος τοῦ Ἀγιασμοῦ διενεμήθη ἐγκύκλιος ἐπιστολὴ τοῦ Σεβασμιωτάτου πρὸς ἕνα ἕκαστον τῶν μαθητῶν καὶ ἐν συνεχείᾳ εἰς πάντα τὰ Γυμνάσια ἐγένετο διάλεξις τοῦ Σεβασμιωτάτου πρὸς τοὺς Χριστιανοὺς με θέμα: «Πῶς θὰ βοηθῶμεν τὰ παιδιά μας νὰ γίνουν καλοὶ ἄνθρωποι καὶ καλοὶ χριστιανοί». Ἐγκύκλιοι ἐπιστολαὶ ἀπεστάλησαν καὶ πρὸς ὄλους τοὺς μαθητὰς τῶν Δημοτικῶν Σχολείων, ἑτέρα δὲ πρὸς ὄλους τοὺς Ἐκπαιδευτικοὺς τῆς Ἱεράς Μητροπόλεως, ἐπὶ τῇ ἐνάρξει τοῦ Σχολικοῦ ἔτους.

Κατὰ τὴν ἑορτὴν τοῦ Ἁγίου ἐνδόξου Ἀποστόλου Ἰακώβου, τοῦ Ἀδελφοῦ, ἐτελέσθη ἡ Θεία Λειτουργία αὐτοῦ, τῇ συμμετοχῇ Μυητῶν καὶ Λαοῦ, εἰς Τρόπαια Γορτυνίας, κατὰ δὲ τὴν ἐπομένην ἡμέραν, Κυριακὴν 24ην Ὀκτωβρίου, ἐτελέσθη μετὰ καθολικὴν συμμετοχὴν ἐν Μεγαλοπόλει.

Ἱερά Μητρόπολις Χαλκίδος

Τὸν παρελθόντα Ὀκτώβριον, 18ην τοῦ μηνός, εἰς τὸν Ἱερόν Ναόν τοῦ Ἁγίου Παντελεήμονος Γηροκομείου ἐτελέσθη, διὰ πρώτην φοράν ἐπὶ τῇ ἑορτῇ τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Λουκά τοῦ Ἱατροῦ πρὸς χάριν τῶν Ἱατρῶν τῆς πόλεως Χαλκίδος, Ἑσπερινός.

Εἰς τὸν Ἑσπερινὸν ἐχοροστάτησε καὶ ὠμίλησεν ὁ Σεβ. Μητροπολίτης κ. Νικόλαος, ἀφορμηθεὶς ἀπὸ τοῦ ρητοῦ «ἀσπάζεται ὑμᾶς Λουκάς ὁ Ἱατρὸς ὁ ἀγαπητός». Μετὰ ταῦτα, ἐδεξιώθη τοὺς Ἱατροὺς εἰς τὰς μεγάλας αἰθούσας τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Γηροκομείου. Παρευρέθησαν τὸ προεδρεῖον καὶ τὸ μεγαλύτερον μέρος τῶν Ἱατρῶν τῆς πόλεως μετὰ τῶν οἰκογενειῶν των καὶ τῶν συνεργατῶν των, πλὴν τῶν ἐχόντων ὑπηρεσίαν καὶ ἐξέφρασαν διὰ τοῦ Προέδρου των κ. Ν. Παλαιολόγου τὰς εὐχαριστίας των διὰ τὴν ἑορτὴν, τὴν τόσον τιμητικὴν δι' αὐτοὺς.

Προέτειναν δὲ ὅπως τὸ ἐπόμενον ἔτος ἑορτάσουν διὰ Θείας Λειτουργίας καὶ καταστήσουν περισσότερον ἐνεργὸν τὴν συμμετοχὴν των εἰς τὴν λατρευτικὴν αὐτὴν εὐκαιρίαν.

Ἐδήλωσαν ὅτι εἶναι πρόθυμοι νὰ προσφέρουν δωρεὰν τὰς ὑπηρεσίας των εἰς τὸ μέλλον νὰ λειτουργήσῃ Γηροκομεῖον, τοῦ ὁποῦ περιεργάσθησαν καὶ ἐθαύμασαν τὸ κτίριον καὶ προσέφερον χρηματικὸν ποσὸν ὑπὲρ αὐτοῦ.

Ὑπὸ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου προσεφέρθη ἀναμνηστικὸν δίπτυχον μετὰ τὴν εἰκόνα τοῦ Εὐαγγελιστοῦ καὶ χαρακτηρισμὸν ἐκ τῆς ζωῆς του.

Γενικῶς, ἡ ὅλη ἑορτὴ ἐκίνησε πολὺ τὸ ἐνδιαφέρον τῶν Ἱατρῶν, ἀλλὰ καὶ τοῦ ἐπιστημονικοῦ κόσμου καὶ ἔφερε πολὺ πλησίον ψυχικῶς τούτους μετὰ τὴν Ἑκκλησίαν.

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ

Ἱερά Ἀρχιεπισκοπὴ Ἀμερικῆς

Τὸ Ἐπισκοπικὸν Σῶμα συνεδρίασεν ἐν τῇ Ἱ. Θεολογικῇ Σχολῇ τοῦ Τιμίου Σταυροῦ Βοστώνης, τὴν 15ην καὶ 16ην Δεκεμβρίου 1971 ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ Σεβασμιωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀμερικῆς κ. Ἰακώβου, ἔλαβε διαφόρους ἀποφάσεις ἐπὶ ζητημάτων ἀφορώντων τὴν Ἱ. Θεολογικὴν Σχολὴν καὶ τὸ Ἑλληνικὸν Κολλέγιον αὐτῆς καὶ ἄλλων θεμάτων ἐπίσης τῆς ἀρμοδιότητος αὐτοῦ.

Ἡ Διεκκλησιαστικὴ καὶ Διεθνὴς Ὀργάνωσις «Ἑκκλησις πρὸς τὴν Συνείδησιν» ἐτίμησε τὸν Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπον Ἀμερικῆς κ. Ἰακώβον τὴν 8-12-71, διὰ τοῦ τίτλου «Ἀνθρωπος Συνειδήσεως», εἰς γενομένην τελετῇ.

Πρὸς τὴν ὀργάνωσιν καὶ τὸν Ἀρχιεπίσκοπον ἀπέστειλαν ἐπιστολὰς ὁ Πρόεδρος τῶν Η.Π.Α. κ. Νίξον, ὡς καὶ οἱ Κυβερνήτης τῆς Πολιτείας τῆς Ν. Ὠρκῆς καὶ Δήμαρχος τῆς πόλεως κ.κ. Ν. Ροκφέλλερ καὶ Λίντσου. Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος κ. Ἰακώβος ἀνταπήντησεν εὐχαριστῶν διὰ τὴν ἐξαιρετικὴν τιμὴν, ἣτις τῷ προσεγένετο.

Ἱερά Ἀρχιεπισκοπὴ Θυατείρων καὶ Μ. Βρετανίας

Τὸν παρελθόντα Μάρτιον ὑπὸ τῆς Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς Θυατείρων ἀπεστάλη πρὸς τὴν Α.Θ.Π. τὸν Οἶκ. Πατριάρχην ἡ ἀκόλουθος ἐπιστολὴ.

Πρὸς τὴν Α.Θ.Π. τὸν Οἰκουμηνικὸν Πατριάρχην κ. Ἀθηναγόραν Εἰς Φανάριον.

Παναγιώτατε Δέσποτα,

Τὴν παρελθούσαν ἐβδομάδα ἔλαβε χώραν Μαριολογικὸν Συνέδριον, ὀργανωθὲν ὑπὸ τῆς Ecumenical Society of the Blessed Virgin Mary, ἣτις περιλαμβάνει Ρωμαιοκαθολικοὺς, Ὀρθόδοξους, Ἀγγλικανούς καὶ Προτεστάντας.

Ἡ ἑτήσια αὐτῆ Συνέλευσις ἔλαβε χώραν ἐντὸς Ἀγγλικανικοῦ Ναοῦ, ὅπου ὠμίλησαν διακεκριμένοι Θεολόγοι περὶ τῆς θέσεως τῆς Θεοτόκου ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ τῆς ἐπιδράσεως αὐτῆς πρὸς ἔνωσιν τῶν Χριστιανῶν.

Μεταξὺ τῶν ὁμιλητῶν ἦτο ὁ Πρόεδρος τῆς Μεθοδιστικῆς Ἐκκλησίας Dr. Kenneth Green καὶ ἡ ταπεινότης μου.

Τὸ περιεχόμενον τῆς ὁμιλίας μου ἐξητυλίσθη εἰς ἀπάντησιν πρὸς τὰς Μαρριολογικὰς θέσεις τοῦ Μεθοδιστοῦ.

Ἡ Ὁρθόδοξος, προσέθεσα Ἐκκλησία ἔχουσα ὑπ' ὄψιν τὴν σιωπὴν τῶν Εὐαγγελιστῶν καὶ τῶν Ἀποστολικῶν Πατέρων ἐπὶ τῆς θέσεως τῆς Παναγίας ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ τὴν διακρίνωσιν τοῦ Εὐαγγελίου τοῦ Κυρίου «ἐπὶ τῶν δωμάτων» θεωρεῖ τὴν Μαρριολογικὴν Διδασκαλίαν αὐτῆς μεταδιδόμενην «τοῖς τελείοις» καὶ τὸ Μυστήριον τῆς Παναγίας ὡς συνεχόμενον πρὸς τὸ ἐν γένει ἀνθρωπολογικὸν κεφάλαιον τῆς Χριστιανικῆς Θεολογίας. Ἐτοῖσι, ὅτι εἶναι ματαία ἡ συζήτησις καὶ διερμηνεία τοῦ ἡλέως στοιχείου ἐν τῇ θεότητι καὶ ἐδείχθη, ὅτι ἐν τῷ προσώπῳ τῆς Παναγίας εὐρίσκουμεν τὸν πυρῆνα τῆς ἀνθρωπίνης συμμετοχῆς εἰς τὸ Μυστήριον τῆς σωτηρίας ἡμῶν διὰ τῆς Ἐνσαρκώσεως τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ. Ἀντὶ ἄλλων προϋατίθ, ὅπως ἔχουμεν ὑπ' ὄψιν τὸ πεντάλεκτον κήρυγμα τῆς Θεοτόκου «Ὅτι ἂν λέγη ὑμεῖς ποιήσετε», ἀκουσθέν ἐν τῷ γάμῳ τῆς Κανά, διότι διὰ τῆς ὁμιλίας ταύτης ἡ Παναγία ὑπέδειξε τὰ δέοντα καὶ ἀπὸ τότε ἐσιώπησε.

Παρόντες ἦσαν ὁ Καρδινάλιος Heenan μετὰ πολλῶν Ρωμαιοκαθολικῶν Ἐπισκόπων. Προήδρυσεν ὁ Ἀγγλικανὸς Ἐπίσκοπος τοῦ Winchester καὶ φίλος τῆς Ὁρθοδοξίας Dr. Allison καὶ ἄλλοι Ἀγγλικανοὶ Ἐπίσκοποι καὶ πολλοὶ ἄλλοι Κληρικοί Θεολόγοι. Πρὸς ἅπαντας διεβίβασα τὰς εὐχὰς καὶ τὴν Ὑμετέραν πατρικὴν εὐλογίαν.

Ταῦτα πρὸς Ὑμᾶς εὐλαβῶς ἀνακοινοῦμενος, διατελῶ κατασπαζόμενος τὴν δεξιάν Ὑμῶν.

Μετὰ βαθυτάτου σεβασμοῦ

† Ὁ Θυατεῖραν καὶ Μ. Βρετανίας Ἀθηναγόρας

Ἱερὰ Μητρόπολις Γαλλίας

Τὴν 3ην Νοεμβρίου ἑσπέρας, ὁ Σεβ. κ. Μελέτιος ἔλαβε μέρος εἰς δεῖπνον εὐγενῶς προσφερθὲν εἰς τὴν Πρεσβείαν ὑπὸ τῆς Α.Ε. τοῦ Πρέσβευς κ. Βασιλείου Μαρκοπουλιώτου πρὸς τιμὴν τῆς Α. Ἐξοχότητος τοῦ Ὑπουργοῦ κ. Παναγιωτάκη, ἐλθόντος εἰς Παρισίους πρὸς ἐκπροσώπησιν τῆς Ἑλλάδος εἰς τὴν Γενικὴν Συνέλευσιν τῶν μελῶν τῆς Οὐνέσκο.

Τὴν 4ην Νοεμβρίου τὸ ἑσπέρας ἡ Ἱερὰ Μ. Γαλλίας διοργάνωσε δεῖπνον πρὸς τιμὴν τῆς Α.Ε. τοῦ Πρέσβευς τῆς Ἑλλάδος ἐν Παρισίοις κ. Βασιλείου Μαρκοπουλιώτου, εἰς τὸ ὁποῖον παρεκάθησαν περὶ του διακόσια ἐκλεκτὰ μέλη τῆς Ἑλληνικῆς Παροικίας τῶν Παρισίων. Μετὰ τὸ πέρας τοῦ δεΐπνου ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Γαλλίας κ. Μελέτιος προσεφώνησε τὸν Ἐξοχώτατον, ἐξῆρε τὴν δρᾶσιν αὐτοῦ καὶ τὰς πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὸ ἔθνος πολυτίμους ὑπηρεσίας του καὶ ἐπέδωκε εἰς αὐτὸν ἕκ μέρους τῆς Α.Θ. Παναγιότητος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ. Ἀθηναγόρου τὸν χρυσοῦν σταυρὸν τῆς χιλιετηρίδος τοῦ Ἁγίου Ὁρους. Ἐν βαθεῖα συγκινήσει ὁ κύριος Πρέσβυς ἠχάριστηκε τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην, τὸν Σεβ. κ. Μελέτιον καὶ τὴν Ὁμογένειαν.

Τὴν 9ην Νοεμβρίου προσῆλθεν εἰς τὴν Νότρ-Ντάμ τῶν Παρισίων, ὅπου παρουσία τῆς Α. Ἐξοχότητος τοῦ Προέδρου τῆς Γαλλικῆς Δημοκρατίας κ. Γεωργίου Πομπιντοῦ, τῶν μελῶν τῆς Γαλλικῆς Κυβερνήσεως, τοῦ Διπλωματικοῦ Σώματος ἐτελέσθη μνημόσυνον ὑπὸ τοῦ Καρδινάλιου Ἀρχιεπισκόπου Παρισίων κ. Φρανοῦά Μαρτύ ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῆς ψυχῆς τοῦ ἀειμνήστου στρατηγοῦ Καρόλου Ντὲ Γκάλ.

Τὴν 11ην Νοεμβρίου προήδρυσεν συνεδρίασιν τῶν ὑπευθύνων Ἑλληνίδων ἐν Παρισίοις ὁδηγῶν κυρίας Φανῆς Μπούμπουλη, δίδος Γεωργίας Γιαβρόγλου μετὰ τῆς ἐξ Ἀθηνῶν ἐλθοῦσης Ἐφόρου Ἀποδήμων κυρίας Σταμοπούλου.

Τὴν 12ην Νοεμβρίου ὑπεδέχθη μετὰ πολλῆς ἀγάπης καὶ ἐγκαρδιότητος τὸν καθηγητὴν τοῦ Πανεπιστημίου κύριον Κωνσταντῖνον Μπόννην, Διευθυντὴν τῶν Περιοδικῶν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, καὶ ἐπισκέφθη μετ' αὐτοῦ τὸ Σχολικὸν Ἴδρυμα τῆς Ἱ. Μητροπόλεως εἰς Σατεναί-Μαλαμπρῦ.

Τὴν Κυριακὴν 14ην Νοεμβρίου μετέβη εἰς Κολομπὲ-Λὲ-Ντὲ Ἐγκλιζ καὶ εἰς τὸν Καθολικὸν Ναὸν τοῦ χωρίου, ἐπὶ παρουσίᾳ τῆς κυρίας Ὑβόνης Ντὲ Γκάλ, τῶν μελῶν τῆς οἰκογενείας τῆς, μελῶν τῆς Γαλλικῆς Κυβερνήσεως καὶ πλῆθους πιστῶν ὁμίλων διὰ τὴν προσωπικότητα τοῦ ἀειμνήστου Στρατηγοῦ Προέδρου τῆς Γαλλικῆς Δημοκρατίας καὶ ἐτέλεσε μνημόσυνον εἰς τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τρισάγιον ἐπὶ τοῦ τάφου αὐτοῦ. Ἡ κυρία τοῦ ἀειμνήστου μεγάλου ἀνδρός τῆς Γαλλίας ἠχάριστηκε τὸν Σεβ. καὶ παρεκάλεσεν ὅπως διαβιβάσῃ αὐτὸς τὰ σέβη αὐτῆς πρὸς τὴν Α. Θ. Παναγιότητα τῶν Οἰκουμενικῶν Πατριάρχην κ. Ἀθηναγόραν.

Τὴν 16ην Νοεμβρίου τὴν μὲν πρωῶν ἀδέχθη εἰς συνεργασίαν εἰς τὴν Ἱερὰν Μητρόπολιν τὸν καθηγητὴν θεολόγον κ. Ὀλιβιέ Κλεμὰν καὶ τὸ ἀπόγευμα προήδρυσεν συνεδρίασιν πεντήκοντα καὶ πλέον κυριῶν-μελῶν τῶν Διοικητικῶν Συμβουλίων Γηροκομείου καὶ Φιλοπτώχων Ἀδελφότητων.

Τὴν 19ην Νοεμβρίου τὸ ἑσπέρας προσῆλθεν εἰς δοθεῖσαν δεξιάν ἐν τῇ Ἑλληνικῇ Πρεσβείᾳ Παρισίων, δοθεῖσαν πρὸς τιμὴν τοῦ καθηγητοῦ κ. Σπυριδῶνος Μαρινάτου καὶ παρηκολούθησε τὴν δοθεῖσαν ὑπ' αὐτοῦ διάλεξιν μετ' εἰκόνων ἐπὶ τῶν τελευταίων ἀνασκαφῶν τῆς Σαντορίνης.

Τὴν 27ην Νοεμβρίου ἡ Ἱ. Μητρόπολις Γαλλίας ὑπὸ τὴν Προεδρίαν τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου αὐτῆς κ. Μελετίου διοργάνωσε θυμασίαν ἐκδήλωσιν ἐπὶ τῇ 150ετηρίδι τῆς Ἑθνικῆς μας Παλιγγενεσίας εἰς τὴν μεγάλην αἴθουσαν τῆς Λεωφ. Ἰεῶν, κατὰ τὴν ὁποίαν οἱ μαθητὰι τῶν Σχολείων, οἱ Πρόσκοποι καὶ ἡ Νεολαία τῆς Μητροπόλεως ἐξετέλεσαν ἔθνικὰ σκέτς, ὃ δὲ Πρωτοπρεσβύτερος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Ἐθνοῦ κ. Παναγιώτης Σιμιγιᾶτος ἐξεφώνησε ἐμπνευσμένον λόγον, ἀναπτύξας τὴν συμβολὴν τοῦ Ἑλληνικοῦ Κλήρου εἰς τὸν Ἀγῶνα τῆς Ἀνεξαρτησίας τοῦ ἔθνους. Τὴν τελετὴν ταύτην ἐτίμησαν διὰ τῆς παρουσίας των ἡ Α.Ε. ὁ Πρέσβυς τῆς Ἑλλάδος κ. Μαρκοπουλιώτης μετὰ τῆς κυρίας του, ἡ Α.Ε. ὁ Πρέσβυς τῆς Κυπριακῆς Δημοκρατίας. κ. Πόλυς Μοδινός, ὁ Γενικὸς Πρόξενος τῆς Ἑλλάδος κ. Κωνσταντῖνος Μηλιαρέσης μετὰ τῆς κυρίας του, ὁ Συναγματάρχης κ. Νικόλαος Μαντζῶρος, στρατιωτικὸς Ἀκόλουθος, ὁ ἀντιπλοίαρχος κ. Νικόλαος Γερακίνης μετὰ τῆς κυρίας του, ὁ Πρόεδρος τῆς Ἑλληνικῆς Κοινότητος κ. Δημήτριος Τσερετόπουλος μετὰ τῆς κυρίας του, οἱ Πρόεδροι τῶν διαφόρων ἐν Παρισίοις Σωματείων καὶ Συλλόγων καὶ πλῆθος ὁμογενῶν.

Τὴν 30ην Νοεμβρίου προήδρυσεν ἡμερισίας Συνεδρίασεως εἰς τὸ Σχολικὸν Ἴδρυμα τῆς Μητροπόλεως εἰς Σατεναί-Μαλαμπρῦ, εἰς τὴν ὁποίαν ἔλαβον μέρος Καθολικοὶ καὶ Ὁρθόδοξοι Ἐπίσκοποι τῆς Γαλλίας, Κληρικοί, Πάστορες καὶ Θεολόγοι Διαμαρτυρόμενοι, Καθολικοὶ καὶ Ὁρθόδοξοι, καθὼς καὶ Ἀγγλικανοὶ, ἐν ἧ συνεζητήθη τὸ θέμα: «Ἡ Ἐκκλησία καὶ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα».

Τὴν 6ην Δεκεμβρίου, κατόπιν σεπτῆς ἐντολῆς τῆς Α.Θ. Παναγιότητος τοῦ Οἰκουμ. Πατριάρχου κ. Ἀθηναγόρου καὶ τῶν μελῶν τῆς Ἁγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου, μετέβη ἀεροπορικῶς εἰς τὴν Βόννην διὰ τὴν κηδεῖαν τοῦ ἀειμνήστου Μητροπολίτου κ. Ἰακώβου.

Τὴν 10ην Δεκεμβρίου μετέβη ἀεροπορικῶς εἰς Μαδρίτην. Τὴν ἐπομένην παρουσία τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ Τοπικῶν Ἀρχῶν τῆς Μαδρίτης, τῆς Α.Ε. Πρέσβευς τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς κυρίας Βασιλείου Καλεῦρα, τῶν μελῶν τῆς διορθοδόξου Παροικίας καὶ πολλῶν ἑκατοντάδων Ἰσπανῶν ἔθεσε τὸν θεμελιὸν λίθον τῆς νέας Ἐκκλησίας Βυζαντινοῦ ρυθμοῦ τοῦ Ἁγίου Ἀποστόλου Ἀνδρέου ἐτοῦ Πρωτοκλήτου καὶ Ἁγίου Δημητρίου τοῦ Μυροβλήτου ἐπὶ οἰκοπέδου προσφερθέντος ὑπὸ τοῦ Δημάρχου Μαδρίτης εἰς κεντρικὸν μέρος τῆς πόλεως. Ὁ Σεβασμιώτατος ὠμίλησε γαλλιστὶ ἐξάρας τὴν μεγάλην σημασίαν τοῦ γεγονότος αὐτοῦ. Ἐπίσης ὠμίλησεν ἐπικαίρως καὶ ἡ Α.Ε. ὁ Πρέσβυς τῆς Ἑλλάδος κ. Βασιλείου Καλεῦρας. Ἡ ὥραία

καὶ συγκινητικὴ τελετὴ μετεδόθη διὰ τῆς ἰσπανικῆς τηλεοράσεως, τῶν ραδιοφωνικῶν σταθμῶν, αἱ δὲ ἡμερίδες τῆς Μαδρίτης ἐδημοσίευσαν φωτογραφίας καὶ ὠραιότατα σχόλια.

Τὴν ἐπομένην, συμπαραστατούμενος ὑπὸ τοῦ Ἱ. Προϊσταμένου Πρεσβυτέρου κ. Δημητρίου Τσιαμπαρλῆ ἐτέλεσε τὴν Θείαν Λειτουργίαν εἰς τὸ παρεκκλήσιον τοῦ Ἁγίου Ἀνδρέου, ὡμίλησεν ἐπικαίρως καὶ μετὰ τὸ πέρασ τῆς Θείας Λειτουργίας ἐδέχθη εἰς ἀκρόασιν τοὺς ἐκεῖ Ὀρθοδόξους ἀδελφούς, οἵτινες ἐξεδήλωσαν τὴν ἀγάπην καὶ ἀφοσίωσίν των πρὸς τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον καὶ τὴν Ἱερὰν Μητρόπολιν Γαλλίας.

Πατριαρχεῖον Μόσχας

Ἐκ τοῦ «Πληροφοριακοῦ δελτίου» τοῦ Πατριαρχείου Μόσχας τεύχος 8/29-10-1971 σταχυολογοῦμεν τὰς ἑξῆς πληροφορίες: α) Κατὰ συνοδικὴν ἀπόφασιν ἀνατίθεται εἰς τὰς δύο Θεολογικὰς Ἀκαδημίας τῆς Ρωσίας ἡ μελέτη ὅλων τῶν συναφῶν μὲ τὸν Διάλογον μετὰ τῶν Ἀρχαίων Ἀνατολικῶν Ἐκκλησιῶν ζητημάτων.

β) Συνιστᾶ πύκνωσιν τῶν ἐπαφῶν μετὰ τῶν Ἐκκλησιῶν τούτων.

γ) Ἀναθέτει εἰς τὴν ἐπὶ τῶν Ἐκδόσεων Ἐπιτροπὴν τὴν δημοσίευσιν μελετῶν καὶ κειμένων, σχεσίαν ἔχόντων πρὸς τὸν Διάλογον.

δ) Ὁ Παν. Ἀρχιμ. κ. Σεραφεῖμ Ροδιόνωφ, ἐφημέριος Ζυρίχης, ἐξελέγη βοηθὸς τοῦ ἐξάρχου Δυτικῆς Εὐρώπης Σεβ. Μητροπολίτου κ. Ἀντωνίου.

ε) Ὁ Παν. Ἀρχιμ. κ. Κύριλλος Γκουντιάφ, ὠρίσθη ἀντιπρόσωπος τοῦ Πατριαρχείου Μόσχας παρὰ τῷ Π.Σ.Ε. εἰς ἀντικατάστασιν τοῦ ἀποσυρθέντος Ἐπισκόπου Ἑρμογένους. (ὁ ἐν λόγῳ ἀρχιμανδρίτης εἶναι νεαρῶτατος τὴν ἡλικίαν· εἶναι καὶ καθηγητὴς τῆς Θεολογικῆς Ἀκαδημίας Λένινγκραντ).

στ) Ὁ Αἰδεσιμολ. Πρωτ. κ. Πέτρος Νετσβετάφ, ἀδελφὸς τοῦ παρ' ἡμῖν σπουδάσαντος π. Δημητρίου Νετσβετάφ, ὠρίσθη ἀναπληρωτὴς-ἀποκρισιάρης τοῦ Πατριάρχου Μόσχας παρὰ τῷ Πατριάρχῃ Ἀντιοχείας.

ζ) Ὁ Πρωτοπρεσβύτερος Παῦλος Σοκολόφκι ἀντικατεστάθη ἀπὸ τὸν ἱερέα Βασίλειον Νοβίνσκι εἰς τὰ καθήκοντα τοῦ ἀντιπροσώπου παρὰ τῇ Χριστιανικῇ Διασκέψει Εἰρήνης (Πράγα).

η) Ἡ Αὐτόνομος Ἐκκλησία Ἰαπωνίας ἀπέκτησε τρίτον ἐπίσκοπον (τὸν Παν. Ἀρχιμ. κ. Σεραφεῖμ Σίγκριστα) ὑπὸ τὸν τίτλον Ἐπίσκοπος Σεντάι. Πρὸς τούτοις πληροφοροῦμεθα, ὅτι 1) Ὁργανώθη Ἐ' Συνάντησις Γερμανῶν Εὐαγγελικῶν Θεολόγων καὶ Ρώσων Ὀρθοδόξων μετὰ 26-28 Ὀκτωβρίου 1971. Τῆς Ἀντιπροσωπείας τῆς Ρωσικῆς Ἐκκλησίας ἡγήθη ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Λένινγκραντ.

2) Ὁ Θεοφιλέστατος Ἐπίσκοπος Μακαριουπόλεως κ. Νικόλαος, Πρύτανις τῆς Θεολογικῆς Ἀκαδημίας Σόφιας (Βουλγαρία) κατὰ τὸ διάστημα τῆς ἐν Ρωσίᾳ παραμονῆς του ἐξεφώνησεν ἑπτὰ θεολογικὰς διαλέξεις. ἦτοι δύο εἰς Λένινγκραντ: Θεολογία καὶ Θεογνωσία. Ἐκκλησιολογικο-οἰκουμενιστικὴ ἄποψις τῆς Εὐχαριστίας ἀπὸ ὀρθοδόξου ἀπόψεως, καὶ τέσσαρας εἰς τὴν Θεολογικὴν Ἀκαδημίαν Μόσχας, στρεφόμενας περὶ τὴν θείαν εὐχαριστίαν.

3) Τὴν 9ην Ὀκτωβρίου ἡ Θεολογικὴ Ἀκαδημία τοῦ Λένινγκραντ συνεπλήρωσε 25 ἔτη ἀπὸ τῆς ἰδρύσεώς της. Ἐπιευκαίρῳ ἔλαβον χώραν ἑορταστικαὶ ἐκδηλώσεις.

4) Ἀντιπρόσωποι τῆς Χριστ. Διασκέψεως Εἰρήνης (Πράγα), μετὰ τῶν ὁποίων ὁ Ρώσος Πρωτ. Παῦλος Σοκολόφκι, ἐπεσκέφθησαν διαφόρους Χώρας τῆς Ἀφρικῆς. Ἐν Νιγηρίᾳ ἐγένοντο δεκτοὶ ἀπὸ τὸν Πρόεδρον Ἰάκωβον Γκοβόν.

Τὸ αὐτὸ Πληροφοριακὸν Δελτίον εἰς εἰδικὸν τεύχος 12-10-1971 περιγράφει τὰ κατὰ τὸ Δ' Παγχριστιανικὸν Συνέ-

δριον περὶ τῆς Εἰρήνης, ὅπερ ἔλαβε χώραν εἰς Πράγαν 30/9/ἔως 3/10/1971. Μετέσχον 300 ἀντιπρόσωποι ἀπὸ 49 Χώρας.

Θέμα: Ἡ κοινὴ εὐθύνη μας δι' ἓνα καλλίτερον κόσμον.

Τὸ Συνέδριον ἐξέδωκε 1. Ἐκτενέστατον ἀνακοινωθέν. 2. Ἀποφάσεις περὶ Βιετνάμ καὶ Ἰνδοκίνας, Ἀραβο-Ἰσραηλιτικῆς διαμάχης, Εὐρωπαϊκῆς ἀσφαλείας, Ἀνατολικοῦ Πακιστάν, τοῦ Φυλετισμοῦ καὶ τῆς Νοτίου Ἀφρικῆς.

Εἰς τὸ Συνέδριον τοῦτο ἐκ μέρους τῆς Ρωσικῆς Ἐκκλησίας παρέστησαν 17 ἀντιπρόσωποι μὲ ἐπικεφαλῆς τὸν Σεβ. Μητροπολίτην Λένινγκραντ κ. Νικόδημον.

Τὴν 26 Ἰουλίου ὁ Πατριάρχης Μόσχας ἔκαμε δεξιῶσιν πρὸς τιμὴν τοῦ παρεπιδημούντος τότε ἐν Μόσχᾳ Πατριάρχου τῶν Ἀρμενίων κ. Βασγέν τοῦ Ι. Παρίστατο καὶ ὁ ἀναπληρωτῆς τοῦ ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν ἐντεταλμένου τοῦ Ὑπουργοῦ Συμβουλίου κ. Μακάρτσεφ.

Μεταξὺ 22-27 Αὐγούστου 1971 εἰς τὸ Κίεβον ἔλαβε χώραν «Σεμινάριον ἐπὶ τῶν προβλημάτων τῆς Χριστιανικῆς Μαρτυρίας καὶ τῆς Διακονίας τῆς Εἰρήνης μετὰ τῶν λαῶν». Τὸ Σεμινάριον τοῦτο ἀπετελέσθη ἀπὸ ἀντιπροσώπων τῆς Ρωσικῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας καὶ τῆς Ἐκκλησίας τῶν Ἀδελφῶν τοῦ Χριστοῦ (Κουακέρων) τῶν Η.Π.Α.

Μεταξὺ 11-13 Ἰουνίου 1971 ἔλαβε χώραν ἐν Βαρσοβίᾳ Συνέλευσις τῆς Χριστιανικῆς Διασκέψεως Εἰρήνης.

Μεταξὺ 27/8-1/9/1971 ἐπεσκέφθη τὴν Σοβιετικὴν Ἐνωσιν ὁ ἡγούμενος τοῦ Τάγματος τῶν Ἰησοῦιτῶν π. Πέτρος ΑΡΟΥΠΕ.

Τὸ «περιοδικὸν τοῦ Πατριαρχείου Μόσχας» ἐξ ἄλλου εἰς τὸ τεύχος Αὐγούστου 1971 ἀσχολεῖται μὲ τὴν δημοσίευσιν κειμένων σχετικῶν μὲ τὴν Σύνοδον τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ρωσικῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας 28/5-3/6/1971. Ἰδιαιτέραν σημασίαν ἔχει ἡ λεπτομερὴς δημοσίευσις τῶν πρακτικῶν τῆς ἐν τῇ Μονῇ Νοβοντιέβιτσι λαβούσης χώραν προπαρασκευαστικῆς Συνεδριάσεως τῆς Ἱεραρχίας.

Ἀκόμη εἰς τὸ τεύχος αὐτὸ δημοσιεύεται ἀπόφασις τῆς Ἱερᾶς Συνόδου περὶ μεταθέσεως τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Κούρσκ κ. Σεραφεῖμ εἰς τὴν Ἱερὰν Μητρόπολιν Κρουτίτσης καὶ Κολόμνας καὶ ὁ διορισμὸς του ὡς μονίμου μέλους τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τοῦ Πατριαρχείου Μόσχας.

Τέλος, εἰς τὸ αὐτὸ τεύχος δημοσιεύονται κείμενα τῶν ἐν Πράγᾳ καὶ Βαρσοβίᾳ Χριστιανικῶν Συνεδρίων διὰ τὴν Εἰρήνην.

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΑΙ

Δημ. Λ. Σταθοπούλου, Ζενισμός (Ζέν), ἀρχαί, ἐξέλιξις, νόημα, (ἔκδοσις «Δωδώνη»), Ἀθῆναι 1971, σελ. 144. Διατριβὴ ἐπὶ Ὑψηλείᾳ.

Διὰ πρώτην φοράν εἰς τὸν τόπον μας παρουσιάζεται τὸ διεθνῶς σημαντικὸν θρησκευτικὸν «σύστημα», γνωστὸν διὰ τοῦ ἰαπωνικοῦ ὀνόματος «Ζέν». Ἡ εὐρυτάτη παράθεσις τῆς περὶ τὸ θέμα τοῦτο βιβλιογραφίας εἰς τὰς δυτικὰς γλώσσας, καλύπτει ἑπτὰ ὀλοκλήρους σελίδας! Θὰ πρέπη πράγματι νὰ ἡγωνίσθῃ ὁ Ὑψηγητὴς κ. Σταθόπουλος διὰ τὴν ἀφομοίωσιν καὶ σύνταξιν τοῦ ἀπεράντου ὕλικου του. Ἐν δὲ βλέμμα εἰς τὰ περιεχόμενα τοῦ βιβλίου δίδει τὴν πρώτην εἰκόνα τοῦ θέματος.

Εἰς τὰ προλεγόμενα ὁ Ὑψηγητὴς κ. Σταθόπουλος παραθέτει τὴν γνώμην τοῦ μεγάλου ψυχολόγου τῆς ἐποχῆς μας C. G. Jung, ὅστις χαρακτηρίζει τὸν

Ζενισμόν, ὡς (τὸ σημαντικώτερον, τὸ ὁποῖον προῆλθεν ἐκ τῆς βουδδιστικῆς παραδόσεως), καὶ τὴν γνώμην τοῦ μεγίστου φιλοσόφου τῆς ἐποχῆς μας Martin Heidegger, ὅστις λέγει ὅτι τὸ «Ζέν» εἶναι «ὄ,τι προσεπάθησα νὰ εἶπω εἰς ὅλα τὰ γραπτὰ μου». Αἱ γνώμαι αὗται, ὡς καὶ ἐκείνη τοῦ μοναχοῦ καὶ συγγραφέως Thomas Merton, ὅτι τὸ «Ζέν» εἶναι ἡ κορυφωσις τῆς ἀσιατικῆς πνευματικότητος», προκαλοῦν ἡμᾶς, ὅπως προσέξωμεν περισσότερον τὸ ζήτημα.

Τί σημαίνει «Ζέν»; Ὁ ὅρος προέρχεται ἐκ τοῦ σανσκριτικοῦ ὄρου «DHYANA» καὶ τοῦ κινεζικοῦ «CH' AN» καὶ σημαίνει περίπου: αἰφνιδίαν φώτισιν, αὐτογνωσίαν, βαθεῖαν μελέτην, θεωρίαν, Meditatio καὶ Contemplatio. Οἱ εὐρωπαῖοι μεταγράφουν τὸν ὄρον καὶ διὰ τῆς λέξεως «Zenismus» καὶ ὁ κ. Σταθόπουλος ἐφεξῆς μεταγράφει τὸν ὄρον ἑλληνιστῶς διὰ τοῦ «Ζενισμός». Θὰ πρέπη νὰ σημειωθῇ, ὅτι αἱ ρίζαι τοῦ Ζενισμοῦ ἀνάγονται εἰς αὐτὸ τὸ ψυχοσωματικὸν σύστημα «γιόγκια».

Ἡ ἀφιέρωσις τοῦ Α' Κεφαλαίου (σελ. 29-68) εἰς τὴν παράθεσιν ὀλοκλήρων τῶν δύο οὐσιαστικωτέρων κειμένων τοῦ Ζενισμοῦ μετ' εἰσαγωγῆς καὶ σχολίων φέρει ἡμᾶς εἰς ἀμεσον ἐπαφήν καὶ ἀνάλογον ἐκτίμησιν τῶν πραγμάτων. Αἱ πηγαί, ὅπωςδῆποτε, εἶναι ἀναντικατάστατοι πρὸς ὀρθὴν ἐρμηνεῖαν ἱστορικοῦ τινος γεγονότος. Ἡ δὲ πλουσία εἰκονογράφησις τοῦ βιβλίου (15 εἰκόνες) βοηθοῦν ὡς ἄριστα πρὸς κατανόησιν τοῦ προβλήματος.

Ἡ ἀμεσος σχέσις τοῦ κ. Ὑψηγητοῦ πρὸς τὴν ποιήσιν, —πρὸ τινος ἐκυκλοφορήθη ἡ τελευταία ποιητικὴ συλλογὴ του «Ἡμᾶρ ὀφρακινόν...», ἔδωκεν εἰς τούτων τὴν εὐαισθησίαν νὰ διαπραγματευθῇ μετὰ πολλῆς πρωτοτυπίας τὸ δυσπρόσιτον θέμα τοῦ Ζενισμοῦ. Διότι, ὡς τονίζεται, δὲν ὑπάρχει ἐπιστημονικὸν βιβλίον διὰ τὸν Ζενισμόν, τὸ ὁποῖον νὰ μὴ περιέχῃ πολλὰν ποιήσιν πρὸς «παραστάσιν» τῆς ἐπιστημονικῆς ἐρεύνης. Ἐν τῷ προλόγῳ βλέπομεν, ὅτι ἡ ἐρευνα αὕτη τοῦ κ. Σταθόπουλου ἀρχεται ἀπὸ τοῦ χρόνου τῆς ἐπὶ ἀοκτῶ ἐξάμηνᾳ θητείας του εἰς τὸ Θρησκευολογικὸν Ἰνστιτοῦτον τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Βόννης (1961-1964)», ἡ δὲ ἐν συνεχείᾳ ἐπαφή του μετὰ τοῦ διεθνoῦς κύρους Καθηγητοῦ Θρησκευολόγου κ. Gustav Mensching ἔδωκεν εἰς τὸν κ. Ὑψηγητὴν (αὐτίς) εἰς τινὰ προβλήματα τῆς ἐργασίας του.

Ὁ «Ζενισμός» φαίνεται, ὅτι εἶναι ἡ μία ὄψις τοῦ νομίσματος διὰ τὸν ἐκτὸς τῆς Θείας Ἀποκαλύψεως κόσμον, ἥτις θὰ ἠδύνατο νὰ χαρακτηρισθῇ ὡς εἰδός τι «αὐτοσωτηρίας». Τοῦτο εἶναι ἡ «S a t o r i a» τοῦ Ζενισμοῦ, ἡ φώτισις, τὴν ὁποίαν θὰ ἠδυνάμεθα νὰ μεταγράψωμεν εἰς τὴν χριστιανικὴν γλῶσσαν διὰ τοῦ ὄρου (αὐτρώσις). Περί τὸ θέμα τῆς «φωτίσεως» ταύτης ἀναφέρεται τὸ Δ' Κεφάλαιον (σελ. 103-118). Ὡς πρὸς τὴν ἑτέραν ὄψιν, ἥτις θὰ ἐχαρακτηρίζετο ὡς «ἑτεροσωτηρία», ὁ κ. Σταθόπουλος ἡσχολήθη εἰς τὴν διδακτορικὴν του διατριβὴν «Ἡ σχολὴ τῆς καθαρᾶς χώρας καὶ ὁ ἰδρυτὴς αὐτῆς Honen

Shonin» (ἐκδοσις «Γρηγόρη») Ἀθῆναι 1969, σελ. 156. Οὕτως ἔχομεν τὰς δύο ὄψεις τῆς διψῆς πρὸς «σωτηρίαν» τοῦ μὴ χριστιανικοῦ κόσμου.

Ἡ περὶ «Ζενισμοῦ» ἐργασία τοῦ κ. Σταθόπουλου διδεδει τὸ μέτρον τῆς σοβαρᾶς ἐνασχολήσεώς του εἰς τὸ εὐρύτατον θρησκευολογικὸν πεδῖον, διότι ὡς βλέπει τις τοῦτο εἶναι τὸ μοναδικὸν ἴσως θρησκευολογικὸν «σύστημα», τὸ ὁποῖον σήμερον ἐπιδρᾷ καὶ συζητεῖται εὐρύτατα εἰς τὸν δυτικὸν κόσμον. Θὰ ἔπρεπε καὶ ἡμεῖς ἐνταῦθα νὰ ἐνημερωθῶμεν εἰς τὸ πρόβλημα τοῦτο.

Πρὸς στιγμὴν ἠσθάνθημεν τὴν παράλειψιν τοῦ ἀπαραιτήτου κεφαλαίου, ἀναφερομένου εἰς τὴν σχέσιν τοῦ Χριστιανισμοῦ πρὸς τὸν Ζενισμόν. Ἀλλὰ τοῦτο ἐγένετο εἰς συμπληρωματικὴν μικρὰν μελέτην ὑπὸ τὸν τίτλον «Χριστιανισμός καὶ Ζενισμός», ἐνθα ἐρευνῶνται βασικαὶ διδασκαλαὶ τοῦ δυσπρόσιτου Ζενισμοῦ, πάντοτε βεβαίως ὑπὸ τὸ πρῖσμα τῆς Χριστιανικῆς ἀληθείας.

ΚΩΝ. Γ. ΜΠΟΝΗΣ

Ἀρχιμανδρίτου Θεοφίλου Ν. Σιμοπούλου, Θεολόγου: «Μάρτυρες καὶ ἀγωνισταὶ Ἱεράρχαι τῆς Ἑλληνικῆς Ἐθνεγερσίας» 1821-1829. Ἀθῆναι 1971.

Μὲ τὸν ὡς ἀνωτέρω τίτλον ἐκυκλοφορήθη βιβλίον τοῦ Πανοσιολογιωτάτου Ἀρχιμανδρίτου π. Θεοφίλου Ν. Σιμοπούλου εἰς Σχῆμα 8ον μέγα, ἐκ 520 πυκνοτυπωμένων σελίδων εἰς καλαίσθητον ἐκδοσιν, ὡς συμβολὴ εἰς τὴν Νεωτέραν Ἱστορίαν τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους καὶ τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, ὡς καὶ ἐν ὑποτίτλῳ δηλοῖ ὁ συγγραφεὺς.

Ἐν τῷ πονήματι τούτῳ ἱστοροῦνται διηκριβωμένως καὶ γλαφυρῶς 38 Μάρτυρες Ἱεράρχαι: 18 Πατριάρχαι Κωνσταντινουπόλεως, 2 Ἀρχιεπίσκοποι, 14 Μητροπολίται καὶ 4 Ἐπίσκοποι, μαρτυρήσαντες καὶ θυσιασθέντες εἰς τὸν Ἱερόν ὑπὲρ τῆς Ἀνεξαρτησίας ἡμῶν ἀγῶνα τοῦ 1821-1829, ἱερεῖα ἔμψυχα, δλοκαυτώματα λογικά, ἐθελόθυτα θύματα, ὧν τὸ αἷμα ἐφώτισε καὶ φωτίζει σύμπασαν τὴν Οἰκουμένην, καὶ ἡ θυσία των λογίζεται εἰς δόξαν καὶ κλέος τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, τοῦ Ἔθνους ἡμῶν καὶ καύχημα ὄλων τῶν ἐλευθέρων λαῶν.

Τῆς ὄλης του ἐργασίας ὁ Πανοσιολογιώτατος συγγραφεὺς προτάσσει πρόλογον, ἐν ᾧ προοιμιαζόμενος ποιεῖται λόγον περὶ τῆς ἰδέας καὶ τῆς ἀξίας τῆς Ἑλληνικῆς Ἐθνεγερσίας, ὡς καὶ τοῦ ἀπαραιτήτου καὶ ἀναγκαιοτάτου αὐτῆς. Μετ' αὐτόν, παρατίθησιν εἰσαγωγὴν, «μακρὰν μέν», ὡς καὶ ὁ ἴδιος λέγει, ἀλλ' ἐνημερωτικὴν περὶ τοῦ ὅλου ἔργου, καὶ δὴ περὶ τῆς παιδείας, τοῦ Ἔθνους, τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς Φιλικῆς Ἐταιρείας, ὡς ταῦτα εἶχον καὶ ἐξεδηλοῦντο κατὰ τὴν αὐγὴν καὶ τὴν πρωτὰν τῆς ἡμέρας τῆς Ἑλληνικῆς Ἐθνεγερσίας (22-25 Μαρτίου 1821).

Τὸ πόνημά του τοῦτο ὁ πατήρ Θεόφιλος διαιρεῖ εἰς τέσσαρα κεφάλαια, περιλαμβάνοντα: Τὸ Αὐν τοὺς Πρωταθλητὰς καὶ Πρωτομάρτυρας Ὑπάτους Πρωθιεράρχας, τοὺς Πατριάρχας Γρηγόριον τὸν Εὐν καὶ Κύριλλον τὸν ΣΤ'. Παρενείρει μαρτυρικὴν Πατριαρχικὴν πλειάδα, ἱστορῶν ἐν συντομίᾳ 18 μαρτυρήσαντας Πατριάρχας ἀπὸ τῆς ἐπομένης τῆς ἀλώσεως τῆς Βασιλίδος τῶν Πόλεων ἄχρι καὶ τοῦ 1826. Εἰς τὸ Β' Κεφάλαιον ἱστοροῦνται: Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Κύπρου Κυπριανός, ὁ καὶ Ἐθνάρχης αὐτῆς, καὶ ὁ Μητροπολίτης Κρήτης Γεράσιμος. Εἰς τὸ Γ' Κεφάλαιον σκιαγραφοῦνται 14 μάρτυρες Μητροπολίται: Ὁ Ἀγγιᾶλου Εὐγένιος, ὁ Ἐφέσου Διονύσιος, ὁ Νικομηδείας Ἀθανάσιος, ὁ Θεσσαλονίκης Ἰωσήφ, ὁ Δέρκων Γρηγόριος, ὁ Μεσημβρίας Ἰωσήφ, ὁ Ἀδριανουπόλεως Δωρόθεος, καὶ Μονεμβασίας Χρύσανθος, ὁ Χριστιανουπόλεως Γερμανός, ὁ Ἄργους καὶ Ναυπλίου Γρηγόριος, ὁ Δημητσάνης Θεόφιλος, ὁ Κιτίου Μελέτιος, ὁ Κυρηνείας Λαυρέντιος. Εἰς τὸ Δ' Κεφάλαιον ἐξεικονίζονται ἱστορούμενοι 4 μάρτυρες Ἐπίσκοποι, ὁ Σαλώνων Ἡσαΐας, ὁ Ρωγῶν Ἰωσήφ, ὁ Κορώνης Γρηγόριος καὶ ὁ Μεθώνης Γρηγόριος.

Ἀκολουθοῦσιν ἐξεικονίσματα τῶν ἱερῶν μαρτύρων τούτων Ἀρχιερέων, συμβόλων καὶ σφραγίδων τῆς Ἐπαναστάσεως τοῦ 1821, ὡς καὶ τοπίων συνδεδεμένων μετὰ τῆς Ἐθνεγερσίας.

Ὁ π. Σιμόπουλος εἰργάσθη μὲ συνείδησιν καὶ ὑπευθυνότητα, πράγμα τεκμηριούμενον καὶ μαρτυρούμενον ὑπὸ τῶν ἀνὰ πᾶν βῆμά του παραπομπῶν εἰς τὰ παρατιθέμεθα 220 ἔργα ἡμετέρων καὶ ξένων, ἅτινα παρατίθησιν εἰς τὸ τέλος τοῦ ἔργου του, καὶ ἐν οἷς παρέχονται σποραδικῶς εἰδήσεις περὶ τοῦ ἀντικειμένου τῆς ἐρεύνης τοῦ συγγραφέως.

ΚΩΝ. Γ. ΜΠΟΝΗΣ

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΔΙΟΙΚΗΣΙΣ
ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΚΑΙ ΔΥΤΙΚΗΣ
ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ
ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ ΔΗΜ. ΕΡΓΩΝ
ΤΜΗΜΑ: Οἰκισμοῦ καὶ Πολεοδομίας

Ἐν Θεσσαλονίκῃ τῇ 8 Μαρτίου 1972

Πληροφορία Β. Χαρίσης Τηλ. 32-772 Δ. Ε. 4758

Α Π Ο Φ Α Σ Ι Σ

Θ Ε Μ Α: Παράτασις προθεσμίας ὑποβολῆς μελετῶν ἀρχιτεκτονικοῦ διαγωνισμοῦ, διὰ τὴν ἐκπόνησιν μελέτης ἀνεγέρσεως

Ἱεροῦ Ναοῦ Ἁγίων Κυρίλλου καὶ Μεθοδίου καὶ διαμορφώσεως τοῦ περιβάλλοντος αὐτὸν χώρου.

Ἐχοντες ὑπ' ὄψιν:

1. Τὸ ἀπὸ 2 Μαρτίου 1972 τηλεγράφημα τοῦ Συλλόγου Ἑλλήνων Ἀρχιτεκτόνων, δι' οὗ εἰσηγείται οὗτος τὴν δέμηνον παράτασιν λήξεως τοῦ ἐν θέματι ἀρχιτεκτονικοῦ διαγωνισμοῦ, λόγῳ συμπτώσεως ταύτης μὲ τὴν λήξιν ἐτέρων διαγωνισμῶν καὶ πρὸς ἐξασφάλισιν συμμετοχῆς μεγαλυτέρου ἀριθμοῦ μελετητῶν καὶ πλήρη ἐπιτυχίαν αὐτοῦ.

2. Τὴν ὑπ' ἀριθ. Ε. 27960/1665 ἀπὸ 7 Σεπτεμβρίου 1970 ἀπόφασιν Ὑπουργοῦ Δημ. Ἔργων «περὶ ἐγκρίσεως προδιαγραφῶν «περὶ ἀρχιτεκτονικῶν διαγωνισμῶν καὶ ὄρων διενεργείας αὐτῶν» (ΦΕΚ 684 ἀπὸ 30 Σεπτεμβρίου 1970 Β').

3. Τὴν σχετικὴν διακήρυξιν τοῦ ἐν θέματι ἀρχιτεκτονικοῦ διαγωνισμοῦ.

4. Τὸ γεγονός ὅτι ἐντὸς τῆς ὀριζομένης προθεσμίας ὑποβολῆς μελετῶν τοῦ ἐν θέματι διαγωνισμοῦ λήγουν καὶ ἕτεροι διαγωνισμοὶ (π.χ. ἀρχιτεκτονικὸς Διαγωνισμὸς διὰ τὴν ἀνεγερσιν Ἱεροῦ Ναοῦ τοῦ Σωτήρος).

5. Τὴν ἀνάγκην ἐξασφαλίσεως τὸ δυνατόν μεγαλυτέρας συμμετοχῆς μελετητῶν, πρὸς ἐπίτευξιν τοῦ ἐπιδιωκόμενου σκοποῦ, ὡς οὗτος διατυπῶνται εἰς τὴν σχετικὴν διακήρυξιν.

Ἀποφασίζομεν

1. Παρατείνομεν τὸν χρόνον ὑποβολῆς τῶν μελετῶν τοῦ ἐν θέματι ἀρχιτεκτονικοῦ διαγωνισμοῦ κατὰ δέμηνον, πέραν τοῦ ὑπὸ τοῦ ἀρθρου 12 τῆς διακηρύξεως ὀριζομένου τοιοῦτου καὶ εἰδικώτερον ὀρίζομεν ἡμερομηνίαν παραδόσεως τῶν μελετῶν τὴν 31ην Ἰουλίου τοῦ ἔτους 1972 ἡμέραν Δευτέραν καὶ μέχρι τῆς 13ης ὥρας μ.μ.

2. Τῆς ὡς ἄνω ὀρισθείσης προθεσμίας ὑποβολῆς τῶν μελετῶν οὐδεμίαν παράτασιν θέλει δοθῆ.

Ὁ Π.Δ.Κ.Δ.Μ.

Ἐφθυπουργὸς Ν. ΓΚΑΝΤΩΝΑΣ

Π Α Ρ Α Ρ Τ Η Μ Α

Ἱερά Ἀρχιεπισκοπὴ Ἀθηνῶν

Ἐχοντες ὑπ' ὄψιν τὰς διατάξεις τῶν ἀρθρων 33 καὶ 34 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/69 Κανονισμοῦ «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημεριῶν», προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς ἀνακήρυξιν ὑποψηφίου πρὸς πλήρωσιν τῆς ὑπαρχούσης κενῆς θέσεως τακτικοῦ ἐφημερίου ἐν τῷ Ἱερῷ Ναῷ Ἁγίου Γεωργίου Κυνοσάργους, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους νὰ καταλάβωσι τὴν ἐφημεριακὴν ταύτην θέσιν καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ἐν τῇ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ», ὑποβάλωσιν ἡμῖν τὰ νενομισμένα πιστοποιητικὰ διὰ τὰ περαιτέρω.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 17ῃ Μαρτίου 1972

† Ὁ Ἀθηνῶν ἹΕΡΩΝΥΜΟΣ

Ἱερὰ Μητρόπολις Κορινθίας

Λαβόντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τῶν ἀρθρῶν 33 καὶ 34 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν, ἐνοριῶν καὶ Ἐφημερίων», καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ τε κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ἵνα καταλάβωσι τὰς κενὰς θέσεις τακτικῶν Ἐφημερίων ἐν τοῖς Ἱεροῖς Ναοῖς α) Ἀποστόλου Παύλου Κορίνθου (2 θέσεις), β) Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου Κορίνθου (2 θέσεις), γ) Γενεσίου Θεοτόκου Λουτρακίου (2 θέσεις), δ) Κοιμήσεως Θεοτόκου Κιάτου, ε) Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου Θαλεροῦ, στ) Ἀγίου Νικολάου Σοφικοῦ καὶ ζ) Ἀγίου Χαράλαμπος Ἄνω Λουτροῦ, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ὑποβάλωσιν ἡμῖν τὰ ὑπὸ τοῦ ὡς ἄνω Κανονισμοῦ ὀριζόμενα δικαιολογητικὰ διὰ τὰ περαιτέρω.

Ἐν Κορίνθῳ τῇ 30ῇ Μαρτίου 1972

† Ὁ Κορινθίας ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΩΝ

Ἱερὰ Μητρόπολις Χαλκίδος

Προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς τὴν πλήρωσιν τῆς Γ' κενῆς θέσεως τοῦ Ἱεροκήρυκος τῆς Ἱερᾶς ἡμῶν Μητροπόλεως, παρακαλοῦμεν τοὺς βουλομένους νὰ καταλάβωσιν ταύτην καὶ ἔχοντας τὰ πρὸς τοῦτο νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς εικοσαήμερου ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης εἰς τὸ Περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλωσιν εἰς τὰ Γραφεῖα τῆς Ἱερᾶς ἡμῶν Μητροπόλεως αἴτησιν μετὰ τῶν ὑπὸ τοῦ Νόμου προβλεπομένων δικαιολογητικῶν.

Ἐν Χαλκίδι τῇ 4ῃ Ἀπριλίου 1972

† Ὁ Χαλκίδος ΝΙΚΟΛΑΟΣ

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Ἀθηνᾶς Κακούρη, Ὁ Δραπέτης τῆς Αὐλώνας, ἔκδ. «Κιβωτός» 1971 σ. 186.

Πρωτότυπον ἑλληνικὸν μυθιστόρημα κυρίως διὰ νέους, ἀναφερόμενον εἰς τὴν δεινὴν περιπέτειαν τοῦ παιδομαζώματος μετ' ἐπισήμων στατιστικῶν στοιχείων τοῦ Ο.Η.Ε.

Γαλάτεια Γρηγοριάδου - Σουρέλη, Στις ρίζες τῆς Λευτεριάς, ἔκδοσις «Ἡ Δαμασκός» Ἀθήναι 1971, σ.σ. 208.

Γεωργίου Ἀντ. Γαλιτῆ. Σύγχρονον Ἑρμηνευτικὰ τάσεις καὶ οἱ τρεῖς Ἱεράργαι, Λόγος Πανηγυρικός ἐκφωνηθεὶς ἐπὶ τῇ ἐορτῇ τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν, σ. σ. 30, Θεσ/νίκη 1971.

Χαριλάου Μ. Γκητάκου. Διάλογοι, ἔκδ. Ἰδρύματος Εὐρώπης «Δραγάν», Νο 6, σ. σ. 136, Ἀθήναι 1971.

Θεοδώρου Ν. Ζήση, Ἄνθρωπος καὶ κόσμος ἐν τῇ οἰκονομίᾳ τοῦ Θεοῦ κατὰ τὸν Ἱερὸν Χρυσόστομον, Ἀνάλεκτα Βλατάδων Νο 9, Πατριαρχικὸν Ἰδρυμα Πατερικῶν Μελετῶν, σ. σ. 276, Θεσ/νίκη 1971.

Ἰωάννου Γ. Θεοχάρη, Ἀθανάσιος Τσακάλωφ, Λόγος ἐκφωνηθεὶς τὴν 24-3-1971, σ. σ. 28. Ἰωάννινα 1971.

Παν. Ν. Τρεμπέλα, Ἀπολογητικαὶ Μελέται, τόμ. Γ', ἔκδ. Ἀδελφότητος Θεολόγων «Ὁ Σωτήρ», σ. σ. 420, Ἀθήναι 1971.

Τοῦ αὐτοῦ, Τὸ Αὐτοκέφαλον τῆς ἐν Ἀμερικῇ Metro-πολιᾶ, σ. σ. 60, Ἀθήναι 1971.

Τοῦ αὐτοῦ, Ὑπόμνημα εἰς τὸ Ἄσμα Ἀσμάτων, ἔκδ. Ἀδελφότητος Θεολόγων «Ὁ Σωτήρ», σ.σ. 128, Ἀθήναι 1971.

Ἰωάννου Καλτέκη, Πρωινὰ Ραδιοφωνικὰ Μηνύματα, ἔκδοσις Ἀποστολικῆς Διακονίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, σ.σ. 144, Ἀθήναι 1971.

Μητροπολίτου Μεσσηνίας Χρυσόστομου Θέμελη, Περὶ Ἰστορίας-Ἐηροχωρίου, ἐτυμολογικὴ μελέτη, ἀνάτυπον ἐκ τοῦ Ἀρχείου Εὐβοϊκῶν Μελετῶν, Ἀθήναι 1970, σ.σ. 32.

Τοῦ αὐτοῦ, Τὸ Χρονικὸν τοῦ Ἑσπερινοῦ ἐπὶ τοῦ Ἱεροῦ Βράχου τοῦ Ἀρείου Πάγου (1921-1971) Καλαμάτα 1971, σ.σ. 48.

Γεωργίου Β. Μελέτη, Πρόδασα τὴν Ἀγάπην, διήγημα, ἔκδοσις «Ζωῆς», σ.σ. 206, Ἀθήναι 1972.

Κωνσταντίνου Καβαρνόου, Ἀφιέρωμα στὸ Μοναστήρι τῆς Εὐαγγελιστρίας τοῦ Πλωμαρίου τῆς Λέσβου, Ἀθήναι 1970, σ.σ. 32.

Τοῦ αὐτοῦ, Modern Orthodox Saints, St. Cosmas Aitolos, Institute for Byzantine and Modern Greek Studies, Massachusetts, σ.σ. 76.

Φιλοποίμενος Β. Καρατζᾶ, Τὸ Πρωτεῖον καὶ τὰ πρωτεῖα, ἔκδ., «Φῶς» Χ.Ε.Ε.Ν., σ.σ. 88, Ἀθήναι 1971.

Συμεὼν Γ. Κατσιμπρα, Ὁ Νεομάρτυς Ἰωάννης ὁ ἐξ Ἰωαννίνων (Ἀφηγηματικὴ βιογραφία), ἔκδ. «Πνευματικοῦ Φάρου», σ.σ. 96. Ἰωάννινα 1971.

Ἀθηναγόρου Κοκκινάκη, Ἀρχιεπισκόπου Θυατείρων καὶ Μ. Βρετανίας, Τὸ Ἐπιστημονικὸν γεγονός πρὸ τοῦ Μυστηρίου, ἔκδ. Ἰδρύματος Εὐρώπης «Δραγάν», σ.σ. 84, Ἀθήναι 1971.

Ἀλεξάνδρου Σ. Κορακίδη, Τὸ πρόβλημα τῆς καταγωγῆς τοῦ Ρωμανοῦ τοῦ Μελωδοῦ, συστηματικὴ ἐρευνα τοῦ θέματος ἐκ τῶν πηγῶν καὶ ἔκθεσις τῶν Ἀντιστημιτικῶν στοιχείων τῶν Κοντακίων, σ.σ. 48, Ἀθήναι 1971.

Ἰωάννου Κορναράκη, Πατερικὰ βιώματα τῆς ἐνδεκάτης ὥρας (ἀπὸ τὴν ψυχολογίαν τῆς κατανύξεως), σ.σ. 100, Θεσ/νίκη 1971.

Κων. Ἰ. Λογοθέτου, Περὶ τὸν Ἡράκλειτον, ὁ Φιλόσοφος καὶ ἡ ἀρχαία Παράδοσις, ἀνάτυπον ἐκ τοῦ Δελτίου τῆς Ἑταιρείας Ἑλλήνων Φιλολόγων «Πλάτων», ἔτος ΚΓ' 1971, τόμ. ΚΓ', τεύχη 45/46, σ.σ. 20.

Ἱερομονάχου Γρηγορίου, Ἡ Λειτουργία τῆς Εὐχαριστίας τοῦ Θεοῦ, ἔκδ. Ἱ. Μητροπόλεως Χαλκίδος, σ.σ. 142, Ἀθήναι 1971.

Ἰωάννου Ὁρ. Καλογήρου, Καθηγητοῦ Παν/μίου Θεσ/νίκης. Ὁ ὑπὸ τῆς Ἑλληνοχριστιανικῆς Παραδόσεως προσδιοριζόμενος χαρακτήρ τῆς Ἐλευθερίας τῶν Ἑλλήνων, ἀνάτυπον ἐκ τῆς «Ἡπ. Ἐστίας», σ. σ. 14, Ἰωάννινα 1971.

Τοῦ αὐτοῦ, Ἐνημερωτικαὶ εἰσηγήσεις κατὰ τὴν Β' Διάσκεψιν τῆς Διορθοδόξου Θεολογικῆς Ἐπιτροπῆς ἐπὶ τοῦ Διαλόγου μετὰ τῶν Παλαιοκαθολικῶν καὶ νεώτατα συναφῆ Παλαιοκαθολικὰ κείμενα, Παράρτημα ἀρ. 8 τοῦ ΙΣΤ. τόμ. τῆς Ἐπιστημονικῆς Ἐπετηρίδος τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Θεσ/νίκης, σ.σ. 70, Θεσ/νίκη 1971.

Μητροπολίτου Μυτιλήνης Ἰακώβου Γ. Κλεομβρότου, Mytilena Sacra τόμ. α', Ἱερὰ Μονὴ Ὑψηλοῦ, Ἀθήναι 1970, σ.σ. 400.

Ἀρχιμ. Σάββα Ἀχιλλέως, Ἡ Οἰκογένεια μπροστὰ στὴ σύγχρονον πραγματικότητα, Ἀθήναι 1971, σ.σ. 160.

Ἀρχιμ. Ἀλεξάνδρου Παπαδοπούλου, Οἱ Ἀρχιερατεύσαντες ἐν τῇ Ἱερᾷ Μητροπόλει Μαντινείας καὶ Κυνουρίας ἀπὸ τὸ 1821, Τρίπολις 1971, σ.σ. 30.

ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟΝ ΔΙΑΤΑΓΜΑ ΥΠ' ΑΡΙΘ. 1120

Περὶ παρατάσεως τῆς θητείας τῶν μελῶν τῆς Διαρκοῦς Ἱεραῆς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καὶ τῶν μελῶν τῶν Μονίμων Συνοδικῶν Ἐπιτροπῶν.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

Προτάσει τοῦ Ἡμετέρου Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου, ἀπεφασίσαμεν καὶ διατάσσομεν:

Ἄρθρον 1.

Ἡ θητεία τῶν μελῶν τῆς Διαρκοῦς Ἱεραῆς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος τῆς 116ης Συνοδικῆς Περιόδου, ὡς καὶ τῶν μονίμων καὶ αἵρετῶν μελῶν τῶν Μονίμων Συνοδικῶν Ἐπιτροπῶν τῆς αὐτῆς Συνοδικῆς Περιόδου, παρατείνεται ἀπὸ τῆς λήξεώς της μέχρι καὶ τῆς 30-11-1972, κυρουμένων τῶν ἀπὸ ταύτης μέχρι τῆς δημοσιεύσεως τοῦ παρόντος Πράξεως τῶν Ὁργάνων τούτων.

Ἄρθρον 2.

Ἡ ἰσχὺς τοῦ παρόντος ἄρχειται ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεώς του διὰ τῆς Ἐφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 28 Μαρτίου 1972

Ἐν Ὄνόματι τοῦ Βασιλέως

Ο ΑΝΤΙΒΑΣΙΛΕΥΣ

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

ΤΟ ΥΠΟΥΡΓΙΚΟΝ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΝ

Ο ΠΡΩΤΟΥΠΟΥΡΓΟΣ

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

ΟΙ ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΙ

ΣΤΥΛ. ΠΑΤΤΑΚΟΣ

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΜΑΚΑΡΕΖΟΣ

ΤΑ ΜΕΛΗ

ΙΩΑΝ. ΑΓΑΘΑΓΓΕΛΟΥ, ΑΔΑΜ. ΑΝΔΡΟΥΤΣΟΠΟΥΛΟΣ, ΓΕΩΡΓ. ΠΕΖΟΠΟΥΛΟΣ, ΣΩΤΗΡ. ΑΓΑΠΗΤΙΑΗΣ, ΙΩΑΝ. ΚΟΥΑΗΣ, ΑΓΓΕΛ. ΤΣΟΥΚΑΛΑΣ, ΕΜΜΑΝ. ΦΘΕΝΑΚΗΣ, ΓΕΡΑΣ. ΦΡΑΓΚΑΤΟΣ, ΑΝΤΩΝ. ΜΠΕΡΝΑΡΗΣ, ΚΩΝΣΤ. ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ, ΟΡΕΣΤ. ΓΙΑΚΑΣ.

Ἐθεωρήθη καὶ ἐτέθη ἡ μεγάλη τοῦ Κράτους σφραγίς.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 28 Μαρτίου 1972

Ο ΕΠΙ ΤΗΣ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ ΥΠΟΥΡΓΟΣ

ΑΓΓΕΛΟΣ ΤΣΟΥΚΑΛΑΣ

« ΕΚΚΛΗΣΙΑ »

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
Ἐκδιδόμενον κατὰ δεκαπενθήμερον

ΕΠΟΠΤΕΥΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ Ἰωαννῶν ΣΕΡΑΦΕΙΜ

† Ὁ Σερβίων καὶ Κοζάνης ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ΚΩΝ. Γ. ΜΠΟΝΗΣ

Καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου

ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ

Α) Ἐσωτερικοῦ : Δραχμαὶ 200 ἑτησίως.

Β) Ἐξωτερικοῦ : Δολλάρια 9 ἑτησίως.

Τιμὴ ἑκάστου τεύχους μετὰ τοῦ «ΕΦΗΜΕΡΙΟΥ»
δρχ. 9.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Μήνυμα Μ. Ἀρχ/που κ. Ἱερωνύμου ἐπὶ τῇ ἑορτῇ τοῦ Πάσχα.

Ἐόρτια Γράμματα.

Κωνστ. Γ. Μπόννη, Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, Διορθόδοξα καὶ Διεκκλησιαστικά προβλήματα, Τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον, Δ'.

Εὐαγγέλου Δ. Θεοδώρου, Φαινομενολογία τοῦ γνησίου Ὁρθοδόξου Πνεύματος καὶ τῶν ἐξ αὐτοῦ αποκλίσεων.

Ἀρχιμ. Ἀνθίμου Δ. Ρούσσα, Τὸ μήνυμα τῆς Ἀναστάσεως.

Μητροπολίτου πρ. Λήμνου Βασιλείου, Ἐθνομάρτυρες Ἀρχιερεῖς τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων.

Ἰωάννου Καρμίρη, Ἀ' Διάσκεψις τῆς Προπαρασκευαστικῆς τῆς Ἁγίας καὶ Μεγάλης Συνόδου τῆς κατ' Ἀνατολὰς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας Διορθοδόξου Ἐπιτροπῆς.

Ἀρχιμ. Ἀναστασίου Γ. Γιαννουλάτου, Δρ. Θ., Ὁ Ὁρθρος τῆς Ὁρθοδοξίας εἰς τὴν Ἰαπωνίαν.

Δημητρίου Ἰ. Κόρσου, Τὸ Πνευματικὸν περιεχόμενον τῶν δύο λόγων τοῦ Ἱ. Χρυσοστόμου εἰς τὸ Γενέθλιον τοῦ Σωτῆρος.

Ἀρχιμ. Ἠλία Μαστρογιαννοπούλου, Μερικαὶ βασικαὶ σκέψεις ἐπὶ τῆς ἐνοίας τοῦ Μοναχισμοῦ.

Ἀρχιμ. Χ. Παρασκευαΐδου, Γενικὴ Ἐπισκόπησις τοῦ Σχεδίου Νόμου περὶ τῶν Ἐκκλ. Δικαστηρίων.

Ἀρχιμ. Καλ. Καρούσου, Αἱ Συνοδικαὶ Μοναὶ Βουλγαρίας.

Πρωτ. Εὐαγγέλου Σχορδᾶ, Ἡ ὀρθόδοξος λατρεία μας καὶ ἡ σύγχρονος πραγματικότητα.

Πρεσβ. Ἀν. Ἀλεβιζοπούλου, Ἡ μετανάστευσις διὰ Δ. Γερμανίαν.

Πρεσβ. Γεωργίου Μεταλληνοῦ, Ἐκθεσις περὶ τῆς ἐν Nyborg συνελύσεως τῆς Κ.Ε.Κ.

Ἰ. Δ. Δρούλια, Ἡ λ. καὶ ἡ ἐνοία Φῶς κατὰ τὴν Ὑμνογραφίαν καὶ τὰς Ἱ' Ἀκολουθίας τῆς Μ. Ἑβδομάδος.

Ἀλεξάνδρου Σ. Κοραΐδου, Τὸ δράμα τοῦ Ρωμανοῦ τοῦ Μελωδοῦ.

Ἰωάννου Παναγοπούλου, δ. Θ., Ἐσχατολογία καὶ Ἱεραποστολή.

Συνοδικαὶ Ἐγκύκλιοι. Παρατηρήσεων στὴλ. Ἐκκλησιαστικὰ Χρονικὰ. Βιβλιοκρισίαι — Νέα Βιβλία. Προκηρύξεις ἐκλογῆς ἱερέων κ.λ.π.

Ν. Δ/γμα ὑπ' ἀριθ. 1120.